

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi energiatehokkuuslain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi energiatehokkuuslakia, sähkömarkkinalakia, maakaasumarkkinalakia, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia ja energiamarkkinariitalautakunnasta annettua lakia.

Energiatehokkuuslaissa säädettäisiin energiatehokkuus ensin -periaatteesta, jonka tarkoituksena olisi varmistaa energiatehokkuusratkaisujen huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa, suunnittelussa, politiikassa ja merkittävässä investoinneissa.

Julkiseen sektoriin kohdistettavista energiatehokkuusvelvoitteista annettavilla säännöksillä tavoiteltaisiin sitä, että kaikkien julkisten elinten yhteenlaskettu energian kokonaisloppukulutus vähenisi vähintään 1,9 prosenttia kunakin vuonna vuoteen 2021 verrattuna. Julkisille elimille säädettäisiin velvoite seurata energian loppukulutustaan ja toimittaa kulutuksesta tiedot Energiavirastolle.

Julkisten hankintojen energiatehokkuusvaatimukset koskisivat EU-kynnysarvot ylittäviä tuote- palvelu- ja rakennusurakkahankintoja. Velvoite laajenisi keskushallinnon viranomaisista koskemaan kaikkia hankintaviranomaisia ja -yksiköitä ja siitä voisi poiketa vain, jos velvoitteen mukainen hankinta ei ole teknisesti toteuttavissa. EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa olisi lisäksi sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta.

Energianhallintajärjestelmiä ja energiakatselmuksia koskevilla säännöksillä luotaisiin tietyt energiankulutuksen kynnysarvot ylittävälle yrityksille velvoite joko sertifioidun energianhallintajärjestelmän käyttöönottoon tai energiakatselmuksen tekemiseen.

Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskeville sopimuksille asetettaisiin vaatimuksia, joilla parannettaisiin ja selkeytettäisiin lämmityksen ja jäähdytyksen loppuasiakkaiden oikeudellista asemaa.

Energiatehokkuuslaissa säädettäisiin tehokkaan kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän kriteereistä ja asetettaisiin velvoitteita fossiilisen polttoaineen käytön rajoittamiseksi. Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuuden parantamiseksi säädettäisiin laitostasolla tehtävästä kustannus-hyötyanalyysistä, kun suunnitellaan uusia laitoksia tai merkittävästi uudistetaan olemassa olevia. Lakiin lisättäisiin myös tarvittavat säännökset datakeskusten tuottaman hukkalämmön hyödyntämisestä sekä viranomaisten tehtävistä.

Lisäksi sähkömarkkinalakia, maakaasumarkkinalakia ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia muutettaisiin tarvittavien säännösten antamiseksi energian muuntamisesta, siirrosta ja jakelusta. Energiamarkkinariitalautakunnasta annettua lakia muutettaisiin lautakunnan toimivallan laajentamiseksi kattamaan riita-asiat, jotka liittyvät energiatehokkuuslaissa säänneltyihin energian vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välisiin oikeussuhteisiin.

Ehdotetuilla laeilla pannaan täytäntöön energiatehokkuutta koskeva direktiivi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.10.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	6
1 Asian tausta ja valmistelu	6
1.1 Tausta	6
1.2 Valmistelu	6
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	8
2.1 Energiatehokkuus ensin -periaate	8
2.2 Julkista sektoria koskevat velvoitteet	8
2.3 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmukset	9
2.4 Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset	11
2.5 Tuomioistuinten ulkopuoliset riitojenratkaisumenettelyt	14
2.6 Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus	14
2.7 Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa	15
2.8 Datakeskukset	17
2.9 Energian tehokas siirto, muunto ja jakelu	17
3 Nykytila ja sen arviointi	18
3.1 Energiatehokkuus ensin -periaate	19
3.2 Julkista sektoria koskevat velvoitteet	20
3.3 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmukset	23
3.4 Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset	24
3.5 Tuomioistuinten ulkopuoliset riitojenratkaisumenettelyt	27
3.6 Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus	28
3.7 Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa	29
3.8 Datakeskukset	29
3.9 Energian tehokas siirto, muunto ja jakelu	30
3.10 Erinäiset säännökset	31
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	31
4.1 Keskeiset ehdotukset	31
4.1.1 Energiatehokkuuslaki	31
4.1.1.1 Energiatehokkuus ensin -periaate (1 a luku)	31
4.1.1.2 Julkista sektoria koskevat velvoitteet (1 c luku)	32
4.1.1.3 Energianhallintajärjestelmät (1 c luku)	33
4.1.1.4 Energiakatselmukset (2 luku)	33
4.1.1.5 Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset (3 a luku)	33
4.1.1.6 Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus (5 luku)	34
4.1.1.7 Julkiset hankinnat (5 a luku)	35
4.1.1.8 Datakeskukset (5 b luku)	36
4.1.1.9 Erinäiset säännökset (6 luku)	36
4.1.2 Sähkömarkkinalaki	37
4.1.3 Maakaasumarkkinalaki	37
4.1.4 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta	37
4.1.5 Laki energiamarkkinariitalautakunnasta	38
4.2 Pääasialliset vaikutukset	38
4.2.1 Energiatehokkuus ensin -periaate	38

4.2.2	Julkista sektoria koskevat velvoitteet	39
4.2.3	Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmukset.....	40
4.2.4	Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset	41
4.2.5	Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus	42
4.2.6	Julkisten hankintojen energiatehokkuus	43
4.2.7	Datakeskukset	45
4.2.8	Energian tehokas siirto, muunto ja jakelu sekä tuomioistuinten ulkopuoliset riitojenratkaisumenettelyt	46
5	Muut toteuttamisvaihtoehdot	47
5.1	Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	47
5.1.1	Energiatehokkuus ensin -periaate	47
5.1.2	Julkista sektoria koskevat velvoitteet	47
5.1.3	Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmukset.....	48
5.1.4	Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset	49
5.1.5	Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus	50
5.1.6	Julkisten hankintojen energiatehokkuus	50
5.1.7	Datakeskukset	50
5.2	Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot	51
5.2.1	Yleistä	51
5.2.2	Tanska.....	51
5.2.3	Alankomaat	52
5.2.4	Ruotsi	53
6	Lausuntopalaute.....	54
6.1	Oikeusministeriön huomiot	55
6.2	Yleinen palaute	55
6.3	Energiatehokkuuslaki	56
6.3.1	Energiatehokkuus ensin -periaate	56
6.3.2	Julkista sektoria koskevat velvoitteet	57
6.3.3	Energiahallintajärjestelmät ja energiakatselmukset.....	57
6.3.4	Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset	59
6.3.5	Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus	59
6.3.6	Julkiset hankinnat	60
6.3.7	Datakeskukset	62
6.3.8	Erinäiset säännökset.....	63
6.4	Muut lait.....	63
7	Säännöskohtaiset perustelut.....	65
7.1	Laki energiatehokkuuslain muuttamisesta.....	65
7.2	Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta	88
7.3	Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta	89
7.4	Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta.....	90
7.5	Laki energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta	91
8	Voimaantulo	92
9	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	92
	LAKIEHDOTUKSET	96
1.	Laki energiatehokkuuslain muuttamisesta.....	96
2.	Laki sähkömarkkinalain 19 §:n muuttamisesta	112

3. Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta	113
4. Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta.....	114
5. Laki energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta	115
LIITE	118
RINNAKKAISTEKSTIT	118
1. Laki energiatehokkuuslain muuttamisesta.....	118
2. Laki sähkömarkkinalain 19 §:n muuttamisesta	148
3. Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta	150
4. Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta.....	151
5. Laki energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta	153

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/1791 energiatehokkuudesta ja asetuksen (EU) 2023/955 muuttamisesta, jäljempänä *energiatehokkuusdirektiivi* tuli voimaan 10.10.2023 ja on pantava kansallisesti täytäntöön 15.10.2025 mennessä. Direktiivissä vahvistetaan yhteinen kehys energiatehokkuuden edistämistä koskeville toimille unionissa. Tavoitteena on varmistaa energiatehokkuustavoitteiden saavuttaminen ja mahdollistaa energiatehokkuuden edelleen edistäminen. Direktiivissä tavoitellaan energiatehokkuustoimien ensisijaisuutta, ja pyritään poistamaan energiamarkkinoiden esteitä ja korjaamaan markkinahäiriöitä, jotka haittaavat energian tarjonnan, siirron, varastoinnin ja käytön tehokkuutta.

Direktiivi on luonteeltaan vähimmäisdirektiivi, eli siinä säädettyä tiukempaa sääntelyä on mahdollista antaa kansallisesti

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi COM(2021) 558 final annettiin 14.7.2021. Ehdotus oli osa 55-valmiuspakettia. Voimassa olevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2012/27/EU energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta ja direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta, jäljempänä *energiatehokkuusdirektiiviä (2012/27/EU)* on vuonna 2018 muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2018/2002 energiatehokkuudesta annetun direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta, jäljempänä *energiatehokkuusdirektiivi (EU) 2018/2002* sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944 sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä. Energiatehokkuusdirektiivin uudelleentarkastelun taustalla on Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelma ja tavoite vähentää kasviuonekaasupäästöjen nettopäästöjä vähintään 55 % vuoteen 2030 mennessä ja saavuttaa ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä. Ehdotus energiatehokkuusdirektiiviksi on yksi Euroopan komission vihreän kehityksen ohjelman toteutukseen liittyvistä ehdotuksista, joilla EU:n ilmasto-, energia-, liikenne ja veropolitiikkaa uudistetaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehdotuksesta ja Suomen kannasta on annettu eduskunnalle U-kirjelmä U 48/2021 vp ja jatkokirjelmä UJ 16/2022 vp.

UJ-kirjelmässä (UJ 16/2022 vp) valtioneuvosto linjasi, että se voi hyväksyä EU-tason energiankulutustavoitteen siltä osin, kuin se vie Euroopan unionia kohti 55-valmiuspaketin ilmastotavoitteita ja edistää Suomen irtautumista Venäjältä tuotavasta öljystä ja maakaasusta. Jäsenvaltiokohtaiset energian kokonaiskulutusta ja loppukäyttöä rajoittavat tavoitteet eivät saa kuitenkaan vaarantaa Suomen ilmastotavoitteen saavuttamista. Energiankäytön rajoittaminen ei myöskään saa estää ripeää siirtymää hiilineutraaliin talouteen, joka perustuu sähköistymiseen sekä muun muassa vedyn ja sähköpolttoaineiden hyödyntämiseen. Energiankulutuksen tavoitteessa on otettava huomioon teollisuuden sähköistymisen ja puhtaan vedyn tuotannon vaatima lisääntyvä sähkön tarve. Valtioneuvosto piti myös ongelmallisena koko julkiselle sektorille ehdotuksessa asetettua sitovaa 1,7 prosentin energiankulutuksen vuosittaista

vähentämistavoitetta ja suhtautui kriittisesti lisääntyvän hallinnollisen työn määrään. Neuvotteluiden lopputulos oli tältä osin ehdotustakin tiukempi.

Valtioneuvosto ei myöskään pitänyt tarkoituksenmukaisena kaavamaisista julkisen sektorin rakennuskantaan kohdistuvaa 3 % peruskorjausvelvoitetta, tasovaatimuksena uudisrakentamisen lähes nollaenergiataso. Valtioneuvosto linjasi, että julkisen sektorin tulee voida kohdistaa käytössään olevat taloudelliset resurssinsa mahdollisimman vaikuttavaan päästöjen vähentämiseen ja hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseen kaikin käytettävissä olevin keinoin. Neuvotteluiden lopputulos oli tämän tavoitteen mukainen.

Valtioneuvosto linjasi U-kirjelmässä, että lämmitys ja jäähdytys ovat luonteeltaan hyvin paikallisia, minkä vuoksi jäsenvaltioiden erityispiirteet on huomioitava annettaessa lämmitykseen ja jäähdytykseen liittyviä velvoitteita. Kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmät ovat osa energiajärjestelmää ja toimivat esimerkiksi hukkalämmön hyödyntämisen mahdollistajina. Uusiutuvan energian ja päästökauppadirektiivien lämmitykselle asettamien velvoitteiden ja vähimmäiskriteerien lisäksi ei erillisiä järjestelmäkohtaisia vähimmäiskriteerejä kaukolämmölle tai kaukojäähdytykselle ole tarpeen säätää. Jäsenvaltioille on jätävä tilaa toteuttaa kustannustehokkaat toimenpiteet ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Ehdotuksen mukaisten järjestelmäkohtaisten vähimmäiskriteereiden asettaminen esimerkiksi uusiutuvan energian, ja myös hukkalämpöjen ja tehokkaan yhteistuotannon määrälle saattaa estää täysimääräisen hukkalämmön hyödyntämismahdollisuuden ja järjestelmäintegraation laajamittaisen kehittämisen kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmissä. Neuvotteluiden lopputuloksena tehokkaan kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteereitä muutettiin. Kriteereiden vähimmäisosuudet tehokkaan järjestelmän käyttämälle yhteistuotannolle sekä uusiutuvan energian ja hukkalämmön osuudelle asetettiin siten, että tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmien kriteerit mahdollistavat entistä paremmin hukkalämmön hyödyntämisen ja ovat teknologianeutraalimpia. Lisäksi kriteereihin lisättiin vaihtoehtoinen kasvihuonekaasupäästöihin perustuva kriteeristö.

Kolmikantaneuvotteluissa saavutettiin sopu elokuussa 2023 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU)2023/1791 energiatehokkuudesta ja asetuksen (EU) 2023/955 muuttamisesta julkaistiin 13.9.2023 ja tuli voimaan 10.10.2023.

Neuvotteluiden lopputulos oli energian loppukulutuksen tavoitteen osalta ehdotustakin tiukempi. Suomi äänesti direktiivin hyväksymistä vastaan siitä syystä, että direktiivin mukainen kaavalla laskettu energian loppukulutuksen taso vuonna 2030 ei huomioi Suomen erityispiirteitä energiavaltaisen teollisuuden kehityksen, vetytuotantosuunnitelmien ja Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisen osalta vuonna 2035.

Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön johtamassa laajapohjaisessa direktiivin täytäntöönpanoa valmisteleavassa työryhmässä. Työryhmässä ovat olleet edustettuina ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, valtiovarainministeriö, Energiavirasto ja Motiva Oy. Työryhmän alaisuudessa on toiminut kunkin artiklan edellyttämien täytäntöönpanotoimien valmistelemiseksi artiklakohtaisia asiantuntijatyöryhmiä. Artiklakohtaisten asiantuntijatyöryhmien tehtävänä on ollut direktiivin täytäntöönpanon toteutusvaihtoehtojen analysointi ja suunnittelu, lainsäädäntötarpeiden selvittäminen sekä vaikutusten arviointi. Työryhmä valmisteli työstä loppuraportin, joka julkaistiin 27.1.2025.

Loppuraportti on saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella [TEM062:00/2024](https://tem062002024).

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Energiatehokkuus ensin -periaate

Direktiivin 3 artiklassa säädetään energiatehokkuus ensin -periaatteesta. Energiatehokkuus ensin -periaatteen mukaisesti suunnittelussa, politiikassa ja merkittävässä investointipäätöksissä on arvioitava energiatehokkuusratkaisuja. Merkittävänä pidetään investointipäätöksiä, joiden arvo on yli 100 000 000 euroa tai 175 000 000 euroa liikenneinfrastruktuurihankkeissa, ja jotka liittyvät energijärjestelmiin tai muihin kuin energia-alaan, kun kyseisillä aloilla on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen. Näitä ovat direktiivin mukaan esimerkiksi rakennus-, liikenne-, vesihuolto-, tieto- ja viestintätekniikka-, maatalous- ja rahoitusalat.

Toimivaltaisten viranomaisten on seurattava energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamista, jos politiikkaa, suunnittelua ja investointeja koskeviin päätöksiin sovelletaan hyväksymis- ja seurantavaatimuksia.

Jäsenvaltioiden on raportoitava komissiolle yhdenmukaisia kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevien raporttinsa yhteydessä energiatehokkuus ensin -periaatteen huomioon ottamisesta.

2.2 Julkista sektoria koskevat velvoitteet

Julkista sektoria koskevista velvoitteista säädetään direktiivin 5, 6, 25 ja 29 artiklassa. Julkisia hankintoja koskevat vaatimukset, joista säädetään direktiivin 7 artiklassa, kuvataan erikseen pääosin jäljempänä. Tässä luvussa kuvataan 7 artiklan velvoite rakennusten ostamisesta ja vuokraamisesta.

Direktiivin 5 artiklan tavoitteena on vahvistaa julkisten elinten johtoasemaa energiatehokkuudessa ja energian kulutuksen vähentämisessä, ja sen velvoitteet ovat pääosin uusia suhteessa edelliseen energiatehokkuusdirektiiviin. Julkiset elimet on määritelty direktiivin 2 artiklan 12 kohdassa. Julkisilla elimillä tarkoitetaan kansallisia, alueellisia tai paikallisia viranomaisia ja kyseisten viranomaisten suoraan rahoittamia ja hallinnoimia yksiköitä, jotka eivät kuitenkaan ole luonteeltaan teollisia tai kaupallisia.

Artiklassa asetetaan julkisille elimille sitova energian loppukulutuksen vähentämistavoite. Kaikkien julkisten elinten yhteenlasketun energian loppukulutuksen on vähennettävä vähintään 1,9 prosenttia kunakin vuotena verrattuna vuoteen 2021. Julkinen liikenne ja asevoimat voidaan jättää velvoitteen ulkopuolelle. Seuranta varten määritetään vuoden 2021 energiankulutus, eli perustaso, johon sisällytetään kaikkien julkisten elinten energiankulutus lukuun ottamatta julkista liikennettä tai asevoimia. Julkisen liikenteen ja asevoimien energiankulutuksen väheneminen voidaan ottaa huomioon vähentämisvelvoitteen täyttämiseksi, vaikka sitä ei laskettaisi vuoden 2021 perustasaan.

Energian loppukulutuksen vähentämistavoite on ohjeellinen siirtymäaikana, joka jatkuu 11.10.2027 saakka. Siirtymäaikana voidaan käyttää julkisten elinten kulutustietojen arvioita. Kunnat tulevat vähentämistavoitteen piiriin porrastetusti. Vähentämistavoite koskee yli 50 000 asukkaan kuntia sääntelyn voimaantulosta lähtien, yli 5000 asukkaan kuntia 1.1.2027 lähtien ja kaikkia kuntia 1.1.2030 lähtien. Vähentämisvelvoitteella on vahva yhteenliittymä direktiivin 4

artiklassa säädetyn, jäsenmaiden energian loppukulutukselle asetetun vähentämistavoitteen kanssa.

Artiklassa 5 säädetään myös energiatehokkuuden huomioon ottamisesta pitkän aikavälin suunnittelussa. Alue- ja paikallisviranomaisten on otettava ottavat käyttöön erityisiä energiatehokkuustoimenpiteitä pitkän aikavälin suunnittelussa, kuten hiilestä irtautumista koskevissa tai kestävästä energiahuollon suunnitelmissa. Suunnitelmien valmistelussa tulee kuulla asiaankuuluvia sidosryhmiä, myös tarvittaessa energiavirastoja, sekä yleisöä, mukaan lukien erityisesti haavoittuvat ryhmät, jotka ovat vaarassa ajautua energiaköyhyyteen, tai jotka ovat alttiimpia energiaköyhyyden vaikutuksille.

Artiklassa 6 säädetään julkisten elinten rakennusten korjausvelvoitteesta. Jäsenvaltion on varmistettava, että vähintään kolme prosenttia julkisten elinten omistamien lämmitettyjen tai jäähdytettyjen rakennusten kokonaispinta-alasta korjataan vuosittain vähintään rakennusten energiatehokkuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/31/EU, jäljempänä *rakennusten energiatehokkuusdirektiivi* 9 artiklan mukaisesti nollaenergiarakennuksiksi tai päästöttömiksi rakennuksiksi. Vaihtoehtona korjausvelvoitteelle säädetään vaihtoehtoisesta lähestymistavasta, jonka jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön. Vaihtoehtoisella lähestymistavalla on saavutettava julkisten elinten rakennuksissa vuosittain vastaava energiansäästö kuin korjauksilla saavutettaisiin. Vaihtoehtoiseen lähestymistapaan liittyy velvoite ottaa käyttöön perusparannuspasseja julkisten elinten rakennuksille siten, että passit kattavat vuosittain vähintään kolme prosenttia julkisten rakennusten pinta-alasta. Lisäksi artiklassa säädetään julkisten elinten rakennuksista muodostettavasta luettelosta.

Artiklassa 25 säädetään alue- ja paikallisviranomaisia koskevasta paikallisen lämmitys- ja jäähdytysuunnitelman laatimisvelvoitteesta. Arvioitaessa 25 artiklan tavoitteen mukaisesti tehokkaan yhteistuotannon ja tehokkaan kaukolämmityksen ja -jäähdytyksen toteuttamismahdollisuuksia, alue- ja paikallisviranomaisten on laadittava nämä suunnitelmat ainakin niissä kunnissa, joiden asukasluku on yli 45 000. Suunnitelmien tulee pohjautua jäsenvaltioissa tehtävään 25 artiklan kohdan 1 mukaiseen kansalliseen lämmitystä ja jäähdytystä kattavaan arviointiin, joka on toimitettava komissiolle viiden vuoden välein osana yhdenmukista kansallista energia- ja ilmastosuunnitelmaa ja sen päivityksiä.

Artiklassa 7 säädetään energiatehokkaista julkisista hankinnoista, joista yksi velvoite liittyy rakennusten ostamiseen ja vuokraamiseen. Energiatehokkuusdirektiivin mukaan hankintaviranomaisten ja -yksiköiden olisi tehdessään EU-kynnysarvot ylittäviä hankintasopimuksia ja käyttöoikeussopimuksia, hankittava rakennuksia tai tehtävä uusia vuokrasopimuksia rakennuksista, jotka saavuttavat vähintään lähes nollaenergiatason. Poikkeuksena on tilanne, jossa hankinnan tarkoituksena on perusparannus tai purkaminen, rakennuksen myynti eteenpäin tai säilyttää rakennus virallisesti suojeltuna osana tiettyä ympäristöä tai sen erityisen arkkitehtonisen tai historiallisen arvon vuoksi. Velvoitetta on noudatettava paitsi, jos se ei ole teknisesti toteutettavissa.

2.3 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmuks

Artiklassa 11 säädetään energianhallintajärjestelmistä ja energiakatselmuksista. Yritysten, joiden keskimääräinen vuotuinen energiankulutus kolmen edellisen vuoden aikana on yli 85 terajoulea (23 600 megawattituntia), on otettava käyttöön energianhallintajärjestelmä viimeistään 11.10.2027. Energianhallintajärjestelmän on oltava riippumattoman elimen asiaankuuluvien eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioima.

Yritysten, joiden keskimääräinen vuotuinen energiankulutus kolmen edellisen vuoden aikana kaikki energiankantajat huomioon ottaen on yli 10 terajoulea (2700 megawattituntia), ja jotka eivät käytä energianhallintajärjestelmää, on tehtävä energiakatselmus. Pakolliselta energiakatselmukselta edellytetään, että sen tekevät pätevät tai valtuutetut asiantuntijat riippumattomasti ja kustannustehokkaasti ja noudattaen direktiivin 28 artiklan pätevyys-, akkreditointi- ja sertifiointijärjestelmiä koskevia vaatimuksia, tai riippumattomat viranomaiset, joiden tulee myös valvoa katselmustoimintaa kansallisen lainsäädännön nojalla. Yrityksen, joka tulee uutena katselmusvelvoitteen piiriin, on tehtävä ensimmäinen pakollinen energiakatselmus viimeistään 11.10.2026 ja sen jälkeen vähintään neljän vuoden välein. Yrityksen, joka jo kuuluu katselmusvelvoitteen piiriin, on myös jatkossa tehtävä katselmus vähintään neljän vuoden välein.

Yrityksen, jota katselmusvelvoite koskee, tulee laatia katselmuksen yhteydessä saatujen suositusten perusteella konkreettinen ja toteuttamiskelpoinen toimintasuunnitelma, jossa yksilöidään ne toimenpiteet, joilla kukin suositus pannaan täytäntöön, jos se on teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa. Toimintasuunnitelma on toimitettava yrityksen johdolle, ja suunnitelma ja suositusten toteuttamisaste on julkaistava yrityksen vuosikertomuksessa ja asetettava julkisesti saataville.

Jos yritys ylittää artikkelissa säädetyn energiankulutusrajan tietyssä vuonna, kansallisen viranomaisen on saatava asiasta tieto. Artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat edistää uuden tai olemassa olevan alustan käyttöä tietojen keruun helpottamiseksi.

Direktiivissä säädetään vaihtoehtoisista tavoista energianhallintajärjestelmän käyttöönottoa ja energiakatselmusta koskevien velvoitteiden täyttämiseen. Yritykset, jotka panevat täytäntöön energiapalvelusopimuksen, vapautetaan energianhallintajärjestelmän käyttöönottoa ja energiakatselmuksen tekemistä koskevista velvoitteistaan, jos kyseinen sopimus kattaa energianhallintajärjestelmän tarvittavat osatekijät ja on direktiivin liitteessä XV vahvistettujen vaatimusten mukainen. Artiklassa 11 mainittu energiatehokkuussopimus tarkoittaa direktiivin 2 artiklan 33 kohdan määritelmän mukaisesti energiapalvelujen toteuttamiseen liittyvää sopimusjärjestelyä palvelun tarjoajan ja yrityksen välillä. Direktiivissä käytetty termi ”energiatehokkuussopimus” on Suomessa vakiintunut viittaamaan vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimusjärjestelmään.

Yritykset, jotka käyttävät riippumattoman elimen asiaankuuluvien eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioimaa ympäristöjärjestelmää, on vapautettava edellä mainituista vaatimuksista, jos ympäristöjärjestelmään sisältyy direktiivin liitteessä VI vahvistettujen vaatimusten mukainen energiakatselmus. Energiakatselmuksia on myös mahdollista tehdä osana laajempaa ympäristöauditointia.

Energianhallintajärjestelmien käyttöönottoa koskeva velvoite on yrityksille uusi. Energiakatselmuksia koskeva velvoite vastaa sisällöltään pääosin aiempaa suurten yritysten energiakatselmusvelvoitetta. Toimintasuunnitelman laatimista koskeva vaatimus on uusi. Velvoitteen soveltamisala muuttuu suurista yrityksistä yrityksiin, jotka ylittävät säädetyn energiankulutusrajan.

Jäsenvaltiot voivat kannustaa yrityksiä, joita koskee velvoite ottaa käyttöön energianhallintajärjestelmä tai tehdä energiakatselmus, antamaan vuosikertomuksessaan tietoja vuotuisesta energiankulutuksestaan kilowattitunteina, vuotuisesta vedenkulutuksestaan kuutiometreinä sekä energian- ja vedenkulutuksensa vertailusta aiempiin vuosiin. Jäsenvaltioiden on myös edistettävä sitä, että kaikkien loppuasiakkaiden saatavilla on korkealaatuisia ja kustannustehokkaita energiakatselmuksia. Katselmusten ja

energianhallintajärjestelmien korkean laadun varmistamiseksi jäsenvaltioiden on otettava käyttöön direktiivin liitteen VI mukaisesti energiakatselmuksia koskevat avoimet ja syrjimättömät vähimmäisvaatimukset asiaankuuluvat eurooppalaiset ja kansainväliset standardit huomioon ottaen. Jäsenvaltioiden on lisäksi nimettävä toimivaltainen viranomainen tai elin, joka varmistaa, että energiakatselmusten aikatauluja ja liitteessä VI asetettuja vähimmäisvaatimuksia noudatetaan.

Artikla 11 sisältää jonkin verran kansallista liikkumavaraa. Liikkumavara koskee sitä, miten energiakatselmusjärjestelmä toteutetaan kansallisesti. Lisäksi liikkumavara liittyy tukimekanismeihin, joita jäsenvaltiot voivat perustaa energiakatselmusten tarjoamiseksi, sekä siihen, edellytetäänkö energiakatselmuksen osana tehtävän arviointia olemassa olevaan tai suunniteltuun kaukolämmitys- tai -jäähdytysverkkoon liittämisen teknisestä ja taloudellisesta toteutettavuudesta. Liikkumavaraa koskevat säännökset vastaavat sisällöltään energiatehokkuusdirektiiviä 2012/27/EU ja on huomioitu osana sen kansallista toimeenpanoa.

2.4 Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset

Artiklassa 21 säädetään lämmitykseen, jäähdytykseen ja lämpimään käyttöveteen liittyvistä sopimusperusteisista perusoikeuksista. Säännöksellä tavoitellaan energian loppuasiakkaiden ja tietyiltä osin myös loppukäyttäjien oikeuksien parantamista. Säännöksiä sovelletaan kuluttajansuojasääntelyn rajoittamatta. Tarkoituksena on varmistaa kaikille unionin kansalaisille samantasoiset sopimusperusteiset perusoikeudet lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden osalta rajoittamatta kuitenkaan kansallista toimivaltaa.

Artiklassa säädetty oikeudet koskevat ensisijaisesti lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden loppuasiakkaita, eli luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä, jotka ostavat energiaa omaa loppukäyttöään varten. Kohderyhmä on siten kuluttajansuojalainsäädännössä tarkoitettuja kuluttajia laajempi, ja kattaa niin taloyhtiöt kuin omakotikiinteistöjen omistajat ja omissa kiinteistöissään toimivat yritykset, muut yhteisöt ja erilaiset julkisoikeudelliset toimijat. Sääntely koskee kaikkia lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevia sopimuksia.

Loppuasiakkaiden lisäksi osa oikeuksista on turvattava myös lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden loppukäyttäjille. Loppukäyttäjän määritelmä kattaa loppuasiakkaan ohella myös luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, joiden käytössä olevaan rakennukseen tai rakennuksen yksikköön toimitetaan lämmitys, jäähdytys tai lämmin käyttövesi keskitetystä lähteestä, ja joilla ei ole suoraa tai käyttäjäkohtaista sopimusta energian toimittajan kanssa. Suomessa määritelmä kattaa esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden osakkeenomistajat, taloyhtiöiden, osakkeenomistajien ja vuokra-asuntosijoitusyhtiöiden vuokralaiset sekä asumisoikeus- ja valtion tukemien vuokratilojen asukkaat. Loppukäyttäjien, jotka eivät ole sopimussuhteessa energiantuottajaan, osalta kyseessä on tiedonsaantioikeuksien parantaminen.

Säännösten tavoitteena on asiakkaan nauttiman suojan vahvistaminen. Asiakkaiden olisi saatava selkeää ja yksiselitteistä tietoa oikeuksistaan. Sopimusperusteisten perusoikeuksien soveltaminen voi auttaa esimerkiksi ymmärtämään oikein toimittajan sopimuksessa tarjoamien palvelujen laatua koskevan perustason, mukaan lukien toimitetun energian laatu ja ominaisuudet. Lisäksi sillä voidaan auttaa minimoimaan piilo- tai lisäkustannuksia, joita saattaa aiheutua joko parannettujen tai uusien palvelujen käyttöön ottamisesta sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen ilman asiakkaan selkeää ymmärrystä tai suostumusta. Kyseiset palvelut voivat koskea muun muassa toimitettua energiaa, mittaus- ja laskutuspalveluja, osto- ja asennuspalveluja tai liitännäis- ja huoltopalveluja sekä verkkoon, mittauslaitteisiin ja paikallisiin lämmitys- tai jäähdytyslaitteisiin liittyviä kustannuksia. Artiklassa säädetään myös toimittajan velvollisuudesta antaa loppuasiakkaille niin kutsutun suunnitellun irtikytkennän

tilanteessa riittävät tiedot vaihtoehtoisista toimenpiteistä, esimerkiksi tuen lähteistä toimituksen katkaisemisen välttämiseksi tai ennakkomaksujärjestelmistä.

Lämmitystä, jäähdytystä ja lämmintä käyttövetä koskevan sopimuksen tekeminen

Direktiivin 21 artiklan 2 kohdan mukaan loppuasiakkaalla on oikeus tehdä toimittajansa kanssa sopimus, jossa eritellään direktiivissä tarkemmin määritellyt tiedot (mm. sopijapuolet, tarjottavat palvelut, sopimuksen kesto, sopimuksen muuttaminen, sopimuksen päättäminen). Toimittajien ehtojen on oltava oikeudenmukaiset, ja ne on toimitettava loppuasiakkaille etukäteen. Etukäteen toimittamisella tarkoitetaan ehtojen toimittamista ennen sopimuksen tekemistä; direktiivissä ei kuitenkaan säädetä tarkempaa aikarajaa tietojen antamiselle. Loppuasiakkaille ja loppukäyttäjille tulee antaa yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista, mukaan lukien hinnat ja tariffit, ymmärrettävällä tavalla ja ytimekkäällä ja yksinkertaisella kielellä. Kohdassa ei määritellä tarkemmin, mitkä ovat hintojen ja tariffien lisäksi keskeisiä sopimusehtoja. Tietojenantovelvollisuus tulee sovellettavaksi esimerkiksi kaukolämpösopimuksen tekemisen jälkeen, toisin kuin edellä tarkoitetut ennen sopimuksen tekemistä toimitettavat tiedot.

Loppuasiakkaille on annettava jäljennös sopimuksesta ja avoimella tavalla selkeät tiedot sovellettavista hinnoista ja tariffeista sekä vakioehdoista, jotka koskevat lämmitykseen, jäähdytykseen ja lämpimään käyttöveteen liittyvien palvelujen saatavuutta ja käyttöä. Toimittajan ei tarvitsisi toimittaa tietoja loppukäyttäjille. Jäsenvaltioiden on päätettävä, kuka vastaa tietojen toimittamisesta pyynnöstä, asianmukaisella tavalla ja maksutta niille loppukäyttäjille, joilla ei ole suoraa tai käyttäjäkohtaista sopimusta toimittajan kanssa. Suomessa tällaisia loppukäyttäjiä olisivat esimerkiksi asunto-osakeyhtiön osakehuoneistoissa asuvat osakkeenomistajat ja vuokralaiset. Säännöstä tulkittaneen siten, ettei loppuasiakkaalla (esim. taloyhtiö) ole kohdassa tarkoitettujen tietojen osalta lähtökohtaista tietojenantovelvollisuutta esimerkiksi kaukolämpösopimuksen tekemiseen liittyvistä seikoista ennen sopimuksen tekemistä tai sen jälkeen. Direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittava velvollisuus tietojen toimittamiseen pyynnöstä, asianmukaisella tavalla ja maksutta voidaan asunto-osakeyhtiön tilanteessa käytännössä osoittaa joko kaukolämpöyhtiölle tai loppuasiakkaalle. Tietojenantovelvollisuuden osoittaminen loppuasiakkaille, kuten taloyhtiöille, voisi olla perusteltua sen takia, että niillä on tyypillisesti muutenkin erilaista säännöllistä osakas- ja asukasviestintää sekä yleensä käytettävissä verrattain kattavat tiedot yhtiön osakkaista ja asukkaista.

Sopimuksen muuttaminen

Direktiivin 21 artiklan 3 kohdan mukaan loppuasiakkaille on annettava ajoissa tieto kaikista sopimusehtojen muuttamista koskevista aikomuksista. Toimittajien on ilmoitettava avoimella ja ymmärrettävällä tavalla loppuasiakkailleen suoraan toimitushintojen muutokset sekä muutoksen syyt, ehdot ja laajuus asianmukaisena ajankohtana, kuitenkin viimeistään kaksi viikkoa ja kotitalousasiakkaiden kohdalla kuukautta ennen ajankohtaa, jona muutokset tulevat voimaan. Loppuasiakkaiden on viipymättä ilmoitettava loppukäyttäjille uusista ehdoista.

Loppukäyttäjien informointia koskeva säännös poikkeaa 2 kohdan säännöksistä siten, että informointivelvollisuus ”uusista ehdoista” on osoitettu loppuasiakkaalle. Säännös tarkoittanee suomalaisessa taloyhtiökäytännössä sitä, että asunto-osakeyhtiön tulisi informoida osakehuoneistoissa asuvia osakkeenomistajia ja vuokralaisia kaukolämpösopimuksen muutoksista. Vastaavasti vuokratalo- tai asumisoikeusyhteisön tulisi informoida vuokralaisia ja asumisoikeuden haltijoita.

Vaihtoehtoisten maksutapojen tarjoaminen

Direktiivin 21 artiklan 4 kohdan mukaan toimittajien on annettava loppuasiakkaiden valita useista eri maksutavoista. Maksutavat eivät saa olla perusteettomasti syrjiviä eri asiakkaiden välillä. Maksuissa maksutapojen tai ennakkomaksujärjestelmien vuoksi olevien mahdollisten erojen on oltava puolueettomia, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia, eivätkä ne saa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366 maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta 2 artiklan mukaisesti ylittää suoria kustannuksia, joita maksunsaajalle on aiheutunut tietyn maksutavan tai ennakkomaksujärjestelmän käytöstä. Artiklan 5 kohdan mukaan kotitalousasiakkaat, joilla on mahdollisuus käyttää ennakkomaksujärjestelmiä, eivät saa joutua epäedulliseen asemaan ennakkomaksujärjestelmien vuoksi.

Yleiset ehdot

Direktiivin 21 artiklan 6 kohdan mukaisesti loppuasiakkaille ja loppukäyttäjille tarjottavien yleisten ehtojen on oltava oikeudenmukaisia ja avoimia, ja ne on esitettävä selvällä ja yksiselitteisellä kielellä. Niihin ei saa myöskään sisältyä sopimuksen ulkopuolisia esteitä asiakkaiden oikeuksien toteutumiselle, kuten kohtuuttoman laajaa sopimusaineistoa. Loppukäyttäjille on pyynnöstä annettava mahdollisuus tutustua yleisiin ehtoihin. Loppuasiakkaita ja loppukäyttäjiä on suojeltava epäoikeudenmukaisilta tai harhaanjohtavilta myyntimenetelmiltä, ja vammaisille loppuasiakkaille on annettava saavutettavassa muodossa tarpeelliset tiedot toimittajansa kanssa tekemästään sopimuksesta.

Valitukset

Direktiivin 21 artiklan 7 kohdan mukaan loppuasiakkailla ja loppukäyttäjillä on oikeus toimittajiltaan saamansa palvelun ja valitusten käsittelyn hyvään tasoon. Toimittajien on käsiteltävä valitukset yksinkertaisesti, oikeudenmukaisesti ja ripeästi.

Koska esimerkiksi kaukolämmön jakelua koskevan sopimuksen osapuolina ovat kaukolämpöyhtiö ja sen asiakkaana oleva kiinteistön omistaja esim. taloyhtiö, ei kohdassa tarkoitettu loppukäyttäjien oikeus palvelun ja valitusten käsittelyn hyvään tasoon voine edellyttää sitä, että esimerkiksi asunto-osakeyhtiön osakehuoneistossa asuvalla osakkeenomistajalla tai vuokralaisella olisi erityinen oikeus reklamaatioon kaukolämpösopimuksen virheistä. Kohdan viittauksella loppukäyttäjään tarkoitettaneen sitä, että loppuasiakkaalla tulee, myös loppukäyttäjien puolesta, olla mahdollisuus reklamointiin.

Toimivaltaiset viranomaiset

Direktiivin 21 artiklan 8 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että direktiivissä säädetyt kuluttajansuojatoimenpiteet pannaan täytäntöön. Toimivaltaisten viranomaisten on toimittava markkinoilla esiintyvistä intresseistä riippumatta.

Irtikytcentä

Direktiivin 21 artiklan 9 kohdan mukaan suunnitellussa irtikytkenässä asianomaisille loppuasiakkaille on annettava ilman lisäkustannuksia riittävät tiedot vaihtoehtoisista toimenpiteistä riittävän ajoissa ja viimeistään kuukautta ennen suunniteltua irtikytcentä. Direktiivistä tai sen valmisteluasiakirjoista ei käy ilmi, mitä suunnitellulla irtikytkenällä

tarkoitetaan. Voitaneen kuitenkin olettaa, että suunnitellulla irtikytkennällä viitataan tilanteisiin, joissa lämmön, jäähdytyksen tai lämpimän käyttöveden toimitus katkaistaan sopimuksen voimassa ollessa johtuen esimerkiksi maksuvaikeuksista tai muista asiakkaan sopimusrikkomuksista. Tätä tukee sähkömarkkinadirektiivin pitkälti saman sisältöisessä artiklassa saman englanninkielisen termin ("planned disconnection") osalta omaksuttu suomenkielinen termi "sähkönjakelun keskeyttäminen".

2.5 Tuomioistuinten ulkopuoliset riitojenratkaisumenettelyt

Artiklassa 22 säädetään tiedottamisesta ja tietoisuuden lisäämisestä. Artikla sisältää säännöksiä muun muassa energiatehokkuutta koskevan tiedon saatavilla olosta, tehokkaan energiankäytön edistämisestä ja helpottamisesta, tukikehyksen perustamisesta markkinatoimijoille, mukaan lukien keskitettyjen asiointipisteiden perustaminen sekä tuomioistuinten ulkopuolisista riidanratkaisumekanismeista. Artiklan edellyttämät toimet toteutetaan Suomessa pääosin energianeuvonnan ja muiden ei-lakisääteisten toimenpiteiden kautta. Tuomioistuinten ulkopuolisten riidanratkaisumekanismien varmistamista koskevan säännöksen toimeenpano edellyttää lainsäädäntötoimia.

Direktiivin 22 artiklan 8 kohdan mukaan loppuasiakkailla, loppukäyttäjillä, energiaköyhyydestä kärsivillä ihmisillä, heikossa asemassa olevilla asiakkailla ja tapauksen mukaan sosiaaliperusteisissa asunnoissa asuvilla henkilöillä tulee olla käytettävissään yksinkertaiset, oikeudenmukaiset, avoimet, riippumattomat, tehokkaat ja toimivat tuomioistuinten ulkopuoliset menettelyt direktiivissä säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevien riitojen ratkaisemiseksi. Esimerkkeinä menettelyjen järjestämistavoista mainitaan energia-asioiden oikeusasiamies, kuluttajansuojaelin ja sääntelyviranomainen. Jos loppuasiakas on Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/11/EU kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta, jäljempänä *kuluttajariitojen ratkaisua koskeva direktiivi* 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määriteltä kuluttaja, riitojenratkaisumenettelyjen on täytettävä mainitussa direktiivissä vahvistetut vaatimukset. Tätä tarkoitusta varten jäsenvaltioissa voidaan käyttää jo olemassa olevia tuomioistuinten ulkopuolisia riitojenratkaisumenettelyjä edellyttäen, että ne ovat yhtä tehokkaita.

Direktiivin 22 artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on tarvittaessa varmistettava, että vaihtoehtoiset riitojenratkaisuelimet tekevät yhteistyötä tarjotakseen yksinkertaiset, oikeudenmukaiset, avoimet, riippumattomat, tehokkaat ja toimivat tuomioistuinten ulkopuoliset riitojenratkaisumenettelyt riidoissa, jotka koskevat energiatehokkuusdirektiivin soveltamisalaan kuuluvaan tuotteeseen tai palveluun liittyviä tai yhdistettyjä tuotteita tai palveluja. Yritysten osallistuminen kotitalousasiakkaiden osalta tuomioistuinten ulkopuolisiin riitojenratkaisumenettelyihin on pakollista, ellei jäsenvaltio osoita komissiolle, että muut menettelyt ovat yhtä tehokkaita.

Säännös sisältää kansallista liikkumavaraa koskien riitojenratkaisumenettelyjen järjestämistapaa ja mahdollisuutta käyttää jäsenvaltiossa jo olemassa olevia riidanratkaisumenettelyjä edellyttäen, että ne ovat yhtä tehokkaita kuin 22 artiklan 8 kohdassa tarkoitettut menettelyt.

2.6 Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus

Artiklassa 26 säädetään kriteerit tehokkaalle kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmälle. Tehokkaan järjestelmän on täytettävä kriteerit. Tuotantomuotooperusteinen kriteeristö ohjaa asteittain lisäämään kaukolämpöverkkoon menevän uusiutuvan energian ja hukkalämmön

osuutta. Säädos sisältää liikkumavaraa sen osalta, että tuotantomuotoperustaisen kriteeristön vaihtoehtona annetaan mahdollisuus ottaa myös käyttöön ominaispäästöperusteinen kriteeristö, joka määrittelee asteittain kiristyvät kasvihuonekaasupäästöjen enimmäismäärät asiakkaille toimitettua lämmitys- tai jäähdytysyksikköä kohden.

Artiklassa säädetään myös fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Rakennettaessa tehokasta kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmää ei järjestelmän uusissa lämmönlähteissä saa käyttää fossiilisia polttoaineita silloin kun järjestelmä otetaan käyttöön. Uusittaessa merkittävästi tehokkaassa järjestelmässä olevia syöttöyksiköitä, ei fossiilisten polttoaineiden kulutus olemassa olevissa yksiköissä saa lisääntyä verrattuna kolmen edeltävän täyden toiminnan kalenterivuoden keskimääräiseen kulutukseen ennen uudistamista. Tehokkaan järjestelmän uusina lämmönlähteinä ei saa käyttää fossiilista polttoainetta. Poikkeuksena on kuitenkin maakaasu, jota saa käyttää vuoteen 2030 saakka.

Kun olemassa oleva kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmä, jonka kokonaistuotto on yli 5 megawattia, ei täytä tehokkaan järjestelmän vaatimusta, tulee toiminnanharjoittajan laatia suunnitelma tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteeristön täyttämiseksi. Tavoitteena on primäärienergian tehokkaampi kulutus, jakeluhäviöiden vähentäminen ja uusiutuvan energian tai hukkalämmön ja -kylmän osuuksien lisääminen lämmön ja jäähdytyksen toimituksessa. Jos järjestelmä ei täytä kriteereitä, on suunnitelma uusittava viiden vuoden välein. Toimivaltaisen viranomaisen on hyväksyttävä suunnitelma.

Jotta voitaisiin arvioida, onko energiatehokkuuden parantaminen taloudellisesti toteutettavissa lämmityksessä ja jäähdytyksessä, on artiklassa säädetty tehtäväksi direktiivin liitteen XI mukainen laitostason kustannus-hyötyanalyysi. Velvoite koskee yli 10 megawatin sähkön lauhdetuotantolaitosta tehokkaan yhteistuotannon toteuttamisvaihtoehdon arvioimisen osalta, yli 8 megawatin teollisuuslaitosta hukkalämmön hyödyntämisen arvioimisen osalta, yli 7 megawatin palvelulaitoksia hukkalämmön hyödyntämisen arvioimisen osalta ja yli 1 megawatin datakeskuksia hukkalämmön hyödyntämisen arvioimisen osalta.

2.7 Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa

Artiklan 7 tavoitteena on, että hankintaviranomaisten ja -yksiköiden olisi näytettävä esimerkkiä tekemällä energiatehokkaita hankintapäätöksiä ja sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta tehdessään rakennusurakoita tai tavara- ja palveluhankintoja koskevia hankintasopimuksia. Rakennusten ostamiseen ja vuokraamiseen liittyvät velvoitteet on kuvattu kohdassa 2.2. Tässä kohdassa on kuvattu myös artiklan 29 velvoite julkisten velvollisuudesta arvioida mahdollisuus soveltaa energiapalvelusopimuksia omistamiensa rakennusten korjauksessa.

Direktiivin 7 artiklassa ja liitteessä IV säädetään energiatehokkuuteen liittyvistä vaatimuksista, joita hankintaviranomaisten ja -yksiköiden on noudatettava tehdessään hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia, joiden arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin EU-kynnysarvot, paitsi jos tämä ei ole teknisesti toteutettavissa. Lisäksi säädetään, että hankintaviranomaisten ja -yksiköiden on noudatettava energiatehokkuus ensin -periaatetta tehdessään hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia, jotka ovat arvoltaan yhtä suuria tai suurempia kuin EU-kynnysarvot.

Direktiivin liitteessä IV säädetään julkisiin hankintoihin liittyvistä energiatehokkuusvaatimuksista, joita hankintaviranomaisten ja yksiköiden on hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia koskevilla hankintamenettelyissä otettava huomioon.

Liitteen mukaan:

a) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1369 energiamerkintää koskevien puitteiden vahvistamisesta ja direktiivin 2010/30/EU kumoamisesta, jäljempänä *energiamerkintäasetus* nojalla annetun delegoidun säädöksen tai Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/30/EU energiaan liittyvien tuotteiden energian ja muiden voimavarojen kulutuksen osoittamisesta merkinnöin ja yhdenmukaisin tuotetiedoin, jäljempänä *energiamerkintädirektiivi* tai siihen liittyvän komission säädöksen soveltamisalaan kuuluvia tuotteita hankittaessa on hankittava ainoastaan tuotteita, jotka kuuluvat niihin kahteen parhaaseen energiatehokkuusluokkaan, joissa on merkittävästi tuotteita.

b) Alakohdan a) soveltamisalaan kuulumattomien tuotteiden kuulussa Euroopan ja neuvoston direktiivi 2009/125/EY energiaan liittyvien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista, jäljempänä *ekosuunnitteludirektiivi* nojalla annetun delegoidun asetuksen soveltamisalaan, on hankittava ainoastaan tuotteita, jotka vastaavat tuoteryhmäkohtaisissa asetuksissa määritellyjä energiatehokkuuden viitearvoja.

c) Silloin, kun tuote tai palvelu täyttää ympäristöä säästäviä julkisia hankintoja koskevat unionin kriteerit tai vastaavat saatavilla olevat kansalliset kriteerit, joilla on merkitystä asianomaisen tuotteen tai palvelun energiatehokkuuden kannalta, on pyrittävä parhaansa mukaan hankkimaan ainoastaan sellaisia tuotteita ja palveluja, jotka täyttävät ainakin perustasolla vahvistetut tekniset eritelmät asiaankuuluvissa ympäristöä säästäviä julkisia hankintoja koskevissa unionin kriteereissä tai vastaavissa saatavilla olevissa kansallisissa kriteereissä, mukaan lukien muun muassa datakeskusten, palvelinhuoneiden ja pilvipalvelujen osalta, katuvalojen ja liikennevalojen osalta sekä tietokoneiden, monitoreiden, taulutietokoneiden ja älypuhelimien osalta.

d) On hankittava ainoastaan renkaita, jotka kuuluvat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/740 renkaiden merkitsemisestä polttoainetaloudellisuuden ja muiden ominaisuuksien osalta, asetuksen (EU) 2017/1369 muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1222/2009 kumoamisesta, jäljempänä *renkasasetus* määritellyyn korkeimpaan polttoainetaloudellisuusluokkaan, mikä ei estä julkisia elimiä hankkimasta korkeimpaan märkäpitoluokkaan tai vierintämeluluokkaan kuuluvia renkaita, jos se on perusteltua turvallisuuden tai kansanterveyteen liittyvistä syistä.

e) Palveluhankintasopimuksia koskevissa tarjouspyynnöissä on vaadittava, että palveluntarjoajat käyttävät kyseessä olevia palveluja tarjotessaan ainoastaan a, b ja d alakohtia noudattavia tuotteita. Vaatimusta sovelletaan ainoastaan uusiin tuotteisiin, joita palveluntarjoajat hankkivat osittain tai kokonaan kyseisen palvelun tarjoamista varten.

Velvoitteita ei sovelleta, jos soveltaminen vaarantaisi yleisen turvallisuuden tai estäisi reagoimisen kansanterveyttä koskeviin hätätiloihin. Velvoitteita sovelletaan asevoimien sopimukseen vain siltä osin kuin niiden soveltaminen ei aiheuta ristiriitaa asevoimien toimien luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa. Velvoitteita ei sovelleta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/81/EY hankintaviranomaisten ja hankintayksiköiden tekemien rakennusurakoita sekä tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta puolustus- ja turvallisuusosalalla ja direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta, jäljempänä *puolustushankintadirektiivi* määritellyjä puolustustarvikkeita koskeviin hankintasopimuksiin. Energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan 1 kohdan poikkeus ulottuu puolustushankintadirektiivin mukaisiin puolustustarvikkeita koskeviin hankintasopimuksiin, joka koskisi sanamuotonsa perusteella ainoastaan julkisista puolustus- ja

turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 5 §:n 2 momentin 1 kohdan ja 4 momentin mukaisten puolustustarvikkeiden hankintaa, eikä kaikkea mainitun lain mukaista hankintaa.

Artiklassa asetetaan myös velvoite varmistaa, että hankkiessaan palveluita, joilla on merkittävä energiasisältö, hankintaviranomaiset ja -yksiköt arvioivat mahdollisuutta toteuttaa pitkän aikavälin energiapalvelusopimuksia.

Tiedot kynnysarvot ylittävien hankinta- ja käyttöoikeussopimusten energiatehokkuusvaikutuksista on asetettava julkisesti saataville.

Artikla sisältää kansallista liikkumavaraa liittyen tiettyihin hankintamenettelyjä koskeviin vaatimuksiin, joita voidaan asettaa kansallisesti. Tuotepaketin hankinnassa voidaan paketin kokonaisenergiatehokkuus asettaa etusijalle kyseisen paketin yksittäisten tuotteiden hankintaan nähden. Hankintaviranomaiset ja -yksiköt voivat hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia tehdessään hankintakäytännöissä tarvittaessa ottaa huomioon laajemmat kestävyys, yhteiskuntaan, ympäristöön ja kiertotalouteen liittyvät näkökohdat, jotta voidaan saavuttaa Euroopan unionin vähähiilisyystavoitteet.

Artiklan 29 tavoitteena on energiapalvelumarkkinoiden edistäminen. Julkiseen sektoriin liittyvänä tavoitteena on lisätä energiapalvelusopimusten käyttöä julkisten elinten tekemissä investoinneissa. Julkisten elinten on käytettävä energiapalvelusopimuksia omistamiensa rakennusten korjauksessa, jos se on teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa. Kun julkiset elimet peruskorjaavat muita kuin asuinrakennuksia, jotka ovat nettoalaltaan yli 750 m², on julkisten elinten arvioitava mahdollisuutta käyttää energiapalvelusopimuksia.

2.8 Datakeskukset

Datakeskusten kestävä kehityksen edistämiseksi on tarve luoda datakeskusten kestävyysindikaattorit. Tätä varten datakeskuksilta kerätään energiatehokkuuden, vesijalanjäljen ja kysyntäjouaston kannalta merkityksellistä tietoa. Artiklassa 12 säädetään datakeskusten veloitteesta julkaista tietoja kestävyysindikaattoreiden kehittämiseksi. Direktiivin 33 artiklan 3 kohdassa annetun valtuutuksen mukaisesti komissio on antanut Komission delegoidun asetuksen (EU)2024/1364 datakeskuksia koskevan unionin yhteisen luokitusjärjestelmän perustamisen ensimmäisestä vaiheesta, jäljempänä *datakeskusten luokitusjärjestelmästä annettu delegoitu aset*. Artiklan 33 kohdan 3 mukaisesti komission antamalla delegoiduilla säädöksillä täydennetään direktiiviä vahvistamalla yhteinen unionin järjestelmä sen alueella sijaitsevien datakeskusten kestävyysluokittelumiseksi. Datakeskusten on raportoitava komission ylläpitämään tietokantaan delegoidun asetuksen liitteiden I ja II mukaiset tiedot ja keskeiset suorituskykyindikaattorit vuosittain.

Artiklassa 26 on säädetty velvoite yli 1 megawatin datakeskusten hukkalämmön hyödyntämiselle. Hukkalämpöä on hyödynnettävä, paitsi jos datakeskus voi osoittaa, että hyödyntäminen ei ole teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa. Taloudellisen toteutettavuuden arviointi on osoitettava kustannus-hyötyanalyysillä.

2.9 Energian tehokas siirto, muunto ja jakelu

Artiklassa 27 säädetään energiatehokkuuteen ja energiatehokkuus ensin -periaatteen huomiointiin liittyvistä velvoitteista sähkö- ja kaasuverkonhaltijoille ja kansallisille energia-alan sääntelyviranomaisille. Lisäksi artiklassa ja direktiivin liitteissä XIII ja XIV säädetään energiatehokkuutta koskevista vaatimuksista liittyen verkkotoimintaan, verkkojen suunnitteluun ja verkkotariffeihin.

Kansallisten energia-alan sääntelyviranomaisten on sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta toteuttaessaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta, jäljempänä *maakaasumarkkinadirektiivi* ja sähkömarkkinadirektiivin mukaisia kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toimintaa koskevia päätöksiä, mukaan lukien verkkotariffeja koskevat päätökset. Energiatehokkuus ensin -periaatteen lisäksi viranomaiset voivat ottaa huomioon kustannustehokkuuden, järjestelmän tehokkuuden ja toimitusvarmuuden sekä markkinoiden yhdentymisen samalla kun turvataan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU)2019/943 sähkön sisämarkkinoista ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 715/2009 maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2995 kumoamisesta.

Jäsenvaltioissa on varmistettava, että siirto- ja jakeluverkonhaltijat soveltavat energiatehokkuus ensin -periaatetta verkon suunnittelussa, kehittämisessä ja verkkoinvestointeja koskevissa päätöksissä. Kansallisten viranomaisten on todennettava periaatteen soveltamista ja sitä, että siirto- ja jakeluverkonhaltijoiden käyttämissä menetelmissä otetaan huomioon energiatehokkuusratkaisujen, kysyntäpuolen joustavuuden ja ilmastonmuutoksen hillitsemistä edistävään omaisuuteen tehtävien investointien laajemmat hyödyt. Viranomaisten on myös todennettava, että siirto- tai jakeluverkonhaltijat soveltavat energiatehokkuus ensin -periaatetta hyväksyessään, tarkastaessaan tai seurattaessaan hankkeitaan sekä maakaasumarkkinadirektiivin ja sähkömarkkinadirektiivin mukaisia verkon kehittämissuunnitelmiaan. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat tarjota menetelmiä ja ohjeita siitä, miten vaihtoehtoja arvioidaan kustannus-hyötyanalyysissa tiiviissä yhteistyössä siirtoverkonhaltijoiden ja jakeluverkonhaltijoiden kanssa, jotka voivat jakaa keskeistä teknistä asiantuntemusta.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että siirto- ja jakeluverkonhaltijat seuraavat ja kvantifioivat verkkohäviöiden kokonaismäärää ja, jos se on teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa, optimoivat verkot ja parantavat verkon tehokkuutta. Verkonhaltijoiden on raportoitava toimenpiteistä ja verkkohäviöiden vähentämisestä odotetuista energiansäästöistä sääntelyviranomaiselle. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että siirto- ja jakeluverkonhaltijat arvioivat energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä olemassa olevien kaasun tai sähkön siirto- tai jakeluverkkojensa osalta ja parantavat energiatehokkuutta infrastruktuurin suunnittelussa ja toiminnassa, erityisesti älykkäiden verkkojen käyttöönoton kautta. Verkonhaltijoita tulee kannustaa kehittämään innovatiivisia ratkaisuja verkkojen energiatehokkuuden parantamiseksi.

Kansallisen energia-alan sääntelyviranomaisen on sisällytettävä sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien nojalla laadittaviin vuosikertomuksiin erityinen jakso, joka koskee edistymistä kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisessa.

Artiklan 27 tavoitteena on lisätä energiansäästöpotentiaalia sähkön siirrossa ja jakelussa ja edistää energiatehokkaan sähköverkon kehittämistä. Myös kaasun osalta direktiivin tavoitteena on ohjata siirtoa ja jakelua kohti suurempaa tehokkuutta. Maakaasun merkitys, toimitusaste ja alueellinen kattavuus vaihtelevat kuitenkin suuresti eri jäsenvaltioissa. Kansallisilla sääntelyviranomaisilla on parhaat edellytykset seurata ja ohjata järjestelmän kehitystä kohti suurempaa tehokkuutta. Kaasun siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisen verkoston kaltaiset tahot voivat antaa hyödyllistä tukea, ja niiden olisi tuettava jäseniään energiatehokkuustoimenpiteiden käyttöönotossa.

Vaikka sähkön tuotanto uusiutuvista energialähteistä lisääntyisi nopeasti, energiatehokkuus voi vähentää uuden sähköntuotantokapasiteetin tarvetta sekä varastointiin, siirtoon ja jakeluun

liittyviä kustannuksia. Artiklan tavoitteena on edistää energiatehokkuuden parantamista kaasun ja sähkön siirrossa erityisesti verkon kehittämisessä ja kaasu- ja sähköinfrastruktuuria koskeissa päätöksissä. Lisäksi artiklan tavoitteena on, että siirto- ja jakeluverkonhaltijat seuraavat kaasu- tai sähköverkon häviöiden kokonaismäärää ja optimoivat verkkoja sekä parantavat energiatehokkuutta infrastruktuurin suunnittelussa ja käytössä, erityisesti älykkäiden verkkoratkaisujen käyttöönoton osalta.

3 Nykytila ja sen arviointi

Suomessa on vakiintunut ja vahva perusta pitkäjänteiselle energiatehokkuuden edistämiseksi. Työtä tehdään laaja-alaisesti eri yhteiskunnan sektoreilla ja yhteistyössä yritysten, julkisen sektorin sekä järjestöjen kesken. Energiatehokkuusdirektiivi on sisällöltään laaja-alainen ja siinä jäsenvaltioille asetettujen tavoitteiden taso on korkea. Osa direktiivin velvoitteista on kokonaan uusia ja osa jo olemassa olevia velvoitteita, joiden kohderyhmää on laajennettu tai muutettu, tai energiatehokkuuden tavoitteita kiristetty. Suomessa energiatehokkuuden edistämisen kärkipolitiikkatoimena ovat pitkään olleet valtion ja elinkeinoelämän, kiinteistöalan ja kunta-alan toimijoiden väliset vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset. Tärkeässä roolissa ovat myös energiakatselmustoiminta ja energianeuvonta.

Direktiivin kansallista toimeenpanoa on valmisteltu laajassa poikkihallinnollisessa työryhmässä sekä tiiviissä yhteistyössä asiantuntijaverkostojen ja eri sidosryhmien kanssa. Toimeenpanon valmistelun lähtökohtana on ollut kustannustehokkuus ja tarkoituksenmukaisuus. Valmistelutyössä arvioitiin nykyisten toimeenpanoratkaisujen riittävyyttä suhteessa uudelleenlaaditun direktiivin vaatimuksiin sekä mahdollisuutta käyttää energiatehokkuussopimuksia tai muita olemassa olevia politiikkatoimia vaihtoehtona lainsäädännöllä tilanteissa, joissa nykytoimet eivät ole riittäviä.

Energiatehokkuusdirektiivi asettaa päivitetty tavoitteet energiankulutuksen vähentämiseksi ja energiatehokkuuden edistämiseksi ja lisää energiatehokkuuteen liittyvän seurannan, raportoinnin ja valvonnan tarvetta. Työryhmän loppuraportin mukaan direktiivin toimeenpano on mahdollista toteuttaa hyödyntämällä laajalti jo nykyisin käytössä olevia politiikkatoimia yhdistettynä lainsäädäntötoimiin niiltä osin, kuin työryhmä on katsonut lailla säätämisen välttämättömäksi. Tämän edellytyksenä on, että vakiintuneiden nykytoimien, esimerkiksi energiatehokkuussopimustoiminnan, toimeenpanemiseksi on osoitettu riittävät resurssit. Vuoden 2024 alussa käynnistyneet neuvottelut seuraavan kauden (2026–2035) energiatehokkuussopimuksista ovat edenneet samanaikaisesti lainsäädännön valmistelun kanssa. Muutoksia tai lisäyksiä lainsäädäntöön edellyttävät direktiivin artikkelit 2, 3, 5, 7, 11, 12, 21, 22, 25, 26, 27 ja 29.

3.1 Energiatehokkuus ensin -periaate

Direktiivin 3 artiklan velvoitteet ovat pääsääntöisesti uusia, mutta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta, jäljempänä *hallintomalliasetus* 3 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on jo aiemmin pitänyt ottaa energiatehokkuus ensin -periaate huomioon yhdenmetyissä kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissaan.

Komission suosituksissa, taustaselvityksissä ja esityksissä on erilaisia esimerkkejä energiatehokkuus ensin -periaatteen mukaisista ratkaisuvaihtoehdoista suunnittelussa, politiikkatoimissa, suurissa investoinneissa, sähkömarkkinoilla, sekä energian tuotannossa ja jakelussa. Toimeenpanoa valmistelleessa työryhmässä pyrittiin hahmottamaan, mitä Suomessa on jo tehty, mitkä esitetyistä ratkaisuista eivät sovellu Suomeen nykyisellään tai lainkaan, ja mitä voitaisiin tehdä uusien ratkaisujen osalta. Lisäksi haastateltiin eri alojen toimijoita energiatehokkuus ensin -periaatteen tavoitteista ja toteutuksesta, mahdollisista ristiriidoista ja esteistä periaatteen toteutukselle.

Selvityksen perusteella työryhmä katsoi, että energiatehokkuus ensin -periaate toteutuu Suomessa jo hyvin kattavasti. Suomessa on panostettu jo pitkään energiatehokkuuteen sekä energiansästöön ja niitä edistetään monin keinoin ja kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. Esimerkiksi vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset ovat 1997 lähtien olleet keskeinen politiikkatoimi, jonka myötä energiatehokkuutta arvioidaan ja edistetään jo nykyisellään kattavasti yritysten ja kuntien normaalissa toiminnassa. Vaikka energiatehokkuus otetaan jo nykyisin huomioon kattavasti erilaisissa suunnittelu-, politiikka- ja merkittävissä investointipäätöksissä, artiklan veloitteiden toimeenpano edellyttää muutoksia energiatehokkuuslakiin (1429/2014).

3.2 Julkista sektoria koskevat veloitteet

Energiankulutus julkisella sektorilla

Direktiivin 5 artiklan mukainen julkisten elinten yhteenlasketun energian loppukulutuksen vähentämisveloite, jonka mukaan energian loppukulutuksen tulisi laskea 1,9 prosenttia vuosittain, sekä siihen liittyvä vuoden 2021 energiankulutuksen perustason vahvistaminen ovat uusia veloituksia. Energiankulutukseen liittyvästä raportoinnista julkisella sektorilla ei ole säädetty energiatehokkuuslaissa. Kulutuksen seuranta koskevista vaatimuksista erityisesti rakennuksia koskien on säädetty muualla lainsäädännössä, kuten rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä annetussa laissa (733/2020), rakentamislain (751/2023) energiatehokkuutta koskevassa 37 §:ssä, energiatehokkuuslaissa lämmön ja jäähdytyksen mittaamisen ja laskutuksen osalta sekä sähkö- ja maakaasumarkkinalaeissa sähkön ja kaasun mittaamisen osalta.

Tilastokeskuksen ylläpitämän Energian hankinta ja kulutus -tilaston mukaan Suomen energian loppukulutus oli vuonna 2021 yhteensä 307 terawattituntia.¹ Julkisten elinten energiankulutus oli pääosin sektoreilla rakennusten lämmitys ja liikenne. Julkisten elinten omistamien ja käyttämien rakennusten energiankulutuksesta ei julkaista tilastotietoja. Virallisissa energiatilastoissa² julkisten elinten rakennukset on yhdistetty kaupallisiin rakennuksiin. Tämä tilastotieto on pääasiassa laskennallinen ja perustuu energian kulutuksen sijaan energian tarjonnasta kerättäviin tietoihin, eikä sitä voi näin ollen jakaa rakennustyypeille.

Palvelusektorin energiankäyttö pitää sisällään sekä julkiset palvelut että yksityisen palvelusektorin. Vuonna 2021 sektorin osalta liikekiinteistöt olivat pinta-alaltaan merkittävin (31,0 milj. m²), myös mm. varastoja (25,1 milj. m²) ja toimistoja (20,1 milj. m²) oli paljon, ja ne olivat sekä yksityisen että julkisen sektorin käytössä. Julkisella sektorilla suurin kiinteistökanta

¹ Energian hankinta ja kulutus - Tilastokeskus (stat.fi)

² Energia 2022 (stat.fi)

oli opetusalalla (22,4 milj. m²); määrä on kaksinkertainen hoitoalaan nähden. Palvelusektorin energian loppukulutus oli 36 terawattituntia eli noin 12 prosenttia loppukulutuksesta. Palvelurakennusten (julkiset ja yksityiset palvelut) lämmityksen energian kulutus oli 21 terawattituntia. Sektorin sähkön kulutus oli 18 terawattituntia.

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen (KETS) nykyiselle kaudelle (2017–2025) on liittynyt 147 kuntaa ja 12 kuntayhtymää tai hyvinvointialuetta. Sopimukseen liittyneiden kuntien asukasluku on yhteensä 83 prosenttia Suomen väestöstä. Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen liitetty energian loppukulutus on 7331 gigawattituntia. Energiatehokkuussopimukseen liittyvän raportoinnin puitteissa kuntien tulee ilmoittaa muutoksista sopimukseen liitetystä kiinteistökannasta sekä muutosten jälkeisestä energian loppukulutuksesta. Vuonna 2022 raportoitu energian loppukulutus silloin kunta-alan energiatehokkuussopimuksen piirin kuuluneissa 134 kunnassa oli 6734 gigawattituntia. Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen puitteissa ei tällä hetkellä raportoida kunnan energian loppukulutuksesta tai tavoitella energian loppukulutuksen pientenymistä, vaan energiatehokkuuden paranemista energiansäästön määränä.

Alue- ja paikallisviranomaisten suunnitelmia koskevat vaatimukset

Artiklan 5 vaatimus energiatehokkuustoimenpiteiden sisällyttämisestä alue- ja paikallisviranomaisten pitkän aikavälin suunnitteluun on lainsäädännön tasolla uusi. Kunnissa lakisääteinen pitkän aikavälin suunnitteluväline on kuntalain (410/2015) 37 §:n mukainen kuntastrategia, jossa tulee huomioida laajasti kunnan tehtäviin ja talouteen liittyviä tekijöitä. Hyvinvointialueilla vastaava suunnitteluväline on hyvinvointialuestrategia (laki hyvinvointialueesta 611/2021, 41 §). Direktiivissä mainitaan esimerkkeinä suunnitelmista, joita 5 artiklassa säädetty velvoite koskee, hiilestä irtautumista koskevat suunnitelmat ja kestävästi energiahuollon suunnitelmat. Kunta- ja aluetasolla laadittavien lakisääteisten strategioiden sisältö on siten laajempi ja yleisemmällä tasolla kuin 5 artiklassa tarkoitetuissa suunnitteluvälineissä.

Paikallistasolla kunnat ovat aiemmin voineet sisällyttää energiatehokkuustoimia ilmastolain (423/2023) mukaiseen kunnan ilmastosuunnitelmaan. Kunnan ilmastosuunnitelmaa koskeva lakisääteinen velvoite kumottiin ilmastolain muutoksella 896/2024. Ilmastotoimiin liittyvää suunnittelua tehdään kuitenkin kunnissa vapaaehtoisesti. Energiatehokkuustoimien tuomista osaksi alue- ja paikallistason viranomaisten toimintaa ja sen suunnittelua tuetaan erilaisten vapaaehtoisten järjestelmien, kuten kunta-alan energiatehokkuussopimuksen (KETS) ja hiilineutraalien kuntien ja maakuntien Hinku-verkoston kautta. Motiva Oy:n ohjeistama uusiutuvan energian kuntakatselmus on toimenpide, jonka avulla kunnat voivat kartoittaa ja suunnitella uusiutuvan energian käyttöön liittyviä toimenpiteitä.

Myös artiklan 25 velvoite laatia paikallinen lämmitys- ja jäähdytysuunnitelma väkiluvultaan yli 45 000 asukkaan kunnille on Suomessa uusi. Direktiivin säännöksen tavoitteena on edistää erityisesti tehokkaan yhteistuotannon ja tehokkaan kaukolämmön käyttöä. Suomen tilanne tavoitteen saavuttamisen osalta on moniin muihin EU:n jäsenvaltioihin verrattuna erinomainen. Velvoitteen piiriin kuuluisi Suomessa 25 suurinta kuntaa. Näistä yhtä lukuun ottamatta kaikki kunnat ovat mukana kuntien energiatehokkuussopimuksessa ja kolmea lukuun ottamatta kaikilla on olemassa ilmastosuunnitelma tai sitä vastaava suunnitelma. Lisäksi useimmissa kunnissa on tehty uusiutuvan energian kuntakatselmus, ja merkittävä osa velvoitteen piirissä olevista kunnista kuuluu edelläkävijäkuntien verkostoon (Finnish Sustainable Communities, FISU) tai sijaitsee energiamaakuntakaavan alueella. Kahdessakymmenessä neljässä kunnassa on

kunnallinen kaukolämpöyhtiö, joissa on tehty toimintasuunnitelmat kaukolämmön kehittämisestä.

Rakennusten energiatehokkuuteen liittyvät vaatimukset

Direktiivin 6 artiklan säännökset julkisten rakennusten vuosittaisesta korjaamisesta päästöttömiksi tai lähes nollaenergiarakennuksiksi vastaavat osittain energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU julkisia rakennuksia koskevaa sääntelyä. Energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU 5 artikla velvoitti jäsenvaltiot varmistamaan, että 1.1.2014 alkaen kolme prosenttia sen keskushallinnon omistamien ja käyttämien lämmitettyjen ja/tai jäähdytettyjen rakennusten kokonaispinta-alasta korjataan vuosittain siten, että ne vastaavaa vähintään rakennusten energiatehokkuusdirektiivin 4 artiklan soveltamiseksi asetettuja energiatehokkuutta koskevia vähimmäisvaatimuksia. Vaihtoehtoisena toimintatapana 5 artiklan 1–5 kohtien soveltamiselle jäsenvaltio on voinut toteuttaa muita kustannustehokkaita toimenpiteitä saavuttaakseen vuoteen 2020 mennessä sellaisen energiansäästön määrän, joka on vuositasolla raportoituna vähintään yhtä suuri kuin kolmen prosentin korjauksilla saavutettaisiin.

Suomessa energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU keskushallinnon rakennuksia koskevien vaatimusten toimeenpano on toteutettu vaihtoehtoisilla toimenpiteillä ilman lainsäädäntöä. Valtion kiinteistöstrategian mukaisesti pääosa valtion virastojen ja laitosten rakennuksista on keskitetty Senaatti-konsernille. Vaihtoehtoisena toimintatapana on käytetty Senaatti-kiinteistöjen ja Puolustuskiinteistöjen toimitilakiinteistöjen energiatehokkuussopimusta (TETS) yhdistettynä muihin Senaatti-kiinteistöjen vuosittain Energiavirastolle raportoimiin tietoihin. Energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU 5 artiklan mukaan määritelty valtion keskushallinnon omistama ja käytössä oleva rakennuskanta on ollut 237 rakennuksen yhteenlaskettu pinta-ala 884 000 neliometriä, ja sen vuotuinen energiankulutus on ollut 178 gigawattituntia. Senaatti-kiinteistöjen toteutunut ja voimassa oleva säästö kaudella 2014–2020 oli yhteensä lähes 18 gigawattituntia. Säästö on toteutunut kolmen toimenpiteen kautta: kiinteistöhoidon palkkiosanktiotoiminta (10 %), kunnossapidon energiakorjaukset (38 %) ja tilatehokkuuden lisääminen (52 %).

Energiatehokkuusdirektiivin 6 artiklassa veloitteen soveltamisala laajenee keskushallinnosta kaikkiin julkisiin elimiin. Myös veloitteen sisällössä on tiettyjä muutoksia suhteessa energiatehokkuusdirektiiviin 2012/27/EU. Direktiivin 6 artiklassa edellytetään, että vähintään kolme prosenttia julkisten elinten omistamien lämmitettyjen tai jäähdytettyjen rakennusten kokonaispinta-alasta korjataan vuosittain vähintään rakennusten energiatehokkuusdirektiivin 9 artiklan mukaisiksi nollaenergiarakennuksiksi tai päästöttömiksi rakennuksiksi. Vaihtoehtona korjausveloitteelle säädetään edelleen vaihtoehtoisesta lähestymistavasta, jolla on saavutettava julkisten elinten rakennuksissa vuosittain vastaava energiansäästö kuin korjauksilla saavutettaisiin.

Vaihtoehtoisen lähestymistavan käyttöönottoa on valmisteltu osana energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanoa, ja se on kuvattu työryhmän loppuraportissa. Vaihtoehtoinen lähestymistapa perustuisi uudelle julkisen alan energiatehokkuussopimukselle, joka tulisi voimaan kaudelle 2026–2035. Julkisen alan energiatehokkuussopimukselle tavoiteltaisiin laajaa kattavuutta valtion toimijoiden parissa, hyvinvointialueilla ja kuntasektorilla.

Energiatehokkuusdirektiivin 6 artiklan 5 kohdassa säädetään julkisten elinten rakennuksista laadittavasta luettelosta ja veloitteesta asettaa luettelo julkisesti saataville. Vastaavaa, julkisesti

saatavilla olevaa luetteloa ei ole aikaisemmin ollut. Rakennusluetteloa koskevat velvoitteet pyritään panemaan täytäntöön hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan olemassa olevaa, rakennetun ympäristön tietojärjestelmää (Ryhti) koskevaa sääntelyä. Ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluva laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (431/2023) tuli voimaan 1.1.2024. Laissa säädetään rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä sekä siihen liittyvästä tietojärjestelmän julkisesta tietopalvelusta. Tietojärjestelmän palvelut avautuvat käyttäjille vaiheittain vuodesta 2024 alkaen.³

Energiapalvelusopimusten hyödyntäminen

Energiatehokkuusdirektiivin 29 artiklan velvoite arvioida energiapalvelusopimusten käytettävyyttä julkisten elinten omistamien, nettoalaltaan yli 750 m² kokoisten muiden kuin asuinrakennusten peruskorjauksissa on uusi. Suomessa ei ole voimassa olevaa energiapalvelusopimusten hyödyntämisen arviointia koskevaa lainsäädäntöä. Energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU vaatimukset, jotka koskivat energiapalvelumarkkinoiden edistämistä sekä julkisen sektorin kannustamista ja tukemista energiapalvelujen käytössä, on toteutettu pääosin Energiaviraston Motiva Oy:lta vuosittain tilaamien energiatyöohjelman projektien sekä Energiaviraston ja työ- ja elinkeinoministeriön tekemän energiapalvelujen edistämistyön puitteissa. Lisäksi energiapalvelusopimuksiin liittyviä velvoitteita on sisällytetty kuntien energiatehokkuussopimukseen (2017-2025) ja tulevaan julkisen alan energiatehokkuussopimukseen (2026-2035).

3.3 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmukset

Energiatehokkuuslaissa säädetään energiakatselmusvelvoitteesta suurille yrityksille. Suurella yrityksellä tarkoitetaan taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähintään 250 työntekijää taikka jonka vuosiliikevaihto on yli 50 miljoonaa euroa ja taseen loppusumma on yli 43 miljoonaa euroa. Pakollinen yrityksen energiakatselmus on tehtävä vähintään neljän vuoden välein, ja energiakatselmukseen on sisällytettävä kohdekatselmus, joka ei saa olla neljää vuotta vanhempi. Yrityksen energiakatselmuksen rakenteesta ja sisällöstä sekä katselmukseen liittyvien tietojen toimittamisesta viranomaiselle säädetään energiatehokkuuslaissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa. Energiakatselmukseen liitettävästä toimintasuunnitelmasta tai energiankulutusrajan ylittämiseen liittyvän tiedon toimittamisesta ei ole säädetty.

Osana energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU toimeenpanoa Suomessa valittiin lakisääteisen energiakatselmusjärjestelmän toteuttamiseen direktiivin mahdollistama toteutustapa, jossa katselmuksia suorittavat pätevyysvaatimukset täyttävät, riippumattomat asiantuntijat. Suomessa yrityksen energiakatselmuksella on oltava vastuuhenkilö, jolle on myönnetty energiakatselmuksen vastuuhenkilön pätevyys. Vastuuhenkilökoulutuksen ja -kokeiden järjestämisestä ja pätevyyden myöntämisestä vastaa Energiavirasto.

Energiavirasto valvoo energiakatselmusvelvoitteen toteutumista velvoitteen piiriin kuuluvissa yrityksissä. Valvonnan toteuttamisesta ja siihen liittyvistä tiedonsaantioikeuksista säädetään energiatehokkuuslaissa.

Energianhallintajärjestelmät ja niiden sertifiointi eivät ole suurille yrityksille pakollisia, mutta ottamalla käyttöön sertifioidun energianhallintajärjestelmän yritys voi energiatehokkuuslain

³ <https://ryhti.syke.fi/tietoa-jarjestelmasta/aikataulu-ja-kehittaminen/>

mukaisesti vapautua pakollisesta yrityksen energiakatselmuksesta. Monet yritykset ovat ottaneet vapaaehtoisesti käyttöön energianhallintajärjestelmän, kuten ISO 50001 tai ETJ+, tai ympäristönhallintajärjestelmän, kuten ISO 14001, tai liittyneet vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen. Niillä ja niiden yhdistelmillä (1) sertifioitu ISO 50001 tai (2) sertifioitu 14001 ja sertifioitu ETJ+ tai (3) energiatehokkuussopimus ja sertifioimaton ETJ+, on voinut korvata pakollisen yrityksen energiakatselmuksen ja kehittää yrityksen energiatehokkuutta kyseisten järjestelmien puitteissa.

Muut kuin lakisääteisen katselmusvelvoitteen piiriin kuuluvat suuret yritykset voivat tehdä vapaaehtoisia energiakatselmuksia ja hakea katselmusten toteuttamiseen energiatukea. Lakisääteisen ja vapaaehtoisen energiakatselmustoiminnan ja energiahallintajärjestelmien käyttöönoton tukemiseen ja edistämiseen liittyviä toimenpiteitä toteutetaan Energiaviraston Motiva Oy:ltä tilaaman energiatyöohjelman kautta. Suomessa on tuettu vapaaehtoisia energiakatselmuksia vuodesta 1992 lähtien ja edistetty niitä energiakatselmusohjelman puitteissa vuodesta 1994 lähtien.

Energianhallintajärjestelmiä ja energiakatselmuksia koskevien uusien velvoitteiden toimeenpano edellyttää muutoksia energiatehokkuuslakiin. Laissa olisi säädettävä uudesta, sertifioitun energianhallintajärjestelmän käyttöönottoa koskevasta velvoitteesta ja velvoitetta koskevista vapautumismahdollisuuksista. Energiakatselmusvelvoitteen soveltamisalan muuttuminen edellyttää muutoksia katselmusvelvoitetta koskeviin säännöksiin ja velvoitetun yrityksen määritelmään sekä uutta säännöstä yrityksen velvollisuudesta tehdä ilmoitus säädetyn energiankulutusrajan ylityessä. Lakiin olisi lisättävä säännös katselmukseen liitettävästä toimintasuunnitelmasta. Energiatehokkuusdirektiivin liitteen VI sisällön toimeenpaneminen edellyttäisi vähäisiä muutoksia yrityksen energiakatselmuksen vähimmäisvaatimuksia koskevaan säännökseen. Katselmusvelvoitteesta vapautumista koskevia säännöksiä olisi muutettava. Energiaviraston valvontakeinoja koskevan sääntelyn selkeyttämiseksi olisi tarpeen tehdä muutoksia energiatehokkuuslain valvontaa koskeviin säännöksiin.

3.4 Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset

Vuonna 2022 Energiateollisuus ry:n (ET) jäsenistä lämmön myyjiä oli 109, joilla oli yli 160 000 asiakasta. Asiakkaista asuintaloasiakkaita oli noin 120 000 ja näistä pienasiakkaita noin 70 000. Pienasiakkaiksi on laskettu yhden asunnon talot, kahden asunnon talot sekä pientaloihin verrattavat erilliset asuinrakennukset. Pienasiakkaat, joilla on sopimussuhde lämmön myyjän kanssa, ovat yleisesti yksityishenkilöitä. He ovat siten myös kuluttajia.

Bioenergia ry on myös keskeinen lämmöntuottajien yhteenliittymä, joskin näiden tuottajien asiakasmäärät ovat yleensä pienempiä kuin Energiateollisuus ry:n jäsenillä. Bioenergia ry:llä on 247 yritys- ja yhteisöjäsentä ja 118 henkilöjäsentä (tiedot 01/2025, lähde: Bioenergia ry:n internet-sivut). Sen jäsenkunta toimii muun muassa bioenergian tuotannossa, logistiikassa ja käyttäjinä, biojalostamoina ja liikenteen biopolttoaineiden tuottajina, energiaturpeen käyttäjinä ja suobiomassan tuottajina sekä hiilinegatiivisten palvelujen tarjoajina. Niiden tärkein asiakas on yleisimmin kunta. Noin kolmasosa laitoksista on alueellisia lämpölaitoksia, loput taas kiinteistökohtaisia laitoksia. Kiinteistökohtaisista laitoksista noin puolta käytetään koulujen lämmitykseen, puolta taas yksityisten kiinteistöjen lämmitykseen.

TTS Työtehoseura ylläpitää vuosiseurantaa lämpöyrittäjyydestä. Viime vuosien aikana TTS:n lämpöyrittäjätietokannassa olevien lämpöyrittäjien ylläpitämien laitosten määrä on vakiintunut noin 600:n laitoksen tasolle. Vuonna 2023 laitospäästä oli 602 kappaletta. Rekisterissä oli 241 yritystä vuonna 2024.

Voimassa oleva energiatehokkuuslaki sisältää säännökset, jotka koskevat lämmön ja jäähdytyksen loppuasiakkaiden ja loppukäyttäjien oikeuksia suhteessa energian vähittäismyyjiin niiltä osin, kun kyse on mittarin tarjoamisesta kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen loppuasiakkaalle, kiinteistön lämpöenergiamittarin asentamisesta ja opastuksen tarjoamisesta mittaria asennettaessa sekä kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen laskutuksesta ja kulutus- ja laskutustiedoista. Säännökset vastaavat energiatehokkuusdirektiivissä 2012/27/EU säädettyä, eikä uudelleenlaadittu direktiivi sisällä muutoksia niiden osalta. Muista lämmön tai jäähdytyksen loppuasiakasta tai -käyttäjää koskevista oikeuksista tai velvollisuuksista ei ole säädetty kansallisesti.

Toimittajan sopimusehtoja koskevat vaatimukset

Energiatehokkuusdirektiivin 21 artiklan 2 kohdan mukaan lämpö- ja jäähdytyssovimuksissa ilmoitettavien toimittajien ehtojen on oltava oikeudenmukaisia. Direktiivissä tai sen johdannossa ei ole tarkemmin määritelty, mitä ehtojen oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan ja mitä seikkoja oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi tulisi ottaa huomioon. Lisäksi direktiivin suppeasta maininnasta ehtojen oikeudenmukaisuudesta on vaikea päätellä seuraamuksia tilanteissa, joissa vaatimusta ei ole noudatettu. Suomen sopimusoikeudessa ei ole direktiivin mainintaa vastaavaa erityistä ehtojen ”oikeudenmukaisuuden” arviointia; varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929, oikeustoimilaki) 36 §:ssä säädetään kylläkin tilanteista, joissa oikeustoimen ehto on kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen. Yleisesti sopimusoikeudessa pyritään kuitenkin asianmukaisen sopimusvelvoitteiden tasapainon saavuttamiseen ensisijaisesti kieltämällä sopijapuolen painostaminen tai harhaanjohtaminen sopimusta tehtäessä. Sitovan sopimuksen sisältöön voidaan lisäksi puuttua sopimuksen kohtuullistamista ja sovittelua koskevan oikeustoimilain ja kuluttajansuojalain (38/1978) perusteella.

Energiatehokkuusdirektiivin 21 artiklan 6 kohdassa säädetään loppuasiakkaille ja loppukäyttäjille tarjottaville yleisille ehdoille asetetuista vaatimuksista, kuten ehtojen avoimuudesta ja esittämisestä yksiselitteisellä kielellä. Lisäksi säädetään asiakkaiden oikeuksia estävien kohtuuttomien menettelyjen kiellosta ja loppuasiakkaiden ja -käyttäjien suojaamisesta epäoikeudenmukaisilta tai harhaanjohtavilta myyntimenetelmiltä, sekä vammaisille loppuasiakkaille kuuluvista saavutettavuusvaatimuksista. Suomessa kohdassa tarkoitetuista, sopimusmenettelyyn, kohtuullisuuteen ja saavutettavuuteen liittyvistä seikoista on säädetty oikeustoimilaissa, kuluttajansuojalaissa, sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnasta annetussa laissa (1061/1978) sekä digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (306/2019). Energiateollisuus ry on laatinut kaukolämmön yleiset sopimusehdot, jotka on tarkoitettu ohjeeksi jäsenyrityksille niiden laatiessa omia, yrityskohtaisia sopimusehtojaan. Yleisten sopimusehtojen käyttö on vapaaehtoista, mutta niitä käytetään ET:n jäsenkunnassa laajasti. Joka tapauksessa on varmistettava, että myös yrityksen omissa sopimusehdoissa otetaan huomioon mm. kuluttajansuojalain, kilpailulain, korkolain, perintälain ja energiatehokkuuslain asettamat vaatimukset. Useimmat kaukolämpöyhtiöt pitävät jo nykyisin yleisiä sopimusehtojaan saatavilla internetissä.

Tiedonsaanti lämmitystä ja jäähdytystä koskevasta sopimuksesta asunto-osakeyhtiössä

Direktiivin 21 artiklassa tarkoitettuja lämmityksen ja jäähdytyksen loppuasiakkaita olisivat muun muassa asunto-osakeyhtiöt. Osakehuoneistossa asuva taloyhtiön osakkeenomistaja olisi direktiivissä tarkoitettu loppukäyttäjä.

Asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) mukaan osakkeenomistajilta perittävällä yhtiövastikkeella voidaan kattaa yhtiön menot, jotka aiheutuvat muun muassa kiinteistön ja rakennusten käytöstä; tällaisia ovat muun muassa lämmityskustannukset, joista yhtiö yleensä vastaa sopimuskumppanina energian vähittäismyyjälle. Huoneistojen lämmitys katetaan yleensä vastikkeella. Kaukolämmön hankkimista koskevien sopimusten tekeminen kuuluu yhtiön johdolle hallituksen ja isännöitsijän tehtäviä koskevien asunto-osakeyhtiölain säännösten mukaisesti. Käytännössä vastikkeenmaksuvelvollisuus lämmityskustannuksista jakautuu osakkeenomistajien kesken yleensä yhtiöjärjestyksen yleisen vastikeperusteen (mm. pinta-ala, osakkeiden lukumäärä) mukaan, koska huoneistossa asuvien henkilöiden lukumäärällä ei ole merkitystä lämmityksen tarpeeseen, eikä lämmityksen huoneistokohtaisia kulutuksia voida luotettavasti mitata lämmön siirtymisen takia. Lisäksi yhtiön rakennuksen ylläpito edellyttää sitä, että jokaisessa osakehuoneistossa pidetään yllä tiettyä peruslämpöä. Osakehuoneistojen lisäksi yhtiössä on yleensä myös yhtiön hallintaan jääviä yhteisiä tiloja, joita on lämmitettävä. Osakkeenomistajat voivat saada tiedot yhtiöllä olevista lämpö- ja jäähdytyssovimuksista yhtiön hallintoon osallistumisen ja yhtiökokouksen kyselyoikeuden kautta.

Tiedonsaanti lämmitystä ja jäähdytystä koskevasta sopimuksesta vuokra- ja asumisoikeusasunnoissa

Huoneistosta maksettava vuokra määräytyy sopimuksen mukaan, jollei laista muuta johdu. Asuinhuoneiston vuokrauksesta annetussa laissa (481/1995) on erikseen säädetty pakottavasti vedestä perittävästä korvauksesta, jonka tulee määräytyä todellisen, mitatun kulutuksen mukaan, jos rakennukseen, jossa huoneisto sijaitsee, on asennettu huoneistokohtaiset mittarit. Muuten vuokrasopimuskäytännössä yleistä on sopia kiinteästä kuukausivuokrasta, johon sisältyy myös lämmitys. Vaikka vuokrasopimukseen on mahdollista ottaa tarkempia määräyksiä myös muusta korvauksesta, ei näin yleensä menetellä lämmityksen osalta. Syyt tähän vastaavat edellä asunto-osakeyhtiöistä esitettyä.

Valtion tukemissa vuokra- ja asumisoikeusasunnoissa loppukäyttäjät hallitsevat huoneistoa vuokra- tai asumisoikeussopimuksen perusteella eivätkä he ole energian vähittäismyyjän asiakkaita. Vuokralaiset eivät siten nykyisin säännönmukaisesti saa tietoja. ARA-tuettujen kohteiden vuokralaiset ja asumisoikeusasukkaat voivat saada tietoja yhteishallinnon kautta.

Kuluttajansuojasäännösten lisäksi valtion tukemia vuokra- ja asumisoikeustaloja koskevat säännökset asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia. Vuokratalojen osalta asukashallinnosta säädetään yhteishallinnosta valtion tukemissa vuokrataloissa annetussa laissa (1169/2022) ja asumisoikeusasuntojen osalta asumisoikeusasunnoista annetun lain (393/2021) 5 luvussa. Asukashallinnon piiriin kuuluvat muun muassa talousarvioesitys ja talojen ja muiden rakennusten sekä kiinteistöjen ylläpidosta ja hoidosta solmittavat sopimukset. Asukashallinnon toimielimillä on tiedonsaantioikeus asukashallinnon piiriin kuuluvissa asioissa, ja vuokratalo- ja asumisoikeusyhtiöllä tiedottamisvelvollisuus sekä asukkaille että asukashallinnon toimielimille asukashallinnon piiriin kuuluvista, heille merkityksellisistä asioista. Valtion tukemien vuokra- ja asumisoikeusasuntojen asukkaat voivat saada tiedon lämmityksen ja jäähdytyksen sopimusehdoista asukashallinnon kautta.

Toimituksen keskeytys

Toimitusten keskeytyksestä (irtikytkeä) ei ole Suomessa säädetty lämmön ja jäähdytyksen osalta. Sähkön osalta toimituksen keskeytyksestä on säädetty sähkömarkkinalaissa (588/2013), joka panee täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin Sähkömarkkinalain 103 §:n mukaan sähköntoimitus voidaan keskeyttää, jos sähkön loppukäyttäjä on olennaisesti laiminlyönyt

jakeluverkonhaltijalle tai vähittäismyyjälle tulevien maksujen suorittamisen tai on muutoin olennaisesti rikkonut sopimukseen perustuvia velvoitteitaan. Ennen keskeyttämistä loppukäyttäjälle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Jos loppukäyttäjä on kuluttaja, katkaisuvaroituksessa on mainittava, miten hänen on meneteltävä, jotta hän voi vedota pykälässä säädettyihin oikeuksiinsa sekä ohjattava kuluttajaa asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä.

Sähkönjakelun tai sähkötoimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt tai muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu loppukäyttäjälle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuaikajaksota. Jos maksun laiminlyönti on johtunut loppukäyttäjän maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään, sähkönjakelun tai sähkötoimituksen saa keskeyttää aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua maksun eräpäivästä. Myös vakituksena asuntona käytettävän rakennuksen tai sen osan osalta on säädetty erikseen: jos tällaisen rakennuksen tai sen osan lämmitys on riippuvainen sähköstä, jakelua ei saa maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä. Sähkönjakelun ja –toimitusten keskeyttäminen kohteesta, jossa onnettomuuksien ehkäisemiseksi vaadittavat turvajärjestelyt ovat riippuvaisia sähköstä ja jossa sähkönjakelun tai sähkötoimituksen keskeyttäminen aiheuttaa onnettomuusvaaran, on kiellettyä ennen kuin laiminlyödyn maksun eräpäivästä on kulunut neljä kuukautta.

Lämmön osalta toimitusten keskeytyksestä on määrätty ET:n kaukolämmön yleisissä sopimusehdoissa. Niiden mukaan lämmön toimitusta ei voida maksulaiminlyönnin perusteella keskeyttää seuraavissa tapauksissa: Jos kyse on vakituksena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana, ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä; jos kyse on kuluttajasta, joka osoittaa maksun laiminlyönnin johtuvan hänen vakavasta sairaudestaan, työttömyydestä tai siihen verrattavasta, hänestä riippumattomasta syystä ennen kuin on kulunut kolme kuukautta lämpölaskun ensimmäisestä eräpäivästä; tai jos asiakkaan maksulaiminlyönti aiheutuu ylivoimaisesta esteestä niin kauan kuin este vallitsee.

Lämmönmyyjän tulee yleisten ehtojen mukaan ennen toimituksen katkaisemista lähettää asiakkaalle maksukehoitus tai kehoitus korjata muu laiminlyönti määräajassa, joka on vähintään kaksi viikkoa kehoituksen lähettämisestä. Jos asiakas laiminlyö määräajan noudattamisen, lämmönmyyjän tulee toimittaa asiakkaalle katkaisuvaroitus vähintään kaksi viikkoa ennen katkaisua. Katkaisuvaroitus on tehtävä kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla, ja katkaisun ajankohta on käytävä varoituksesta ilmi. Toimialalla käytössä olevat yleiset ehdot ovat keskeyttämisen osalta osittain tiukemmat kuin energiatehokkuusdirektiivin säännös, jonka sisältö on rajattu tiedon antamiseen vaihtoehtoisista toimenpiteistä ilman lisäkustannuksia, riittävän ajoissa ja vähintään kuukautta ennen suunniteltua irtikytkentää.

3.5 Tuomioistuinten ulkopuoliset riitojenratkaisumenettelyt

Energiatehokkuusdirektiivi 2012/27/EU ei sisältänyt säännöksiä tuomioistuinten ulkopuolisten riitojenratkaisumenettelyiden varmistamisesta, eikä Suomessa ole voimassa olevaa erillissääntelyä liittyen energiatehokkuusdirektiivissä säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaan riidanratkaisuun. Energiatehokkuusdirektiivin 22 artiklan 8 kohdan mukaan loppuasiakkailla, loppukäyttäjillä, energiaköyhyydestä kärsivillä ihmisillä, heikossa asemassa olevilla asiakkailla ja tapauksen mukaan sosiaali- ja perusturvalaitoksissa asuvilla henkilöillä

tulee olla käytettävissään tuomioistuimen ulkopuoliset riidanratkaisumenettelyt direktiivissä säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevien riitojen ratkaisemiseksi. Loppuasiakkaalla tarkoitetaan voimassa olevan energiatehokkuuslain mukaan luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka ostaa energiaa omaa loppukäyttöään varten.

Kuluttajien osalta direktiivissä tarkoitettuna riitojenratkaisuelimenä toimii kuluttajariitalautakunta. Lautakunta on toimivaltainen elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisissä kulutushyödykesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa, joita kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. Tämä koskee myös energiaköyhyydestä kärsiviä ihmisiä ja heikossa asemassa olevia asiakkaita silloin, kun nämä ovat kuluttajia. Asian selvittäminen ja käsittely kuluttajariitalautakunnassa on asianosaisille maksutonta. Direktiivin tarkoittaman riitojenratkaisumenettelyn mahdollisuus on jatkossa järjestettävä kuluttajien lisäksi myös elinkeinonharjoittajille ja muille tahoille, jotka ostavat energiaa omaa loppukäyttöään varten. Tällaisia tahoja voivat olla esimerkiksi omistamissaan kiinteistöissä toimivat yritykset tai taloyhtiöt. Energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain (502/2023) mukaan lautakunnan toimivallassa on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin sähköalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä sähkömarkkina-alueissa (588/2013) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai sähkömarkkinain V osassa tarkoitettuja sähkösopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. Energiamarkkinariitalautakunnan nykyinen toimivalta koskee sähkömarkkina-alueissa säädettyihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyviä asioita, ei muualla lainsäädännössä energian hankintaan liittyen säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia. Direktiiviin liittyy siten lainsäädäntötarve niiden loppuasiakkaiden osalta, jotka eivät ole kuluttajia.

Artiklan 8 kohdan toinen kappale koskee riitojenratkaisumenettelyjen välistä yhteistyötä. Energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain 22 §:ssä säädetään lautakunnan yhteistyöstä kuluttajariitalautakunnan kanssa. Hallintolain (434/2003) 10 § sisältää yleiset säännökset viranomaisten välisestä yhteistyöstä.

Artiklan 8 kohdan kolmas kappale koskee energia-alan yritysten osallistumista tuomioistuinten ulkopuolisiin riitojenratkaisumenettelyihin. Direktiivin mukaan osallistuminen on pakollista kotitalousasiakkaiden osalta, ellei jäsenvaltio osoita komissiolle, että muut menettelyt ovat yhtä tehokkaita. Direktiivissä ei täsmennetä, mitä osallistumisen pakollisuudella tässä yhteydessä tarkoitetaan. Kotitalousasiakkaiden voitaneen tulkita tarkoittavan loppuasiakkaita, jotka ovat kuluttajia. Kun otetaan huomioon viittaus kuluttajariitojen ratkaisua koskevaan direktiiviin sekä se, ettei menettelyyn liity muutoksenhakumahdollisuuden vaatimusta, tuntuisi perustellulta tulkita säännöstä kirjaimellisesti siten, että vain prosessiin osallistuminen olisi pakollista energia-alan yrityksille, ja että säännöksestä ei kuitenkaan seuraisi energia-alan yrityksille velvollisuutta noudattaa riitojenratkaisumenettelyssä annettua päätöstä. Kuluttajariitalautakunnasta annetun lain (8/2007) 12 §:n mukaan lautakunta voi ratkaista asian, vaikka valituksen vastapuolena oleva elinkeinonharjoittaja ei ole antanut vastausta valittajan hakemukseen. Lautakuntaa koskevan lainsäädännön voidaan tältä osin arvioida täyttävän vaatimuksen energia-alan yritysten pakollisesta osallistumisesta riitojenratkaisumenettelyyn.

3.6 Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus

Tehokkaalle kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmälle 26 artiklassa säädetyistä tehokkaan kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteereistä ei aiemmin ole ollut tarpeen säätää energiatehokkuuslaissa, vaikka tuotantomuotooperusteinen määritelmä on ollut energiatehokkuusdirektiivissä 2012/27/EU. Asteittain kiristyvistä tuotantomuotooperusteisista, sekä vaihtoehtoisesta ominaispäästöoperusteisista kriteeristöistä on nyt tarpeen säätää, koska

tehokkaan järjestelmän määritelmän täyttymistä on seurattava. Tuotantomuotoperusteinen kriteeristö ohjaa asteittain hukkalämmön ja uusiutuvan energian osuuden lisäämiseen järjestelmässä. Tämän kriteeristön perusteella esimerkiksi ydinsähköllä sähkökattilassa tuotettu lämpö tai pienydinvoimalassa tuotettu lämpö eivät kelpaisi tehokkaaseen järjestelmään. Tämän vuoksi myös ominaispäästöperusteinen kriteeristö on tarpeen ottaa käyttöön.

Fossiilisen polttoaineen käytön rajoittamiseen liittyvä velvoite uudessa tehokkaassa kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmässä ja tällaisessa järjestelmässä olevissa uusissa tai merkittävästi uudistettavissa lämmön- ja jäähdytysentuantoyksiköissä on uusi ja siitä on tarpeen säätää energiatehokkuuslaissa. Velvoite ei kattaisi alle 1 MW lämmönlähteitä niiden vähämerkityksellisyyden vuoksi. Fossiilisten käynnistys- ja varapolttoaineiden käyttäminen kuitenkin sallittaisiin riittävän huoltovarmuuden takaamiseksi.

Toiminnanharjoittajalle säädettävä velvoite suunnitelman laatimisesta tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteereiden täyttämiseksi on uusi.

Laitoskohtaisiin kustannus-hyötyanalyysiin liittyvät velvoitteet ja muutokset on tarpeen säätää energiatehokkuuslaissa. Nykyvelvoitteista säädetään energiatehokkuuslain 5 luvussa. Kustannus-hyötyanalyysistä säädetään 27 §:ssä ja analyysistä vapauttamisesta 28 §:ssä. Lisäksi 29 §:ssä säädetään analyysin tekemiseen liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta. Energiatehokkuuslain nojalla on annettu myös valtioneuvoston asetus (1297/2015) sähkön ja lämmön yhteistuotannon sekä teollisuuden ylijäämälämmön kustannus-hyötyanalyysistä. Asetuksessa on säädetty sekä kustannus-hyötyanalyysin sisällöstä että poikkeuksista, joiden perusteella kustannus-hyötyanalyysiä ei ole tarpeen tehdä. Energiavirasto vastaanottaa ilmoitukset ja voi pyytää kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta lisäselvitystä ilmoitukseen liittyen. Energiaviraston verkkosivuilla on ohjeistettu kustannus-hyötyanalyysin laadinta ja ilmoittaminen siitä. Ilmoittaminen tehdään sähköpostitse eikä ilmoituksille ole käytössä tietojärjestelmää. Ilmoitus on tehtävä ennen rakennus- tai uudistamistöihin ryhtymistä. Energiaviraston pyytäessä lisäselvitystä töitä ei saa jatkaa ennen lisäselvityksen toimittamista.

Energiatehokkuuslain valmistelun (HE 182/2014 vp.) yhteydessä arvioitiin, että artiklan aiemmin edellyttämiä kustannus-hyötyanalyysijä, jotka tulee laatia suunniteltaessa uutta laitosta tai uudistettaessa sellaista, toimitettaisiin arviolta enintään muutama vuodessa. Arvio on osoittautunut paikkansapitäväksi. Viime vuosien aikana Energiavirastolle on toimitettu kaksi ilmoitusta vuonna 2021 sekä yksi ilmoitus vuosina 2023 ja 2024.

3.7 Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa

Energiatehokkuuden huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa säädetään energiatehokkuuslain 5 a luvussa. Energiatehokkuuslain 29 a §:n 1 momentin mukaan keskushallinnon viranomaisten on hankittava energiatehokkaita tuotteita, palveluja ja rakennuksia, jos se on mahdollista kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyys, teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun kannalta. Siten velvollisuutta noudattaa energiatehokkuusvaatimuksia tehtävissä hankinnoissa rajaavat jo lähtökohtaisesti säännöksessä luetellut tekijät. Energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklassa on uusi lähestymistapa: energiatehokkuuden tulee ohjata hankintoja, paitsi jos tämä ei ole teknisesti toteutettavissa. Tämä merkitsee poikkeamismahdollisuuden kaventumista voimassa olevaan nähden. Rajausta, jonka mukaan hankintoja koskevia vaatimuksia ei sovelleta julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain mukaisesti hankintasopimuksiin, vastaa voimassa olevaa energiatehokkuuslakia. Esityksessä ehdotettavasta rajauksesta, jonka mukaan vaatimuksia ei myöskään sovellettaisi, jos soveltaminen vaarantaisi yleisen turvallisuuden tai estäisi reagoimisen kansanterveyttä koskeviin hätätiloihin, ei ole säädetty nykyisessä laissa.

Tuotteiden, palvelujen ja rakennusten hankintaa koskevista energiatehokkuusvaatimuksista säädetään energiatehokkuuslain 29 b §–29 d §:ssä. Laissa ei ole säädetty velvollisuudesta soveltaa julkisissa hankinnoissa energiatehokkuus ensin -periaatetta, velvollisuudesta arvioida energiapalvelusopimusten käyttämistä hankintoja tehtäessä tai velvollisuudesta asettaa julkisesti saataville tietoja hankintojen energiatehokkuusvaikutuksista.

Energiatehokkuuslain hankintoja koskevat säännökset koskevat nykyisin ainoastaan valtion keskushallinnon viranomaisia. Energiatehokkuusdirektiivissä hankintojen energiatehokkuutta koskevat vaatimukset on laajennettu koskemaan kaikkia hankintayksiköitä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sääntelyn kohteiden määrä kasvaa merkittävästi. Kunnat, niiden toimielimet ja liikelaitokset ovat keskeinen ja suuri ryhmä toimijoita, joille ehdotettu sääntely on uutta. Hankintojen energiatehokkuutta koskevat lakisääteiset vaatimukset eivät siten ole koskeneet suurinta osaa hankintayksiköistä. Koko julkisella sektorilla on hankintojen energia- ja resurssitehokkuutta kuitenkin ohjattu muilla toimilla, muun muassa vaikuttavien julkisten hankintojen ohjelman Hankinta-Suomen ja vuosina 2018–2024 toimineen Kestävien, innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomaisen osaamiskeskuksen (KEINO) sekä työ- ja elinkeinoministeriön ja Kuntaliiton ylläpitämän Julkisten hankintojen neuvontayksikön kautta.

3.8 Datakeskukset

Energiatehokkuusdirektiivin 12 artiklassa datakeskuksille säädetty velvoite asettaa uudelleenlaaditun direktiivin liitteessä VII esitetyt tiedot julkisesti saataville on uusi ja tuli panna täytäntöön jo 15.5.2024 mennessä. Velvoite on pantu täytäntöön 19.12.2024 voimaan tulleella energiatehokkuuslain muutoksella (846/2024). Komissio antoi 14.3.2024 datakeskusten luokitusjärjestelmästä annetun delegoidun asetuksen, jonka mukaan datakeskusten on raportoitava komission ylläpitämään eurooppalaiseen tietokantaan asetuksen liitteissä I ja II esitetyt tiedot ja keskeiset suorituskykyindikaattorit vuosittain. Säädös tuli voimaan 6.6.2024. Jotta datakeskusten ylläpitäjien on mahdollista toteuttaa tietojen raportointi komission tietokantaan, on toimivaltaisen viranomaisen koordinoitava raportointia kansallisella tasolla. Toimivaltaisen viranomaisen tehtävistä ei ole toistaiseksi säädetty kansallisesti.

Artiklassa 26 säädetty velvoite kokonaisteholtaan yli 1 megawatin datakeskusten hukkalämmön hyödyntämiselle on uusi. Vuonna 2023 datakeskusten hukkalämpöä hyödynnettiin yhteensä noin 125 gigawattituntia seitsemän kunnan alueen kaukolämpöverkossa. Tämä kattaa arviolta noin kymmenen datakeskusta. Yli 1 megawatin datakeskusten lukumäärästä tämä on arviolta noin 20 %, mutta energiamäärällisesti hyödynnettävissä olevasta hukkalämmöstä osuus on suurempi. Datakeskusten hukkalämpöä hyödynnetään tämän lisäksi myös esimerkiksi oman laitoksen henkilöstötilojen lämmityksessä. Merkittäviä hankkeita hukkalämmön hyödyntämiseksi on suunnitteilla ja rakenteilla. Mahdollinen este hukkalämmön hyödyntämiselle kaukolämpöjärjestelmässä voisi olla esimerkiksi se, ettei kohtuullisella etäisyydellä ole taloudellisesti perusteltua kysyntää tai tarvetta datakeskuksesta tarjolla olevalle lämmölle.

3.9 Energian tehokas siirto, muunto ja jakelu

Sähkö- ja maakaasuverkkojen verkonhaltijoita koskee toiminnassaan verkon kehittämisvelvollisuus, jonka mukaisesti verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää verkkoaan. Sähkön jakeluverkon kehittämissuunnitelmissa verkonhaltijoiden on huomioitava energiatehokkuustoimenpiteet vaihtoehtona jakeluverkon siirtokapasiteetin laajentamiselle. Energiatehokkuus ensin -periaatteen noudattamisesta verkon suunnittelussa, verkon kehittämisessä ja investointipäätöksissä ei ole säädetty sähkö- ja kaasumarkkinoita koskevissa säädöksissä.

Sähkömarkkinalain 24 a §:n mukaan verkkopalvelujen hinnoittelussa tai myyntiehdoissa ei saa olla ehtoja, jotka ovat haitallisia energiatehokkuudelle. Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei myöskään saa olla ehtoja, jotka voivat estää asettamasta sähkömarkkinoille saataville järjestelmäpalveluita kulutusjoustoja ja kysynnän ohjaustoimenpiteitä varten. Maakaasumarkkinalaissa (587/2017) ei säädetä vastaavista vaatimuksista verkkopalveluiden hinnoittelulle tai ehdoille.

Suomessa sähkön siirron ja jakelun häviöitä mitataan ja seurataan hyödyntäen laajamittaista sähkön etämittausta ja älykkäitä sähköverkkomittauksia. Vapaaehtoisessa energiatehokkuussopimuksessa energiapalvelujen toimintaohjelmassa mukana olevat verkonhaltijat raportoivat sopimustoiminnan seurantarjestelmään muun muassa verkonhäviöiden optimoinnin sekä verkon suunnittelun, käytön ja ylläpidon toimenpiteitä. Maakaasun siirtoverkkoyhtiö raportoi metaanipäästötiedot julkisessa vuosikertomuksessaan ja raportoinnille tehdään ulkoinen varmennus. Lisäksi maakaasukäyttöisten kompressoriasemien ympäristölupien edellytyksenä on päästöjen seuranta ja raportointi toimivaltaiselle viranomaiselle (ELY-keskus tai ympäristökeskus). Maakaasun jakeluverkossa häviöitä seurataan vertaamalla verkkoon syötetyn ja verkosta otetun kaasun määrää. Energiavirastolle raportoidaan vuosittain tiedot häviöiden määrästä. Sähkön ja maakaasun siirto- ja jakeluverkonhaltijoiden toimenpiteitä verkkohäviöiden vähentämiseksi tai tietoa odotetuista energiansäästöistä ei nykyisin raportoida Energiavirastolle. Energiavirasto laatii vuosittain kansallisen raportin, johon sisältyy arvio älykkään sähköverkon kehittämisestä.

Energiatehokkuus ensin -periaatteen toimeenpano verkkosuunnittelussa, verkon kehittämisessä ja investointipäätöksissä edellyttää muutoksia sähkö- ja maakaasumarkkinalakeihin. Periaatteen toimeenpano verkkotariffeissa edellyttää, että maakaasumarkkinalakiin lisätään sähkömarkkinalakiin jo sisältyvä säännös energiatehokkuuden ja kysynnän joustojen huomioimisesta verkkopalveluiden hinnoittelussa. Verkon häviöiden kokonaismäärän määrittämistä ja verkkojen optimointia sekä verkon tehokkuuden parantamista koskevat velvoitteet edellyttävät muutoksia sähkö- ja maakaasumarkkinalakeihin. Energiaviraston tehtävät energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa ja vuosittain laadittavaan kansalliseen raporttiin lisättävä erityinen osio kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisen edistymisestä edellyttävät sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) muuttamista.

3.10 Erinäiset säännökset

Energiatehokkuuslain 30 §:n mukaan Energiaviraston tehtävänä on valvoa lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista. Energiatehokkuuslain 12 § sisältää lisäksi erillisen säännöksen Energiaviraston suorittamasta lakisääteisten energiakatselmusten valvonnasta sekä tähän valvontaan liittyvistä viranomaisen tiedonsaantioikeuksista ja muista vaatimuksista. Energiatehokkuuslain muutoksella 846/2024 lakiin lisättiin säännökset valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeuksista ja valvontaviranomaisen tarkastusoikeudesta liittyen datakeskusten valvontaan.

Energiatehokkuuslain 31 §:ssä säädetään mahdollisuudesta tehostaa energiatehokkuuslain nojalla tehtyä päätöstä uhkasakolla, jonka asettamisesta ja tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990). Lain 15 §:ssä säädetään yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilöpätevyyden toteamisesta ja pätevyyden uusimisesta, joita haetaan Energiavirastolta. Muilta osin voimassa oleva laki ei sisällä erillisiä säännöksiä Energiaviraston tekemistä päätöksistä. Viranomaisen toimivaltaa koskevan sääntelyn selkeyttämiseksi ja sääntelyn kohteiden oikeusvarmuuden turvaamiseksi energiatehokkuuslain

viranomaisvalvontaa koskevia säännöksiä on tarkoituksenmukaista täydentää ja yhtenäistää energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanoon liittyvistä muutoksista säättämisen yhteydessä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Energiatehokkuuslaki

4.1.1.1 Energiatehokkuus ensin -periaate (1 a luku)

Energiatehokkuus ensin -periaatetta koskevia säännöksiä esitettäisiin energiatehokkuuslakiin, sähkömarkkinalakiin, maakaasumarkkinalakiin sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettuun lakiin. Sähkö- ja maakaasumarkkinoita ja niiden valvontaa koskeviin lakeihin esitettävät säännökset kuvataan jäljempänä.

Energiatehokkuuslakiin ehdotetaan säädettävän yleissäännös viranomaisten yleisestä velvollisuudesta ottaa energiatehokkuus ensin -periaate huomioon sellaisissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa, joilla on merkittävää vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen. Tällaisia suunnittelu- tai politiikkatoimia ovat esimerkiksi energia- ja ilmastostrategia, kansallinen rakennusten perusparannussuunnitelma, Liikenne 12 -suunnitelma sekä energiatehokkuussopimukset. Säännöksen mukaisesti kaikki suunnitteilla ja olemassa olevat suunnittelu- ja politiikkatoimet, joilla on vaikutusta energiatehokkuuteen tai energiankulutukseen, tulee selvittää sekä tarkastella tapauskohtaisesti, kuinka energiatehokkuus ensin -periaate voidaan ottaa niissä huomioon.

Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisen varmistaminen edellyttää lisäksi, että merkittävissä investointipäätöksissä, joilla on vaikutusta energiankulutukseen tai energiatehokkuuteen, tulee selvittää vaihtoehtoiset kustannustehokkaat energiatehokkuusratkaisut energiatehokkuus ensin -periaatteen mukaisesti. Merkittävillä investointipäätöksillä tarkoitetaan investointeja, joiden arvo on yli 100 miljoonaa euroa tai yli 175 miljoonaa euroa liikenneinfrastruktuurihankkeissa ja joilla on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen.

Investointia tai hanketta suunnittelevan toiminnanharjoittajan on tehtävä investoinnista tai hankkeesta selvitys, joka mahdollistaa vaihtoehtoisten kustannustehokkaiden energiatehokkuusratkaisujen arvioinnin. Selvitystä ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos investointipäätöksen tavoitteita ei voida saavuttaa merkittävästi energiatehokkaammin muulla kuin suunnitellulla tavalla.

Investointia tai hanketta suunnittelevan toiminnanharjoittajan tulee toimittaa keskeiset tulokset selvityksestä ennen rakennus- tai uudistustöihin ryhtymistä Energiavirastolle, jotta periaatteen toteutumista voidaan seurata.

4.1.1.2 Julkista sektoria koskevat velvoitteet (1 c luku)

Energiatehokkuuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 c luku koskien julkisen sektorin velvoitteita. Luvussa säädettävät velvoitteet olisivat julkisille toimijoille uusia. Lisäksi julkisiin hankintoihin liittyvistä velvoitteista säädetään luvussa 5 a.

Energiatehokkuuslaissa ehdotetaan säädettäväksi julkisiin elimiin kohdistuvasta raportointivelvoitteesta. Julkisten elinten olisi raportoitava vuosittainen energian

loppukulutuksen määränsä Energiavirastolle. Julkinen elin, joka on liittynyt vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen, voisi täyttää velvoitteen osana energiatehokkuussopimusjärjestelmän mukaista raportointia. Poikkeussäännöksen tarkoituksena olisi ehkäistä raportoinnista julkisille elimille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja kannustaa julkisia elimiä liittymään vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen.

Raportointivelvoitteeseen liittyen lain voimaantulosäännöksissä säädettäisiin porrastuksesta, joka koskisi sitä, milloin eri kokoiset kunnat tulisivat raportointivelvoitteen piiriin. Velvoite koskisi yli 50 000 asukkaan kuntia sääntelyn voimaantulosta alkaen, yli 5000 asukkaan kuntia 1.1.2027 alkaen ja kaikkia kuntia 1.1.2030 alkaen.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi alue- ja paikallisviranomaisia koskevasta velvoitteesta ottaa pitkän aikavälin suunnittelussa huomioon erityisiä energiatehokkuustoimenpiteitä. Näitä viranomaisia olisivat hyvinvointialueet, kunnat ja maakuntien liitot. Alue- ja paikallisviranomaisten tulisi ottaa energiatehokkuus huomioon laatiessaan erilaisia pitkän aikavälin suunnitelmia, esimerkiksi energiahuoltoa tai hiilestä irtautumista koskevia ohjelmia. Viranomainen, joka on liittynyt vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen, voisi täyttää velvoitteen laatimalla energiatehokkuussopimusjärjestelmän mukaisen toimintasuunnitelman.

Laissa säädettäisiin myös lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmien tekemisestä. Direktiivin 25 artiklan mahdollistama kansallinen liikkumavara olisi tarpeen hyödyntää täysimääräisesti ja rajata velvoite koskemaan väkiluvultaan yli 45 000 asukkaan kuntia, joiden olisi laadittava suunnitelma mahdollisuuksista parantaa lämmityksen energiatehokkuutta hukkalämmön hyödyntämisen ja uusiutuvan energia käytön lisäämisen avulla. Suunnitelman sisällöstä olisi toimitettava Energiavirastolle ilmoitus. Energiatehokkuussopimukseen liittynyt kunta voisi täyttää velvoitteen osittain energiatehokkuussopimuksen kautta.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi julkiselle elimelle velvoite ostaa vain sellaisia olemassa olevia rakennuksia tai tehdä uusia vuokrasopimuksia vain sellaisista olemassa olevista rakennuksista, jotka täyttävät lähes nollaenergiarakennuksen vaatimukset siten kuin ne määritelty rakennuslain (751/2023). Vaatimusten noudattaminen todennettaisi rakennusten energiatodistuksesta annetun lain (50/2013) mukaisella voimassa olevalla energiatodistuksella. Vaatimusta olisi noudatettava, jollei hankinnan tarkoituksena ole 1) perusparannus tai purkaminen; 2) julkisen elimen kyseessä ollessa, myydä rakennus eteenpäin käyttämättä sitä julkisen elimen omiin tarkoituksiin; tai 3) säilyttää rakennus virallisesti suojeltuna osana määrättyä ympäristöä tai sen erityisen arkkitehtonisen tai historiallisen arvon vuoksi, ja jos se olisi mahdollista kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyuden, teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun kannalta. Ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin liitteen IV f) -kohdan velvoite, jonka mukaan julkisten hankintayksiköiden on EU-kynnysarvot ylittyessä, hankittava rakennuksia tietyin ehdoin, paitsi, jos se ei ole teknisesti toteutettavissa. Direktiivissä velvoitetaan ehtojen mukainen rakennuksen hankinta tai vuokraaminen, kun tehdään hankintasopimuksia tai käyttöoikeussopimuksia. Rakennusten hankinnan tai vuokraamisen ei katsota olevan kumpaankaan näistä. Koska sääntelyteknisistä syistä nyt ehdotettu velvoite koskisi kaikkia olemassa olevia rakennuksia, eikä vain direktiivissä mainittuja tilanteita, joissa EU-kynnysarvot ylittyvät, on ostamiselle ja vuokraamiselle päädytty mahdollistamaan poikkeukset kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyuden, teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun turvaamisen perusteella.

4.1.1.3 Energianhallintajärjestelmät (1 c luku)

Energiatohokkuuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 c luku, joka koskee energianhallintajärjestelmiä. Luvussa ehdotetaan säädettävän velvollisuudesta ottaa käyttöön sertifioitu energianhallintajärjestelmä, jos yrityksen energiankulutus ylittää laissa säädettävän kynnysarvon. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta tehdä ilmoitus Energiavirastolle, jos yrityksen energiankulutus kalenterivuoden aikana ylittää kynnysarvon. Luvussa säädettäisiin myös edellytyksistä, joiden nojalla yrityksen olisi mahdollista vapautua energianhallintajärjestelmän käyttöönottoa koskevasta vaatimuksesta. Lisäksi luvussa säädettäisiin siitä, mitkä järjestelmät voitaisiin ainakin hyväksyä laissa tarkoitetuksi sertifioituksi energianhallintajärjestelmäksi tai ympäristönhallintajärjestelmäksi.

4.1.1.4 Energiakatselmuksset (2 luku)

Energiatohokkuuslain energiakatselmuksia koskevat säännökset ehdotetaan siirrettävän uuteen 2 lukuun. Luvussa säädettäisiin yrityksen energiakatselmuksen sisällöstä ja yrityksen velvollisuudesta katselmuksen tekemiseen, jos yrityksen energiankulutus ylittää säädetyin kynnysarvon. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta tehdä ilmoitus Energiavirastolle, jos yrityksen energiankulutus kalenterivuoden aikana ylittää laissa säädettävän kynnysarvon. Säännöstä edellytyksistä, joiden nojalla yrityksen on mahdollista vapautua energiakatselmuksen tekemistä koskevasta vaatimuksesta, ehdotettaisiin muutettavaksi.

Energiakatselmuksen vähimmäisvaatimuksia koskevaan säännökseen ehdotettaisiin vähäisiä muutoksia. Muilta osin yrityksen energiakatselmuksen ja kohdekatselmuksen sisältöä ja niihin liittyvää raportointia koskevia säännöksiä ei muutettaisi. Lukuun lisättäisiin uusi säännös yrityksen velvoitteesta laatia yrityksen energiakatselmuksen liittyvä toimintasuunnitelma sekä toimintasuunnitelmaan liittyvistä vaatimuksista, jotka koskevat toimintasuunnitelman liittämistä yrityksen tilinpäätökseen ja toimintasuunnitelman asettamista julkisesti saataville.

Katselmuksiin liittyvää valvontaa koskevaa säännöstä täydennettäisiin maininnalla sertifioitujen energianhallintajärjestelmien käyttöönoton valvonnasta, ja säännös siirrettäisiin lain 6 lukuun (Erinäiset säännökset).

4.1.1.5 Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset (3 a luku)

Luvussa säädettäisiin energiatohokkuusdirektiivin 21 artiklan lämmitykseen ja jäähdytykseen liittyvistä sopimusperusteisista perusoikeuksista. Energiatohokkuuslaissa ehdotetaan säädettävän, että kaukolämmityksen ja kaukojäähdytyksen loppuasiakkaille olisi oikeus tehdä energian vähittäismyyjän kanssa sopimus, joka sisältää riittävät tiedot asiakkaan oikeusaseman kannalta olennaisista seikoista. Tämä oikeus ei kuitenkaan merkitsisi energian vähittäismyyjän velvollisuutta tehdä sopimus loppuasiakkaan kanssa, vaan oikeudet koskisivat sopimuksen sisältöä. Lämpöenergiaa koskien loppuasiakkaille säädettäisiin vastaavia sopimusperusteisia oikeuksia kuin sähköstä on säädetty sähkömarkkinalaissa sähkömarkkinadirektiivin mukaisesti.

Energian vähittäismyyjän olisi annettava loppuasiakkaille yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista, mukaan lukien hinnat. Loppuasiakkaille olisi myös tarjottava yhdenvertaisesti erilaisia maksutapoja. Energian vähittäismyyjän olisi asetettava julkisesti saataville verkkosivuillaan tiedot tuotteidensa ja palveluidensa hinnoista sekä käyttämänsä yleiset sopimusehdot.

Energian vähittäismyyjän olisi ilmoitettava loppuasiakkailleen sopimukseen tehtävistä muutoksista viimeistään kuukautta ennen muutosten voimaantuloa. Annettaviin tietoihin olisi sisällytettävä vähintään se, millaisia muutoksia tehdään, muutosten syyt sekä tieto siitä, mistä ajankohdasta muutokset tulevat voimaan. Loppuasiakkaiden on viipymättä ilmoitettava loppukäyttäjään vaikuttavista muutoksista loppukäyttäjille. Toimittajan ja loppuasiakkaan välisen sopimuksen muuttamista koskevien säännösten täytäntöönpanossa on soveltuvin osin otettu mallia sähkömarkkinalain sopimusehtojen muuttamista koskevista säännöksistä.

Loppuasiakkaan olisi annettava maksutta viimeistään kuukautta ennen suunniteltua lämmön tai jäähdytyksen suunniteltua katkaisemista loppukäyttäjälle riittävät tiedot vaihtoehtoisista toimenpiteistä.

4.1.1.6 Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus (5 luku)

Luvussa säädettäisiin tehokkaan kaukolämmitys- ja -jäähdytysjärjestelmän edellytyksistä ja velvoitteista sekä 26 artiklan kohtien 1 ja 2 säädetyt asteittain kiristyvät tuotantomuotooperustaiset, sekä vaihtoehtoiset ominaispäästöperusteiset kriteerit.

Ehdot fossiilisen polttoaineen käytöstä tehokkaassa kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmässä säädettäisiin koskemaan järjestelmässä olevia uusia ja merkittävästi uudistettavia lämmönlähteitä. Fossiilisen polttoaineen käyttökielto ei kattaisi alle 1 MW lämmönlähteitä niiden vähämerkityksellisyyden vuoksi. Fossiilisten käynnistys- ja varapolttoaineiden käyttäminen kuitenkin sallittaisiin riittävän huoltovarmuuden takaamiseksi.

Toiminnanharjoittajalle säädettäisiin velvoite laatia suunnitelma tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteereiden täyttämiseksi. Velvoite koskisi niiden olemassa olevien kokonaistuotoltaan yli 5 megawatin kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmiä, jotka eivät kalenterivuoden 2026 tietojen perusteella täytä tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteereitä. Ilmoitus suunnitelmasta tulisi lähettää Energiavirastolle viimeistään 30.9.2027, jos järjestelmä ei täytä kriteereitä vuoden 2026 tietojen perusteella. Seuraavan kerran ilmoitus on lähetettävä viimeistään 30.9.2031, jos järjestelmä ei täytä kriteereitä vuoden 2030 tietojen perusteella.

Luvussa säädettäisiin muutokset ja lisäykset velvoitteisiin laitoskohtaisten kustannus-hyötyanalyysien tekemisestä, ilmoituksen tekemisestä sekä niistä edellytyksistä, joilla voi vapautua kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä. Tarkemmin vapautusperusteista voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

4.1.1.7 Julkiset hankinnat (5 a luku)

Energiatehokkuuslain energiatehokkaita julkisia hankintoja koskevien velvoitteiden soveltamisalaa esitetään muutettavaksi. Sääntely ulotettaisiin energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti koskemaan kaikkia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, *hankintalaki*) ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016, *erityisalojen hankintalaki*) mukaisten hankintayksiköiden tekemiä tavara- ja palveluhankintoja ja käyttöoikeussopimuksia, jotka ovat arvoltaan yhtä suuria tai suurempia kuin mainituissa laeissa säädetyt EU-kynnysarvot. Hankintayksikön ei tarvitsisi noudattaa tämän luvun mukaisia velvoitteita hankinnassa, jos se ei ole teknisesti toteutettavissa. Direktiivin velvoitteen mukaisesti ehdotetaan myös säädettäväksi velvoitteesta, jonka mukaan hankintayksiköiden olisi tehdessään EU-kynnysarvot ylittäviä hankintasopimuksia ja käyttöoikeussopimuksia tuotteista, palveluista ja

rakennusurakoista, on sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta, eli arvioitava saatavilla olevia energia- ja kustannustehokkaita vaihtoehtoja.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi ekomerkintään ja ekosuunnitteluun liittyvät velvoitteet direktiivin liitteen VI kohtien a) ja b) mukaisesti. Edelleen auton renkaiden hankintaan liittyvä säädösehdotus on liitteen VI kohdan d) mukainen. Velvoitteissa ei ole liikkumavaraa.

Autonrenkaita hankkiessaan hankintayksiköt saisivat ehdotetun momentin mukaan hankkia vain korkeimpaan polttoainetaloudellisuusluokkaan kuuluvia autonrenkaita, siten kuin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1222/2009 renkaiden merkitsemisestä polttoainetaloudellisuuden ja muiden keskeisten ominaisuuksien osalta, jäljempänä *rengasasetus*, on määrätty. Pykälän 4 momentti vastaisi energiatehokkuusdirektiivin IV liitteen d) kohtaa. Vaatimus korkeimmasta polttoainetaloudellisuusluokasta ei estäisi julkisia elimiä hankkimasta korkeimpaan märkäpitoluokkaan tai vierintämeluluokkaan kuuluvia renkaita, jos se on perusteltua turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä. Momentissa olisi viittaus rengasasetukseen. Asetuksen 2 artiklan mukaan sen soveltamisen ulkopuolelle on jätetty muun muassa pinnoitetut renkaat, ammattikäyttöön tarkoitettut maastorenkaat sekä pito-ominaisuuksia parantavilla lisälaitteilla varustetut renkaat, kuten nastarenkaat.

Hankittavan tuotepaketin osalta on laissa ehdotettu säädettäväksi direktiivin artiklan 7 kohdan 4 mahdollistama liikkumavara siten, että jos hankinnan kohteena on tuotepaketti, saisi hankintayksikkö asettaa kyseisen tuotepaketin kokonaisenergiatehokkuuden etusijalle yksittäisten tuotteiden energiatehokkuuteen nähden. Tuotepaketilla tarkoitettaisiin hankittavaa tuotteiden kokonaisuutta, jonka sisältämillä tuotteilla erikseen ja lisäksi myös koko tuotepaketille yhdessä, on annettu energiamerkintä.

Palveluhankintojen osalta liitteen VI kohdan e) velvoite on ehdotettu säädettäväksi siten, että hankintayksiköiden olisi tarjouspyynnössään edellytettävä, että siltä osin, kuin tarjoukseen sisällytetään palvelun tuottamista varten hankittavia uusia tuotteita, täyttäisivät ne edellä liitteen kohdissa a), b) ja d) tuotteille asetetut vaatimukset.

Energiapalvelusopimusten hyödyntämismahdollisuuden arvioimisesta suunniteltaessa rakennusurakan, julkisen elimen omistamaan rakennukseen liittyvän palveluhankinnan tai muun palveluhankinnan toteuttamista, säädettäisi myös hankintayksikön velvoitteeksi. Tällä säädöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 7 artiklan 3 kohdan velvoite hankintayksiköille arvioida energiapalvelusopimusten soveltuvuutta palveluhankinnoissa sekä 29 artiklan 4 kohdan velvoite julkisille elimille arvioida energiapalvelusopimusten soveltuvuutta peruskorjatuissa yli 750 m² rakennuksissa.

Puolustushallinnon hankintojen osalta ehdotetaan säädettäväksi, että 29 a—29 c §:ssä tarkoitettuja tuotteiden ja palvelujen hankintoja koskevia energiatehokkuusvaatimuksia ei sovellettaisi julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain mukaisiin hankintasopimuksiin. Energiatehokkuusvaatimuksia koskevia velvoitteita sovellettaisiin puolustushallinnon ja Rajavartiolaitoksen hankintasopimuksiin, vain siltä osin, kuin se ei aiheuttaisi ristiriitaa puolustushallinnon toimien luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa. Rajavartiolaitos toimii sisäisen turvallisuuden viranomaisena sisäministeriön johdolla. Rajavartiolaitos on osa puolustushallintoa ja se osallistuu sotilaalliseen maanpuolustukseen. Pykälässä ehdotetaan, että puolustushallinnon hankintoja koskeva poikkeussäädös koskisi myös Rajavartiolaitosta ja rajaturvallisuuteen liittyviä hankintoja. Ehdotettu pykälä panisi täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan 2 kohdan. Direktiivin poikkeus ulottuu puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevan direktiivin mukaisiin puolustustarvikkeita koskeviin hankintasopimuksiin, joka koskisi sanamuotonsa perusteella ainoastaan puolustus- ja

turvallisuushankintoja koskevan lain 5 §:n 2 momentin 1 kohdan ja 4 momentin mukaisten puolustustarvikkeiden hankintaa, eikä kaikkea mainitun lain mukaista hankintaa. Energiatehokkuuslaissa ehdotettu säännös on siis puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevilta osin merkittävästi energiatehokkuusdirektiiviä laajempi poikkeus.

4.1.1.8 Datakeskukset (5 b luku)

Luvussa säädettäisiin kokonaisteholtaan yli 1 megawatin datakeskuksille velvoite hyödyntää hukkalämpöä. Jos hukkalämpöä ei miltei osin hyödynnetä, olisi datakeskuksen ylläpitäjän osoitettava, ettei se ole teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa. Sen osoittamiseksi olisi tehtävä kustannus-hyötynalyysi. Ilmoitus kustannus-hyötynalyysin tekemisestä ja tieto siitä, ettei hukkalämmön hyödyntäminen ole mahdollista, olisi toimitettava Energiavirastolle. Ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voitaisiin säätää tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Lisäksi luvussa ehdotetaan säädettäväksi, että datakeskusten luokitusjärjestelmästä annetun delegoidun asetuksen täytäntöönpanoa edellyttävien toimien toimivaltaiseksi viranomaiseksi nimitään Energiavirasto. Delegoitu asetus edellyttää, että niiden datakeskuksen, joiden asennetun tietotekniikan tehontarve on vähintään 500 kilowattia, ylläpitäjän on raportoitava komission tietokantaan delegoidun säädöksen liitteen mukaiset tiedot vuosittain. Jotta datakeskusten ylläpitäjien on mahdollista toteuttaa tietojen raportointi komission tietokantaan, on toimivaltaisen viranomaisen hoidettava raportoinnin koordinointi kansallisella tasolla.

4.1.1.9 Erinäiset säännökset (6 luku)

Energiatehokkuuslain 30 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös työ- ja elinkeinoministeriön tehtävästä liittyen lain täytäntöönpanon yleiseen ohjaukseen ja seurantaan. Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi säännös kuluttaja-asiamiehen toimivallasta koskien energiatehokkuuslaissa tarkoitettujen sopimusten ehtojen lainmukaisuuden valvontaa kuluttajansuojan näkökulmasta. Energiatehokkuuslain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta kuuluisi muilta osin edelleen Energiavirastolle.

Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 30 a §, joka vastaisi olennaisilta osiltaan voimassa olevan energiatehokkuuslain 12 §:ää. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin energiakatselmusten valvonnan lisäksi sertifioitujen energianhallintajärjestelmien käyttöönoton valvonnasta.

Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uudet 30 b § ja 30 c § koskien viranomaisen tiedonsaantioikeuksia ja viranomaisen tarkastusoikeutta. Viranomaisen tiedonsaantioikeuksia ja tarkastusoikeutta koskevat säännökset vastaisivat olennaisilta osiltaan voimassa olevan lain 29 g § ja 29 h §:ää, joissa säädetään tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksista datakeskusten valvontaan liittyen. Esitetyn muutoksen tavoitteena on lain valvontaa koskevien säännösten johdonmukaistaminen siten, että valvontakeinoja koskevat säännökset koskisivat lähtökohtaisesti kaikkia lain mukaisia viranomaisen valvontatehtäviä. Tiettyjen velvoitteiden, kuten energiakatselmusten ja energianhallintajärjestelmien käyttöönoton valvontaan liittyen säädettäisiin lisäksi erityisistä vaatimuksista, kuten tietojen toimittamiseen liittyvistä määräajoista. Lain uhkasakkoa koskevaan 31 §:ään ehdotettaisiin lisättäväksi maininnat rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta sen täsmentämiseksi, millä tavoin viranomainen voi puuttua lain vastaiseen menettelyyn.

Uusi 31 a §:ää ehdotettaisiin täsmentämään mahdollisuutta säätää erikseen lain mukaisten suoritteiden maksullisuudesta. Muutoksenhakua koskevaan 32 §:ään lisättäisiin viittaus

hankintalain 16 lukuun, jossa säädetään muutoksenhaku julkisia hankintoja koskeviin päätöksiin. Viittausta hankintalakiin esitettäisiin lisättäväksi selvyiden vuoksi.

4.1.2 Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalain 19 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uudet vaatimukset liittyen energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamiseen sähköverkkojen suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sitä koskevissa investointipäätöksissä. Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi vaatimukset koskien verkkojen häviöiden kokonaismäärän seuranta ja optimointia ja verkon tehokkuuden parantamista. Laissa säädettäisiin myös Energiaviraston mahdollisuudesta antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta ja velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Verkkojen optimointia koskevien tietojen toimittamiseen liittyisi poikkeussäännös, jonka mukaan verkonhaltija voisi täyttää velvoitteen vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

4.1.3 Maakaasumarkkinalaki

Maakaasumarkkinalain 14 §:ään ehdotetaan lisättäväksi vastaavat vaatimukset kuin sähkömarkkinalain 19 §:ään. Maakaasumarkkinalakiin lisättäisiin vaatimukset liittyen energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamiseen maakaasuverkon suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sitä koskevissa investointipäätöksissä. Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi vaatimukset koskien maakaasuverkon häviöiden kokonaismäärän seuranta ja optimointia ja verkon tehokkuuden parantamista. Laissa säädettäisiin myös Energiaviraston mahdollisuudesta antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta ja velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Verkkojen optimointia koskevien tietojen toimittamiseen liittyisi poikkeussäännös, jonka mukaan verkonhaltija voisi täyttää velvoitteen vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

Lisäksi maakaasumarkkinalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 20 a §, jossa säädettäisiin energiatehokkuudesta, kulutusjoustosta ja kysynnän ohjaustoimenpiteistä verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehdoissa. Lisäys maakaasumarkkinalakiin olisi tarpeen direktiivin 27 artiklan säännösten toimeenpanemiseksi maakaasun osalta. Sähkömarkkinalaki sisältää jo vastaavat säännökset.

4.1.4 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 6 §:ään ehdotetaan lisättäväksi Energiaviraston tehtäväksi energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen sen suorittaessa sähkö- ja kaasuinfrastruktuuria koskevia sääntelytehtäviä. Lain 7 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan kansallisen sääntelyviranomaisen toimintakertomukseen tulee sisällyttää oma osionsa kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisessa saavutetusta edistyksestä.

4.1.5 Laki energiamarkkinariitalautakunnasta

Energiamarkkinariitalautakunnan toimivaltaa esitetään laajennettavaksi. Energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan sähkömarkkinoihin liittyvien riitojen lisäksi riita-asiat, jotka liittyvät energiatehokkuuslaissa (1429/2014) säädettyihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Nämä riita-asiat voisivat koskea energian vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välisiä sopimussuhteita, joihin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista säädettäisiin jatkossa energiatehokkuuslaissa. Käytännössä kyse olisi kaukolämmityksen ja -jäähdytyksen myyntiä koskeviin sopimuksiin liittyvistä riita-

asioista. Lisäksi energiamarkkinariitalautakunnasta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi energian vähittäismyyjän määritelmä sekä tehtäväksi tiettyjä muita muutoksia. Säädosmuutoksilla pantaisiin täytäntöön direktiivin vaatimus tuomioistuinten ulkopuolisten riidanratkaisumenettelyjen saatavilla olosta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Energiatehokkuusdirektiivin velvoitteiden pyrkimyksenä on vähentää energiankulutusta, edistää energiatehokkuutta ja ohjata asteittain fossiilisen polttoaineen käytön lopettamiseen lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmissä. Tarkoitus on osaltaan tukea Euroopan unionia saavuttamaan vuoden 2050 hiilineutraalisuustavoite. Ottaen huomioon Suomessa toteutetun ja olemassa olevan järjestelmällisen, pitkäjänteisen ja jatkuvan työn energiatehokkuuden edistämiseksi sekä markkinaehtoisesti kehittyvän vähähiilisyyttä tavoittelevan lämmityssektorin toimet ja tulevaisuuden suunnitelmat, ei ehdotuksen ympäristövaikutusten kokonaisuudessaan arvioida olevan erityisen suuria. Suorat taloudelliset vaikutukset aiheutuvat pääasiassa yritysten ja julkisen sektorin hallinnollisten tehtävien lisääntymisestä. Välillisiä taloudellisia vaikutuksia arvioidaan aiheutuvan ehdotuksen velvoitteiden mukaisista investoinneista ja niiden tuomista säästöistä pitkällä aikavälillä. Tarkemmin vaikutuksia on arvioitu seuraavissa kappaleissa.

Energiatehokkuusvelvoitteiden kansallisesta toimeenpanosta seuraa useita uusia tehtäviä viranomaiselle. Nämä pääosin ohjeistukseen, neuvontaan, valvontaan ja raportointiin liittyvät viranomaistehtävät osoitettaisiin Energiavirastolle. Tehtäviä ja resurssitarpeita on arvioitu yksityiskohtaisemmin alla. Energiaviraston on arvioitu tarvitsevan kyseisiin tehtäviin lisäresurssia kaksi henkilötyövuotta. Näistä toinen voidaan rahoittaa Energiaviraston uusien tehtävien kattamiseksi vuoden 2025 toimintamenoihin lisätyllä 1,23 miljoonan euron määrärahalla. Tehtäviin liittyviä tietojärjestelmätarpeita voidaan joiltain osin toteuttaa Energiavirastolle osoitetulla digirahalla.

4.2.1 Energiatehokkuus ensin -periaate

Yritysvaikutukset

Vaikutukset elinkeinoelämään johtuvat pääasiassa vaatimuksesta tehdä kustannus-hyötyanalyysi merkittävistä investoinneista. Merkittävässä investoinneissa, joilla on vaikutusta energiatehokkuuteen tai energiankulutukseen, on jo usein tapana selvittää investoinnin energiatehokkuutta jo suunnitteluvaiheessa, joten vaatimuksen lisäkustannukset jäävät rajallisiksi. Toimijat voivat kuitenkin saada hyötyjä selvitysten teosta, sillä niiden avulla ne voivat mahdollisesti toteuttaa investointinsa kustannustehokkaammin. Elinkeinoelämälle voi tulla vaikutuksia myös erilaisten suunnittelu- ja politiikkatoimien kautta sen seurauksena, että viranomaisilla on velvoite soveltaa niissä energiatehokkuus ensin -periaatetta.

Vaikutukset julkishallintoon

Julkishallinnolle kohdistuu vaikutuksia siitä, että energiatehokkuus ensin -periaatetta tulee soveltaa oleellisissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa. Julkishallinnon tulee seurata, valvoa ja raportoida periaatteen toteutumista. Tehtävien toimeenpano edellyttää mm. tietojen keräämistä merkittävistä investoinneista ja sen varmistamista, että periaate huomioidaan eri aloilla oleellisissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa asianmukaisesti. Periaatteen soveltamisesta aiheutuvien hyötyjen vaikutuksia tulee seurata ja niistä tulee raportoida komissiolle.

4.2.2 Julkista sektoria koskevat velvoitteet

Esityksen velvoitteista julkiselle sektorille, eli kunnille, hyvinvointialueille sekä valtion toimijoille aiheutuvat vaikutukset liittyvät pääosin suunnitteluun, energiankulutuksen seurannan ja raportoinnin lisääntymiseen sekä olemassa olevien rakennusten ostamiseen ja vuokraamiseen liittyviin ehtoihin. Julkisten hankintojen vaatimuksista hankintayksiköille aiheutuvia vaikutuksia on arvioitu erikseen.

Vaikutukset julkishallintoon

Energiankulutuksen raportointivelvoite aiheuttaa hallinnollisia kustannuksia julkisen sektorin toimijoille. Velvoitteen piiriin arvioidaan tulevan 309 kuntaa ja 23 hyvinvointialuetta. Valtiolla suurin osa raportointivelvoitteen piiriin kuuluvasta energiankulutuksesta on Senaatti-kiinteistöjen omistuksessa olevan rakennuskannan energiankulutusta. Velvoitteen piiriin tulisi arviolta 15 valtion organisaatioon kuuluvaa toimijaa, joilla on seurattavaa energiankulutusta. Kunnat tulisivat velvoitteen piiriin porrastetusti vuosien 2025–2031 aikana.

Energiankulutusta seurataan julkisella sektorilla jo nykyisin laajalti. Raportointivelvoitteesta aiheutuu toimijoille hallinnollista työtä, mutta sen vaikutukset arvioidaan maltillisiksi. Raportointi olisi mahdollista toteuttaa julkisen alan energiatehokkuussopimuksen puitteissa tehtävän raportoinnin yhteydessä. Energiatehokkuussopimuksen puitteissa sopimukseen liittyneille toimijoille voidaan tarjota teknistä tukea sekä tukea raportoitujen tietojen oikeellisuuden ja täsmällisyyden parantamiseksi. Tämä voisi vähentää sopimukseen liittyneille toimijoille raportoinnista aiheutuvaa työtä.

Suunnitteluun liittyvien velvoitteiden ei arvioida aiheuttavan merkittäviä kustannuksia julkisen sektorin toimijoille. Energiankäyttöön ja energiatehokkuuteen liittyviä näkökohtia huomioidaan jo nykyisin energia- ja ilmastotyössä ja siihen liittyvässä suunnittelussa, kuten kuntien ja maakuntien ilmastosuunnitelmissa ja -strategioissa. Kaukolämmitystä ja -jäähdytystä koskevasta suunnitelmavelvoitteesta ei arvioida aiheuttavan kunnille lisäresurssitarpeita.

Olemassa olevien rakennusten ostamiseen ja vuokraukseen liittyvän velvoitteen aiheuttaman lisätyön arvioidaan oleva vähäinen.

Ympäristövaikutukset

Julkisen sektorin yhteenlasketuksi energiankulutukseksi on arvioitu noin 11 300 gigawattituntia vuodessa. Energiankulutuksen raportointivelvoitteella mahdollistettaisiin julkisen sektorin energian loppukulutuksen vuosittainen seuranta. Energiatehokkuusdirektiivin mukaisesti julkisen sektorin toimijoiden tulee tavoitella kulutuksen vähenemistä. Energiatehokkuuden parantamisella on myönteisiä ympäristövaikutuksia silloin, kun se johtaa energiankulutuksen pienemiseen ja sen myötä energiantuotannosta aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten vähenemiseen.

Energiatehokkuustoimenpiteitä toteutetaan julkisella sektorilla jo nykyisin monien vapaaehtoisuuteen perustuvien mekanismien, kuten energiatehokkuussopimusten ja kunnille tarjottavien vapaaehtoisten katselmusten kautta. Energiansäästön päästövaikutukset vähenevät yhteiskunnassa energiantuotannon vähähiilistymisen myötä. Monen julkisen sektorin toimijan energian hankinta on kohdistunut jo vuosia uusiutuvaan ja vähähiiliseen sähköntuotantoon ja hiilineutraaliin kaukolämpöön, joten energiankäytön tehostaminen pienentää rajallisesti lähinnä energiantuotannon ylävirtojen päästöjä. Ottaen huomioon Suomessa toteutetun ja olemassa

olevan järjestelmällisen, pitkäjänteisen ja jatkuvan työn energiatehokkuuden edistämiseksi, ei ehdotuksesta aiheutuvien lisäisten ympäristövaikutusten arvioida kokonaisuudessaan olevan erityisen suuria julkisella alalla.

Viranomaisvaikutukset

Ehdotuksen toimeenpano ja siihen liittyvä ohjeistus, seuranta ja valvonta osoitettaisiin Energiaviraston tehtäväksi.

4.2.3 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmuks

Yritysvaikutukset

Energianhallintajärjestelmiin ja energiakatselmuksiin liittyvät velvoitteet koskevat yrityksiä niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikilla toimialoilla. Velvoitteiden piiriin kuulumisen määräytyy yrityksen energiankulutuksen mukaan. Velvoitteiden piiriin kuuluvien yritysten määrää on arvioitu keräämällä tietoa Tilastokeskukselta, energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmästä sekä maa- ja metsätalousministeriön ja Luonnonvarakeskus Luken tilastoista.

Tilastokeskuksen vuonna 2024 tekemän arvion mukaan teollisuusyritysten joukossa oli yhteensä 791 yritystä, joiden vuotuinen energiankulutus oli välillä 2700–23 600 megawattituntia, ja 225 yritystä, joiden energiankulutus oli tätä suurempi. Muiden kuin teollisuusyritysten lukumääriä arvioitiin lisäksi energiatehokkuussopimukseen liittyneiden yritysten energiankulutuksen ja lukumäärän perusteella. Palvelualalla arvioidaan olevan vähintään 100 yritystä, joiden vuotuinen energiankulutus on 2700–23 600 megawattituntia, ja 30 yritystä, joiden vuotuinen kulutus on tätä korkeampi. Kiinteistöalalla arvioidaan olevan vähintään 200 yritystä, joiden vuotuinen energiankulutus on 2700–23 600 megawattituntia, ja 170 yritystä, joiden vuotuinen kulutus on tätä korkeampi. Energiapalvelualalla arvioidaan olevan vähintään 40 yritystä, joiden vuotuinen energiankulutus on 2700–23 600 megawattituntia, ja 45 tätä enemmän energiaa kuluttavaa yritystä.

Luken tilastoista saadun arvion perusteella 23 600 megawattitunnin raja-arvon ylittäviä maatiloja (ml. kasvihuoneet) on hieman yli 200. Näistä yli 2700 megawattituntia energiaa käyttäviä maatilayrityksiä on arviolta 197 ja yli 23 600 megawattituntia energiaa käyttäviä arviolta 21.

Yhteensä eri toimialoilla olisi arvioiden perusteella arviolta 1300 yritystä, joiden vuotuinen energiankulutus on 2700–23 600 megawattituntia, ja 500 yritystä, joiden vuotuinen energiankulutus on yli 23 600 megawattituntia. Näitä yrityksiä koskisi jatkossa joko velvoite ottaa käyttöön sertifioitu energianhallintajärjestelmä tai velvoite tehdä yrityksen energiakatselmus.

Yhden yrityksen energiakatselmuksen kokonaiskustannukseksi arvioidaan 5000–20 000 euroa. Kustannuksissa on vaihtelua, sillä yrityksen toimintojen laajuus ja toimipaikkojen lukumäärä vaikuttavat suoraan katselmukseen sisältyvien kohdekatselmusten määrään ja katselmuksen kustannukseen. Lakisääteisten katselmusten kokonaiskustannukseksi kaikille yrityksille arvioidaan kolme miljoonaa euroa vuodessa, kun katselmuksia tehdään neljän vuoden välein. Yritysten energiakatselmuksissa löytyy kannattavia energiatehokkuustoimenpiteitä, jotka puolestaan tuovat energia- ja kustannussäästöjä yrityksille. Tämän perusteella katselmuskustannusten nettovaikutus voidaan arvioida hyvin pieneksi tai jopa positiiviseksi.

Yrityksen energianhallintajärjestelmän keskimääräiseksi sertifiointikustannukseksi arvioidaan 25 000 euroa, mutta yrityksen energiankulutuksen ja energialähteiden määrä vaikuttavat suoraan sertifiointiauditoinnin kustannukseen. Sertifioitujen energianhallintajärjestelmien kokonaiskustannukseksi kaikille yrityksille arvioidaan neljä miljoonaa euroa vuodessa, kun sertifiointiauditointi tehdään kolmen vuoden välein. Energianhallintajärjestelmän käyttöönotto tehostaa yritysten energiatehokkuustoimintaa ja tuottaa kannattavia energiatehokkuustoimenpiteitä, jotka puolestaan tuovat energia- ja kustannussäästöjä yrityksille. Tämän perusteella käyttöönottokustannusten nettovaikutus voidaan arvioida hyvin pieneksi tai jopa positiiviseksi.

Viranomaisvaikutukset

Sääntelyllä on viranomaisvaikutuksia erityisesti Energiavirastoon. Energiavirasto valvoo yritysten energiakatselmusvelvoitteen toteutumista ja toteutettujen katselmuksen vaatimuksenmukaisuutta energiatehokkuuslain nojalla. Valvonnan kohteena ovat toimialasta riippumatta kaikki yritykset, joilla on lain mukainen velvollisuus tehdä energiakatselmus tai tulevaisuudessa ottaa käyttöön sertifioitu energianhallintajärjestelmä riippuen yrityksen energiankulutuksen määrästä. Energiatehokkuuslain mukaisesti kunakin vuonna laadituista yrityksen energiakatselmuksista tarkastetaan määräosa. Vaatimus vuosittaisesta valvonnasta pohjautuu energiatehokkuusdirektiiviin. Valvontaa tehdään vuosittain valitsemalla kattava satunnaisotos yrityksiä valvonnan kohteeksi.

Valvonnan toteuttaminen vastaisi myös jatkossa pääpiirteissään nykyistä katselmusvalvontaa, mutta velvoitteiden soveltamisalan muuttumisen arvioidaan aiheuttavan tiettyjä muutoksia valvonnan menettelyihin. Tehtävien toimeenpano edellyttää vuosittaisten selvityspyyntöjen laatimista, raporttien ja sertifikaattien tarkastusta, yritysten neuvomista ja ohjaamista sekä uusien viranomaisohjeistusten laatimista. Lisäksi valvonnan toteuttaminen edellyttää jatkossa tietojen keräämistä yritysten energiankulutuksesta, tähän liittyvän ilmoitusmenettelyn toteuttamista ja ilmoittamiseen liittyvää neuvontaa yrityksille. Ilmoitus energiankulutusrajan ylittymisestä on suunniteltu tehtäväksi tietojärjestelmän kautta. Ohjeistusten laatimiseen, neuvontaan ja uusien viranomaislinjausten tekemiseen liittyvä resurssitarve korostunee erityisesti uuden sääntelyn voimassaolon alkuvaiheessa.

4.2.4 Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset

Yritysvaikutukset

Energian vähittäismyyjille sekä vähäisessä määrin taloyhtiöille tulisi uusia velvoitteita tietojen antamiseen loppuasiakkaille ja mahdollisesti loppukäyttäjille, kuten taloyhtiöiden osakkeenomistajille ja vuokralaisille.

Taloudelliset vaikutukset

Velvollisuus sopimusmuutosten toimittamiseen ja tietojen antamiseen lämmön tai jäähdytyksen toimituksen suunnitellulle keskeyttämiselle vaihtoehtoisista toimenpiteistä loppukäyttäjälle olisi osoitettu loppuasiakkaalle. Yhteenveto ja sopimusmuutoksista ilmoittaminen voitaisiin toimittaa taloyhtiön tai asianomaisen muun yhteisön parhaaksi katsomalla tavalla, esimerkiksi ilmoitustaululla tai joukkoviestinnällä. Koska sopimuksen yhteenveto voitaisiin toimittaa yleisesti loppukäyttäjille, ei tietojen toimittamisesta todennäköisesti aiheudu taloyhtiölle tai muulle loppuasiakkaalle merkittäviä kustannuksia. Tämän lisäksi voidaan pitää todennäköisenä,

että taloyhtiöiden osakkeenomistajat ja vuokralaiset olisivat kiinnostuneita yhtiön kaukolämpösopimuksen tarkemmasta sisällöstä vain poikkeuksellisesti.

Ympäristövaikutukset

Energian vähittäismyyjien loppuasiakkaiden sopimusperusteisten oikeuksien parantamisella ei ole havaittu olevan ympäristövaikutuksia.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetun sääntelyn arvioidaan parantavan energian vähittäismyyjien asiakkaiden asemaa parantamalla näiden tietoisuutta omista oikeuksistaan. Samalla loppuasiakkaiden mahdollisuudet vaikuttaa omaan oikeusasemaansa paranevat.

4.2.5 Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus

Vaikutuksen yrityksille

Valtaosa suomalaisista järjestelmistä tulee täyttämään tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteerit ainakin alkuvuosien ajan. Direktiivi ei velvoita siihen, että tehokkaan järjestelmän kriteerit tulisi täyttää, mutta käytännössä kriteerit tulisivat ohjaamaan laitosten investointeja ja kehityssuunnitelmia. Lisäksi muusta sääntelystä tehottomalle järjestelmälle voisi tulla vaikutuksia esimerkiksi rahoituksen ehdoissa. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi ((EU)2024/1275) rakennusten energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä *rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (EU/2024/1275)* säädetään, että uuden tai perusparannetun päästöttömän rakennuksen primäärienergian vuotuinen kokonaiskäyttö voidaan muiden vaihtoehtojen ohella, kattaa tehokkaan kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän tuottamalla lämmityksellä tai jäähdytyksellä.

Velvoitteella fossiilisen polttoaineen vähentämisestä lämmönlähteissä on merkittäviä vaikutuksia kaukolämmitysjärjestelmässä uusia lämmönlähteitä sekä olemassa olevien lämmönlähteiden merkittävää uudistamista suunnitteleville toiminnanharjoittajille. Rajaamalla velvoitteen ulkopuolelle käynnistys- ja varapolttoaineet sekä huippukuormitusaikoina käytettävät lähteet vaikutus voidaan kuitenkin pitää kohtuullisena ottaen huomioon, että fossiilisten polttoaineiden polttamisen lopettamiseen ohjataan jo monin muin politiikkatoimin kuten päästökaupan ja kivihiilen kieltävän lain kautta. Lisäksi on tärkeää, että investoinnit huoltovarmuuteen ovat yhä mahdollisia.

Kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmiä on arvioilta noin 300. Noin 180 järjestelmää ylittää 5 megawatin lämmön ja jäähdytyksen kokonaistuoton, ja ovat siten suunnitelmantekovelvoitteen piirissä, jos eivät täytä tehokkaan järjestelmän kriteereitä. Suunnitelma on tehtävä Energiavirastolle ensimmäisen kerran vuonna 2027 ja seuraavan kerran vuonna 2031. Tehottomat järjestelmät todennäköisesti painottuvat pieniin toimijoihin. Suunnitelmia jätettäisiin arviolta joitakin kymmeniä vuosina 2027 ja 2031, jonka jälkeen uusia suunnitelmia tulisi yksittäisiä.

Velvoite laitoskohtaisten kustannus-hyötyanalyysien tekemisestä aiheuttaa toiminnanharjoittajille taloudellisia vaikutuksia. Analyysin laatimisesta on kuitenkin toiminnanharjoittajalle hyötyä ja toimija saa analyysistä tietoa investoinnin kustannustehokkuudesta. Analyysi on tarkoituksenmukaista tehdä investoinnin suunnitteluvaiheessa, jolloin investoinnin toteutukseen voidaan vielä vaikuttaa.

Laitoskohtaisiin kustannus-hyötyanalyysihin velvoitettujen laitosten määrän kasvaminen ja monipuolistuminen lisää Energiaviraston resurssitarvetta. Järjestelmään tulee mukaan uusia toimijaryhminä erityislaitokset, kuten jätevedenkäsittelylaitokset ja datakeskukset, mikä edellyttää Energiavirastolla uutta osaamista. Erityislaitosten osalta velvoite koskee sellaisia laitoksia, joiden keskimääräinen vuotuinen kokonaisenergiapanos on yli 7 megawattia. Näitä laitoksia on Suomessa vain muutama. Selvityksen mukaan ainoastaan Viikinmäen jätevedenpuhdistamo ja Jorvin sairaala ylittävät 7 megawatin rajan. Laitoskohtaisen kustannus-hyötyanalyysin velvoite koskee uusia tai merkittävästi uudistettavia laitoksia. Kustannus-hyötyanalyysi on tehtävä myös silloin, kun yli 1 megawatin olemassa olevan datakeskuksen hukkalämpöä ei hyödynnetä. Datakeskuksia arvioidaan Suomessa olevan noin 50. Siten kustannus-hyötyanalyysijä datakeskuksista tehtäisiin todennäköisesti arviolta korkeintaan 5–10 kappaletta vuodessa.

Alarajat aiemmin velvoitteen piirissä olleille sähköä tuottaville tai teollisuuslaitoksille ovat pienentyneet, mikä lisää Energiaviraston neuvonta- ja käsittelytehtäviä myös aiempien toimijoiden osalta. Uudet velvollisuuden piiriin tulevat toimijat ovat pieniä sähkö- ja lauhdetuotantolaitoksia tai lämpöteholtaan pienempiä teollisuuslaitoksia, joissa kustannus-hyötyanalyysi todennäköisemmin jäisi tekemättä ilman velvoitetta, verrattuna suuriin toimijoihin. Pienillä toimijoilla on todennäköisesti velvoitteen piiriin jo aiemmin kuuluneita isoja toimijoita enemmän tarvetta neuvonnalle, minkä arvioidaan työllistävän Energiavirastoa.

Viranomaisvaikutukset

Kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmien energiatehokkuuteen liittyvät toimeenpano, seuranta ja valvonta osoitettaisiin Energiaviraston tehtäväksi. Kaukolämpöjärjestelmässä olevien lämmön- ja jäähdytyksen tuotantoyksiköiden velvoitteet muun muassa fossiilisen polttoaineen käytön osalta kytkettäisiin osaksi olemassa olevaa energialaitosten ympäristöllistä viranomaishyväksyntää. Näin viranomaisiin kohdistuva hallinnollinen taakka olisi mahdollisimman pieni. Ratkaisun ulkopuolelle jäävät alle 1 MW lämmönlähteet, mutta niiden mahdollinen fossiilisten polttoaineiden käyttö on yhteiskunnallisesti vähämerkityksellinen verrattuna velvoitteen ulottamisesta pieniin lämmönlähtöisiin johtuvaan raskaaseen byrokratiaan. Suunnitelmat tehokkaan järjestelmän kriteereiden täyttämiseksi arvioidaan painottuvan pieniin toimijoihin, joka lisää erityisesti neuvonnan ja ohjeistuksen tarvetta. Kriteerien täyttymistä tulisi kuitenkin seurata vuosittain kaikkien järjestelmien osalta, vähintään pistokoemaisella valvonnalla. Lisäksi suunnitelmien kerääminen ja hyväksyminen toteutettaisiin tietojärjestelmän avulla. Suunnitelmat kuitattaisiin hyväksytyiksi ilman hallintopäätöstä. Laitoskohtaisten kustannus-hyötyanalyysien ohjeistus ja neuvonta toimeenpanon alussa arvioidaan myös vaativan erityistä työpanosta ja tehtävä sisältäisi ohjeiden ja lomakkeiden päivityksen, toiminnanharjoittajien neuvonnan, ilmoitusten vastaanoton ja läpikäymisen sekä lisäselvityspyyntöjen laatimisen ja tarkastamisen sekä ilmoitusten kuittaamisen ja arkistoinnin ja direktiivin edellyttämän kustannus-hyötyanalyysien tietojen koostamisen ja julkaisemisen. Nämä ilmoitukset voitaisiin myös jättää ja kuitata tietojärjestelmässä.

4.2.6 Julkisten hankintojen energiatehokkuus

Viranomaisvaikutukset hankintaviranomaisiin ja -yksiköihin

Energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU julkisia hankintoja koskevat velvoitteet kohdistuivat valtion keskushallintoon. Jatkossa hankintojen energiatehokkuusvelvoitteiden soveltamisalan piiriin kuuluisivat kaikki hankintalain ja erityisalojen hankintalain mukaiset hankintayksiköt, eli valtion keskushallinnon toimijoiden lisäksi hyvinvointialueiden, kuntien ja kuntayhtymien

viranomaiset, molemmat valtionkirkot seurakuntineen ja viranomaisineen, valtion liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset sekä mitkä tahansa muut hankintojen tekijät, kun ne saavat hankintaa varten tukea vähintään puolet hankinnan arvosta edellä määritellyltä hankintayksiköltä.

Esitettävien muutosten suurin vaikutus aiheutuu lainsäädännön piirissä olevien julkisten hankkijoiden ja julkisten hankintojen määrän voimakkaasta kasvusta. Aikaisemmin hankintojen energiatehokkuutta koskevien vaatimusten soveltamisalan piirissä on ollut arviolta 105 keskushallinnon viranomaista. Esitettävien muutosten jälkeen soveltamisalan piirissä olisi noin 3500 kuntien ja kuntayhtymien sekä 180 hyvinvointialueiden toimijaa. Toimijoiden lukumääriä koskeviin arvioihin liittyy epävarmuuksia muun muassa siksi, että kaikki toimijat eivät välttämättä tee lainsäädännön piirissä olevien tuotteiden tai palveluiden hankintoja. Lisäksi on huomattava, että energiatehokkuuslain hankintoihin liittyvät vaatimukset koskevat vain EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia. Kokonaisuutena katsottuna on kuitenkin selvää, että toimijajoukko laajenee moninkertaiseksi aiempaan nähden ja esitettyjen muutosten johdosta toimijoiden hallinnollinen taakka kasvaa.

Kokonaisuudessaan julkinen sektori hankkii vuosittain tuotteita tai palveluita noin 47 miljardilla eurolla. Kaikista hankintailmoituksista vuonna 2023 EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja oli julkisten hankintojen ilmoituskanavasta HILMA:sta saatavien tietojen mukaan noin 42 %. Siitä, kuinka suuressa osassa näistä kynnysarvon ylittävistä hankinnoista on mukana sääntelyn nojalla huomioitavia energiatehokkuusnäkökulmia, ei ole tietoja. Palveluhankintoja, joita koskisi jatkossa hankkijan velvoite varmistua palveluntuottajien hankkivan palvelun tuottamista varten vain direktiivin mukaisia uusia tuotteita, oli vuonna 2023 kaikista hankinnoista noin puolet.

Esitettävien muutosten vaikutuksia voi jossain määrin lisätä, että velvoitteille säädettyjä poikkeamisperusteita olisi vastaisuudessa vähemmän kuin ennen. Energiatehokkuusvaatimusten noutamatta jättämisestä ei voitaisi enää perustella kustannustehokkuuteen, taloudellisen toteutettavuuteen, laajempaan kestävyyteen tai riittävään kilpailuun liittyvillä seikoilla. Jatkossa tekninen toteuttamiskelvottomuus olisi ainoa hyväksyttävä peruste vaatimuksista poikkeamiselle. Vaikutusten arvioinnissa voitaneen antaa merkitystä sille, että ehdotettu sääntely ei sisällä muutoksia hankintalaissa ja erityisalojen hankintalaissa säädettyihin menettelyihin, vaan menettelyt vastaisivat voimassa olevaa lainsäädäntöä. Uusia vaatimuksia liittyisi energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamiseen ja soveltamista koskevan merkintään, joka tulisi tehdä hankintailmoitukselle tai muihin hankinta-asiakirjoihin, energiapalvelusopimusten käytettävyyden arviointiin palveluhankinnoissa sekä jälki-ilmoitukseen, jolla tulisi jatkossa ilmoittaa tiedot energiatehokkuuslain soveltamisalaan kuuluvien hankintojen energiatehokkuusvaikutuksista. Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen ja energiapalvelusopimusten käyttömahdollisuuksien arviointi hankintaprosesseissa edellyttävät hankintayksiköiltä perehtymistä uusiin säännöksiin ja niihin liittyviin ohjeistuksiin.

Yritysvaikutukset

Esitettyjen lainsäädäntömuutosten myötä yhä suurempaan osaan julkisia hankintoja sovellettaisiin energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia. Soveltamisalaan kuuluvien hankintojen määrän lisääntyminen voi todennäköisesti lisätä tarjoajien tietoisuutta energiatehokkuutta koskevista hankintojen vaatimuksista. Motiva Oy:n ja 31.8.2025 asti toimineen kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen KEINO-osaamiskeskuksen ylläpitämään kestävien julkisten hankintojen neuvontapalveluun tai Julkisten hankintojen neuvontayksikköön (JHNY) ei ole tullut suoraan energiatehokkuuslain hankintavaatimuksia

koskevia palvelupyyntöjä, mutta energiatehokkuusvaatimuksia muista näkökulmista käsitteleviä neuvontapyyntöjä on tullut vuosittain useita. Lisääntyvillä vaatimuksilla voi olla tarjontaa ja kilpailua vähentäviä vaikutuksia. Toisaalta esitettävien vaatimusten mukaisia tuotteita on useissa tuoteryhmissä jo nyt saatavilla useilta toimittajilta. Teknologian ja energiatehokkuuden kehittyessä voidaan tarjonnan todennäköisesti odottaa lisääntyvän edelleen. Lisääntyneet vaatimukset ja kilpailun mahdollinen kaventuminen voivat joiltain osin nostaa tuotteiden ja palveluiden hintoja, mutta toisaalta energiatehokkaammat laitteet laskevat energiakustannuksia. Sitä, kumpi näistä vaikutuksista on suurempi, ei voida kokonaisuutena arvioida hankittavien laitteiden ja muiden tuotteiden kirjon ja hankintojen suuren määrän vuoksi.

Muutokset aiheuttavat hallinnollisen taakan lisääntymistä myös yrityksille, jotka joutuvat selvittämään, täyttävätkö heidän tarjoamansa tai käyttämänsä tuotteet hankintailmoituksen vaatimukset vastatessaan sääntelyn soveltamisalaan kuuluviin hankintailmoituksiin. Kokonaisuutena arvioiden energiatehokkuusvaatimukset ovat kuitenkin vain pieni osa julkisia hankintoja koskevan sääntelyn aiheuttamasta hallinnollisesta työkuormasta. Kasvava hallinnollinen taakka voi vaikuttaa yhteiskunnassa kilpailua vähentävästi. Sitä, kuinka suureen joukkoon yrityksiä vaikutukset kohdistuvat, ei ole mahdollista arvioida luotettavasti, sillä käytettävissä ei ole lukumääräistä tietoa siitä, kuinka suureen osaan hankintoja sovellettaisiin jatkossa energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia.

Muut viranomaisvaikutukset

Hankintojen energiatehokkuusvelvoitteisiin liittyvät toimeenpanotehtävät osoitettaisiin Energiavirastolle. Toimeenpanon alkuvaiheessa resursseja arvioidaan tarvittavan sääntelyä koskevan ohjeistuksen ja neuvonnan varmistamiseen. Energiatehokkuutta koskevien vaatimusten noudattamista ja hankintoihin liittyviä energiatehokkuusvaikutuksia voitaisiin mahdollisesti seurata HILMA-kanavasta saatavien tietojen kautta.

Sääntelyn soveltamisalan laajeneminen myös aiempaa pienempiin toimijoihin ja laissa säädettyjen poikkeamisperusteiden rajaaminen, voisi mahdollisesti johtaa markkinaoikeudelle tai lain noudattamista valvoville viranomaisille tehtävien valitusten määrän kasvuun. Näin voisi tapahtua erityisesti, jos sääntelyn piiriin uusina tulevilla toimijoilla ei olisi riittäviä edellytyksiä toimeenpanna vaatimuksia hankintaprosesseissaan, ja energiatehokkuutta koskevien vaatimusten noudattamatta jättäminen voisi muodostaa perusteen hankintaan liittyvälle muutoksenhauille tai ilmoituksen tekemiselle lain noudattamista valvovaan viranomaiseen. Voimassa olevasta lainsäädännöstä ei ole aiheutunut energiatehokkuusvaatimusten noudattamista koskevia yhteydenottoja valvovalle viranomaiselle. Nykyisten energiatehokkuuslain hankintoja koskevien säännösten ei myöskään tiedetä johtaneen käsittelyihin markkinaoikeudessa. Mahdollisten valitusten määrää tulevaisuudessa on siten vaikea arvioida.

4.2.7 Datakeskukset

Yritysvaikutukset

Tietojen julkaisemisvelvoitteet sekä delegoidun säädöksen perusteella tietojen raportoinnin arvioidaan koskevan noin 50 datakeskusta. Hukkalämmön hyödyntämisvelvoitteen piiriin arvioidaan kuuluvan saman verran datakeskuksia. Näiden lisäksi Suomessa toimii jonkin verran näitä pienempiä datakeskuksia, joiden lukumäärästä ei ole saatavilla tarkkaa tietoa.

Ehdotettavasta sääntelystä, joka koskisi datakeskuksen hukkalämmön hyödyntämistä, datakeskuksiin kohdistuvat vaikutusten arvioidaan olevan varsin vähäisiä. Datakeskusten hukkalämpöä on markkinaehtoisesti hyödynnetty jo pitkään. Noin 10 datakeskuksen hukkalämpöä hyödynnetään tällä hetkellä kaukolämmössä. Lisäksi suuri osuus datakeskuksista hyödyntää hukkalämpöä omien tilojensa lämmittämisessä. Velvoitteesta kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä ei niin ikään arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia toiminnanharjoittajille, koska hukkalämmön hyödyntämiseen liittyvien selvitysten arvioidaan olevan normaalia toimintaa. Jos kustannus-hyötyanalyysi osoittaa datakeskuksessa syntyvän hukkalämmön hyödyntämisen olevan taloudellisesti ja teknisesti mahdollista, on vaikutukset ainoastaan positiiviset.

Viranomaisvaikutukset

Datakeskuksille suunniteltujen velvoitteiden toimeenpano osoitettaisiin Energiavirastolle. Tietojen raportoinnin, delegoidun säädöksen toimeenpanotehtävien hoitaminen sekä hukkalämmön hyödyntämiseen liittyvien tehtävien on arvioitu lisäävän Energiaviraston resurssitarpeita.

4.2.8 Energian tehokas siirto, muunto ja jakelu sekä tuomioistuinten ulkopuoliset riitojenratkaisumenettelyt

Taloudelliset ja yritysvaikutukset

Vaikutukset elinkeinoelämään aiheutunevat erityisesti sähkön ja maakaasun verkonhaltijoihin kohdistettavista raportointivaatimuksista, jotka liittyvät erityisesti investointipäätöksiin ja suunnitteluun sekä häviöiden ja verkkojen optimointiin liittyvien toimenpiteiden raportointiin. Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen investointipäätöksissä ja investointien suunnittelussa lisää jossain määrin kustannuksia sähkön ja maakaasun verkonhaltijoille, mutta tuo myös hyötyjä kokonaistehokkuuden parantuessa.

Energiatehokkuus ensin -periaate tariffeissa sovellettuna edistää kulutuksen ohjaus- ja energiatehokkuuspalvelujen tarjontaa ja tuottaa hyötyjä markkinoimijoille ja yhteiskunnalle, kun energijärjestelmän kokonaistehokkuus paranee. Asiakkaiden näkökulmasta energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen tariffeissa voi tarkoittaa verkon kustannusten jakaantumista jatkossa eri tavalla eri käyttäjäryhmille. Energiatehokkaampi sähkön ja kaasun käyttö kuitenkin pienentää asiakkaan energialaskua.

Lisääntyvät raportointivaatimukset voivat tarkoittaa sähkön ja kaasun asiakkaille pientä kustannuksen kasvua verkkopalvelujen hinnoittelussa. Häviöiden raportoinnin osalta työryhmässä on tunnistettu kuitenkin jossain määrin hyötyjä yhteiskunnalle häviöiden määrän pienentämiseen tähtäävillä sääntelyn muutoksilla.

Verkonhaltijoiden olisi mahdollistaa täyttää raportointia koskevia velvoitteitaan osittain kuulumalla vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen. Sopimuskaudella 2017–2025 energiatehokkuussopimukseen oli liittynyt 41 yhteensä 77:stä sähkön jakeluverkkoyhtiöstä, mikä kattaa yli 85 % Suomen jakeluverkoissa siirretystä sähköstä. Energiapalvelujen toimenpideohjelmassa sopimuskaudella 2017–2025 mukana olevat verkonhaltijat ovat raportoineet sopimustoiminnan seurantarjestelmään toimenpiteitä liittyen mm. verkkohäviöiden optimointiin, verkon suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon, verkon käyttöön, asiakastoimintoihin ja muuhun omaan toimintaan. Tätä lakia laadittaessa on käynnissä uusien vapaaehtoisten energiatehokkuussopimusten valmistelu sopimuskaudelle 2026–2035.

Vuoden 2026 alusta alkaen siirto- ja jakeluverkonhaltijat voivat liittyä elinkeinoelämän energiatehokkuussopimuksen energia-alan toimenpideohjelmaan. Raportoinnin toteuttaminen energiatehokkuussopimuksen kautta voi jossain määrin vähentää verkonhaltijoille raportoinnista koituvaa hallinnollista taakkaa.

Viranomaisvaikutukset

Julkishallintoon ei ole havaittu koituvan merkittäviä uusia vaikutuksia, edellyttäen, että energiatehokkuus ensin -periaatetta koskevan sääntelyn toimeenpanossa voidaan verkon kehittämisen, investointien suunnittelun ja tariffien osalta hyödyntää jo olemassa olevia viranomaisprosesseja sekä sähkön että kaasun osalta, eikä uusiin velvoitteisiin perustuvia uusia prosesseja ole tarve perustaa.

Investointien määrät ovat melko vähäisiä, ja laissa ehdotetulla tavalla toiminnanharjoittajille aiheutettava hallinnollinen taakka on vähäinen.

Energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpano toisi direktiivin soveltamisalaan liittyviä riitoja ratkaistavaksi kuluttajariitalautakunnassa ja energiamarkkinariitalautakunnassa. Lautakunnille aiheutuvan lisätyön määrää ei ole mahdollista arvioida tarkasti. Mahdollisten riitatapausten määrän arvioidaan jäävän vuosittain todennäköisesti yksittäisiin tapauksiin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Energiatehokkuus ensin -periaate

Yhtenä toteutusvaihtoehtona selvitettiin merkittävistä investoinneista tehtävän selvityksen lisääminen ympäristövaikutusten arviointiprosessiin, mutta se todettiin liian haasteelliseksi ja joustamattomaksi. Myöskään haastatellut toiminnanharjoittajat eivät kannattaneet ideaa.

Lisäksi tunnistettiin mahdollisuus varmistaa selvityksen tekeminen mm. Hilma-hankintailmoitusten yhteydessä tehtävällä kuittauksella sekä valtion tukiehtoihin lisättävällä ehdolla. Komissiolle raportointia varten pitäisi kuitenkin joka tapauksessa kerätä erikseen rajat ylittävien investointien osalta tieto siitä, kuinka niissä on vertailtu vaihtoehtoisia energiatehokkuusratkaisuja sekä millaisia vaikutuksia periaatteen huomioimisella on saavutettu, joten saavutettu hyöty olisi pieni. Investointien määrät ovat melko vähäisiä ja laissa ehdotetulla tavalla toiminnanharjoittajille aiheutettava hallinnollinen taakka on vähäinen.

5.1.2 Julkista sektoria koskevat velvoitteet

Muina toteuttamisvaihtoehtoina on tunnistettu 5 artiklan täytäntöönpano 1) ainoastaan lainsäädäntöä käyttäen siten, että yleistä 1,9 prosentin energiankulutuksen vähentämistavoitteesta ei säädettäisi laissa; 2) ainoastaan lainsäädäntöä käyttäen siten, että laissa säädettäisiin myös yleinen julkisiin elimiin kohdistuva 1,9 prosentin energiankulutuksen vähentämistavoite; ja 3) lainsäädäntöä ja sopimustoimintaa yhdistäen siten, että 1,9 prosentin vähentämistavoitteesta säädettäisiin laissa.

Yleisestä prosentuaalisesta tavoitteesta säätämistä ei ole pidetty tehokkaana julkisten elinten toiminnan ohjaamiseksi riittävällä tavalla direktiivin velvoitteen täyttämiseksi, vaan velvoitteen täyttäminen ja halutun vaikutuksen aikaansaaminen edellyttäisivät suoraan julkisten elinten

toimintaan kohdistuvia ohjauskeinoja. Vapaaehtoinen energiatehokkuussopimustoiminta energiaa käyttävien toimijoiden ja valtion välillä on ollut tehokas ja vaikuttavaksi todettu keino energiatehokkuusdirektiivin velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi.

Direktiivin 25 artiklan 3 kohdassa asukasluvultaan yli 45000 kunnille säädetty paikallisten lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmien laatimisvelvoitteen toimeenpano ei sisällä liikkumavaraa.

Direktiivin 29 artiklan 4 kohdan velvoite, jonka mukaan peruskorjattaessa muita kuin asuinrakennuksia, jotka ovat nettoalaltaan yli 750 m², julkisten elinten on arvioitava energiapalvelusopimusten käytettävyyttä, ei sisällä kansallista liikkumavaraa.

5.1.3 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmuksset

Artiklan 11 toimeenpano edellyttää, että energianhallintajärjestelmän käyttöönottoon ja energiakatselmuksiin liittyvistä velvoitteista säädetään lailla. Kansallista liikkumavaraa liittyy siihen, miten energiakatselmuksset on toteutettava. Artiklan 3 kohdan mukaisesti energiakatselmuksset on toteutettava joko siten, että pätevät tai valtuutetut asiantuntijat suorittavat ne riippumattomasti ja kustannustehokkaasti direktiivin 28 artiklan mukaisesti, tai siten, että riippumattomat viranomaiset toteuttavat ne ja valvovat niitä kansallisen lainsäädännön nojalla. Suomessa yrityksen energiakatselmuksia voivat toteuttaa velvoitetut yritykset itse tai palvelua tarjoavat konsulttiyritykset. Yrityksen energiakatselmuksella on oltava vastuuhenkilö, jolle Energiavirasto on myöntänyt pätevyyden energiatehokkuuslain mukaisesti.

Lisäksi kansallista liikkumavaraa on tunnistettu siinä, miten velvoitettu yritys määritellään. Velvoitteet energianhallintajärjestelmän käyttöönottoon ja energiakatselmuksen tekemiseen koskevat yrityksiä, jotka ylittävät säädetyn energiankulutusrajan. Pienet ja keski-suuret yritykset ja mikroyritykset on määritellyt direktiivin 2 artiklan 30 ja 31 kohdissa, joissa viitataan komission suositukseen 2003/361/EY mikroyritysten sekä pienten ja keski-suurten yritysten määritelmästä. Direktiivissä ei ole erikseen annettu yrityksen määritelmää. Yrityksellä voidaan tarkoittaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa taloudellista toimintaa. Vaihtoehtoisesti yrityksen määritelmässä voitaisiin ottaa huomioon yritysten väliset omistussuhteet esimerkiksi siten, että yrityksen energiankulutuksella tarkoitettaisiin samaan konserniin kuuluvien yritysten energiankulutusta yhteenlaskettuna, tai yrityksen, sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yritysten ja sen osakkuus- ja omistusyhteyshenkilöiden energiankulutusta yhteenlaskettuna. Yritysten välisiä suhteita voitaisiin ottaa huomioon Suomessa tai koko unionin alueella.

Yritysten välisen omistussuhteiden huomioon ottaminen merkitsisi sitä, että yrityksen velvoitteiden määrittämiseen vaikuttaisi myös sellaisten siihen omistusyhteydessä olevien yritysten energiankulutus, jotka eivät yksittäin ylitä säädettyjä energiankäyttörajoja. Tämä voisi lisätä velvoitetujen yritysten ja siten energianhallintajärjestelmien sekä pakollisten energiakatselmuksien määrää. Omistussuhteiden huomioon ottaminen osana yrityksen energiankulutuksen laskentaa aiheuttaisi todennäköisesti haasteita sekä yrityksille että valvovalle viranomaiselle. Haasteet voisivat liittyä muun muassa moninkertaisen laskennan välttämiseen, mikäli samalla yrityksellä on omistusyhteyksiä useaan eri yritykseen. Tarkastelun ulottaminen yritysten välisiin omistussuhteisiin koko unionin alueella voisi johtaa päällekkäiseen energiankulutuksen laskentaan sellaisten yrityskokonaisuuksien osalta, joilla on toimintaa useassa jäsenvaltiossa. Energiankulutustietojen saaminen esimerkiksi toisessa jäsenvaltiossa toimivalta omistusyhteyshenkilöltä voisi edellyttää kansallisen viranomaisen toimivallan ulottamista toisen jäsenvaltion alueella toimiviin yrityksiin. Määritelmän rajaamista luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa

Suomessa, olisi pidettävä selkeänä sekä sääntelyn kohteiden että valvovan viranomaisen näkökulmasta. Mahdollisuus täyttää energianhallintajärjestelmää tai energiakatselmusta koskeva velvoite myös konsernitasolla yrityksen niin halutessa säilytettäisiin kuitenkin vaihtoehtona myös jatkossa.

5.1.4 Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset

Direktiivin 21 artiklan mahdollistamaa liikkumavaraa liittyy ensinnäkin siihen, mille taholle asetetaan velvollisuus toimittaa vaadittu yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista loppukäyttäjille, joilla ei ole sopimussuhdetta energian vähittäismyyjän kanssa. Lisäksi muista 21 artiklan 2 kohdassa mainituista asioista tulisi loppukäyttäjien saada tieto pyynnöstä. Käytännössä mahdolliset tahot, joille tietojen toimittamisvelvollisuus voitaisiin säätää, olisivat energian vähittäismyyjä ja loppuasiakas. Tietojen toimittamisen kustannukset lienevät joka tapauksessa varsin vähäiset riippumatta siitä kummalle näistä velvollisuus asetettaisiin. Loppuasiakkaalla voidaan kuitenkin olettaa olevan tieto loppukäyttäjistä, joten lienee perusteltua säätää tiedonantovelvollisuus tässä tapauksessa loppuasiakkaalle. Energian vähittäismyyjällä, jolla on sopimussuhde loppuasiakkaan kanssa, ei pääsääntöisesti ole mahdollisuutta vastata tietojen toimittamisesta loppukäyttäjille.

Toiseksi artiklan 3 kohdassa edellytetty ajoissa loppuasiakkaalle annettu tieto sopimuksen ehtojen muuttamista koskevista aikomuksista sisältää tiedonantoajankohtaa koskevaa liikkumavaraa. Direktiivissä asetetaan minimiajaksi kaksi viikkoa ennen muutosten voimaantuloa, kuitenkin kotitalousasiakkaiden kohdalla kuukautta ennen. Olisi siis mahdollista säätää myös pidemmästä ajasta. Loppuasiakkaiden edellytetään viipymättä ilmoittavan loppukäyttäjille muutoksista. Sopimusehtojen muuttamisen vaikutus loppukäyttäjän asemaan riippunee merkittävästi siitä, mihin ehtoihin muutoksia tehdään ja millaisia ne ovat. Koska loppukäyttäjä ei kuitenkaan yleensä ole energian toimitussopimuksen osapuoli, loppukäyttäjän intressi sopimusehtojen muutoksia kohtaan lienee pääsääntöisesti vähäinen.

Direktiivin mukaan lämmön toimituksen suunnitellun keskeyttämisen tapauksessa olisi mahdollista säätää kuukautta pidemmästä ajasta niin haluttaessa. On huomattava, että kaukolämmityksen ja –jäähdytyksen osalta asiasta ei ole tähän asti Suomessa säädetty, ei liioin maksuviivästyksiä koskevassa lainsäädännössä. Kuitenkin sähkömarkkinalain 103 §:ssä säädetään sähköjakelun tai sähkötoimituksen keskeyttämisestä loppukäyttäjistä johtuvasta syystä. Pykälän 1 momentin mukaan sähköjakelu tai sähkötoimitus voidaan keskeyttää, jos loppukäyttäjä on olennaisesti laiminlyönyt jakeluverkonhaltijalle tai vähittäismyyjälle tulevien maksujen suorittamisen tai on muutoin olennaisesti rikkonut sopimukseen perustuvia velvoitteitaan. Ennen sähköjakelun tai sähkötoimituksen keskeyttämistä loppukäyttäjälle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Kuluttajalle lähetettävässä katkaisuvaroituksessa on mainittava, miten kuluttajan on meneteltävä, jotta hän voi vedota pykälässä mainittuihin oikeuksiin sekä ohjattava kuluttajaa asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä. Sähköjakelun tai sähkötoimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt tai muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu loppukäyttäjälle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuajankohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteesta, jossa maksun laiminlyönti on johtunut loppukäyttäjän maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään. Tällöin sähköjakelun tai sähkötoimituksen saa keskeyttää aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua maksun eräpäivästä. Lisäksi pykälän 3 momentissa kielletään sähköjakelun tai sähkötoimituksen keskeyttäminen

maksujen laiminlyönnin vuoksi vakituksena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta, jonka lämmitys on riippuvainen sähköstä, lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana, ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

Näiden lisäksi esimerkiksi Energiateollisuus ry:n yleisissä sopimusehdoissa on ollut kaukolämmön toimitusta koskevia ehtoja, jotka asettavat energian vähittäismyyjän loppuasiakkaan edullisempaan asemaan kuin direktiivi, esimerkiksi vakinaisen asunnon osalta tai sairauden tai muun erityisen painavan syyn vuoksi tapahtuneen maksulaiminlyönnin johdosta tapahtuneen maksulaiminlyönnin tapahduttua.

5.1.5 Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus

Artikla 26 antaa liikkumavaraa tehokkaan kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän kriteeristössä, joka ehdotetaan hyödynnettäväksi ottamalla käyttöön tuotantomuotojen rinnalle myös vaihtoehtoinen ominaispäästöperusteinen kriteeristö. Direktiivi jättää laitoskohtaisten kustannus-hyötyanalyysien tekemiseen liikkumavaraa siten, että tietyin perustein ja edellytyksin voidaan laitoksia vapauttaa kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä. Tämä liikkumavara ehdotetaan myös hyödynnettäväksi täysmääräisesti säätämällä kustannus-hyötyanalyysin tekemisen vapautusperusteista.

5.1.6 Julkisten hankintojen energiatehokkuus

Artiklan sisältämä liikkumavara ehdotetaan hyödynnettäväksi täysmääräisesti. Hankittaessa tuotepakettia, ei pakettien kokonaisenergiatehokkuutta ole laitettava etusijalle kyseisen paketin yksittäisten tuotteiden hankintaan nähden. Hankintayksiköt voisivat ottaa hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia tehdessään hankintakäytännöissään tarvittaessa huomioon laajemmat kestävyys, yhteiskunta, ympäristö ja kiertotalouteen liittyvät näkökohdat, mutta näistä ei säädetäisi.

Puolustushallinnon hankintojen osalta ehdotetaan säädettäväksi, että 29 a—29 c §:ssä tarkoitettuja tuotteiden ja palvelujen hankintoja koskevia energiatehokkuusvaatimuksia ei sovellettaisi julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) mukaisiin hankintasopimuksiin. Energiatehokkuusvaatimuksia koskevia velvoitteita sovellettaisiin puolustushallinnon ja Rajavartiolaitoksen hankintasopimuksiin, vain siltä osin, kuin se ei aiheuttaisi ristiriitaa puolustushallinnon toimien luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa. Rajavartiolaitos toimii sisäisen turvallisuuden viranomaisena sisäministeriön johdolla. Rajavartiolaitos on osa puolustushallintoa ja se osallistuu sotilaalliseen maanpuolustukseen. Pykälässä ehdotetaan, että puolustushallinnon hankintoja koskeva poikkeussäädös koskisi myös Rajavartiolaitosta ja rajaturvallisuuteen liittyviä hankintoja. Ehdotettu pykälä panisi täytäntöön direktiivin 7 artiklan 2 kohdan. Energiatehokkuusdirektiivin poikkeus ulottuu puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevan direktiivin mukaisiin puolustustarvikkeita koskeviin hankintasopimuksiin, joka koskisi sanamuotonsa perusteella ainoastaan puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevan lain 5 §:n 2 momentin 1 kohdan ja 4 momentin mukaisten puolustustarvikkeiden hankintaa, eikä kaikkea mainitun lain mukaista hankintaa. Energiatehokkuuslaissa ehdotettu säännös on siis puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevilta osin energiatehokkuusdirektiiviä laajempi poikkeus.

5.1.7 Datakeskukset

Direktiivin 26 artiklan kohdan 6 velvoite datakeskusten hukkalämmön hyödyntämisestä ei jätä liikkumavaraa.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

5.2.1 Yleistä

Uudelleen kirjoitettu energiatehokkuusdirektiivi on sisällöllisesti hyvin laaja käsittäen satoja yksittäisiä velvoitteita ja vaatimuksia. Osa velvoitteista on kokonaan uusia, osa on aiemmista energiansäästö- ja energiatehokkuusdirektiiveistä joko sellaisenaan tai vaihtelevassa määrin muutettuna siirrettyjä. Muutokset ovat tyypillisesti soveltamisalan laajennuksia, vaatimustason tai kriteerien kiristysä ja politiikkatoimien sisältöluetteloihin lisättyjä alakohtia. Tietoja muista jäsenvaltioista on toistaiseksi niukasti, koska toimeenpanon suunnittelu on vielä kesken.

Jäsenvaltioilla on edelleen huomattava liikkumavara uudelleen kirjoitetun energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpanossa. Edellä lueteltujen direktiivivarianttien täytäntöönpanon perusvalinnoissa jäsenvaltiot ovat 20 vuoden aikana päätyneet erilaisiin ratkaisuihin. Sama yksittäinen velvoite voi olla pantu toimeen yhdessä jäsenvaltiossa säädöksellä, toisessa vapaaehtoisella sopimuksella ja kolmannessa jollain muulla tavalla. Käytössä olevasta perusvalinnasta luopuminen ja vaihtoehtoisen käyttöönotto voi vaatia monen vuoden siirtymäajan ja tulla kustannuksiltaan huomattavan kalliiksi. Kynnys perusvalinnan muuttamiselle nousee jo tästä syystä korkeaksi. Kun lisäksi jäsenvaltioiden lähtötilanteet ovat hyvin erilaisia, on täytäntöönpanotapojen vertailu hyvin haasteellista.

5.2.2 Tanska

Tanskassa energiatehokkuusdirektiivin velvoitteet pannaan toimeen pääasiassa alemman tason yksityiskohtaisilla säädöksillä (Bekendgørelse). Lain tasolla annetaan vain valtuus alemman tason säädöksille. Direktiivistä annetaan nyt yksi laki, jolla muutetaan seitsemässä eri laissa olevia valtuutuksia. Näistä kuusi lakia liittyy energiaan. Lakiesitys valtuuksien muuttamisesta on annettu parlamentille ja sen kolmivaiheisen käsittelyn ensimmäisen vaihe oli 20.3.2025. Alemman tason säädökset oletetaan saatavan voimaan 11.10.2025 mennessä.

Energiatehokkuus ensin -periaatteen toimeenpanon lähtökohta on, että periaate on käytännössä sisäänrakennettu muista energiatehokkuusdirektiivin artikloista tai muista direktiiveistä joko aiemmin toimeenpantuihin tai nyt voimaan tulleisiin velvoitteisiin. Koko rakennuskantaa koskevat jo nykyisellään tiukat ja kattavat energiamääräykset, joiden taustalla ovat rakennusten energiatehokkuusdirektiivin energiatehokkuusvaatimukset. Julkisen sektorin toiminta tulee periaatteen mukaiseksi energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan julkisten hankintojen toimeenpanon kautta. Viranomaisten on politiikkatoimia suunnitellessaan otettava periaate huomioon. Metodologia ja puitteet kustannushyötyanalyysin laatimiselle on olemassa. Periaatteen noudattamisen erillisvalvonta voidaan pitää hyvin kevyenä, koska valvonta toteutuu muiden velvoitteiden, kuten mainittujen julkisten hankintojen ja rakentamismääräysten valvonnan kautta.

Julkisen sektorin 3 prosentin peruskorjaustavoitteen toimeenpanosta ei vielä ole lopullista poliittista päätöstä. Direktiivin mukaiset perusvaihtoehdot ovat vuotuinen 3 prosentin peruskorjausmäärä tai, vastaava energiansäästö muilla politiikkatoimilla. Lakiehdotus sisältää 5 artiklaa koskevan valtuutuksen alemman tason säädökselle, mutta sen sisältö ja perusvaihtoehdon valinta ovat edelleen työn alla.

Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmukset osalta alemman tason säädökset tulivat voimaan 1.7.2024. Energianhallintajärjestelmän määritelmä on direktiivin 2 artiklan mukainen ja asettaa siten vain hyvin yleiset vaatimukset järjestelmän keskeisille elementeille. Yritysten, joilla on velvoite ottaa käyttöön energianhallintajärjestelmä, on raportoitava sen voimassaoloa

osoittava todistus sekä laskelma hallintajärjestelmän kattamasta energiakulutuksen osuudesta Tanskan energiavirastolle. Tämän osuuden tulee olla vähintään 90 prosenttia. Hallintajärjestelmän sertifiointiin voi suorittaa vain ISO 50001 sertifiointia varten akkreditoitu sertifiointielin. Määräaika energianhallintajärjestelmän käyttöönotolle on 1.8.2026.

Energiakatselmuksia koskien myönnetään katselmointipätevyys yritykselle erillisestä hakemuksesta. Pätevyyden myöntämisen edellytyksenä on yhden työntekijän riittävän teknisen osaamisen osoittaminen. Pätevöidyn yrityksen kaikki työntekijät voivat suorittaa energiakatselmuksia. Katselmuksia tekevien yritysten toiminnan laatua valvoo Tanskan energiavirasto. Energiakatselmusvelvoitteen kohteena olevien yritysten on toimitettava energiavirastolle toimintasuunnitelma energiakatselmuksessa todettujen toimenpiteiden toteuttamisesta. Raja-arvoja määritettäessä lasketaan yrityksen energiankäyttö konsernitasolla, mutta vain Tanskassa toimivien yritysten ja niiden toimipaikkojen osalta.

5.2.3 Alankomaat

Alankomaissa energiatehokkuusdirektiivin velvoitteista säädetään pääosin erillisellä ”Energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanolailla”. Muut mainitut lait ovat Lämmityslaki ja Energialaki.

Energiatehokkuus ensin -periaate osalta säädetään velvoite laatia kustannushyötyanalyysi energiatehokkuusvaihtoehtojen vertaamiseksi suunniteltaessa merkittäviä investointeja. Luvanvaraisissa investoinneissa toimivaltainen viranomainen päättää, onko toiminnanharjoittajan esittämä kustannusanalyysi riittävän perusteellinen. YVA-selostus katsotaan lähtökohtaisesti riittäväksi. Muuten kustannushyötyanalyysin formaatti on vapaa, ellei siihen kohdistu erillisvaatimuksia jostain toisesta direktiivin artiklasta. Kaasun ja sähkön siirto- ja jakeluverkonhaltioiden on sisällytettävä periaate investointisuunnitelmiin. Valtionhallinnon viranomaisten on uusia politiikkatoimia suunnitellessaan vastattava kysymyksiin, kuten ”Otitteko huomioon vaikutusten arvioinnissa energian ja valitsitteko energiatehokkaimman vaihtoehdon?” Jos vastaus on EI, on se erikseen perusteltava. Selvityksen alla on menettely, jolla energiatehokkuus ensin -periaate voitaisiin ottaa huomioon alueellisissa suunnitelmissa.

Julkisen sektorin velvoite energiankulutuksen vähentämisestä toimeenpannaan kollektiivisella kansallisen tason 1,9 % vuotuisella energiakulutuksen vähentämistavoitteella. Tilanteessa, jossa kollektiivisella tavoitteella ei olla saavuttamassa asetettua vähentämistavoitetta, on mahdollisuus jyvittää tavoite julkisen hallinnon eri sektoreille. Jyvityspäätöksenä käytettäisiin sektorien säästöpotentiaalia. Puolustusvoimat ja julkinen liikenne on rajattu soveltamisalasta ulos. Vuoden 2021 lähtötasoa ei ole vielä määritetty. Selvityksen alla on rakennusvaiheessa olevien rakennusten huomioiminen. Lisäksi soveltamisalan osalta sairaalat, koska niiden rahoitus tulee sairausvakuutuksista ja koulut, koska ne eivät ole valtion hallinnoimia. Julkisille elimille tulee vuotuinen raportointivelvoite ja neljän vuoden välein on laadittava suunnitelma siitä, miten energiankulutus tulee kehittymään ja osoittaa, millä perusteella tämä ennuste on laadittu. Selvityksen alla on rakennusvaiheessa olevien rakennusten huomioiminen.

Lämmityksen ja jäähdytyksen arviointi- ja suunnittelovelvoitteet on säädetty ”Lämmityslaisissa” ja tähän liittyvä kansallinen arviointi esitetty vuoden 2024 kansallinen energia- ja ilmastosuunnitelman liitteenä (NECP).

Energiapalvelusopimusten käytön edistämisen toimeenpanemiseksi ollaan perustamassa tietopankkia energiapalvelujen tarjoajista, mutta energiapalveluiden markkinat ovat Alankomaissa olemattomat, eikä vanhoille mallisopimuksillekaan ole ollut käyttöä.

Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmuksot osalta lisätään nykyiseen lainsäädäntöön vaatimus energianhallintajärjestelmästä sekä muutetaan soveltamisala direktiivien mukaisesti yrityksen energiankulutukseen perustuvaksi. Yrityksen energiankäyttö lasketaan konsernitasona, mutta vain Alankomaissa toimivien yritysten ja niiden toimipaikkojen osalta. Yrityksen ei tarvitse esittää vuosikertomuksessa energiankulutuksia, mutta velvollisuus on laatia toimintasuunnitelma ja esittää sen toteuttamisaste. Yritykset voivat julkaista toimenpiteen osana toimintasuunnitelmaa. Alankomaissa on jo lakisääteinen vaatimus yrityksille toteuttaa kaikki toimenpiteet, joiden takaisinmaksuaika on enintään viisi vuotta.

Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus sisällytetään ”Lämmityslakiin”. Alankomaat on valinnut tehokkaan kaukolämmön ja -jäähdytyksen kriteeriksi ns. vaihtoehtoisen menetelmän, joka on kasvihuonekaasupäästöt (grammaa per kilowattitunti) asiakkaalle toimitettua lämmitys- tai jäähdytysyksikköä kohden. Direktiivin mukainen taulukko vuoteen 2050 ulottuvine enimmäisrajoineen tullaan sisällyttämään lakiin sellaisenaan.

Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa vaatimukset tullaan sisällyttämään yleiseen energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanolakiin, jonka velvoittamana hankintayksiköiden tulee sisällyttää energiatehokkuus ensin -periaate ja direktiivin liitteen IV vaatimukset hankintoihinsa.

Energian muuntaminen, siirto ja jakelu velvoitteista säädetään Energialakiin vaatimus energiatehokkuus ensin -periaatteen sisällyttämisestä suunnitelmiin sekä nettohäviöiden raportoinnista.

5.2.4 Ruotsi

Ruotsissa energiavirasto (STEM) on laatinut raportteja, joissa esitetään ehdotuksia eräiden artiklojen (3, 4, 5, 6, 8, 10, 22, 24, 28, 29 ja 30) toimeenpanosta. Ehdotukset on toimitettu hallitukselle syksyllä 2024, mutta päätöksistä ei huhtikuun 2025 puoliväliin mennessä ollut vielä tietoa. Säädosmuutostarpeiden on todettu liittyvän artikloihin 3, 22, 24, 28, 29 ja 30, joista yhteisiä säädosmuutosten kohteita ovat 3, 22 ja 29 artiklat.

Energiatehokkuus ensin -periaatteen (EE1st) toimeenpanon lähtökohtana on, toimijoiden tarpeettoman kuormituksen välttämiseksi, integroida periaatteen ja vaihtoehtojen tarkastelu mahdollisuuksien mukaan olemassa oleviin lailla säänneltyihin prosesseihin. Näitä ovat mm. liikenneinfrauunnittelu, verkkokehitysuunnittelu ja kuntien energiasuunnitelmat. Velvoite periaatteen huomioon ottamisesta sisällytettäisiin näihin uutena vaatimuksena. Periaate on jo integroitu ympäristölakiin, jonka pitäisi sisältää useimmat 3 artiklan tarkoittamat merkittävät investointipäätökset. Valtiotason poliittiset päätökset voidaan kattaa vaikutustenarvioinneista annettuun asetukseen, valtion ympäristöasioiden hallinnasta annettuun asetukseen sekä asianomaisten viranomaisten ja yhtiöiden ohjeisiin. Paikallis- ja aluetasolle jää edelleen poliittisia päätöksiä ja mahdollisesti tiettyjä investointipäätöksiä, joita ei käsitellä ympäristölain tai muun lainsäädännön mukaan. Periaatteen määrittelemistä ja soveltamisen valvonnassa tarvittavista valtuuksista esitetään säädettäväksi uudessa energiatehokkuuslaissa ja siihen liittyvässä asetuksessa. Tämä laki säätelee myös niitä päätöksiä, joita olemassa oleva lainsäädäntö ei kata. Velvoite tarkistaa energiatehokkuusratkaisujen arviointi direktiivin vaatimusten mukaisesti osoitettaisiin lääninhallituksille ja liikenneinfran osalta liikennevirastolle (Trafikanalys). Julkisten hankintojen osalta energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta ei vielä ole esitystä, kuten ei myöskään velvoitteesta tunnista kansallisessa lainsäädännössä olevat tämän periaatteen vastaiset toimet, eikä sen vuoksi ole ehdotuksia näiden ns. havaittujen esteiden poistamiseksi.

Julkisen sektorin johtoasema energiatehokkuudessa toimeenpanon muodosta ei vielä ole lopullista poliittista päätöstä. Raportissa arvioidaan (i) julkisten elinten määritelmän laajuutta, (ii) indikaatiivista perusskenaariota sekä (iii) vuotuisen energiankulutuksen seuranta.

Ruotsissa kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset koostuvat 348 valtion viranomaisesta, 21 alueesta ja 290 kunnasta. Valtion viranomaisiin kuuluu 21 lääninhallitusta, jotka vastaavat valtion hallinnosta alueilla. Näiden viranomaisten lisäksi määritelmään kuuluvat myös yksiköt, jotka rahoitetaan ja hallinnoidaan suoraan kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten toimesta, ja jotka eivät ole kaupallisia tai teollisia. Raportissa ehdotetaan, että hallitus velvoittaa valtion, alueelliset ja paikalliset viranomaiset tunnistamaan ne yksiköt, jotka rahoitetaan heidän toimestaan ja jotka kuuluvat julkisten organisaatioiden määritelmään. Lisäksi ehdotetaan, että laaditaan ohjeistus kunnille ja alueille, jotta ne voivat tehdä yhtenäisiä arviointia siitä, mitkä oikeushenkilöt kuuluvat julkisten organisaatioiden määritelmään.

Indikaatiivisen perusskenaarion (2021) muodostamiseksi raportissa ehdotetaan, että käytetään olemassa olevaa tilastoa julkisesta toiminnasta, joka kattaa pääasiassa julkisen hallinnon, koulutuksen, terveydenhuollon ja sosiaalipalvelut sekä kulttuurin, viihteen ja vapaa-ajan. Julkinen liikenne ja muut ajoneuvot eivät sisälly tähän. Vuonna 2021 julkisen toiminnan energiankäyttö oli 16,1 TWh, josta 54 % oli sähköä ja 42 % kaukolämpöä. Tilasto ei ole lämpötilakorjattu. Tilaston virhemarginaalia suhteessa julkisten elinten todelliseen energiankulutukseen ei voida arvioida ennen kuin on määritetty, mitkä toimijat määritelmään kuuluvat. Raportissa suositellaan, että julkinen liikenne ja puolustusvoimat jätetään perusskenaarion ulkopuolelle. Vuosittaiseksi seuranta- ja raportointimenetelmäksi ehdotetaan nykyisen olemassa olevan tilaston kehittämistä tai uuden tiedon kokoamista.

Julkisten elinten rakennusten esimerkillinen rooli toimeenpanon vaihtoehdosta ei vielä ole lopullista poliittista päätöstä. Raportissa arvioidaan tilannetta lähinnä velvoitteen seurannan näkökulmasta.

Vaihtoehdot 6 artiklan velvoitteen seurannalle ovat rakennusviraston (Boverket) ylläpitämä energiatodistusrekisteri (GRIPEN) eli olemassa olevan raportoinnin hyödyntäminen tai uuden raportoinnin laatinen. Tämän nähdään koskevan sekä 3 prosentin vaatimusta peruskorjauksesta että vaihtoehtoisia toimia.

Hallinnollisesti kevyin olisi käyttää energiatodistustietoja, jolloin energiansäästöt laskettaisiin yksittäisen rakennuksen osalta kahden peräkkäisen sille laaditun energiatodistuksen perusteella. Jos nämä laaditut energiatodistukset ovat tilastollisesti edustavia, voidaan tulokset ekstrapoloida koko populaatioon. Koska olemassa olevaa raportointia ei nähdä riittävänä, esitetään otettavaksi käyttöön yksinkertaistettu täydentävä raportointi, jossa kaikki julkiset organisaatiot velvoitettaisiin tai pyydetäisiin raportoimaan energiatehokkuuden parannukset rakennuksissaan.

Arvioinnissa tuodaan esiin energiatehokkuusdirektiivin ja rakennusten energiatehokkuusdirektiivin synergioita ja riippuvuuksia. Täydentävän raportoinnin tarvetta ja muotoa ehdotetaan selvitettäväksi yksityiskohtaisemmin.

Energiapalvelut toimeenpanemiseksi esitetään energiatehokkuusdirektiivin 6 artiklan toimeenpanoa varten laadittavaan lainsäädäntöön sisällytettäväksi myös kohta julkisten elinten velvollisuudesta arvioida mahdollisuutta käyttää suorituskykyyn perustuvia energiapalveluita pinta-alaltaan yli 750 m²:n tilojen saneerauksessa.

6 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi energiatehokkuuslain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta oli lausunnolla 24.3.–29.4.2025. Lausuntopyyntöön saatiin lausuntoajan puitteissa 38 vastausta. Lausunnon jättivät Teknologiateollisuus ry, EG Software Finland Oy (EG Software), Hansel Oy, Motiva Oy, LVI-Tekniset Urakoitsijat ry (LVI-TU), liikenne- ja viestintäministeriö (LVM), Caruna Networks Oy (Caruna), Westenergy Oy, Elinkeinoelämän keskusliitto ry (EK), Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL), Istekki Oy, Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto ry (STUL), Suomen Omakotiliitto ry, Helen Oy, Suomen Yrittäjät ry, Metsähallitus, Talotekniikkaliitto, Suomen Kuntaliitto ry, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, oikeusministeriö (OM), ympäristöministeriö (YM), Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry (SLL), Senaatti-konserni, Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KVV), Fortum Oyj, Aalto-korkeakoulusäätiö sr, Energiateollisuus ry (ET), Metsäteollisuus ry, Fingrid Oyj, VR Group Oyj, Energiavirasto, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry (Rakli), Maakuntien tilakeskus Oy, Energiatehokas Eristeteollisuus ry, Energiakaupungit ry, Finnish Data Center Association ry (FDCA) ja yksi yksityishenkilö.

Lausunnoista on valmisteltu laajempi ja yksityiskohtaisemmin palautetta käsittelevä yhteenveto. Hankenumero TEM062:00/2024. [Hallituksen esitys laeiksi energiatehokkuuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta - Työ- ja elinkeinoministeriö](#)

6.1 Oikeusministeriön huomiot

Oikeusministeriö on arvioinut esitysluonnosta tiedonvaihtosäätelyä koskevin osin. Erityisesti oikeusministeriö kiinnitti huomiota viranomaisen tiedonsaantioikeuksia koskevan ehdotetun 30 b §:n ja viranomaisen tiedon luovuttamista koskevia oikeuksia koskevan ehdotetun 30 c §:n täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen. Ehdotetun 30 b §:n osalta oikeusministeriö katsoi, että jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida valvontaviranomaisten yksilöimistä ehdotettavaan säännökseen ja täydentää säännöskohtaisia perusteluja tältä osin. Edelleen oikeusministeriö katsoi, että ehdotettua 30 b §:n 2 momenttia tulisi vielä täsmentää yksilöimällä ne viranomaiset, joilta valvontaviranomaisella on oikeus saada tietoja. Ehdotetun 30 c §:n osalta oikeusministeriö totesi, että ehdotettavaa säätelyä olisi syytä täsmentää yksilöimällä tietojen luovuttamiseen oikeutetut viranomaiset ja ne unionin säädökset, joiden mukaisten velvoitteiden hoitamiseksi välttämättömät tiedot tulisi luovuttaa. Jatkovalmistelussa pykälään tulisi oikeusministeriön mukaan myös lisätä tieto siitä, mitä käyttötarkoitusta varten tiedot olisi oikeus luovuttaa, huomioiden, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön valossa tietojen välttämättömyyttä tulisi arvioida tuon tarkoituksen kannalta.

Kommentit on huomioitu tarkentamalla esitystä ja perusteluja. Lausuntokierroksella olleesta luonnoksesta on tietojen luovuttamista koskeva 30 c § poistettu kokonaan. Myös ehdotettua 30 b §:ä on muokattu oikeusministeriön lausuntopalautteen perusteella niin, että valvontaviranomaista on täsmennetty ja 30 b §:n 2 momentti poistettu.

6.2 Yleinen palaute

Esitykseen suhtauduttiin yleisellä tasolla pääosin myönteisesti. Erityisesti energiatehokkuussopimusten roolia pidettiin tärkeänä ja kustannustehokkaana toimenä energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanossa. Esityksen velvoitteiden lisäämää hallinnollista taakkaa sekä neuvonnan tarvetta nostettiin esille monessa lausunnossa. Erityisesti julkisten hankintojen energiatehokkuusvelvoitteiden säännöksiä kritisoitiin. Energiatehokkuus ensin -

periaatteen soveltamiseen suunnittelu- ja politiikkatoimissa sekä hankinnoissa kaivattiin lisää konkretiaa. Muutostarpeita nostettiin esille myös joistakin lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuussäädöksistä, esimerkiksi fossiilisen polttoaineen määritelmän puuttumisen takia, vaikka yleisellä tasolla luvun säännöksiin suhtauduttiin varsin myönteisesti.

6.3 Energiatehokkuuslaki

6.3.1 Energiatehokkuus ensin -periaate

Maakuntien tilakeskus katsoi, että periaate tulee lisäämään hallinnollista työtä hyvinvointialueilla ja nostamaan kiinteistö- ja tilakustannuksia. Rakli totesi, että suomalaisen energijärjestelmän ja energiankäytön päästöttömyyden näkökulmasta suurempaa merkitystä on jatkossa energiankäytön ajoittamisella kuin loppuenergiankäytön jatkuvalla säästämällä, ja katsoi, että energiatehokkuus ensin -periaate ei ole direktiivin tarkoittamassa muodossa enää tarkoituksenmukainen suomalaisen energijärjestelmän kontekstissa. Rakli toi esiin, että rakennetun ympäristön tilaajaosapuoliin kohdistuu jo tällä hetkellä runsaasti erilaisia raportointi- ja selvitysvelvoitteita säädösten kautta ja useamman valmistelussa olevan säädöksen kautta selvitysvelvollisuudet uhkaavat vain lisääntyä. ET piti energiatehokkuus ensin -periaatetta kannatettavana, jos tapa selvittää energiatehokkuusratkaisuja ja päätösvalta investoinnin toteutustavasta säilyy toiminnanharjoittajalla. ET piti toivottavana, että uusi raportointivelvoite tuo toimijoille mahdollisimman vähän lisätyötä, ja että raportointiprosessin sujuvuus varmistetaan niin, ettei synny hankkeita viivästyttäviä tilanteita.

SLL kannatti energiatehokkuus ensin -periaatteen läpileikkaavaa huomioimista esityksessä sekä esitystä periaatteen soveltamisesta merkittävässä investointipäätöksissä ja esityksiä periaatteen lisäämisestä sähkömarkkinalakiin, maakaasumarkkinalakiin ja lakiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta ja ehdotti, että Energiaviraston tulisi myös avoimesti julkaista tietoa periaatteen toteutumisesta sille toimitettujen tietojen pohjalta, jotta toteutus olisi läpinäkyvää, ja sitä olisi mahdollista seurata ja arvioida riippumattomien tahojen toimesta. Energiatehokas Eristeteollisuus piti tärkeänä energiatehokkuus ensin -periaatteen ensisijaisuutta rakentamisen arvoketjussa ja sen huomioimista viranomaisten suunnitelmissa, kuten kansallisessa perusparannussuunnitelmassa. Myös Talotekniikkaliitto (ja STUL ja LVI-TU) kannatti viranomaisille tulevaa velvollisuutta ottaa huomioon energiatehokkuus ensin -periaate esimerkiksi kansallisessa rakennusten perusparannussuunnitelmassa. Talotekniikkaliitto toi lisäksi esiin, että direktiivin tarkoittamia aloja, joilla on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen ovat esimerkiksi rakennus-, liikenne-, vesihuolto-, tieto- ja viestintätekniikka-, maatalous- ja rahoitusala ja mainitsee, että talotekniikka-ala on energiatehokkuuden kehittämisessä merkittävässä roolissa osana rakennusala Kuntaliitto toi esille, että lain soveltamisen näkökulmasta olisi loogista, että esitetyssä energiatehokkuuslain 3 a §:ssä, olisi määritelty myös itse periaate, joka helpottaisi lain velvoitteiden ymmärtämistä ja selventäisi asiaa. Kuntaliiton mukaan soveltuminen hankintayksiköiden toimintaan, mikäli ne olisivat vastuussa suurista investointihankkeista, oli kuitenkin epäselvää momentin muotoilun perusteella. Suomen Yrittäjät katsoi, että energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa tulee säilyttää joustavuus erityisesti pk-yritysten investoinneissa ja julkisissa hankinnoissa. Suomen Yrittäjien mukaan oli tärkeää huolehtia siitä, että periaatteen soveltaminen ei vaikeuta pienten toimijoiden osallistumista julkisiin hankintoihin tai aiheuta kohtuutonta lisätyötä tai investointien viivästymistä. Istekki katsoi, että energiatehokkuus ensin -periaate on säädetty EU-tasolla vaikeasti ymmärrettävällä tavalla ja totesi, että kansallisessa sääntelyssä pariaatteesta tulee tehdä selkeä ja yksiselitteinen terminologiaa myöten. ETL piti tärkeänä, että uudelleenlaaditun energiatehokkuusdirektiivin kokonaiskulutusta rajoittavat tavoitteet ja energiatehokkuus ensin -periaate eivät estä investointien toteuttamista ja siirtymää kohti vähäpäästöisempää ruoan tuotantoa ja teollisuuden sähköistymistä. EK totesi, että

energiatehokkuus ensin -periaatteen kirjaus lakiin on uutta, ja että sen osalta olisi hyvä seurata vaikutuksia investointien etenemiseen ja raportointitakaan kasvuun. Caruna totesi, että energiatehokkuus ensin -periaatetta sovellettaessa ja tavoitteita asetettaessa tulisi ottaa huomioon koko energiajärjestelmän kokonaistehokkuus. LVM ymmärsi tarpeen tarkastella liikennehankkeiden ja -suunnitelmien vaikutuksia energiatehokkuuteen, mutta huomautti, että tietoa energiatehokkuus ensin -periaatteesta on heikosti saatavilla ja katsoi, että periaatetta ja sen soveltamista tulisi avata lakiehdotuksen perusteluissa nykyistä paremmin.

Palautteen perusteella periaatteen soveltamisesta Energiavirastolle tehtävää ilmoitusmenettelyä on muutettu.

6.3.2 Julkista sektoria koskevat velvoitteet

Energiavirasto piti kannatettavana, että julkista sektoria koskevien velvoitteiden osalta on pyritty luomaan yhteenliittymiä uuteen julkisen alan energiatehokkuussopimukseen ja toi esille sille tulevat lisäresurssitarpeet. Fortum toi esille liittyen paikallisiin lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmiin yli 45000 asukkaan kunnissa, että valmistelussa huomioitaisiin, että kaukolämpöyhtiöillä oli jo kattavasti, erityisesti vaatimuksen mukaisissa kunnissa, toteutettu ja meneillään kaukolämmön investointeja hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi tällä vuosikymmenellä. Suomen Luonnonsuojeluliitto kannatti julkisen sektorin sitovia tavoitteita, jotta päästövähennyksiä vauhditetaan ja toteaa, että velvoittava raportointi myös mahdollistaa kulutuksen seurannan ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnin. Ympäristöministeriö toi esille, että direktiivin velvoitteesta ylläpitää ja asettaa julkisesti saataville luettelo julkisten elinten rakennuksista ja totesi, että valtaosa tarvittavasta luettelosta on jo olemassa, mutta otti kantaa sen päivitystarpeeseen ja siihen liittyvään lainsäädäntöön. Kuntaliitto esitti muutamia lakitekniisiä kommentteja kuntien velvoitteeseen raportoida energiankulutus vuosittain ja piti myönteisenä mahdollisuutta hyödyntää energiatehokkuussopimuksia velvoitteen, jonka mukaan energiatehokkuus tulee ottaa huomioon alue- ja paikallisviranomaisten PTS:ssä, toteutuksessa. Kuntaliitto huomautti, että velvoite laatia paikallisia lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmia on käytännössä laadittu kaukolämmön edistämiseksi EU:n jäsenmaissa ja sen toimeenpano on vaativinta niissä maissa, joiden kaupunkien ja taajamien lämmitys on tähän saakka perustunut pitkälti maakaasuun. Suomessa kaukolämmön osuus jo pitkään ollut suuri kaupungeissa ja pienissäkin taajamissa, joten lakiluonnoksessa käytetty direktiivin perustason mukainen kuntakoon raja on oikea ratkaisu. Kuntaliitto totesi, että velvoitteen täyttämismahdollisuus energiatehokkuussopimuksella on kannatettavaa, joskin 2 momentin sanamuoto on tältä osin hieman tulkinnanvarainen. Metsähallitus totesi, ettei esityksestä käy selville, onko velvoitteessa julkisen elimen raportoida energiankulutuksensa vuosittain kyse energiakatselmukseen verrattavasta raportointitakaasta ja ehdottaa, että energiankäytöltään vähäisten julkisten toimijoiden ei olisi tarve raportoida energiankäytöstään. LVM piti hyvänä sitä, että julkisen liikenteen energian loppukulutukseen ei kohdenneta suoraa vähentämisvelvoitetta.

Palautteen perusteella on tehty pieniä tarkentavia muutoksia esitykseen. Velvoite julkiselle elimelle raportoida energiankulutuksensa riippumatta sen koosta tai energiankulutuksen määrästä, on direktiivin mukainen.

6.3.3 Energiahallintajärjestelmät ja energiakatselmukset

Energiavirasto piti energiatehokkuuden edistämisen kannalta myönteisenä uutta energianhallintajärjestelmän käyttöönottoa koskevaa velvoitetta ja kannatti energiatehokkuuslain mukaista johdonmukaista ja ennustettavaa lähestymistapaa laissa säädettävään energiakatselmuksvelvoitteeseen ja nosti esille, että kun jatkossa velvoitteen

kohteena olevia yrityksiä tulee olemaan nykyistä huomattavasti enemmän tulee viranomaisen resurssit esimerkiksi katselmuksiin liittyvän neuvontatarpeen lisääntyessä huomioida riittävällä tavalla. Energiavirasto kannatti lähestymistapaa, jossa velvoitteen piiriin kuulumista arvioitaessa otettaisiin huomioon yksittäisen yrityksen loppukulutus. Energiavirasto katsoi, että yksittäisen yrityksen kulutus on merkittävästi helpompi laskea kuin laajemmassa yrityksen määritelmässä, jossa otettaisiin huomioon myös yritysten väliset omistussuhteet joko kansallisesti tai EU-alueella. Esityksen mukaisesti konserniin kuuluvien yritysten olisi myös jatkossa mahdollista toteuttaa vaaditut toimenpiteet konsernitasolla toimijan näin halutessa. Rakli kiitti esityksen muotoilua. Sen mukaan pakollisen energiahallintajärjestelmävelvoitteesta aiheutuvan kustannustaakan hillitsemiseksi on nimenomaan olennaista, että velvoitteen piiriin kuulumista tarkastellaan yksittäisen yrityksen loppukulutuksen kannalta. VR toivoi lausunnossaan, että energiatehokkuuden parantaminen ja sertifiointit pohjautuisivat vapaaehtoisuuteen nykyisen lainsäädännön pohjalta ja sääntelyssä pyrittäisiin välttämään hallinnollisen taakan lisäämistä. VR näkemyksen mukaan nykyinen energiatehokkuuslaki on suurten yritysten näkökulmasta toimiva. VR toivoi, että lakimuutos sisältäisi selkeät perusteet pakollisesta energiahallintajärjestelmästä vapautumiseksi ja ehdotti, että nykyisen lain vaatimusten mukaiset toimet säilytettäisiin hyväksyttävinä toimina lain vaatimusten täyttämiseksi. VR toi myös esille, että energiankulutukseen, energiatehokkuuteen ja energiatehokkuusinvestointeihin liittyvät tiedot ovat yrityksissä liikesalaisuuksia, joiden julkistamisen osalta päätöksenteon tulisi säilyä yrityksissä. Fingrid toi esille, että esimerkiksi esitetty ympäristöjohtamisjärjestelmän rakentaminen ja sen sertifiointi edellyttävät toiminnanharjoittajien omien resurssien lisäksi ulkopuolisten palveluntarjoajien kuten konsulttien palveluiden käyttämistä, joiden yhtäaikaan riittävyys voi olla epävarmaa ja esitti, että velvoitteen voimaantulolle säädettävää siirtymäaikaa tulisi pidentää. Metsäteollisuus ry toi esille, että katselmointi- ja energiahallintajärjestelmävelvoitteiden ulottaminen pienempiin energiankäyttäjiin lisää hallinnollista taakkaa. Energiateollisuus ry ja Fortum nostivat esille, että energiatehokkuusdirektiivin vapauttaa yritykset tietyin edellytyksin (energiapalvelusopimus) energiakatselmusta koskevista velvollisuuksista ja sen perusteella myös velvollisuudesta laatia toimintasuunnitelma energiakatselmuksiin perustuvien suositusten pohjalta ja huomautti, että esitysluonnos on tältä osin hieman epäselvä ja jättää tarpeetonta tulkinnanvaraa. Fortum piti hyvänä, että vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset on otettu huomioon energianhallintajärjestelmiä ja energiakatselmuksia koskevissa vaatimuksissa ja velvoitteita voidaan täyttää liittymällä energiatehokkuussopimuksiin. Fortumin lausunnon mukaan hieman epäloogisesti, energiatehokkuussopimusta koskeva toteutusvaihtoehto tulee olemaan vaihtoehtoista raskaampi, koska energiatehokkuussopimuksen toimeenpano yrityksessä tulee sisältämään sertifioidun energianhallintajärjestelmän (ETJ+) käyttöönoton uutena vaatimuksena. SLL nosti esille, että energiakatselmusten velvoitteiden kohdistuvan niihin yrityksiin, joilla on merkittävä energiankulutus ja totesi, että energiatehokkuus on yrityksille sekä kilpailukyky- että maine-etu. Luonnonsuojeluliitto katsoo, että ehdotetut velvoitteet ovat perusteltuja. Suomen Yrittäjät piti tärkeänä, että tiukimmat (energiakatselmus- ja energianhallintajärjestelmän) velvoitteet kohdistuvat vain suurimpiin energiankuluttajiin ja lausui, että yrityksille, jotka ylittävät säädetyt energiankulutusrajan, mutta ovat muuten kooltaan tai resurssiltaan pieniä, voitaisiin esimerkiksi asettaa kevennetyt vaatimukset toimintasuunnitelman julkaisulle. Suomen Yrittäjät piti myös hyvänä, että energiakatselmuksen tekemistä ja energianhallintajärjestelmän käyttöönottoa koskevista velvoitteista voisi vapautua panemalla täytäntöön vapaaehtoinen energiatehokkuussopimus. ETL totesi, että ehdotukset hyväksyä ISO 50 001 -järjestelmän lisäksi kansallinen energiatehokkuusjärjestelmä ETJ+ sertifioiduna energianhallintajärjestelmänä, mahdollisuus täyttää velvoite ottamalla käyttöönsä sertifioitu ympäristöhallintajärjestelmä ja liittymällä vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen, sekä yritysten mahdollisuus vapautua pakollista energiakatselmusta koskevasta velvoitteesta osallistumalla vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen ovat kaikki vahvasti kannatettavia tarpeettomien uusien

kustannusten välttämiseksi. EK näki, että ehdotetut lainsäädäntömuutokset ovat energiatehokkuusdirektiivin vaatimusten mukaisia ja sen sallimat liikkumavarat oli hyvin otettu käyttöön. EG otti lausunnossaan kantaa yrityksen määritelmään.

Ehdotuksessa on hyödynnetty kansallinen liikkumavara täysin, eikä osassa lausuntoja ehdotettuja muutoksia ole mahdollista direktiivin puitteissa tehdä.

6.3.4 Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset

Energiavirasto toi lausunnossaan esille monia huomioita liittyen esitettyihin lämmön ja jäähdytyksen vähittäismyyntin sopimuksia koskeviin ehtoihin, näiden ehtojen valvontaan ja sääntelyn samankaltaisuuksiin tai toisaalta puutteisiin suhteessa sähkön ja kaasun vähittäismyyntiä koskevaan sääntelyyn.

Energiateollisuus kannatti ehdotetun mukaista ratkaisua, jossa loppuasiakkaan vastuulla on antaa tiedot sopimuksesta loppukäyttäjälle (eikä energian vähittäismyyjän vastuulla). Energiateollisuus ja Helen suhtautuivat kriittisesti siihen, että kuluttaja-asiakkaille ja muille asiakkaille toteuttavista sopimusehtomuutoksista ilmoittamiselle on säädetty laissa eri aikataulut. Perusteena ilmoitusprosessin lisätyö, lyhyemmät ennakkointiajat, lisäkustannukset ja -resurssitarpeet. Kuluttaja-asiakkaan edun mukaista ei lisäkustannusten lisäksi ole myöskään se, että mahdolliset hinnoittelun alenemiset toteutuisivat kuluttajille viiveellä. Energiateollisuus ja Helen pitivät myös erittäin tärkeänä, että laissa on selkeämmin huomioitu asiakkaan mahdollisuus valita niin halutessaan sellaisia mahdollisia uusia tuotteita, jossa hinta päivittyy tietyin ennalta sovituin väliajoin ja toivat esille, että lain esityöt jättävät näiltä osin tulkinnanvaraa.

KKV nosti esiin monia lakitekniisiä kommentteja esim. säännösten yhteydestä kuluttajasuojalain velvoitteisiin liittyen. Lisäksi se nosti esille, että lakiluonnoksessa lämpö- ja jäähdytys sopimuksia koskevien vakiosopimusehtojen osalta tehty viittaus vakioehtojen riittävään toimitustapaan asiakkaalle julkaisemalla ne verkkosivuilla, ei riitä tekemään ehtoja kuluttajia sitoviksi. Lämmityksen tai jäähdytyksen toimituksen keskeyttämisestä KKV totesi, ettei ehdotettu pykälä kaikilta osin vastaisi sähkön katkaisua koskevaa sähkömarkkinalain 103 §:ää ja huomautti että lakiluonnoksessa ei ole tarkemmin perusteltu sitä, miksi energiatehokkuuslaissa olisi kuitenkin mahdollisuus ”erittäin painavista syistä” keskeyttää lämmöntoimitus aiemmin kuin viiden viikon kuluttua maksun erääntymisestä, jollaista mahdollisuutta ei sisälly sähkömarkkinalakiin. Lisäksi se toi esille, ettei ns. sosiaalista suoritusestettä koskevaa säännöstä toimituksen keskeyttämisestä ole nyt ehdotettu säädettäväksi ja painotti asian tarpeellisuutta.

Kiinteistöliitto toi esille, että ehdotettu säännös tietojen toimittamisesta loppukäyttäjälle on direktiiviä tiukempi ja ehdotti, että tiedot lämmön ja jäähdytyksen sopimusehdoista ja hankintasopimuksesta toimitettaisi loppukäyttäjälle direktiivin velvoitteen mukaisesti pyynnöstä, silloin kun loppukäyttäjä ei ole loppuasiakas, jolla on sopimus vähittäismyyjän kanssa. Lisäksi Kiinteistöliitto totesi, että asunto-osakeyhtiön tiedottamisvelvoite voi koskea taloyhtiössä vain osakasta. Omakotiliitto piti tärkeänä lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevien sopimuksien kuluttajansuojan vahvistamista. Se toi esille, että loppuasiakkaiden tiedonsaantia on tärkeä parantaa ja huolehtia, että sopimusehdot, hinnat ja maksutavat ovat kerrottu selkeästi ja ymmärrettävästi ja, että mahdolliset sopimusmuutoksiin liittyvät lisäkustannukset eivät saa siirtyä omakotitaloasujien maksettavaksi.

Lausuntopalaute on huomioitu esityksen valmistelussa.

6.3.5 Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus

Energiateollisuus ja Helen toivat lausunnoissaan esille näkökulmia, jotka tukevat sitä, että tehokkaan kaukolämpöjärjestelmän määrittelemisessä voidaan soveltaa sekä tuotantomuotoperusteista että ominaispäästöperusteista kriteeristöä. Luonnonsuojeluliitto esitti, että kriteereihin liittyen säädösten muotoilussa tulee selkeästi ilmaista uusiutuvan energian ensisijaisuus, eikä nojata direktiivin puutteelliseen määritelmään, joka sallii fossiilisen polttoaineen käyttämisen vuoteen 2050 saakka olemassa olevien järjestelmien kohdalla.

Energiateollisuus, Fortum, Westenergy ja Energiakaupungit toivat esille ongelman fossiilisen polttoaineen määritelmän liittyen esimerkiksi sekapolttoaineisiin. Westenergy piti ongelmallisena, ettei lakiluonnoksessa ole selkeästi määritelty fossiilisia polttoaineita ja toi esille, että polttoaineiden määritelmää on tarkennettava.

Energiakaupungit ja VR esitti huolensa velvoitteen energiahuoltovarmuuteen kohdistuville vaikutuksille, kun taas Fortum piti hyvänä, että esityksessä on energiahuoltovarmuuteen liittyvät näkökulmat huomioitu.

Suomen Yrittäjät tuki lainsäädäntömuutoksia, joilla pyritään vähentämään fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja näkee sen edistävän yritystoiminnan ennakoitavuutta siirtymässä kohti vähähiilistä taloutta. Samalla on huolehdittava siitä, että yrityksillä on käytössään riittävät tukitoimet ja ohjaukset, jotka mahdollistavat energiatehokkuustoimien toteuttamisen kustannustehokkaasti ja hallinnollisesti kevyellä tavalla.

VR katsoi, että kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmiä tuottaviin yrityksiin kohdistuva lisääntynyt sääntely ja mahdolliset investointipaineet voivat nostaa loppukäyttäjän, tässä tapauksessa VR:n, lämmityskustannuksia. Tämä puolestaan vaikuttaa yritysten liiketoiminnan kannattavuuteen ja kilpailukykyyn. Energiakaupungit ja Westenergy pitivät tärkeänä, että vuoden 2025 kehysriihen kirjaus (Jätteenpoltoissa varmistetaan, että vain kierrätyskelvoton jäte päättyy polttoon. Kierrätyskelvottoman jätteen käsittelystä syntyvä lämpö voidaan tällöin tulkita hukkalämmöksi.) näkyisi energiatehokkuusdirektiiviä täytäntöön panevassa energiatehokkuuslaissa.

Kuntaliitto otti kantaa kunnan ja ympäristösuojeluviranomaisten toimivaltaan energiatehokkuuslaista tulevien velvoitteiden valvontaan liittyen ja painotti, että valvontavelvoitteesta pitäisi säätää ympäristönsuojelulaissa.

Suomen Yrittäjät piti perusteltuina ja kannatettavina ehdotettuja laitostason velvoitteita energiantuotantolaitoksille, datakeskuksille ja teollisuuslaitoksille selvittää hukkalämmön hyödyntämismahdollisuuksia. Erityisesti hukkalämmön hyödyntämismahdollisuuksien selvittämisvelvoite suurille datakeskuksille on kannatettava, sillä se lisää investointien kokonaishyötyä kansantaloudelle.

Lausunnot on huomioitu esityksen valmistelussa ja esimerkiksi fossiilisen polttoaineen määritelmä on lisätty esitykseen.

6.3.6 Julkiset hankinnat

Hankintojen velvoitteisiin ja perusteteksteihin saatiin erittäin paljon palautetta. Suuressa osassa lausuntoja nostettiin esille neuvonnan ja ohjauksen tarpeen lisääntyminen soveltamisalan laajentuessa. Lisäksi lähes kaikki hankintavelvoitteista lausuntoja antaneet toivat esille, että

esityksessä on täsmennystä kaipaavia tulkinnanvaraisuuksia ja epäselvyyksiä ja pitivät vaikutusten arviointia puutteellisena.

Lausunnoissa tuotiin esille myös termeihin, kuten ”tuotepaketti”, ”energiasisällöltään merkittävät sopimukset tai palvelut” sekä ”energiatehokkuusluokka, joka sisältää merkittävästi tuotteita”, liittyviä epäselvyyksiä ja selvennystarpeita. Monissa lausunnoissa tuodaan myös esille kysymyksiä, kuten miten todetaan ei-tekniinen toteutettavuus sekä ongelma palveluhankinnoissa kokonaan tai osittain käytettävien tuotteiden vaatimuksista. Yleisesti nostettiin esille myös se, että ehdotuksessa energiatehokkuuslain julkisia hankintoja kokevan luvun sääntöjä oltaisiin soveltamassa sopimusmuotoihin, jotka eivät kuulu hankintalain piiriin, kuten vuokrasopimukset sekä olemassa olevien rakennusten hankinta, jolloin tulkinta velvoitteisiin sovellettavista EU-kynnsyarvoista on mahdotonta. Monessa lausunnossa esitetään huoli energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamiseen tarvittavan määritelmän ja konkreettisuuden puutteellisuudesta. Lisäksi nostetaan esille ehdotuksessa olevia ilmoitusmenettelyihin ja Hilma-järjestelmän käyttöön liittyviä epäkohtia. Erityisesti neuvonnan ja opastuksen tärkeyttä korostettiin monissa lausunnoissa.

Fingrid toi esille, että hankintayksikölle olisi selkeämpää, jos hankintoja koskeva lainsäädäntö sisällytettäisiin kokonaisuudessaan hankintalakeihin, eikä hankinnoista säädettäisi erityislaeissa.

Aalto korkeakoulu toi esille ongelman palveluhankintoihin liittyvien niissä käytettävien tuotteiden ja laitteiden energiatehokkuusvelvoitteista. Monimutkaisissa ja laajoissa toimitusketjuissa ja verkostoissa vaatimuksien voivat muodostua tarjousten määrää ja vaihtoehtoja rajoittavaksi tekijäksi. Lisäksi on epäselvää, kuinka laajalle tuotantoketjuun vaatimukset tulee ulottaa.

KKV nosti esiin erityisen huolestuttavana sen, että energiatehokkuusvaatimusten noudattamatta jättämisestä ei voisi vastaisuudessa perustella muulla kuin teknisellä perusteella. Energiatehokkuusvaatimuksilla voi olla kilpailua vähentäviä vaikutuksia julkisissa hankinnoissa, kun tarjoajat, jotka eivät täytä energiatehokkuuskriteerejä eivät voisi enää tarjota kyseisiin kilpailutuksiin. Sen mukaan esityksessä ei ole arvioitu soveltuuko HILMA hankintojen raportointi- ja seurantatietojen keräämiseen. Esityksessä ei myöskään tarkastella kasvavien raportointivelvoitteiden suhdetta hankintatietovarannon kehitystyöhön. Energiatehokkuuslain valvonnasta kuluttaja-asiamiehen näkökulmasta KKV totesi toiseksi, että energiatehokkuuslain luonnoksessa ei ole tarkemmin määritelty sitä, mitä olisivat ne ”tässä laissa tarkoitetut sopimukset”, jotka kuuluisivat kuluttaja-asiamiehen valvottaviksi kuluttajansuojan kannalta.

Senaatti toi esille, että sen lisäksi, että rakennusten hankkiminen tai vuokrasopimukset eivät lähtökohtaisesti kuulu hankintalain soveltamisalaan, ei säännöksessä ei ole huomioitu valtion vuokrajärjestelmää. Lisäksi poikkeuksen, jonka mukaan velvoitteita energiatehokkaista hankinnoista ei sovelleta julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) mukaisesti hankintasopimuksiin, tulisi Senaatin mukaan koskea myös hankintoja, jotka Senaatti toteuttaa puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen käyttöön.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pyysi lausunnossaan selventämään energiatehokkuuslain ja julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön suhdetta sekä täsmentämään tulevassa energiatehokkuuslaissa julkisia hankintoja koskevaa termistöä ja toi lausunnossa esille erityisesti, että velvoitteet energiatehokkaiden rakennusten hankinnasta ja vuokrauksesta voivat nostaa hyvinvointialueiden kustannuksia.

Maakuntien tilakeskus nosti esiin näkökannan, jossa rakentamista, korjaamista ja hankintoja ei tulisi ohjata näin ehdottomasti. Hyvinvointialueiden on jatkossakin voitava tehdä päätöksiä kokonaisarvion perustuen. Nykyiset taloudelliset sekä toiminnalliset vaatimukset jättävät hyvin vähän tilaa uudelle velvoitteelle, joka edellyttäisi energiatehokkuutta ”hinnalla millä hyvänsä”. Teknisen toteutettavuuden tarkastelun rinnalle tarvitaan siis mahdollisuus arvioida myös toiminnallinen ja taloudellinen toteutettavuus.

Kuntaliitto toi esille, että energiatehokkuus ensin -periaatteen määritelmä pitäisi lisätä esitykseen ja huomautti, että hankintayksikkö ei voi soveltaa periaatetta enää hankintamenettelyä tehdessään, sillä se vaarantaisi avoimuus- ja tarjoajien tasavertaisen periaatteen toteutumisen. Lisäksi se korostaa, että lainmuutos tuo hankintojen energiatehokkuusvelvoitteen piiriin keskushallinnon lisäksi Manner-Suomen alueella 292 kuntaa, joiden toimijoille (lakiluonnoksen arvion mukaan noin 3 500 toimijaa) hankintojen energiatehokkuuden EU-velvoite on direktiivin tekstin pohjalta laaditun lakitekstin takia varsin vaikeasti hahmotettavissa. Kuntaliitto muistutti, että energiatehokkuuslain 5 a luvun selkeys ja julkisten hankintojen informaatio-ohjauksen (viestintä, neuvonta) riittävät resurssit ovat välttämättömiä sujuvan toimeenpanon varmistamiseksi.

Hansel huomautti, että Hilma-palvelun tarkoituksena on toimia lakisääteisenä julkisten hankintojen ilmoituskanavana, eikä sitä tulisi laajentaa erilaisten ylimääraisten tilastotietojen keräämiseen hankintailmoitusten ohessa ainakaan tavalla, joka vaarantaa hankintamenettelyn juridisen oikeellisuuden. Hansel toi myös esille, että energiatehokkuuslainsäädännön velvoitteita tulee noudattaa kaikissa julkisissa hankinnoissa, jotka ylittävät ns. EU-kynnysarvot, mutta lakiehdotus, samoin kuin energiatehokkuusdirektiivi, jättävät epäselväksi, miten lakia tulisi soveltaa puitejärjestelyihin ja erityisesti dynaamisiin hankintajärjestelmiin, joiden arvona ilmoitetaan kaikkien tulevien potentiaalisten hankintojen ennakoitu arvo, mutta järjestelyiden sisällä tehtävät yksittäiset hankinnat toteutuvat vasta myöhemmin. Lisäksi Hansel huomautti, että energiatehokkuuslakiin on siten esitetty säädettäväksi puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevilta osin merkittävästi energiatehokkuusdirektiiviä laajempi poikkeussäännös, eikä tätä ole avattu hallituksen esityksen perusteluissa mitenkään.

Energiavirasto esitti huolen resurssien riittävydestä, kun yhteydenotot lisääntyvät ja työmäärä kasvaa, mm. neuvonnan ja ohjeistuksen tarpeen lisääntyessä, eikä Energiavirastolle ole osoitettu resursseja julkisten hankintojen energiatehokkuusvaatimuksiin ja niiden valvontaan liittyviin tehtäviin. Energiavirasto toi esille, että neuvontaa tulisi pyrkiä keskittämään julkisiin hankintoihin erikoistuneille tahoille, kuten JHNY:lle. Lisäksi se korosti, että hankintalain ja erityisalojen hankintalain noudattamisen valvonta kuuluu KKV:lle ja, että hankintojen yleiseen valvontaan ja muutoksenhakuun liittyvästä toimivaltajaosta ei ole tarkoituksenmukaista poiketa myöskään niiden hankintojen kohdalla, joihin sovelletaan lisäksi energiatehokkuuslain mukaisia, energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia ja katsoo että Energiaviraston julkisiin hankintoihin liittyvä valvontatoimivalta rajautuisi käytännössä ainoastaan sen valvontaan, onko hankinnassa noudatettu energiatehokkuuslain vaatimuksia.

Lausunnot on huomioitu esityksen valmistelussa. Tekstiä on selkeytetty ja tarkennettu, ja perusteluja täsmennetty. Lisäksi olemassa olevien rakennusten ostamiseen ja vuokraamiseen liittyvä velvoite on siirretty pois julkisten hankintojen luvusta ja raportointivelvoitteita Hilma-järjestelmään vähennetty.

6.3.7 Datakeskukset

ET, Helen ja Energiakaupungit pitivät datakeskusten hukkalämmön hyödyntämisistä tärkeänä, mutta toivat lausunnoissaan esille, että ehdotettu sääntely on löysä, koska ei velvoita

datakeskuksia hyödyntämään hukkalämpöä maksimaalisesti. ET toi esille, että vaatimus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä on muita teollisuuslaitoksia löysempi, koska ehdotetun velvoitteen mukaisesti kustannushyötyanalyysiä ei tarvitse tehdä, jos esimerkiksi hyödyntää hukkalämpöä sisäisesti. Helen yhtyi ET:n huoleen esitetyn velvoitteen löyhyydestä ja ET:n tavoin ehdotti, että vain datakeskukset, joiden ERF-luku on yli 40 % olisivat vapautettuja kustannus-hyötyanalyysin tekemisen velvollisuudesta. Fortum piti hyvänä, että kansallisessa lainsäädännössä ei aseteta direktiiviä tiukempia ehtoja, jotta säännöt ovat samat EU:n alueelle sijoittuville datakeskuksille ja tuo esille, että toisaalta kestävä kehityksen ja energiatehokkuuden edistäminen edellyttäisi datakeskusten hukkalämpöjen kattavaa hyödyntämistä. Suomen Yrittäjät piti datakeskusten hukkalämmön hyödyntämismahdollisuuksien selvittämistä kannatettavana kansantaloudellisista, huoltovarmuudellisista ja kustannustehokkuussyistä. FDCA totesi lausunnossaan, että datakeskuksiin liittyvät muutokset ovat EED:n mukaiset ja kannatti esityksiä.

Energiakaupungit esitti, että datakeskuksille annettaisiin oikeus kevyempään sähköveroon sen mukaisesti, miten paljon hukkalämpöä päätyy hyödynnettäväksi kaukolämpöverkkoon ja toivoo, että tämä huomioitaisiin velvoittavuuden soveltamisen kustannus-hyötyanalyysin ehtoja määritettäessä. Lisäksi se totesi, että edellyttämällä hukkalämpöjen tehokkaampaa hyödyntämistä ja palkitsemalla datakeskustoimijoita siinä onnistumisesta voidaan datakeskustoiminnan hyötyjä kansantaloudelle ja energiasäätöjärjestelmän toimivuudelle voidaan parantaa merkittävästi.

Energiavirasto näki datakeskusten hukkalämmön nykyistä suuremman hyödyntämisen oikeana ratkaisuna Suomen energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta.

6.3.8 Erinäiset säännökset

Energiavirasto esitti lausunnossaan täsmennyksiä tietojen luovuttamista, rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemista ja muutoksenhakua koskeviin säännöksiin. Muutoksenhaun osalta Energiavirasto kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että viraston sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain nojalla tekemiin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Energiavirasto katsoi, että lämpömarkkinan osalta ei ole syytä poiketa sähkömarkkinan ja maakaasumarkkinan osalta vakiintuneeksi muodostuneesta valitusreitistä, ja esittää, että myös energiatehokkuuslain uuden 3 a luvun (lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset) ja 4 luvun (mittaaminen ja laskutus) osalta Energiaviraston päätöksistä ja päätöksistä, joilla edellä mainituissa luvuissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saisi hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Lisäksi Energiavirasto kiinnitti huomiota siihen, että esitys ei sisällä säännöstä valituskiellosta koskien Energiaviraston päätöstä toimittaa tarkastus, ja ehdottaa tällaisen säännöksen lisäämistä. Julkisia hankintoja koskevan muutoksenhakusäännöksen osalta Energiavirasto totesi myös, että asiaa hyödyttäisi vielä sen jatkotyöstäminen, millä perusteella hallituksen esityksen mukaisiin energiatehokkuuslain velvoitteisiin sovellettaisiin samoja muutoksenhakusäännöksiä kuin hankintoihin yleisesti ottaen. Energiavirasto huomautti, että julkisten hankintojen energiatehokkuusvaatimuksia koskevat säännökset ovat valtaosalle hankintayksiköistä uusia, osa velvoitteistakin on uusia, ja oikeustila kyseisten velvoitteiden täyttämistä on vielä epäselvä. Energiavirasto ei pitänyt tarkoituksenmukaisena sitä, että yksin energiatehokkuusvelvoitteiden mahdollinen laiminlyönti tässä oikeustilassa voisi aiheuttaa hankintayksiköille hankintalain muutoksenhakusäännösten mukaisia seuraamuksia. Lisäksi Energiavirasto ehdotti, että esitykseen valvontaan liittyviä säännöslisäyksiä.

Lausunnot on huomioitu esityksen valmistelussa.

6.4 Muut lait

Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta

Energiavirasto näki, että sähkömarkkinalakiin esitetyt muutokset ohjaavat energiatehokkuusdirektiivin tarkoittamalla tavalla energiatehokkuuden parantamiseen sähköverkonhaltijoita ja näiden verkkojen kehittämistä koskevaa valvontaa. Energiavirasto pitää kannatettavana tapaa, jolla sähkömarkkinalakiin täytäntöön pannaan energiatehokkuusdirektiivin velvoite koskien verkkohäviöiden seuranta, verkkojen optimointia ja verkkohäviöiden vähentämisestä odotettuja energiansäästöjä. Häviöiden raportoinnin osalta virasto toteaa, että verkonhaltijat toimittavat Energiavirastolle joka kevät verkkotoiminnan tekniset tunnusluvut. Teknisten tunnuslukujen perusteella Energiavirasto raportoi verkkotoiminnan häviöistä. Määräys sähköverkkoliiketoiminnan tunnusluvuista ja niiden julkaisemisesta (143/000002/2024) on päivitetty 19.12.2024. Verkonhaltijan kokonaishäviöt raportoidaan määräyksen perusteella virastolle ja verkkohäviöiden seuranta energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti toteutetaan määräyksen kautta. Lisäksi Energiavirasto toi esille muutamia lisäystarpeita esityksen perusteluihin.

Caruna toi esille, että häviöiden määrää optimoitaessa tulee priorisoida järjestelmätason energiatehokkuus ja ottaa huomioon muut mahdolliset ilmasto- ja ympäristövaikutukset. Puhtaan siirtymän edellytykset tulee turvata Energiaviraston mahdollisissa tarkemmissa määräyksissä. Määräysten tulee olla tarkoituksenmukaisia ja toteutuskelpoisia.

Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Energiaviraston näkemyksen mukaan maakaasumarkkinalakiin esitetyt muutokset ohjaavat energiatehokkuusdirektiivin tarkoittamalla tavalla energiatehokkuuden parantamiseen maakaasuverkonhaltijoita ja näiden verkkojen kehittämistä koskevaa valvontaa ja se piti kannatettavana tapaa, jolla maakaasumarkkinalakiin implementoidaan energiatehokkuusdirektiivin artiklan 27 kohdan 3 vaatimukset verkkohäviöiden seurannasta, verkkojen optimoinnista ja verkkohäviöiden vähentämisestä odotetuista energiansäästöistä. Energiavirasto myös huomautti, että tulevaisuudessa EU:n kaasumarkkinalainsäädäntöä implementoitaessa ja mahdollisten kehittämissuunnitelmia koskevien velvoitteiden lisäysten yhteydessä tulisi myös ottaa huomioon energiatehokkuusdirektiivin artiklan 27 kohta 2. Lisäksi Energiavirasto toi esille muutamia lisäystarpeita esityksen perusteluihin.

Energiateollisuus piti esitettyjä muutoksia pääosin perusteltuina ja kannatettavina. Verkonhaltijoiden olisi seurattava verkkohäviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava verkon energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Tämän vaatimuksen toteuttamiseksi verkonhaltijoille asetettaisiin uusia raportointivelvollisuuksia ja huomautti että kaikki uudet raportointivelvoitteet lisäävään verkkotoiminnan kustannuksia. Tietojen kerääminen ja raportointi edellyttävät prosessien ja tietojärjestelmien kehittämistä ja aiheuttavat kustannuksia. Verkonhaltijoihin kohdistuu jo nyt lukuisia raportointivelvollisuuksia ja usein kustannustehokkain tapa uusien tietojen toimittamiseksi on hyödyntää olemassa olevia tiedon keruu- ja raportointiprosesseja. Pääallekkäistä raportointia tulisi lähtökohtaisesti välttää. Energiateollisuus piti kannatettavana, että verkonhaltija voisi täyttää velvoitteensa toimittaa verkon optimointia koskevia tietoja vapaaehtoisena energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

Energiateollisuus nosti esille, että EU:n metaaniasetus tulee edellyttämään maakaasuverkonhaltijoilta metaanipäästöjen raportointia metaaniasetuksessa säädetyn mukaisesti. Kustannustehokkuuden ja päällekkäisten raportointivelvoitteiden välttämiseksi olisi perusteltua, että viranomaisraportointi häviöistä kulkisi suoraan viranomaisten välillä ja verkonhaltija voisi raportoida tiedot vain yhdelle viranomaiselle yhden kerran ja esittää asian huomioimista tämän lainsäädännön sekä EU metaaniasetuksen raportointivaatimusten toimeenpanossa.

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Energiavirasto nosti esille sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettuun lain 6 § uusi 5 a) kohdan, jonka mukaisesti Energiaviraston tehtäväksi kansallisena sääntelyviranomaisena lisätään energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 28 kohdassa tarkoitetun energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen sähkö- ja kaasuinfrastruktuuria koskevissa sääntelytehtävissä. Kansallisen sääntelyviranomaisen toimintakertomukseen esitetään lisättäväksi osio kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisesta saavutetusta edistyksestä ja totesi, että kyseisen toimintakertomuksen osion laadinnassa voidaan esimerkiksi hyödyntää energiatehokkuussopimusten kautta saatavaa raportointitietoa tehdyistä toimenpiteistä verkkojen optimoinnin ja häviöiden vähentämisen osalta.

Laki energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Energiavirasto pitää kannatettavana esitystä siitä, että energiatehokkuusdirektiivin tuomioistuimen ulkopuolista riidanratkaisua koskevat säännökset toimeenpantaisiin laajentamalla energiamarkkinariitalautakunnan toimivaltaa.

Energiateollisuus nosti esille, että esitysluonnoksessa ehdotetaan energiamarkkinariitalautakunnan toimivallan laajentamista kattamaan sähkömarkkinariitaasioiden lisäksi myös energiatehokkuuslaissa säädettyihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät riita-asiat. Tämänhetkinen energiamarkkinariitalautakunnan kokoonpano on valittu sen alkuperäisten tehtävän eli sähkömarkkinoihin liittyvien riitojen käsittelyyn, johon myös kokoonpanolta on voimassa olevan lain mukaisesti edellytetty perehtyneisyyttä. Toimivallan laajentaminen esityksen mukaisesti tulee myös kasvattamaan lautakunnan käsittelymääriä. Energiateollisuus pitää tärkeänä varmistaa, että lautakuntaan saadaan riittävästi resursseja sekä myös lämmitys- ja jäähdytysmarkkinoiden asiantuntemusta.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki energiatehokkuuslain muuttamisesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin lain tarkoituksesta. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininnat siitä, että laissa säädettäisiin sertifioitujen energianhallintajärjestelmien käyttöönotosta, energiatehokkaista julkisista hankinnoista ja energian vähittäismyyjän loppuasiakkaan oikeuksista.

Pykälän 2 momentin mukaan lailla pantaisiin osaltaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/1791 energiatehokkuudesta, jäljempänä energiatehokkuusdirektiivi. Muilta sääntelyä edellyttäviltä osin energiatehokkuusdirektiivi pantaisiin täytäntöön muutoksilla sähkömarkkinalakiin (588/2013), maakaasumarkkinalakiin

(587/2017), sähkö- ja maakaasuvalvonnasta annettuun lakiin (590/2017) ja energiamarkkinariitalautakunnasta annettuun lakiin (502/2023).

2 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Pykälään ehdotetut muutokset liittyvät energiatehokkuusdirektiivin soveltamisalan muutoksiin.

Pykälän 2 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin yrityksiin, jotka ottavat käyttöön sertifioituihin energianhallintajärjestelmiin tai tekevät yrityksen energiakatselmuksen sekä yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilöihin. Sertifioituja energianhallintajärjestelmiä ja yrityksen energiakatselmuksia koskevista velvoitteista säädettäisiin lain 2 b ja 2 c luvussa.

Pykälän 4 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin lämmön ja jäähdytyksen vähittäismyyntiin ja siitä tehtäviin sopimuksiin. Näitä sopimuksia koskevista velvoitteista säädettäisiin lain 3 a luvussa.

Pykälän 5 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin lämmön ja jäähdytyksen loppuasiakkaisiin ja loppukäyttäjiin. Loppuasiakkaita ja -käyttäjiä koskevista oikeuksista ja velvoitteista säädettäisiin lain 4 luvussa.

Pykälän 6 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin hankintayksiköihin. Julkisten hankintojen energiatehokkuutta koskevista velvoitteista säädettäisiin lain 5 a luvussa.

Pykälän 7 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin datakeskuksiin. Datakeskuksia koskevista velvoitteista säädettäisiin lain 5 b luvussa.

Pykälän 8 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin julkisiin elimiin. Julkisia elimiä koskevista velvoitteista säädettäisiin lain 2 a luvussa.

3 §. Määritelmät. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisen kannalta keskeisistä määritelmistä.

Pykälän 1 kohdassa määriteltäisiin energia. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 1 kohtaa.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin energiatehokkuus. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 2 kohtaa.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin energiansäästö. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 3 kohtaa.

Pykälän 4 kohdassa määriteltäisiin energiatehokkuuden parantaminen. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 5 kohtaa.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin eurooppalainen standardi. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 7 kohtaa.

Pykälän 6 kohdassa määriteltäisiin kansainvälinen standardi. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 8 kohtaa.

Pykälän 7 kohdassa määriteltäisiin energian vähittäismyyjä. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 9 kohtaa.

Pykälän 8 kohdassa määriteltäisiin loppuasiakas. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 10 kohtaa.

Pykälän 9 kohdassa määriteltäisiin loppukäyttäjä. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 11 kohtaa.

Pykälän 10 kohdassa määriteltäisiin polttoaine. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 13 kohtaa.

Pykälän 11 kohdassa määriteltäisiin verkkomaakaasu. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 14 kohtaa.

Pykälän 12 kohdassa määriteltäisiin energiapalvelu. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 15 kohtaa.

Pykälän 13 kohdassa määriteltäisiin energiapalvelujen tarjoaja. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 16 kohtaa.

Pykälän 14 kohdassa määriteltäisiin yhteistuotantoyksikkö. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 17 kohtaa.

Pykälän 15 kohdassa määriteltäisiin yhteistuotanto. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 18 kohtaa.

Pykälän 16 kohdassa määriteltäisiin merkittävä uudistaminen. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain 3 §:n 20 kohtaa.

Pykälän 17 kohdassa määriteltäisiin julkinen elin. Julkiset elimet olisivat kansallisia, alueellisia ja paikallisia viranomaisia ja niiden suoraan rahoittamia ja hallinnoimia yksiköitä, jotka eivät ole luonteeltaan teollisia tai kaupallisia. Kansallisina viranomaisina pidettäisiin valtionhallintoon kuuluvia hallinnon yksiköitä, joiden toimivalta ulottuu koko valtion alueelle. Kansallisiin viranomaisiin luettaisiin esimerkiksi ministeriöt, virastot ja muut toimielimet, eduskunta ja tuomioistuinlaitos sekä valtion liikelaitokset, jotka kuuluvat välittömästi osaksi valtion organisaatiota. Alueellisiin viranomaisiin luettaisiin alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (756/2021) 7 §:n mukaiset maakuntien liitot, joilla on alueiden kehittämiseen ja maakuntakaavoitukseen liittyviä lakisääteisiä tehtäviä, sekä hyvinvointialueet, joilla on alueellaan itsehallinto hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) säädetyllä tavalla. Paikallisiin viranomaisiin luettaisiin kunnat ja kuntien liikelaitokset, jotka kuuluvat välittömästi kunnan organisaatioon.

Kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten lisäksi julkisia elimiä olisivat muut yksiköt, jotka ovat mainittujen viranomaisten suoraan rahoittamia ja hallinnoimia, ja jotka eivät ole luonteeltaan teollisia tai kaupallisia. Tällaisella yksiköllä tarkoitettaisiin missä tahansa juridisessa muodossa toimivaa oikeushenkilöä, esimerkiksi osakeyhtiötä, yhdistystä tai säätiötä. Edellytyksenä on, että kansallinen, alueellinen tai paikallinen viranomainen rahoittaa yksikköä suoraan, että yksikkö on tällaisen viranomaisen suoraan hallinnoima ja että yksiköllä ei ole kaupallista tai teollista luonnetta. Kaikkien edellytysten tulee täytyä samanaikaisesti.

Viranomaisen suoraan hallinnoimalla yksiköllä tarkoitettaisiin yksikköä, jossa viranomaisella on enemmistö päätösvallasta, esimerkiksi enemmistö osakkeiden tuottamista äänioikeuksista osakeyhtiössä. Viranomaisen suoraan hallinnoimana pidettäisiin myös yksikköä, jossa

viranomainen nimittää enemmistön yksikössä päätösvaltaa käyttävistä henkilöistä. Enemmistöllä tarkoitettaisiin yli 50 prosentin osuutta.

Viranomaisen suoraan rahoittamalla yksiköllä tarkoitettaisiin yksikköä, jonka rahoituksesta yli 50 prosentin osuus on peräisin suoraan viranomaiselta. Viranomaisen suora rahoitus voisi käsittää muun muassa maksuja, lainoja, avustuksia, takauksia, tukia tai henkilöstön ja aineellisen omaisuuden tarjoamista. Yksiköille toimitettavien resurssien olisi oltava peräisin suoraan viranomaiselta. Esimerkiksi rahoitusta, joka toteutetaan perimällä maksuja asiaa koskevan säännöksen perusteella, tai sillä perusteella, että viranomainen on myöntänyt yksikölle oikeuden periä maksut itse, ei pidettäisi suoraan viranomaiselta peräisin olevana rahoituksena.

Yksikköä, joka toimii markkinoilla tavanomaisissa kilpailuolosuhteissa, tavoittelee toiminnallaan voittoa ja vastaa itse omista tappioistaan, olisi pidettävä luonteeltaan teollisena tai kaupallisena.

Pykälän 18 kohdassa määriteltäisiin etäluettavuus. Pykälän 16 kohdassa määriteltäisiin merkittävä uudistaminen. Määritelmä vastaa energiatehokkuuslain (1429/2024) 3 §:n 23 kohtaa.

Pykälän 19 kohdassa määriteltäisiin kaukolämmitys, jolla tarkoitettaisiin termisen energian jakelua höyryn tai kuuman veden muodossa keskitetyistä tai hajautetuista tuotantolähteistä verkoston välityksellä useisiin rakennuksiin tai kohteisiin käytettäväksi lämmitykseen sisätiloissa tai prosesseissa.

Pykälän 20 kohdassa määriteltäisiin kaukojäähdytys, jolla tarkoitettaisiin termisen energian jakelua jäähdytetyn nesteen muodossa keskitetyistä tai hajautetuista tuotantolähteistä verkoston välityksellä useisiin rakennuksiin tai kohteisiin käytettäväksi jäähdytykseen sisätiloissa tai prosesseissa.

Pykälän 21 kohdassa määriteltäisiin kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmä, jolla tarkoitettaisiin järjestelmää, joka tuottaa energiapalveluja loppukäyttöalojen energian kysynnän tyydyttämiseksi lämmön tai jäähdytyksen muodossa ja joka on fyysisesti toisiinsa yhdistettyjen verkkojen toiminnallinen kokonaisuus.

Pykälän 22 kohdassa määriteltäisiin toiminnanharjoittaja, jolla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on tosiasiallinen määräysvalta kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän toiminnasta, tai joka vastaa sellaisesta investoinnista tai hankkeesta, jolla on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen.

Pykälän 23 kohdassa määriteltäisiin uusiutuvista lähteistä peräisin oleva energia tai uusiutuva energia, jolla tarkoitettaisiin uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua uusiutuvista lähteistä peräisin olevaa energiaa tai uusiutuvaa energiaa.

Pykälän 24 kohdassa määriteltäisiin uusiutuvat polttoaineet, joilla tarkoitettaisiin uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001 2 artiklan 22 a kohdassa tarkoitettua määritelmää uusiutuvista polttoaineista.

Pykälän 25 kohdassa määriteltäisiin hukkalämpö, jolla tarkoitettaisiin uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001 2 artiklan 9 kohdassa tarkoitettua hukkalämpöä.

Pykälän 26 kohdassa määriteltäisiin energiatehokkuus ensin -periaate, jolla tarkoitettaisiin EU:n hallintomalliasetus 2 artiklan 18 alakohdassa määriteltyä energiatehokkuus etusijalle – periaatetta. Periaatteella tarkoitettaisiin sitä, että energiaa koskevassa suunnittelussa, politiikassa ja investointipäätöksissä huomioidaan mahdollisimman hyvin vaihtoehtoiset kustannustehokkaat energiatehokkuustoimenpiteet siten, että kuitenkin saavutetaan kyseisten päätösten tavoitteet. Toimenpiteillä voidaan tehostaa energian kysyntää ja tarjontaa erityisesti kustannustehokkaiden energian loppukäyttöä koskevien säästöjen, kulutusjouston, energian tehokkaamman muuntamisen, siirtämisen ja jakelun avulla.

Pykälän 27 kohdassa määriteltäisiin energian loppukulutus. Sillä tarkoitettaisiin kaikkea teollisuudelle, liikenteelle, kotitalouksille, julkisiin ja yksityisiin palveluihin, maataloudelle, metsätaloudelle, kalataloudelle ja muille loppukäyttäjasektoreille toimitettua energiaa, lukuun ottamatta kansainvälisen meriliikenteen polttoaineita, ympäristön energiaa, toimituksia muuntosektorille ja energiasektorille, sekä siirto- ja jakeluhäviötä, kuten tarkoitetaan energiatilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2008 liitteessä A. Kohta panee täytäntöön direktiivin 2 artiklan 3 kohdan. Määritelmä on uudistettu; vanhan energiatehokkuusdirektiivin määritelmä energian loppukulutukselle sisälsi ainoastaan teollisuudelle, liikenteelle, kotitalouksille, palveluihin ja maataloudelle toimitetun energian, ja sulki nimenomaisesti ulkopuolelleen energian muuntamisen alalle ja energiateollisuudelle toimitetun energian.

Pykälän 28 kohdassa määriteltäisiin ympäristön energia. Kohdassa viitattaisiin direktiivin 2018/2001 2 artiklan 2 alakohtaan.

Pykälän 29 kohdassa määriteltäisiin energianhallintajärjestelmä. Määritelmän mukaisesti energianhallintajärjestelmä olisi sellainen strategia, jossa asetetaan energiatehokkuustavoite ja suunnitelma kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Pykälän 30 kohdassa määriteltäisiin yrityksen energiakatselmus, joka määritelmän mukaisesti olisi järjestelmällinen menettely, jolla tavoiteltaisiin riittävän tiedon saamista rakennuksen tai rakennusryhmän, teollisen tai kaupallisen toiminnan tai laitoksen tai yksityisen tai julkisen palvelun energiankulutusprofiilista. Sen avulla tulisi voida tunnistaa mahdollisuudet kustannustehokkaaseen energiansäästöön, määrittää säästön suuruus ja tunnistaa mahdollisuudet uusiutuvan energian kustannustehokkaaseen käyttöön tai tuotantoon.

Pykälän 31 kohdassa määriteltäisiin energiapalvelusopimus. Sillä tarkoitettaisiin edunsaajan ja energiatehokkuutta parantavan toimenpiteen tarjoajan välistä sopimusjärjestelyä, joka todennetaan. Määritelmän täyttyminen edellyttäisi, että sopimusta seurataan sen koko keston ajan, ja siinä tehty työ, toimitetut tavarat tai tarjotut palvelut korvataan suhteessa sopimuksessa sovittuun energiatehokkuuden parantumistasoon tai muuhun sovittuun energiatehokkuuskriteeriin, kuten rahalliseen säästöön.

Pykälän 32 kohdassa määriteltäisiin tehokas yhteistuotanto. Määritelmässä viitattaisiin energiatehokkuusdirektiivin liitteessä III säädettyihin perusteisiin.

Pykälän 33 kohdassa määriteltäisiin taloudellisesti perusteltavissa oleva tarve. Sillä tarkoitettaisiin tarvetta, joka ei ylitä lämmitys- tai jäähdytystarvetta, ja joka muutoin tyydytettäisiin markkinaehtoisesti muilla energiantuotantotavoilla kuin yhteistuotannolla.

Pykälän 34 kohdassa määriteltäisiin hyötylämpö, jolla tarkoitettaisiin lämpöä, joka on tuotettu yhteistuotantoprosessissa taloudellisesti perusteltavissa olevan lämmitys- ja jäähdytystarpeen täyttämistä varten

Pykälän 35 kohdassa määriteltäisiin yhteistuotannosta saatava sähkö, jolla tarkoitettaisiin hyötylämmön tuotantoon liittyvässä prosessissa tuotettua ja energiatehokkuusdirektiivin liitteessä II vahvistettujen yleisten periaatteiden mukaisesti laskettua sähköä.

Pykälän 36 kohdassa määriteltäisiin datakeskus, jolla tarkoitettaisiin asetuksen (EY) N:o 1099/2008 liitteessä A olevassa 2.6.3.1. kohdassa 16 tarkoitettua datakeskusta.

Pykälän 37 kohdassa määriteltäisiin yritys. Yrityksellä tarkoitettaisiin tässä laissa taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä. Taloudellista toimintaa olisi kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan markkinoilla.

Pykälän 38 kohdassa määriteltäisiin lämpösopimus, jolla tarkoitettaisiin loppuasiakkaan ja energian vähittäismyyjän välistä sopimusta lämmön toimittamisesta loppuasiakkaan käyttöön.

Pykälän 39 kohdassa määriteltäisiin jäähdytys sopimus, jolla tarkoitettaisiin loppuasiakkaan ja energian vähittäismyyjän välistä sopimusta jäähdytyksen toimittamisesta loppuasiakkaan käyttöön.

Pykälän 40 kohdassa määriteltäisiin nettoala, jolla tarkoitettaisiin uuden rakennuksen energiatehokkuudesta annetun ympäristöministeriön asetuksen (1010/2017) 2 §:n 11 kohdassa tarkoitettua lämmitettyä nettoalaa.

Pykälän 41 kohdassa määriteltäisiin kuluttaja, jolla tarkoitettaisiin kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa.

Pykälän 42 kohdassa määriteltäisiin fossiiliset polttoaineet, joilla tarkoitettaisiin hallintomalliasetuksen 2 artiklan 62 kohdassa määritellyjä uusiutumattomia hiilipohjaisia energialähteitä kuten kiinteitä polttoaineita, maakaasua ja öljyä. Fossiilisiin polttoaineisiin lukeutuisivat energiatilastoasetuksen (EU)1099/2008 liitteen B 1 kohdan polttoaineet, esimerkiksi turve ja B 2 kohdan maakaasu. Siihen eivät lukeutuisi kyseisen asetuksen liitteen B 5 kohdassa ”Uusiutuva energia ja jätteen energiakäyttö” luetellut polttoaineet, esimerkiksi teollisuusjäte, yhdyskuntajäte ja kiinteä biomassa.

1 a luku Energiatehokkuus ensin -periaate

3 a §. *Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen.* Pykälässä säädettäisiin energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta. Energiatehokkuus ensin -periaate määriteltäisiin lain 3 §:n 28 kohdassa. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 3 artikla.

Ensimmäisen momentin mukaan energiatehokkuus ensin -periaate olisi otettava huomioon sellaisissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa, joilla on merkittävää vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen. Tällaisia suunnittelu- tai politiikkatoimia olisivat esimerkiksi kansallinen energia- ja ilmastostrategia, kansallinen rakennusten perusparannussuunnitelma, Liikenne 12 -suunnitelma sekä vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset. Viranomaisten tulisi selvittää vastuullaan olevat, suunnitteilla ja olemassa olevat suunnittelu- ja politiikkatoimet, joilla on vaikutusta energiatehokkuuteen tai energiankulutukseen, ja tarkastella tapauskohtaisesti, kuinka energiatehokkuus ensin -periaate voidaan ottaa niissä huomioon. Energiatehokkuus ensin -periaatteen huomioon ottamisella tarkoitettaisiin energiatehokkuuden huomioimista suunnittelu- ja politiikkatoimissa, kuitenkin siten, että tarvittaessa muut seikat, esimerkiksi vähäpäästöisyys, voitaisiin todeta energiatehokkuutta tärkeämmäksi tekijäksi. Periaatteen huomioon ottaminen ei siten tarkoittaisi

sitä, että kaikissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa tulisi aina valita energiatehokkain ratkaisu, vaan sitä, että energiatehokkuus huomioitaisiin toimia koskevassa päätöksenteossa.

Toisen momentin mukaan toiminnanharjoittajan, joka suunnittelee investointia tai hanketta, jonka arvo on yli 100 miljoonaa euroa tai yli 175 miljoonaa euroa liikenneinfrastruktuurihankkeissa ja jolla on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen, olisi ennen investointipäätöksen tekemistä tehtävä selvitys, joka mahdollistaisi vaihtoehtoisten kustannustehokkaiden energiatehokkuusratkaisujen arvioinnin. Energiatehokkuusratkaisuilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä energian kysyntää ja tarjontaa tehostavia toimia, jotka voitaisiin toteuttaa erityisesti kustannustehokkaiden energian loppukäyttöä koskevien säästöjen, kulutusjouston tai energian tehokkaamman muuntamisen, siirtämisen ja jakelun avulla.

Selvityksen tekemiseksi toiminnanharjoittajat voisivat hyödyntää esimerkiksi erilaisia kustannushyötyanalyysien menetelmiä siten, että vaihtoehtoiset kustannustehokkaat energiatehokkuusratkaisut tulisivat asianmukaisesti käsiteltyä. Toiminnanharjoittajat voisivat hyödyntää myös muun lainsäädännön nojalla tekemiään selvityksiä, jos kustannustehokkaita energiatehokkuusratkaisuja jo arvioidaan tietyssä hankkeessa muun sääntelyn nojalla. Energiavirasto voisi laatia ohjeistusta, jota investointia suunnittelevat toiminnanharjoittajat voisivat tarvittaessa hyödyntää selvitystä tehdessään.

Toiminnanharjoittajan velvoite koskisi selvityksen tekemistä. Päätösvalta investoinnin tai hankkeen toteuttamistavasta pysyisi toiminnanharjoittajalla, eikä selvityksen tekeminen velvoittaisi toiminnanharjoittajaa toteuttamaan investointia tai hanketta tietyllä tavalla. Investointien ja hankkeiden arvon määrittelyssä tulisi huomioida vain pääomamenot. Pääomamenoihin (CAPEX) sisältyvät kustannukset, jotka liittyvät fyysisen omaisuuden hankintaan tai parantamiseen, kuten koneiden tai laitteiden hankintaan tai maanhankintaan, sekä kustannukset, jotka liittyvät infrastruktuurin rakentamiseen tai asentamiseen. Lisäksi arvon määrittelyssä tulisi huomioida erilaiset poikkeavat järjestelyt, kuten elinkaarimallit ja leasing-järjestelyt, jotka tulisi rinnastaa määrittelyssä pääomamenoihin.

Investoinnin arvon määrittelyssä ei huomioitaisi toimintamenoja (OPEX), jotka ovat käytöstä ja ylläpidosta aiheutuvia juoksevia kustannuksia. Investoinnin arvon määrittelyssä on yleisesti tapana huomioida menot, jotka syntyvät ennen kohteen käyttöönottoa. Toimintamenojen huomioon ottaminen voisi vaikeuttaa sen määrittelyä, mitkä investoinnit kuuluvat velvoitteen soveltamisalan piiriin, mitä ei olisi pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Vaikka investointi tapahtuisi ajallisesti vaihteittain ja erissä, arvo tulisi määrittää kokonaisuuden perusteella. Siten vaihteittain toteutettavia infrastruktuurihankkeita, kuten tuulipuistojen tai moottoriteiden rakentamista, olisi käsiteltävä yhtenä investointipäätöksenä, ja kaikkien osien yhteenlasketut pääomamenot olisi otettava huomioon määritettäessä, ylittääkö hanke merkittävien investointien kynnysarvot. Vastaavasti, vaikka investoinnissa olisi mukana useita toiminnanharjoittajia, investointia tulisi silti käsitellä yhtenä investointina.

Vaihtoehtoisten energiatehokkuustoimenpiteiden vertailua ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä, mikäli investointipäätöksen tavoitteita ei voitaisi saavuttaa merkittävästi energiatehokkaammin muulla kuin suunnitellulla tavalla. Tällaisessa tapauksessa selvityksen tekeminen ei olisi toiminnanharjoittajan kannalta tarkoituksenmukaista. Vaikka vertailua ei tehtäisi, olisi toiminnanharjoittajan kuitenkin annettava ilmoitus energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta 3 b §:n mukaisesti.

3 b §. *Ilmoitus energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta.* Pykälässä säädettäisiin investointia tai hanketta suunnittelevan toiminnanharjoittajan velvoitteesta toimittaa ilmoitus energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 3 artikla.

Ensimmäisen momentin mukaan investointia tai hanketta suunnittelevan toiminnanharjoittajan olisi toimitettava Energiavirastolle ilmoitus energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta. Ilmoitukseen olisi liitettävä riittävät tiedot selvityksen sisällöstä tai tieto energiatehokkaampien vaihtoehtojen puuttumisesta.

Tietojen toimittamista edellytettäisiin sen varmistamiseksi, että merkittävässä investoinneissa ja hankkeissa selvitetään vaihtoehtoisia energiatehokkuustoimenpiteitä velvoitteen mukaisesti. Lisäksi ilmoitusten kautta kerättäisiin tietoa velvoitteen vaikutuksista. Arviota velvoitteen vaikutuksista hyödynnettäisiin raportoitaessa energiatehokkuus ensin -periaatteella saavutettuja hyötyjä Euroopan komissiolle energiatehokkuusdirektiivin 3 artiklan mukaisesti.

Toiminnanharjoittajille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa pyrittäisiin ehkäisemään rajaamalla toimitettavat tiedot ilmoituksen tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin ja pitämällä raportointipa mahdollisimman yksinkertaisena. Jos kustannustehokkaita energiatehokkuusratkaisuja jo arvioitaisiin tietyssä hankkeessa muun sääntelyn nojalla, ei toiminnanharjoittajalta edellytettäisi erillisen selvityksen tekemistä. Toiminnanharjoittajan olisi liitettävä ilmoitukseen tekemästään selvityksestä ne tiedot, jotka olisivat tarpeen velvoitteen noudattamisen varmistamiseksi. Tehtyä selvitystä kokonaisuudessa ei pyydetäsi toimittamaan Energiavirastolle. Energiavirasto antaisi tarvittaessa ohjeistusta tietojen toimittamistavasta ja riittävästä tiedoista.

Toisen momentin mukaan ilmoitus olisi toimitettava Energiavirastolle ennen rakennus- tai uudistustöihin ryhtymistä.

1 b luku *Julkista sektoria koskevat velvoitteet*

3 c §. *Julkisten elinten energian loppukulutuksen raportointivelvoite.* Pykälässä säädettäisiin julkisten elinten velvoitteesta seurata energian loppukulutustaan ja raportoida siitä vuosittain. Velvoite olisi julkisille elimille uusi. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 5 artikla.

Ensimmäisen momentin mukaan julkisen elimen olisi seurattava energian loppukulutustaan. Loppukulutuksen seuraaminen olisi edellytys sille, että julkinen elin voisi toimittaa tietoja Energiavirastolle. Loppukulutuksen seuraamista tukisivat osaltaan jo voimassa olevasta lainsäädännöstä johtuvat velvoitteet, kuten rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä annetun lain (733/2020) säännökset rakennuksiin liitettävistä järjestelmistä.

Tiedot energian loppukulutuksesta olisi toimitettava vuosittain Energiavirastolle. Energiavirasto antaisi tarvittaessa tarkempia ohjeita toimitettavien tietojen sisällöstä ja toimitustavasta. Tietojen toimittamista koskevan velvoitteen tarkoituksena olisi luoda edellytykset kaikkien julkisten elinten yhteenlasketun energian loppukulutuksen ja siinä tapahtuvan kehityksen seurannalle. Tämä mahdollistaisi energiatehokkuusdirektiivin 5 artiklan 1 kohdassa asetetun tavoitteen toteutumisen seurannan Suomessa.

Toisen momentin mukaan julkisen elimen olisi toimitettava tiedot energian loppukulutuksesta vuosittain viimeistään 30.4. kunkin edeltävän kalenterivuoden osalta. Tiedot toimitettaisiin

kerran vuodessa koko edeltävältä kalenterivuodelta. Tietojen toimittamiselle säädetty määräaika vastaisi vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimusjärjestelmään liittyvää vuosittaisen raportoinnin määräaikaa.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta täyttää 1 momentissa tarkoitettu velvoite vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän raportoinnin kautta. Tätä esitystä laadittaessa on käynnissä uusien vapaaehtoisten energiatehokkuussopimusten valmistelu sopimuskaudelle 2026–2035. Uuden julkisen alan energiatehokkuussopimuksen puitteet on neuvoteltu Työ- ja elinkeinoministeriön, Energiaviraston, Suomen Kuntaliitto ry:n ja Maakuntien Tilakeskus Oy:n välillä, ja neuvotteluihin on osallistunut edustajia kunnista, hyvinvointialueilta, Senaatti-Kiinteistöiltä ja Motiva Oy:stä. Julkisen alan energiatehokkuussopimus korvaa vuosina 2017–2025 voimassa olleen kuntien energiatehokkuussopimuksen.

Julkisilla toimijoilla olisi mahdollisuus liittyä julkisen alan energiatehokkuussopimukseen, jonka voimassaolo alkaisi vuoden 2026 alusta. Vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen liittyneen julkisen elimen, joka toimittaisi tiedot energian loppukulutuksestaan vuosittain osana sopimukseen liittyvää raportointia ja antaisi tähän liittyen tarvittavat tietojen edelleen luovuttamista koskevat valtuutukset, ei tarvitsisi toimittaa tietoja Energiavirastolle pykälän 1 momentin mukaisesti.

3 d §. *Energiatehokkuuden huomioon ottaminen alue- ja paikallisviranomaisten pitkän aikavälin suunnittelussa.* Pykälässä säädettäisiin alue- ja paikallisviranomaisten veloitteesta ottaa energiatehokkuus huomioon pitkän aikavälin suunnittelussa. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 3 artikla.

Ensimmäisen momentin mukaan alue- ja paikallisviranomaisen olisi sisällytettävä energiatehokkuutta koskevia toimenpiteitä pitkän aikavälin suunnitteluunsa, jos se liittyy olennaisesti energiantuotantoon tai -kulutukseen tai sillä on olennaista vaikutusta kyseisen viranomaisen ilmastotoimiin. Tässä luvussa tarkoitettuja alue- ja paikallisviranomaisia olisivat kunnat, maakuntien liitot ja hyvinvointialueet.

Energiatehokkuutta koskevien toimenpiteiden sisällyttämisellä suunnitteluun tarkoitettaisiin sitä, että viranomaisten tulisi ottaa energiatehokkuus huomioon laatiessaan pitkän aikavälin suunnitelmia, strategioita ja muita vastaavia ohjelmia. Säännöksellä ei luotaisi velvoitetta erillisen energiatehokkuutta koskevan suunnitelman laatimiseen. Energiatehokkuus tulisi huomioida osana muuta suunnittelua silloin, kun suunnitteluväline liittyy olennaisesti energiantuotantoon tai -kulutukseen, tai sillä on olennaista vaikutusta kyseisen viranomaisen ilmastotoimiin. Tällaisia suunnittelun välineitä voisivat olla esimerkiksi kunnissa laadittavat ilmastosuunnitelmat, kestävän energiantuotannon tai -käytön toimenpideohjelmat ja muut vastaavat energiaa tai ilmastotoimia koskevat suunnitelmat, strategiat ja toimintaohjelmat. Arvio siitä, liittyykö suunnittelu olennaisesti energiantuotantoon tai -kulutukseen tai onko sillä olennaisia vaikutuksia ilmastotoimiin, tulisi tehdä tapauskohtaisesti. Säännöksellä ei olisi tarkoitus asettaa lisävaatimuksia sellaiselle suunnittelulle, jolle on jo asetettu energiaa tai energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia voimassa olevassa lainsäädännössä. Säännöksellä ei siten asetettaisi uusia vaatimuksia esimerkiksi kaavoitukseen liittyen.

Toisen momentin mukaan valmistellessaan energiatehokkuutta koskevien toimenpiteiden sisällyttämistä pitkän aikavälin suunnitteluun alue- tai paikallisviranomaisen olisi otettava huomioon, mitä on säädetty alueiden asukkaiden, kuntalaisten, palvelujen käyttäjien ja sidosryhmien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista. Kuntien ja hyvinvointialueiden olisi siten otettava huomioon osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia koskeva sääntely tarpeellisilta

osin. Säännöksen tarkoitus olisi informatiivinen ja siinä viitattaisiin muuhun voimassa olevaan lainsäädäntöön. Säännöksellä ei asetettaisi viranomaisille muusta voimassa olevasta lainsäädännöstä poikkeavia vaatimuksia koskien asukkaiden, kuntalaisten, palvelujen käyttäjien ja sidosryhmien vaikutusmahdollisuuksia.

Kolmannen momentin mukaan alue- tai paikallisviranomainen voisi täyttää edellä 1 momentissa tarkoitetun velvoitteensa laatimalla vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimusjärjestelmään kuuluvan suunnitelman. Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen liittyvä toimintasuunnitelma sisältää kuvauksen siitä, miten sopimukseen liittynyt toimija aikoo saavuttaa energiatehokkuussopimuksen mukaisen energiansäästötavoitteensa, ja millä tavalla energiansäästöön liittyvät toimenpiteet integroidaan osaksi toimijan muuta energia- ja ilmastotyötä. Alue- tai paikallisviranomaisen, joka olisi liittynyt julkisen alan energiatehokkuussopimukseen ja laatinut toimintasuunnitelman, katsottaisiin täyttävän energiatehokkuuden huomiointia koskevan velvoitteensa.

3 e §. Lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmat. Pykälässä säädettäisiin asukasluvultaan yli 45000 kuntien velvoitteesta laatia suunnitelma mahdollisuuksista parantaa lämmityksen energiatehokkuutta hukkalämmön hyödyntämisen ja uusiutuvan energian käytön lisäämisen avulla ja ilmoittaa Energiavirastolle lämmitys- ja jäähdytysuunnitelman laatimisesta.

3 f §. Energiatehokkaiden rakennusten ostaminen ja vuokraaminen. Pykälässä säädettäisiin, että julkisen elimen on ostettava vain sellaisia olemassa olevia rakennuksia ja tehtävä uusia vuokrasopimuksia vain sellaisista olemassa olevista rakennuksista, jotka täyttävät rakentamislain (751/2023) 11 §:n mukaiset lähes nollaenergiarakennuksen vaatimukset ja 37 §:n 2 momentin mukaiset energiatehokkuutta koskevat vaatimukset. Vaatimusten noudattaminen olisi osoitettava rakennuksen energiatodistuksista annetun lain (50/2013) mukaisella voimassa olevalla energiatodistuksella. Vaatimusta on noudatettava, jollei hankinnan tarkoituksena ole: perusparannus tai purkaminen, myydä rakennusta eteenpäin käyttämättä sitä omiin tarkoituksiin tai säilyttää rakennus virallisesti suojeltuna osana määrättyä ympäristöä tai sen erityisen arkkitehtonisen tai historiallisen arvon vuoksi ja jos vaatimus on mahdollista toteuttaa kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyys, teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun kannalta.

1 c luku Energianhallintajärjestelmät

3 g §. Pakollinen energianhallintajärjestelmä. Pykälässä säädettäisiin sertifioitun energianhallintajärjestelmän käyttöönotosta. Velvoite olisi yrityksille uusi. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 11 artiklan 1 kohta ja osittain 11 artiklan 3 kohta.

Pykälässä säädettäisiin velvoitteesta ottaa käyttöön sertifioitu energianhallintajärjestelmä, jos yrityksen keskimääräinen vuotuinen energian loppukulutus on yli 23 600 megawattituntia kolmen edellisen kalenterivuoden aikana. Sertifioitulla energianhallintajärjestelmällä tarkoitettaisiin energianhallintajärjestelmää, jonka akkreditoitu elin on sertifioinut eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti. Akkreditoitulla elimellä tarkoitettaisiin vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetun lain (920/2005) 7 §:n mukaisesti akkreditoitua arviointielintä. Suomessa akkreditoinnin myöntää Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikkö FINAS.

Energianhallintajärjestelmä on mahdollista ottaa käyttöön koko konsernille tai yritykselle. Velvoite hallintajärjestelmän käyttöönottoon koskisi yksittäistä yritystä. Yritys, joka kuuluu konserniin, voisi valita, ottaako se hallintajärjestelmän käyttöön siten, että järjestelmä kattaa

vain velvoitetun yrityksen, vai siten, että järjestelmä kattaa velvoitetun yrityksen ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien muiden yritysten.

Sertifioitu ISO 50 001 -järjestelmä on lueteltu hyväksyttäväksi energianhallintajärjestelmäksi jo energiatehokkuusdirektiivin soveltamisohjeissa. Lisäksi hyväksyttäisiin ainakin kansallinen energiatehokkuusjärjestelmä ETJ+, jonka energiakatselmusosuus vastaa ISO 50 001 -järjestelmää. Voimassa olevan energiatehokkuuslain säätämisen aikaan Suomessa valmisteltiin vapaaehtoiseen elinkeinoelämän energiatehokkuussopimukseen sisältyneen energiatehokkuusjärjestelmän (ETJ) täydentämistä ISO 50 001 -järjestelmää vastaavalla energiakatselmusosuudella ETJ + -järjestelmäksi. ETJ+ -järjestelmän käytöstä vuosien aikana saatujen kokemusten perusteella sertifioitu ETJ+ -järjestelmä olisi perusteltua hyväksyä jatkossa velvoitteessa tarkoitetuksi järjestelmäksi. Kansallisia, katselmusvelvoitteen sisältäviä energianhallintajärjestelmiä on hyväksytty osana direktiivin toimeenpanoa myös muissa unionin jäsenvaltioissa, esimerkiksi Ruotsissa. Myös muita energianhallintajärjestelmiä olisi mahdollista hyväksyä, edellyttäen, että se vastaa ehdotetun lakiehdotuksen mukaista energianhallintajärjestelmän määritelmää ja täyttää sertifiointiin liittyvät vaatimukset.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin yrityksen velvoitteesta tehdä ilmoitus Energiavirastolle, jos sen energian loppukulutus kalenterivuoden aikana ylittää 23 600 megawattituntia. Energiavirasto antaisi tarvittaessa tarkempaa ohjeistusta ilmoituksen tekemisestä. Ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena olisi helpottaa energianhallintajärjestelmän käyttöönottoa koskevan velvoitteen seurantaa.

3 h §. Pakollisesta energianhallintajärjestelmästä vapautuminen. Pykälässä säädettäisiin tavoista, joilla yritys voisi vapautua energianhallintajärjestelmän käyttöönottoa koskevasta velvoitteesta vaihtoehtoisilla toimenpiteillä. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 11 artiklan kohdat 10 ja 11.

Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta täyttää velvoite ottamalla käyttöön sertifioitu ympäristönhallintajärjestelmä ja tekemällä energiakatselmus. Yrityksen, jolla olisi käytössä sertifioitu ympäristönhallintajärjestelmä ja joka tekisi yrityksen energiakatselmuksen noudattaen energiatehokkuuslaissa ja sen nojalla säädettyjä vaatimuksia, ei tarvitsisi ottaa erikseen käyttöön sertifioitua energianhallintajärjestelmää. Hyväksyttävänä ympäristönhallintajärjestelmänä pidettäisi ISO 14 001-järjestelmää, mutta myös muu kuin ISO 14 001 -järjestelmä olisi mahdollista hyväksyä, edellyttäen, että se täyttäisi sertifiointiin liittyvät vaatimukset.

Lisäksi säädettäisiin mahdollisuudesta täyttää velvoite ottamalla käyttöön sertifioitu ympäristönhallintajärjestelmä ja liittymällä vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen. Tätä lakiehdotusta laadittaessa on käynnissä uusien energiatehokkuussopimusten valmistelu sopimuskaudelle 2026–2035. Yritys, jota velvoite koskee, voisi liittyä elinkeinoelämän tai kiinteistöalan energiatehokkuussopimukseen, jonka toimeenpano yrityksessä sisältää sertifioimattoman energianhallintajärjestelmän (ETJ+) käyttöönoton. Lisäksi yrityksellä tulisi olla käytössä sertifioitu ympäristönhallintajärjestelmä.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta täyttää velvoite hyödyntämällä energiapalvelusopimusta. Energiapalvelusopimus olisi esimerkiksi niin kutsuttua ESCO-palvelua koskeva sopimus. Jotta yritys voisi hyödyntää energiapalvelusopimusta velvoitteen täyttämiseen, sopimuksen tulisi täyttää momentin kohdissa 1–4 säädetyt vaatimukset. Yritys vapautuisi velvoitteesta siltä osin, kuin sen energian loppukulutus olisi sopimuksen piirissä. Energiapalvelusopimuksella voisi vapautua velvoitteesta myös osittain. Jos yrityksen koko

energiankulutus ei olisi sopimuksen piirissä, yritys voisi jättää sopimuksen piirissä olevan energiankulutuksensa energianhallintajärjestelmän ulkopuolelle.

2 luku **Energiakatselmukset**

4 §. *Yrityksen energiakatselmus.* Pykälässä säädettäisiin yrityksen energiakatselmuksen sisällöstä. Energiatehokkuuslain 4 §:n 1 momentissa oleva yrityksen energiakatselmuksen määritelmä siirrettäisiin lakiehdotuksessa määritelmiä koskevaan 3 §:ään. Yrityksen energiankäyttökohteita olisivat esimerkiksi rakennukset, teollinen ja kaupallinen toiminta sekä liikenne.

6 §. *Pakollinen yrityksen energiakatselmus.* Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta tehdä yrityksen energiakatselmus. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 11 artiklan 1 kohta ja osittain 11 artiklan 3 kohta.

Pykälässä säädettäisiin velvoitteesta tehdä yrityksen energiakatselmus, jos yrityksen keskimääräinen vuotuinen energian loppukulutus on yli 2700 megawattituntia kolmen edellisen kalenterivuoden aikana. Jos yrityksellä olisi käytössä sertifioitu energianhallintajärjestelmä, sen ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä energiakatselmusta. Katselmusvelvoitteen soveltamisala muuttuisi verrattuna voimassa olevaan energiatehokkuuslakiin. Sen mukainen katselmusvelvoite on koskenut suuria yrityksiä, jotka määrittellään henkilöstömäärän, taseen ja liikevaihdon koon perusteella. Jatkossa soveltamisala määriteltäisiin yrityksen energian loppukulutuksen perusteella riippumatta yrityksen koosta.

Lisäksi säädettäisiin yrityksen energiakatselmukseen ja siihen sisältyviin kohdekatselmuksiin liittyvistä määräaajoista. Soveltamisalaan kuuluvan yrityksen olisi tehtävä pakollinen yrityksen energiakatselmus vähintään neljän vuoden välein. Säännös vastaisi voimassa olevaa lakia. Siirtymäsäännöksissä säädettäisiin yrityksen energiakatselmukseen liittyvistä määräaajoista. Yrityksen, joka tulisi uutena katselmusvelvoitteen piiriin, tulisi tehdä energiakatselmus ensimmäistä kertaa viimeistään 11.10.2026. Yrityksen, johon katselmusvelvoite olisi soveltunut jo ennen lain voimaantuloa, tulisi myös jatkossa tehdä katselmus vähintään neljän vuoden välein.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin yrityksen velvoitteesta tehdä ilmoitus Energiavirastolle, jos sen energian loppukulutus kalenterivuoden aikana ylittää 2700 megawattituntia. Velvoite vastaisi edellä energianhallintajärjestelmiin liittyen säädettyä ilmoitusvelvollisuutta. Yrityksen, jonka energiankulutus ylittäisi joko energianhallintajärjestelmän käyttöönotolle tai yrityksen energiakatselmuksen tekemiselle säädetyn rajan kalenterivuoden aikana, tulisi ilmoittaa ylityksestä Energiavirastolle.

7 §. *Pakollisesta energiakatselmuksesta vapautuminen.* Pykälässä säädettäisiin tavoista, joilla yritys voisi vapautua pakollista energiakatselmusta koskevasta velvoitteesta vaihtoehtoisilla toimenpiteillä. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 11 artiklan kohdat 10 ja 11.

Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta täyttää velvoite ottamalla käyttöön sertifioitu ympäristönhallintajärjestelmä yhdistettynä laissa ja sen nojalla säädettyjen vaatimusten mukaisesti tehtyyn energiakatselmukseen. Lisäksi säädettäisiin mahdollisuudesta täyttää velvoite liittymällä vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen ja tekemällä säädettyjen vaatimusten mukainen energiakatselmus. Yritys, jota velvoite koskee, voisi liittyä elinkeinoelämän tai kiinteistöalan energiatehokkuussopimukseen, jonka toimeenpano

yrityksessä sisältää sertifioimattoman energianhallintajärjestelmän (ETJ+) käyttöönoton. Säännös vastaisi voimassa olevan energiatehokkuuslain 7 §:n 3 momenttia.

Pykälässä säädettäisiin myös mahdollisuudesta täyttää velvoite hyödyntämällä energiapalvelusopimusta. Energiapalvelusopimuksen tulisi täyttää momentissa säädetyt vaatimukset, jotka olisivat samat kuin silloin, jos sopimusta käytettäisiin energiahallintajärjestelmän käyttöönottoa koskevan velvoitteen täyttämiseksi. Yritys vapautuisi velvoitteesta siltä osin, kuin sen energian loppukulutus olisi sopimuksen piirissä. Energiapalvelusopimuksella voisi vapautua velvoitteesta myös osittain. Jos yrityksen koko energiankulutus ei olisi sopimuksen piirissä, yritys voisi jättää sopimuksen piirissä olevan energiankulutuksen yrityksen energiakatselmuksen ulkopuolelle.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetuksi yhdistelmäksi hyväksyttäisiin ainakin sertifioitu ISO 14001 -järjestelmä yhdistettynä energianhallintajärjestelmään, jonka energiakatselmusvaatimukset ovat yhteneväiset ISO 50001 -järjestelmän kanssa. Tällaisena pidettäisiin ainakin ETJ+ -energianhallintajärjestelmää, jonka ei tarvitsisi olla sertifioitu.

8 §. *Yrityksen energiakatselmuksen vähimmäisvaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin yrityksen energiakatselmukselle asetettavista vähimmäisvaatimuksista.

Pykälässä säädettäisiin energiakatselmuksen sisällytettävistä kohdekatselmuksista, jotta voidaan todeta luotettavalla tavalla energiankulutuksen vähentämismahdollisuudet sekä uusiutuvan energian käytön tai tuotannon potentiaali. Yrityksen energiakatselmus tehtäisiin koko konsernille tai yritykselle, ja se sisältäisi katsauksen yrityksen kaikista toiminnoista, mukaan lukien rakennukset, teollinen toiminta, kaupallinen toiminta ja liikenne, sekä niiden energiankulutuksen rakenteesta. Riittäväksi otokseksi kohdekatselmuksia katsottaisiin määrä, joka kattaa riittävän määrän yrityksen energian kulutuksesta.

Yrityksen energiakatselmus koostuu yritystasoisesta katselmuksesta, johon on sisällytettävä riittävä otos kohdekatselmuksia. Energiankulutuksen vähentämismahdollisuuksien ja uusiutuvan energian käytön ja tuotannon potentiaalien toteaminen olisivat uusia kohdekatselmuksiin liittyviä tavoitteita. Muutos liittyisi energiatehokkuusdirektiivin 11 artiklan 9 kohdan a alakohtaan, jonka mukaan energiakatselmusten katsotaan täyttävän artiklan 2 kohdan vaatimukset, kun ne toteutetaan riippumattomalla tavalla direktiivin liitteessä VI esitettyjen vähimmäisvaatimusten perusteella. Muutokset vastaisivat direktiivin liitteen VI kohtien c) ja d) sisältöä. Kohdekatselmusraportin sisällöstä säädettäisiin asianomaisessa pykälässä ja kyseisen pykälän nojalla annettavalla työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

12 §. *Yrityksen energiakatselmuksen liittyvä toimintasuunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin yrityksen velvoitteesta laatia yrityksen energiakatselmuksen liittyvä toimintasuunnitelma. Velvoite olisi yrityksille uusi. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 11 artiklan 2 kohta.

Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin toimintasuunnitelman laatimisesta. Toimintasuunnitelma tulisi laatia yrityksen energiakatselmuksen yhteydessä, ja siinä olisi yksilöitävä toimenpiteet, joilla katselmuksessa esille tulleet ehdotukset aiotaan panna yrityksessä täytäntöön. Katselmuksessa havaituilla ehdotuksilla tarkoitettaisiin kohdekatselmuksessa ehdotettuja energiansäästötoimia. Jos katselmuksessa olisi havaittu suosituksia, joiden toteuttaminen ei olisi teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa, näitä ei kuitenkaan tarvitsisi sisällyttää toimintasuunnitelmaan. Arvion suosituksen teknisestä ja taloudellisesta toteutettavuudesta tekisi yritys itse.

Toimintasuunnitelma ja tieto suositusten toteuttamisasteesta olisi sisällytettävä yrityksen kirjanpitolaisissa tarkoitettuun toimintakertomukseen, tai, jos yritys ei laatisi toimintakertomusta, tilinpäätöksen liitetietoihin. Velvoite vastaisi direktiivin 11 artiklan 2 kohdan vaatimusta. Toimintasuunnitelma tulisi laatia energiakatselmuksen yhteydessä vähintään neljän vuoden välein. Uusi toimintasuunnitelma tulisi liittää toimintakertomukseen tai tilinpäätöksen liitetietoihin sen laatimista seuraavan tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä. Tieto suositusten toteuttamisasteesta tulisi päivittää toimintakertomukseen tai tilinpäätösten liitetietoihin vuosittain.

Yrityksen olisi asetettava toimintasuunnitelma ja tieto suositusten toteuttamisasteesta julkisesti saataville. Velvoite vastaisi direktiivin 11 artiklan 2 kohdan vaatimusta. Yritys voisi julkaista tiedot esimerkiksi verkkosivuillaan tai muulla käytössään olevalla, yleisölle avoimella alustalla. Velvoitteen soveltamisalaan kuuluvilla yrityksillä on tyypillisesti käytössä verkkosivut, joilla monet yritykset jo julkistavat laatimansa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tai lyhennelmän näistä. Jos yritys on velvollinen laatimaan kirjanpitolain mukaisen kestävyysraportin, tulee sen kirjanpitolain nojalla julkaista verkkosivuillaan toimintakertomus, joka käsittää kestävyysraportin. Jos samaa yritystä koskee lisäksi katselmusvelvoite ja siihen liittyvän toimintasuunnitelman julkistamisvelvoite, voisi yritys julkaista toimintasuunnitelmasta vaadittavat tiedot samassa yhteydessä.

Toisessa momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta sisällyttää toimintasuunnitelma kirjanpitolain mukaiseen kestävyysraporttiin. Yritys, joka on velvollinen laatimaan kestävyysraportin, voisi halutessaan sisällyttää toimintasuunnitelman ja tiedon suositusten toteuttamisasteesta kestävyysraporttiin. Ehdotettu säännös vastaa direktiivin soveltamisohjeissa todettua, ja sen tarkoituksena olisi yhdenmukaistaa yrityksiin kohdistuvia raportointivelvoitteita.

Yritys ei olisi velvollinen julkistamaan toimintasuunnitelman yhteydessä tietoja, jotka ovat liikesalaisuuslaissa määriteltyjä liikesalaisuuksia. Jos toimintasuunnitelma sisältäisi tietoja, jotka ovat liikesalaisuuksia, yritys voisi jättää nämä tiedot pois sisällyttäessään toimintasuunnitelman yrityksen toimintakertomukseen tai tilinpäätöksen liitetietoihin. Liikesalaisuuksia sisältäviä tietoja ei myöskään tarvitsisi asettaa julkisesti saataville.

3 a luku Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset

18 a §. Pakottavuus. Lain 3 a luvun säännöksistä ei saisi poiketa loppuasiakkaan vahingoksi. Direktiivin asianomaisten säännösten tarkoituksena on varmistaa tietty minimitaso vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan sopimussuhteessa ja siten suojella loppuasiakasta.

18 b §. Lämpö- tai jäähdytys sopimuksen tiedot. Uudessa 18 b pykälässä säädettäisiin energiatehokkuusdirektiivin edellyttämistä vähimmäistiedoista, jotka lämpö- tai jäähdytys sopimuksessa olisi eriteltävä, ja jotka energian vähittäismyyjän olisi annettava loppuasiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä. Pykälä panisi osaksi täytäntöön direktiivin 21 artiklan.

Pykälän 1 momentti sisältäisi viittauksen muualla ennen sopimuksen tekemistä annettavista tiedoista säädettyyn sekä luettelon tarkoitettuista tiedoista. Näitä tietoja olisivat vähittäismyyjän nimi ja yhteystiedot (1 kohta); toimitettavat suoritukset tai palvelut ja niiden laatu (2 kohta); tiedot siitä, mistä ja miten loppuasiakkaan on mahdollista saada tietoja sovellettavista hinnoista, huolto- ja ylläpitomaksuista, liitännäistuotteiden hinnoista sekä muista mahdollisista kustannuksista (3 kohta); sopimuksen voimassaoloaika sekä sopimuksen jatkamiseen ja sen päättämiseen sovellettavat ehdot (4 kohta); loppuasiakkaan oikeus vahingonkorvaukseen ja

muuhun hyvitykseen, sekä niihin liittyvät menettelyt, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua (5 kohta); tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenriidanratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta (6 kohta); sekä tieto, mistä loppuasiakkaat voivat saada tietoa heille kuuluvista oikeuksista (7 kohta).

Näistä momentin 1 kohdassa tarkoitetuista yhteystiedoista tulee yksiselitteisesti käydä ilmi, mikä taho sopimuksessa on vähittäismyyjänä ja miten vähittäismyyjään on mahdollista saada yhteys.

Momentin 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen antamisessa vähittäismyyjän tulisi käyttää sitä tapaa, jolla tieto parhaiten saadaan loppuasiakkaille. Useimmiten tämä tapa lienee vähittäismyyjän verkkosivuilla ilmoittaminen.

Momentin 7 kohdan kohteena olisivat energian vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan väliseen sopimussuhteeseen välittömästi liittyvät oikeudet. On huomattava, että nämä oikeussuhteet eivät useimmiten ole kuluttajasuhteita. Suurin ryhmä kaukolämmön loppuasiakkaita lienevät asunto-osakeyhtiöt, jotka oikeushenkilöinä eivät nauti kuluttajansuojaa. Näissä tapauksissa kaukolämmön toimitusta koskevan sopimussuhteen osapuolet ovat energian vähittäismyyjä ja taloyhtiö. Kaukolämmön pientaloasiakkaat lienevät suhteessaan energian vähittäismyyjään pääsääntöisesti paitsi loppuasiakkaita, myös kuluttajia, elleivät ole elinkeinonharjoittajia, tai ellei pientalon omistajana ja energian vähittäismyyjän sopimuskumppanina muusta syystä ole oikeushenkilö. Liikerakennusten osalta kuluttaja-asema lienee poissuljettu. Myös asumisoikeus- ja vuokratotaloyhteisöt ovat oikeushenkilöitä, jotka eivät voi olla kuluttajasuhteessa.

Jotta lämmitys- ja jäähdytys sopimuksiin liittyvät oikeudet saataisiin kattavasti niiden piirissä olevien tietoon, näistä oikeuksista olisi ilmoitettava energian vähittäismyyjän internetsivuilla, ja lämpö- tai jäähdytys sopimuksessa tulisi antaa tieto tästä. Konkreettisesti tämä tarkoittaisi ainakin sitä, että loppuasiakkaille annettavien tietojen tulisi sisältää tiedot myös keskitetystä asiointipisteestä. Energiategohokkuusdirektiivi edellyttää jäsenvaltioiden perustavan keskitettyjä asiointipisteitä (22 artiklan 4 kohta), joista on mahdollista saada energiategohokkuutta koskevaa teknistä, taloudellista ja hallinnollista neuvontaa. Tämä direktiivin vaatimus pantaneen täytäntöön hyödyntämällä valtionyhtiö Motiva Oy:n jo olemassa olevaa energianeuvontapalvelua. Kuluttaja-asemaan liittyvistä oikeuksista saisi tietoa kuluttaja-asioista vastaavilta tahoilta jo nykyisin säädetysti.

Loppuasiakkaiden oikeus tietyt tiedot sisältävään sopimukseen ei tarkoittaisi yleistä oikeutta energian vähittäismyyjän kanssa tehtävään sopimukseen, eikä säännöksellä siten puututtaisi energian vähittäismyyjän sopimusvapauteen. Tarkoituksena olisi ainoastaan säännellä tehtävään sopimukseen sisällytettäviä tietoja.

Energian vähittäismyyjän olisi asetettava käyttämänsä yleiset sopimusehdot yleisesti saataville verkkosivuillaan. Yleisesti saataville asettaminen merkitsisi sitä, että riippumatta mahdollisesta asiakassuhteesta kyseisen energian vähittäismyyjän kanssa, yleisten sopimusehtojen tulisi olla kaikkien saatavilla. Yleisten sopimusehtojen osalta tulisi ottaa myös huomioon se, että lämpö- ja jäähdytys sopimuksiin sovelletaan oikeustoimilain (228/1929) 36 §:ssä ja kuluttajansuojalain (38/1978) 4 luvussa säädetty soveltuvat.

Loppuasiakkaille olisi annettava saavutettavassa muodossa kaikki asiaankuuluvat tiedot heidän energian vähittäismyyjän kanssa tekemästään sopimuksesta. Saavutettavuudesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (306/2019, jäljempänä digipalvelulaki). Lisäksi saavutettavuutta koskee YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS

27/2016). On kuitenkin huomattava, että digipalvelulain säännösten soveltamisala rajoittuu viranomaisiin, erilaisiin julkisiin tai merkittävässä määrin julkista rahoitusta käyttäviin toimijoihin, tai toimijoihin, joiden toimintaan liittyy merkittävä julkinen intressi (esimerkiksi tunnistuspalvelun tarjoajat). Se ei siten liene riittävä tässä laissa tarkoitetulla tavalla riittävän saavutettavuuden kannalta, sillä kaikkien lämmön ja jäähdytyksen toimitussopimusten osapuolten tulisi olla sääntelyn piirissä. Siten saavutettavuudesta tulee tässä yhteydessä säätää erikseen.

Saavutettavuudella tarkoitetaan, että digitaaliset palvelut ja sisällöt ovat mahdollisimman monen ihmisen käytettävissä, riippumatta heidän mahdollisista rajoitteistaan tai vammoistaan. Digitaalisten palveluiden saavutettavuudessa keskeisiä ovat tekninen saavutettavuus, helppokäyttöisyys ja ymmärrettävyys. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi audiovisuaalisissa aineistoissa sekä kuvan että äänen käyttämistä siten, että riittävät tiedot on mahdollista saada kummallakin tavalla erikseen. Ylipäättään teknisten saavutettavuusvaatimusten lisäksi tulee ottaa huomioon myös esimerkiksi selkeä ja ymmärrettävä kieli sekä digitaalisen palvelun helppokäyttöisyys.

Energian vähittäismyyjän olisi toiminnassaan noudatettava riittävää huolellisuutta ja toimittava kaikissa tilanteissa ilman aiheuttamia viivästyksiä. Velvollisuus riittävän huolellisuuden noudattamiseen seuraa kuluttajasuhteessa jo kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 5 §:stä. Koska tämän luvun säännösten soveltamisalaan tulevien toimijoiden joukko on kuluttajia laajempi, on asiasta syytä säätää erikseen.

18 c §. Loppuasiakkaan velvollisuudet. Pykälän 1 momentin mukaan energian vähittäismyyjän loppuasiakkaan olisi annettava loppukäyttäjälle tämän pyynnöstä yhteenveto keskeisistä lämpö- tai jäähdytys sopimuksen ehdoista sekä lämmön tai jäähdytyksen hankintaa koskevan sopimuksen keskeisistä tiedoista, mukaan lukien edellä 18 b §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Yhteenvedon ja tietojen antamisen velvollisuus koskisi taloyhtiöitä, vuokratalo- ja asumisoikeusyhteisöjä sekä muita vuokranantajia, joilla on lämpö- tai jäähdytys sopimus. Loppukäyttäjiä olisivat esimerkiksi osakkaat, asumisoikeusasukkaat ja vuokralaiset. Energian vähittäismyyjän sopimuskumppanina olevan loppuasiakkaan ilmoitusvelvollisuuden kautta direktiivin edellyttämät tiedot välittyisivät loppukäyttäjille, jotka eivät ole sopimuskumppaneita. Loppuasiakkaan on viipymättä ilmoitettava loppukäyttäjälle energian vähittäismyyjän sopimusehtoihin tekemistä loppukäyttäjään vaikuttavista muutoksista. Muutoksia, joista olisi viipymättä ilmoitettava, voisivat olla esimerkiksi energian hintamuutokset ja syyt niihin, hintaan vaikuttavat lisäkustannukset, jotka voivat aiheutua esimerkiksi parannettujen ja uusien palveluiden käyttöönotosta sekä loppukäyttäjiä koskettavat lisäpalvelut, jotka voivat olla esimerkiksi mittaus-, asennus- tai huoltopalveluita.

18 d §. Maksutavat. Energian vähittäismyyjän olisi tarjottava loppuasiakkaalle mahdollisuutta valita useista eri maksutavoista. Tarjottavien vaihtoehtojen lukumäärää ei ole katsottu olevan tarkoituksenmukaista täsmentää säädöstasolla, vaan se tulisi harkita kussakin yksittäistapauksessa tarkoituksenmukaisella tavalla. Harkinnassa huomioon otettavia tekijöitä voisivat olla esimerkiksi loppuasiakkaan toiminnan mittakaava tai tosiasialliset mahdollisuudet hyödyntää tietotekniikkaa.

Tarjottavat maksutavat eivät saisi olla syrjiviä asiakkaiden välillä, eikä maksutavan valinta saisi asettaa loppuasiakkaita perusteettomasti eri asemaan tai johtaa loppuasiakkaalle kohtuuttomaan tilanteeseen.

Maksutavan valinnasta voi kuitenkin aiheutua loppuasiakkaalle kustannuksia. Nämä kustannukset eivät saisi ylittää niitä suoria kustannuksia, joita maksunsaajalle eli energian vähittäismyyjälle on aiheutunut valitun maksutavan käytöstä.

18 e §. Sopimusehtojen muuttaminen. Lämmityksen tai jäähdytyksen vähittäismyyjä saisi pykälän 1 momentin mukaan muuttaa lämpö- tai jäähdytys sopimuksen mukaisia hintoja ja muita sopimusehtoja vain määrätyin perustein: 1) sopimuksessa yksilöidyllä perusteella edellyttäen, ettei sopimuksen sisältö olennaisesti muutu; 2) jos muutos perustuu lainsäädännön muutokseen tai viranomaisen päätökseen, jota vähittäismyyjä ei ole voinut ottaa huomioon sopimusta tehtäessä; tai 3) jos muutokseen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisen muuttumisen johdosta tai vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen. Näistä 1 ja 3 kohdat eivät koskisi määräaikaista sopimuksia. Sopimusta voidaan 2 kohdan nojalla muuttaa esimerkiksi silloin, kun arvonlisäveroprosenttia muutetaan. Myös esimerkiksi energiaan tai energiantuotannon päästöihin perustuvien verojen ja maksujen muutokset voivat oikeuttaa kohdan nojalla muuttamaan hintaa.

Yleensä sopimukseen sovellettavat hinta- ja ehtomuutosperusteet on yksilöity vähittäismyyjien soveltamissa sopimusehdoissa. Näillä sopimuksessa yksilöidyllä perusteella pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetystä energian vähittäismyyjää voi muuttaa sopimusta edellyttäen, ettei sopimuksen sisältö olennaisesti muutu.

Koska lämpö- ja jäähdytys sopimukset ovat usein pitkään voimassa ja tämän vuoksi voi ilmetä perusteltua tarvetta muuttaa sopimusta sen voimassa ollessa, pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin lämmityksen tai jäähdytyksen vähittäismyyjän mahdollisuudesta muuttaa sopimusta, jos siihen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisen muuttumisen tai vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen, tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen johdosta. Muutostarpeet voivat käytännössä johtua esimerkiksi vähittäismyyjän hinnoittelun pohjana käyttämästä, aikanaan asianmukaisesta mutta ajan myötä vanhentuneesta kustannusrakenteesta. Vääristymät voivat ilmetä esimerkiksi kiinteiden ja energiamaksujen välisessä suhteessa tai eri vuodenaikojen välisissä hintasuhteissa.

Vähittäismyyjällä olisi edellä mainittujen lisäksi oikeus tehdä sopimusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Vähittäismyyjän olisi lähetettävä loppuasiakkaalleen ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste. Jos perusteena on muu syy kuin lainsäädännön muutos tai viranomaisen päätös, energian vähittäismyyjän tulee ilmoittaa muutoksesta riittävän aikaisessa vaiheessa, kuitenkin viimeistään kuukautta ennen sopimusehtojen muutoksen voimaan tuloa. Arvioitaessa sitä, onko energian vähittäismyyjä ilmoittanut muutoksesta riittävän aikaisin, tulisi ottaa huomioon tehtävän muutoksen luonne ja tosiasialliset vaikutukset loppuasiakkaan oikeusasemaan. Tyypillisesti juuri vanhentuneiden ehtojen muuttaminen saattaa olla muutos, josta olisi hyvä ilmoittaa aikaisemmin kuin kuukautta ennen.

Hinnan määräytymistä koskevat sopimuslausekkeet voidaan jakaa kahteen ryhmään, sopijapuolen toimintaa edellyttäviin lausekkeisiin ja itsestään vaikuttaviin muutoslausekkeisiin. Ensiksi mainitut hinnanmuutoslausekkeet voivat oikeuttaa vähittäismyyjän muuttamaan hintaa, jos tietty sopimusehto täyttyy. Näissä tilanteissa olisi kysymyksessä toimintaa edellyttävä hinnanmuutos, josta vähittäismyyjä ilmoittaa pykälän tarkoittamalla tavalla etukäteen. Lämmönmyyjän ja loppuasiakkaan välisissä asiakaskohtaisissa sopimuksissa voi olla ennalta määriteltyjä ja yksilöityjä hinnanmääräytymisperusteita, esimerkiksi indekseihin tai

hankintakustannuksiin liittyviä hintojen päivityssyklejä. Lisäksi lämmönmyyjä ja loppuasiakas voivat sopia dynaamisesta tai dynaamisia komponentteja sisältävästä tuotteesta, jonka perusteella hintaa tarkistetaan tai se muuttuu tietyin väliajoin. Lain tarkoituksena ei ole rajoittaa uusien, esimerkiksi tunti- tai aikahinnoiteltujen tuotteiden käyttöönottoa. Tällainen tuote ei kuitenkaan saa olla ainoa tarjolla oleva tuote ja sen valitsemisen on oltava loppuasiakkaalle vapaaehtoista. Tällaisia sopimuskauden aikana tehtäviä, ennalta sovittuja tarkistuksia ei pidettäisi lain tarkoittamina sopimusehtojen tai -hinnan muutoksina eivätkä tämän pykälän säännökset siten koske näitä itsestään sopimuksen mukaisesti vaikuttavia hinnanvaihteluja.

18 f §. *Lämmityksen tai jäähdytyksen toimituksen keskeyttäminen loppuasiakkaasta johtuvasta syystä.* Lämmityksen tai jäähdytyksen loppuasiakkaan aseman selkeyttämiseksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, milloin loppuasiakkaan sopimusrikkomukset oikeuttavat lämmön- tai jäähdytyksen toimituksen keskeyttämiseen. Pykälän mukaan tällaisia sopimusrikkomuksia olisivat maksulaiminlyönnit sekä muut oleelliset sopimusrikkomukset, jollaisia voisivat olla esimerkiksi loppuasiakkaan vähittäismyyjän laitteistoihin tekemät muutokset tai niille aiheuttamat vahingot, jotka aiheuttaisivat vaaraa tai häiriötä laitteistolle tai toisille loppuasiakkaille tai loppukäyttäjille.

Kuluttaja-asemassa olevalla loppuasiakkaalla olisi oikeus katkaisuvaroituksessa annettaviin menettelyohjeisiin, jotta hän voi vedota pykälässä mainittuihin oikeuksiin. Ylipäänsä kuluttajaa olisi ohjattava asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa tietoa siitä, mistä voi saada tietoa esimerkiksi mahdollisuuksista energiansäästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen. Lisäksi tulisivat kyseeseen esimerkiksi viittaukset keskitettyyn asiointipisteeseen tai velkaneuvontaan.

Ennen kuin toimitus keskeytetään, energian vähittäismyyjän tulisi lähettää loppuasiakkaalle kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä erillinen katkaisuvaroitus aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä. Jos loppuasiakas on kuluttajan asemassa suhteessaan energian vähittäismyyjään, loppuasiakkaalle lähetettävästä katkaisuvaroituksesta tulisi käydä ilmi, miten hänen tulisi menetellä voidakseen vedota pykälän mukaisiin oikeuksiinsa sekä ohjattava asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä.

Toimituksen saisi keskeyttää maksulaiminlyönnin vuoksi aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt ja muista syistä viiden viikon kuluttua siitä, kun sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu loppuasiakkaalle, eikä rikkomusta ole korjattu ajoissa ennen ilmoitettua katkaisuaikajankohtaa. Vain erittäin painavista syistä olisi mahdollista keskeyttää toimitus aiemmin.

Viiden viikon varoaika on omaksuttu sähkömarkkina- ja sama olisi perusteltua myös lämmityksen kohdalla. Sähköstä eriävä aikataulu olisi loppukäyttäjän osalta vaikeaselkoinen, minkä lisäksi teknisesti tämä saattaisi aiheuttaa jopa vaaratilanteita kiinteistöissä. Mikäli kiinteistöstä on sähkö katkaistu, ei lämmön toimitukseen ole mahdollista. Mittarit ja putket jäätyvät, ja vesivahinkojen vaara on ilmeinen. Käytännössä kiinteistöstä, jonka sähkötoimitus on katkaistu ja lämpöyhtiö saa siitä tiedon, katkaistaan myös lämmöntoimitus. Tällaisia tilanteita on jonkin verran, erityisesti omakotitaloissa.

Poikkeus edellä selostettuun olisi loppuasiakkaan tai loppukäyttäjän vakituiseen asumiseen käyttämä rakennus tai sen osa, jonka lämmitys on riippuvainen lämmön toimituksesta. Näistä ei maksulaiminlyönnin johdosta saisi katkaista lämmön toimitusta lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

Sosiaalisesta suoritusesteestä johtuvista maksuvaikeuksista säädettyssä velvoitteessa tarkoitetaan tilanteita, joissa loppuasiakas on myös loppukäyttäjä. Sosiaalisia suoritusesteitä voi olla esimerkiksi vakava sairaus, työttömyys tai muu erityinen seikka, johon kuluttaja on joutunut pääasiassa ilman omaa syytään. Toimituksen saisi keskeyttää aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua maksun eräpäivästä.

On huomattava, että lämmön toimituksen katkaisemista on pidettävä viimesijaisena keinona sopimusrikkomustilanteissa. Ensisijaisesti tulisi pyrkiä ratkaisemaan sopimusrikkomukseen johtanutta ongelmaa tai lieventämään sitä muun muassa tiedottamalla mahdollisuuksista energiansäästöön ja rakennuksen energiatehokkuuden parantamiseen. Ennen katkaisutoimiin ryhtymistä energian vähittäismyyjän tulisi siten mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi jakaa tietoa siitä, mistä näistä asioista voi löytää tietoa (esimerkiksi energianeuvonta tai kuluttajaneuvonta).

5 luku Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus

27 §. *Tehokas kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmä.* Pykälässä säädettäisiin tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteereistä ja ehdoista, sekä olemassa olevan järjestelmän lämmön ja jäähdytyksen tuotantoyksiköihin tehtävien muutosten ehdoista. Pykälällä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 26 artiklan kohta 4. Velvoitteet on kohdennettu nimenomaan kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmän toiminnanharjoittajan toimiin sen suunnitellessa uuden tehokkaan järjestelmän rakentamista tai uusia lämmöntuotantoyksiköitä, jotka tulisivat olemaan toiminnanharjoittajan järjestelmässä. Tehokkaan järjestelmän määrittelemiseksi käytetään tuotantomuotooperusteista kriteeristöä. Vaihtoehtoisesti kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmän toiminnanharjoittaja voisi käyttää ominaispäästöperusteista kriteeristöä. Uusi tai merkittävästi uudistettu lämmöntuotantoyksikkö tai jäähdytysentuotantoyksikkö ei saisi käyttää fossiilisia polttoaineita. Poikkeuksena on maakaasu, jota saa käyttää polttoaineena vuoden 2030 loppuun saakka. Velvoite ei myöskään koskisi alle megawatin lämmönlähteitä niiden vähämerkityksellisyyden vuoksi. Lisäksi fossiilisten polttoaineita saisi käyttää käynnistys- ja varapolttoaineena.

27 a §. *Suunnitelma tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteerien täyttämiseksi.* Pykälässä säädettäisiin olemassa olevien kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmien toiminnanharjoittajille velvoite tehdä suunnitelma tehokkaan järjestelmän kriteereiden täyttämiseksi. Velvoite koskisi kokonaistuotoltaan 5 megawattia ylittäviä järjestelmiä, jotka eivät täytä tehokkaan järjestelmän kriteereitä kalenterivuoden 2026 tietojen perusteella. Suunnitelma olisi tehtävä ja ilmoitus suunnitelman tekemisestä olisi lähetettävä Energiavirastolle 30.9.2027 mennessä. Seuraavan kerran ilmoitus suunnitelman tekemisestä olisi lähetettävä Energiavirastolle 30.9.2031, jos järjestelmä ei täyttäisi kriteerejä vuoden 2030 tietojen perusteella ja sen jälkeen aina 5 vuoden välein.

Termi 'lämmön ja jäähdytyksen kokonaistuotto' olisi tulkittava kapasiteetiksi eikä energiamääräksi, sillä sitä on tarkoitus verrata 5 megawatin kynnysarvoon, joka viittaa lämmön-/kylmäntuotantokapasiteettiin. Tämän lämmön ja jäähdytyksen kokonaistuoton 5 megawatin kynnysarvon yhteydessä ei täsmennetä mittaushetkeä eli sitä, mistä kapasiteetista on kyse ja siihen luettaisiin kaikkien kaukolämmitys- ja -jäähdytysjärjestelmään syöttävien lämmöntuotantoyksiköiden asennettu kapasiteetti. Vain huippukysynnän aikoina eli korkeintaan muutaman tunnin ajan vuodessa käytettävä lämmöntuotantokapasiteetti, joka on kuitenkin pysyvästi liitetty kaukolämmitys- ja -jäähdytysjärjestelmään, olisi jätettävä laskennan ulkopuolelle.

Säännöksellä pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 26 artiklan kohta 5.

27 b §. *Kustannus-hyötyanalyysi.* Pykälässä säädettäisiin laitostasolla tehtävistä kustannus-hyötyanalyysistä. Sillä pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 26 artiklan kohta 7 ja liite XI.

28 §. *Kustannus-hyötyanalyysistä vapauttaminen.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa kustannus-hyötyanalyysiä ei tarvitse tehdä. Sillä pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 26 artiklan kohdan 8. Pykälässä tarkoitetuista vapautusperusteista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

29 §. *Ilmoitus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä.* Pykälässä säädettäisiin muutoksia voimassa olevan energiatehokkuuslain 29 §:n mukaiseen toiminnanharjoittajan velvoitteeseen koskien kustannus-hyötyanalyysin tehtävää ilmoitusta. Muutokset olisivat teknisiä, eikä pykälän sisältöä muilta osin muutettaisi. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 26 artiklan kohta 8. Ilmoituksesta ja ilmoituksen sisällöstä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

5 a luku **Julkiset hankinnat**

29 a §. *Julkisten hankintojen energiatehokkuus.* Pykälässä säädettäisiin hankintayksiköiden velvollisuudesta noudattaa energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia niiden hankkiessa tuotteita ja palveluja ja niiden tehdessä käyttöoikeussopimuksia. Energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia olisi noudatettava tuote- ja palveluhankinnoissa sekä tehtäessä käyttöoikeussopimuksia, joiden arvo vastaisi vähintään näille hankinnoille säädettyjä EU-kynnysarvoja, paitsi jos vaatimusten noudattaminen ei olisi teknisesti toteutettavissa. Energiatehokkaiden tuotteiden edellytykset olisi määritelty lain 29 b §:ssä ja palvelujen edellytykset 29 c §:ssä. Lisäksi pykälässä säädettäisiin hankintayksiköiden velvollisuudesta soveltaa energiatehokkuus ensin -periaatetta hankinnoissa, joiden arvo vastaisi vähintään EU-kynnysarvoja. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan 1 kohta ja osittain liite IV.

Energiatehokkuusvaatimuksia täyttäviä tuotteita ja palveluita ei tarvitsisi hankkia, jos se ei olisi teknisesti toteutettavissa. Hankintayksiköiden tulisi arvioida tekniseen toteutettavuuteen liittyvän poikkeuksen soveltamisen edellytyksiä ennen hankintamenettelyn käynnistämistä hankinnan suunnitteluvaiheessa. Esimerkiksi energiatehokkaiden lämpöpumppujen hankkiminen voisi olla teknisesti mahdotonta, jos rakennuksen lämmönjakelujärjestelmässä ei voitaisi käyttää lämpöpumpun tehokkaan käytön edellyttämiä lämpötiloja.

Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisella tarkoitettaisiin sitä, että hankintoja suunniteltaessa olisi arvioitava saatavilla olevia kustannustehokkaita vaihtoehtoja energiatehokkuus huomioon ottaen.

Suunniteltaessa julkisen elimen rakennusurakan, julkisen elimen omistamaan rakennukseen liittyvän palveluhankinnan tai muun palveluhankinnan toteuttamista, hankintayksikön olisi arvioitava mahdollisuus hyödyntää energiapalvelusopimuksia. Se tarkoittaa, että suunniteltaessa hankinnan toteuttamista arvioidaan, pystyttäisiinkö hankinta toteuttamaan energiapalveluna eli niin sanotulla ESCO-sopimuksella.

29 b §. *Tuotteiden hankinta.* Pykälässä säädettäisiin tuotteiden hankintaan liittyvistä energiatehokkuusvaatimuksista. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan 1 kohta ja liitteen IV kohdat a), b) ja d).

Arvioitaessa hankintaa suunniteltaessa, mitkä ovat energiamerkintäasetuksen piiriin kuuluvien tuotteiden kaksi parasta luokkaa, jossa on merkittävän paljon tuotteita, voitaisiin hankintayksikön parhaan ymmärryksen mukaisesti arvioida asia hyödyntäen esimerkiksi energiamerkintöjen eurooppalaista tuoterekisteriä (EPREL).

Pykälässä säädettäisiin, että jos hankinnan kohteena on auton renkaat, jotka kuuluvat renkaiden merkitsemisestä polttoainetaloudellisuuden ja muiden keskeisten ominaisuuksien osalta renkasasetuksen piiriin, hankintayksikön on hankittava vain korkeimpaan polttoainetaloudellisuusluokkaan kuuluvia renkaita. Huomioitavaa on, etteivät nastarenkaat kuulu renkasasetuksen piiriin, eikä niiden hankkimiseen liity tämän säädöksen perusteella velvoitteita. Autonrenkaita hankkiessaan hankintayksiköt saisivat ehdotetun momentin mukaan hankkia vain korkeimpaan polttoainetaloudellisuusluokkaan kuuluvia autonrenkaita, siten kuin renkasasetuksessa renkaiden merkitsemisestä polttoainetaloudellisuuden ja muiden keskeisten ominaisuuksien osalta on määrätty. Pykälän 4 momentti vastaisi energiatehokkuusdirektiivin IV liitteen d kohtaa. Vaatimus korkeimmasta polttoainetaloudellisuusluokasta ei estäisi julkisia elimiä hankkimasta korkeimpaan märkäpitoluokkaan tai vierintämeluluokkaan kuuluvia renkaita, jos se on perusteltua turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä. Momentissa olisi viittaus renkasasetukseen. Asetuksen 2 artiklan mukaan sen soveltamisen ulkopuolelle on jätetty muun muassa pinnoitetut renkaat, ammattikäyttöön tarkoitetut maastorenkaat sekä pito-ominaisuuksia parantavilla lisälaitteilla varustetut renkaat, kuten nastarenkaat.

Säännöksessä on annettu liikkumavaraa siten, että jos hankinnan kohteena on tuotepaketti, saa hankintayksikkö asettaa kyseisen tuotepaketin kokonaisenergiatehokkuuden etusijalle yksittäisten tuotteiden energiatehokkuuteen nähden. Tuotepaketilla tarkoitetaan hankittavaa tuotteiden kokonaisuutta, jonka sisältäville tuotteille erikseen ja lisäksi myös koko tuotepaketille, joka sisältää kyseiset tuotteet, on annettu energiamerkintä. Esimerkiksi ostettaessa paketti, joka sisältää kiinteän polttoaineen kattilan yhdessä lisälämmittimen, lämmönsäätölaitteen ja aurinkolämpölaitteen kanssa, voitaisiin hyväksyä, että aurinkolämpölaite täyttää vain luokan B vaatimukset, edellyttäen, että koko paketti täyttäisi parhaaseen saatavilla olevaan luokkaan kuulumisen vaatimuksen.

29 c §. *Palvelujen hankinta.* Hankintayksiköiden olisi edellytettävä EU-kynnysarvot ylittävissä palveluhankintasopimuksia koskevissa tarjouspyynnöissään, että siltä osin, kuin tarjoukseen sisällytetään palvelun tuottamista varten hankittavia uusia tuotteita, nämä tuotteet täyttävät edellä 29 e §:ssä tarkoitettut vaatimukset. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin liitteen VI kohta e).

29 d §. *Poikkeussäännökset.* Pykälässä säädettäisiin luvussa säädettyjen hankintojen energiavaatimusten soveltamiseen liittyvistä poikkeuksista. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan 2 kohta. Energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia ei sovellettaisi julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) mukaisiin sopimuksiin. Puolustushallinnon ja rajavartiolaitoksen hankintasopimuksiin energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia sovellettaisiin vain siltä osin kuin soveltaminen ei aiheuttaisi ristiriitaa mainittujen tahojen toimien luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa. Energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia ei sovellettaisi hankintoihin myöskään tapauksissa, joissa soveltaminen vaarantaisi yleisen turvallisuuden tai estäisi reagoimisen kansanterveyttä koskeviin hätätiloihin.

5 b luku **Datakeskukset**

29 e §. *Datakeskuksen hukkalämmön hyödyntäminen.* Pykälässä säädettäisiin kokonaisteholtaan yli 1 megawatin datakeskuksille velvoitteet koskien hukkalämmön hyödyntämistä, kustannus-

hyötyanalyysin tekemistä ja Energiavirastolle toimitettavaa ilmoitusta. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 26 artiklan 6 kohta.

Hukkalämmön hyödyntämiseksi katsottaisiin esimerkiksi sen johtaminen kaukolämpöverkkoon tai talteenotto hyödyksi omalla laitoksella. Ilmoituksen tekemistä ei edellytettäisi, jos datakeskuksen toiminnanharjoittaja olisi jo toimittanut Energiavirastolle energiatehokkuuslain 27 b §:n edellyttämän ilmoituksen kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä.

29 g §. Toimivaltainen viranomainen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös toimivaltaisesta viranomaisesta. Datakeskuksia koskevan unionin yhteisen luokitusjärjestelmän perustamisen ensimmäisestä vaiheesta annetun komission datakeskusten kestävyysluokituksesta annetun delegoidun asetuksen käytännön toimeenpano jäsenvaltiossa edellyttää toimenpiteitä kansalliselta viranomaiselta. Asetuksen nojalla datakeskusten ylläpitäjien on toimitettava tietoja komission ylläpitämään EU:n datakeskustietokantaan. Tiedot toimitetaan sähköisen järjestelmän kautta. Sähköisen järjestelmän käyttö edellyttää käyttöoikeuksien myöntämistä toimijoille ja suomalaisten yritysten tietokantaan raportoitujen tietojen toimittaminen eteenpäin EU:n komissiolle edellyttää toimenpiteitä tietokannan jäsenvaltiokohtaisilta yhteyshenkilöiltä. Säännöksellä selkeytettäisiin Energiaviraston toimivaltaa delegoidun asetuksen toimeenpanon edellyttämässä käytännön toimissa.

6 luku Erinäiset säännökset

30 §. Viranomaiset ja niiden tehtävät. Energiatehokkuuslain yleisenä valvontaviranomaisena toimisi nykyiseen tapaan Energiavirasto. Lisäksi pykälään lisättäisiin säännös työ- ja elinkeinoministeriön tehtävistä sekä informatiivinen viittaussäännös kuluttaja-asiamiehen kuluttajansuojalain mukaiseen valvontatehtävään.

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä olisi lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta. Lain täytäntöönpanon seuranta käsittäisi esimerkiksi energiatehokkuusdirektiiviä koskevaa EU-raportointia varten tarpeellista seurantaa. Säännös vastaisi olemassa olevaa tehtävien jakoa työ- ja elinkeinoministeriön ja Energiaviraston välillä.

Energiaviraston tehtävänä olisi nykyiseen tapaan energiatehokkuuslain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen yleinen valvonta. Energiavirasto valvoisi siten muun muassa yritysten energiakatselmuksiin ja energianhallintajärjestelmien käyttöönottoon liittyvien velvoitteiden noudattamista, julkisiin elimien kohdistuvien velvoitteiden noudattamista ja energian vähittäismyyjiin kohdistuvien velvoitteiden noudattamista.

Energian vähittäismyyjien osalta uusia valvontatehtäviä liittyisi ehdotetun 3 a luvun mukaisten, lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntisopimuksia koskeviin velvoitteiden noudattamiseen. Energiaviraston tehtävänä olisi osaltaan varmistaa lämmön ja jäähdytyksen tuotantoon ja vähittäismyyntiin kohdistuvien kuluttajansuojatoimenpiteiden tehokkuus ja täytäntöönpano. Energiaviraston toimivalta ei kuitenkaan ulotu valvottavan ja tämän sopimuskumppanin välisiin sopimusriitoihin, jotka kuuluvat yleisten tuomioistuinten ratkaistaviksi. Energiaviraston toimivaltaan kuuluisi siten energiatehokkuuslaissa osapuolille asetettujen velvoitteiden noudattamisen valvonta yleisellä tasolla.

Tämän lisäksi kuluttaja-asiamies valvoisi kuluttajansuojalain nojalla lain 3 a luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen sekä energian vähittäismyyjän markkinoinnissa ja asiakassuhteessa noudattamien menettelyjen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta. Kuluttaja-asiamiehen toimivalta ei siten ulottuisi esimerkiksi energian vähittäismyyjän ja taloyhtiön väliseen sopimussuhteeseen.

30 a §. *Sertifioitujen energianhallintajärjestelmien ja energiakatselmusten valvonta.* Ehdotettu pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan energiatehokkuuslain 12 §:ää. Pykälän 1 momenttiin ehdotettaisiin lisättäväksi maininta sertifioitujen energianhallintajärjestelmien käyttöönoton valvonnasta. Aiemmin energiatehokkuuslaki ei ole sisältänyt nimenomaista energianhallintajärjestelmän käyttöönottoa koskevaa vaatimusta. Yritysten antamia selvityksiä sertifioitujen energianhallintajärjestelmän käyttöönotosta on käsitelty Energiaviraston suorittaman energiakatselmusten valvonnan yhteydessä. Jatkossa osaa yrityksistä koskisi velvoite ottaa käyttöön sertifioimaton energianhallintajärjestelmä ja osaa yrityksistä velvoite tehdä energiakatselmus.

Pykälän toiseen momenttiin ehdotettaisiin selkeyden vuoksi lisättäväksi maininta siitä, että Energiavirastolla on oikeus saada tarkastettavikseen pakollisen yrityksen energiakatselmuksen sekä siihen sisällytetyn kohdekatselmuksen raporttien lisäksi myös muut valvonnassa tarvittavat tiedot. Muu valvonnassa tarvittava tieto voisi olla esimerkiksi energian- tai ympäristöhallintajärjestelmää koskeva sertifikaatti tai selvitys sertifioimattoman hallintajärjestelmän käyttöönotosta.

30 b §. *Viranomaisen tiedonsaantioikeudet.* Tehokas ja tarkoituksenmukainen valvonta edellyttää laissa turvattua oikeutta saada valvontaa varten tietoja. Energiavirastolla olisi 1 momentin mukaan oikeus saada lain säännösten noudattamisen valvontaa varten välttämättömät tiedot yritykseltä, toiminnanharjoittajalta sekä muulta taholta, jota koskee tämän lain tai sen nojalla annetun säännöksen mukainen velvoite. Valvontaa varten välttämättömillä tiedoilla tarkoitettaisiin sellaisia tietoja, jotka ovat sisällöllisesti paikkansa pitäviä ja jotka antavat oikean ja riittävän kuvan lain säännösten ja Energiaviraston päätöksissä annettujen määräysten noudattamisesta. Energiavirasto voisi määräyksellä velvoittaa antamaan tarvittavat tiedot ja tarvittaessa tehostaa määräystä uhkasakolla.

30 c §. *Viranomaisen tarkastusoikeus.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa varmistettaisiin Energiaviraston tarkastusoikeus tiloissa ja alueilla, joihin pääsy on laissa tarkoitettun valvonnan kannalta tarpeen. Energiavirastolla olisi myös oikeus tehdä kyseisissä tiloissa ja alueilla tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin.

Perustuslain 10 §:n nojalla on turvattu kotirauha. Lailla voidaan kuitenkin säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Kotirauhan piirissä viranomaistarkastukset ovat mahdollisia, kun on aihetta epäillä tapahtuneen rikos, josta voi seuraamuksena olla vankeusrangaistus. Tämän vuoksi Energiavirastolle säädettävä toimivalta olisi 1 momentin mukaisesti rajoitettu, kun kyse on pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuista tiloista. Tällaisissa tiloissa valvontatoimenpiteet olisivat mahdollisia vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos (väärän todistuksen antaminen viranomaiselle), ja tarkastus olisi välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Kyseinen tilanne voisi tulla eteen, jos pääsy tarkastuksen kohteena oleviin tietoihin olisi mahdollista vain kotirauhan piirissä olevilta, esimerkiksi toiminnanharjoittajan omistamilta mutta työntekijän hallussa ja kotonaan säilyttämiltä laitteilta.

Ehdotetun pykälän 2 momentin nojalla Energiavirastolla olisi tarkastusta suorittaessaan oikeus ottaa tarkastuksen kohteena olevan toimijan aineisto haltuunsa. Haltuunotto voisi tulla kyseeseen silloin, kun asiaa ei voida tarkastuksen vaatimalla tavalla selvittää tarkastuksen yhteydessä ja aineiston haltuunotto olisi siksi tarkastuksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Haltuunoton kohteena voivat olla kaikki tarkastusoikeuden piirissä olevat asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto. Aineisto olisi palautettava viipymättä, kun sitä ei enää tarvita tarkastuksen suorittamiseksi. Ratkaisevaa tarpeen kannalta on se, tarvitaanko aineistoa

tarkastuksen tavoitteen edellyttämien lisätietojen hankkimiseksi tai tietojen oikeellisuuden tarkistamiseksi.

31 §. Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Energiaviraston käytettävissä olevista reaktiokeinoista, kun lain säännöksiä taikka lain nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä ei noudateta. Ehdotetun 1 momentin mukaan Energiavirasto voisi määrätä säännöksen tai määräyksen rikkoja täyttämään velvollisuutensa. Asiaa koskevassa päätöksessä voitaisiin määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

Lisäksi Energiavirastolle annettaisiin toimivalta määrätä palautettavaksi yksittäisille asiakkaille näiltä virheellisesti perityksi todettuja maksuja. Ehdotettu toimivalta koskisi tältä osin niitä tapauksia, joissa Energiavirasto on nimenomaisesti todennut valvottavan menetelleen säännösten vastaisesti. Sen sijaan toimivalta ei ulottuisi valvottavan tai tämän asiakkaan välisiin sopimusriitoihin, jotka kuuluvat yleisten tuomioistuinten ratkaistaviksi.

Ennen määräyksen antamista Energiaviraston olisi kuultava asianosaista. Kuulemiseen ja määräystä koskevan päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Kun päätös sisältää asianosaista velvoittavan ratkaisun, on päätös annettava tiedoksi hallintolain 60 §:n mukaisesti todisteellisena tiedoksiantona.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Energiavirasto voisi tehostaa 1 momentin nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla taikka teettämis- tai keskeyttämishallalla siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään. Pääsääntöisesti 1 momentin nojalla annettu päävelvoite ja uhkasakko määrättäisiin samalla päätöksellä.

Ehdotettu 2 momentti vastaisi voimassa olevan energiatehokkuuslain 31 §:n sisältöä. Energiatehokkuusdirektiivi 27/2012/EU ja energiatehokkuusdirektiivi sisältävät määräykset siitä, että jäsenvaltioissa on säädettävä direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Pykälään tehtävillä muutoksilla täsmennettäisiin energiatehokkuuslain seuraamussäännöksiä.

31 a §. Viranomaisten maksulliset suoritteet. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Energiaviraston oikeudesta periä maksu lain mukaisen ilmoituksen ja muun asian käsittelystä. Tässä tarkoitettu ilmoitus voisi olla esimerkiksi ehdotetussa 27 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus suunnitelmasta tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteerien täyttämiseksi.

Suoritteiden maksullisuudesta ja perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Energiavirasto maksullisista suoritteista säädetään työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella (maksuasetus). Uuden maksun periminen tämän lain mukaisen ilmoituksen tai muun asian käsittelystä edellyttää maksuasetuksen muuttamista.

32 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa energiatehokkuuslakia. Energiaviraston tämän lain nojalla antamasta päätöksestä haettaisiin lähtökohtaisesti muutosta hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Lisäksi säädettäisiin uusi momentti, jossa kiellettäisiin erillinen muutoksenhakuoikeus Energiaviraston päätöksestä toimittaa tarkastus.

Edelleen pykälään lisättäisiin uusi momentti, jonka mukaan muutoksenhakuun 5 a luvussa tarkoitettuihin julkisia hankintoja koskeviin päätöksiin sovelletaan hankintalain 16 luvun säännöksiä. Ehdotetun lisäyksen tarkoituksena olisi selkeyttää julkisiin hankintoihin liittyvää muutoksenhakua niiltä osin, kuin kyse on energiatehokkuuslain ehdotetussa 5 a luvussa tarkoitetuista julkisista hankinnoista. Energiatehokkuuslaissa säädettävät energiatehokkuuteen liittyvät vaatimukset koskevat EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja, joita tehtäessä hankintayksiköiden tulee soveltaa myös hankintalakia tai erityisalojen hankintalakia.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo hankintoihin liittyviä vaatimuksia julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön noudattamista. Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonnan tehtävänä on varmistaa yleisen edun ja julkisten varojen käytön tehokkuuden kannalta keskeisten periaatteiden, kuten avoimuuden ja syrjimättömyyden, toteutuminen julkisissa hankinnoissa. Energiatehokkuuslain ehdotetussa 5 a luvussa säädetään energiatehokkuuteen liittyvistä vaatimuksista EU-kynnysarvot ylittävälle tavara- ja palveluhankinnoille ja rakennusurakoiden hankinnoille. Kyseisten hankintojen toteuttamiseen liittyviin menettelyihin sovelletaan hankintalakia tai erityisalojen hankintalakia.

Muutoksenhakuun ehdotetussa 5 a luvussa tarkoitetuista päätöksistä sovellettaisiin hankintalain 16 lukua silloin, kun kyseisiin hankintoihin sovelletaan hankintalakia tai erityisalojen hankintalakia, ja muutoksenhaussa on kyse hankintasääntelyn mukaisesta perusteesta.

32 a §. *Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Energiaviraston päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Säännöksen mukaan Energiaviraston energiatehokkuuslain nojalla antamaa päätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto päätöksessään toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

7.2 Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta

19 §. *Verkon kehittämisvelvollisuus.* Pykälään lisättäisiin uusi säännös, jolla pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan säännöksiä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan sähköverkon suunnittelussa olisi sovellettava energiatehokkuuslain 3 §:n mukaista energiatehokkuus ensin -periaatetta. Ehdotus vastaisi osittain direktiivin 27 artiklan 2 kohtaa.

Verkon kehittämiseen liittyvissä säännöksissä ei ole aikaisemmin huomioitu energiatehokkuus ensin -periaatetta. Energiatehokkuusdirektiivin artiklan 27 kohdan 2 mukaisesti kansallisen sääntelyviranomaisen on todennettava, että siirto- ja jakeluverkonhaltijat soveltavat energiatehokkuus ensin -periaatetta muun muassa verkon kehittämissuunnitelmia seurattaessaan. Sähkömarkkinalain 41 §:n mukaisesti kantaverkon kehittämissuunnitelmaan on sisällytettävä suunnitelmat investoinneista sekä selvitys suunnitelman laatimisessa käytetyistä menetelmistä ja oletuksista. Lain 52 §:n mukaisesti sähköjakeluverkon kehittämissuunnitelmissa verkonhaltijoiden tulee esittää asianmukaiset vertailut jakeluverkon kehittämistoimien kustannustehokkuudesta esittää elinkaarikustannuslaskelmat eri verkon kehittämisratkaisuille sekä esittää suunnitelma sähkökulutuksen jouston, sähkövarastojen, jakeluverkonhaltijan energiatehokkuustoimenpiteiden ja muiden resurssien mahdollisesta käyttämisestä vaihtoehtona jakeluverkon siirtokapasiteetin laajentamiselle. Energiatehokkuus on siis jo osin huomioitu sähköjakeluverkon kehittämissuunnitelmissa, vaikka energiatehokkuus ensin -periaatetta ei ole nimenomaisesti mainittu.

Asianmukaisten kustannustehokkuusvertailujen elinkaarikustannuslaskelmien tarkempi toteuttaminen on ohjeistettu Energiaviraston määräyksellä sähkönjakeluverkon kehittämissuunnitelmista (3167/000002/2023) ja määräyksen tulkintaohjeessa. Myös energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta sähköverkon suunnittelussa ja verkon tehokkuutta koskevista toimenpiteistä voitaisiin ohjeistaa jatkossa Energiaviraston määräyksellä.

Verkonhaltijan olisi seurattava sähköverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava sähköverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Ehdotus vastaisi osittain direktiivin 27 artiklan 3 kohtaa.

Verkonhaltijat toimittavat Energiavirastolle joka kevät verkkotoiminnan tekniset tunnusluvut. Teknisten tunnuslukujen perusteella Energiavirasto raportoi verkkotoiminnan häviöistä. Määräys sähköverkkoliiketoiminnan tunnusluvuista ja niiden julkaisemisesta (143/000002/2024) on päivitetty 19.12.2024. Verkonhaltijan kokonaishäviöt raportoidaan määräyksen perusteella virastolle ja verkkohäviöiden seuranta energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti toteutetaan määräyksen kautta.

Verkonhaltija, jota koskisi Energiaviraston määräyksen nojalla velvoite toimittaa verkon optimointia koskevia tietoja Energiavirastolle, voisi jatkossa täyttää velvoitteensa vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta. Energiatehokkuussopimukseen liittynyt toimija sitoutuu tavoittelemaan tiettyjä energiansäästöjä ja raportoimaan tekemistään energiatehokkuustoimenpiteistä ja niillä saavutetuista energiansäästötoimenpiteistä vuosittain. Sopimusjärjestelmä on toimijoille vapaaehtoinen ja luonteeltaan tavoiteohjelman kaltainen. Verkonhaltija, joka toimittaisi verkon optimointia koskevat tiedot osana sopimukseen liittyvää raportointia ja antaisi tähän liittyen tarvittavat tietojen luovuttamista koskevat valtuutukset, ei tarvitsisi toimittaa tietoja Energiavirastolle muuta kautta.

7.3 Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta

14 §. Verkon kehittämisvelvollisuus. Pykälän lisättäisiin uusi 2 momentti, jolla pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan säännöksiä.

Maakaasuverkon suunnittelussa olisi sovellettava energiatehokkuuslain 3 §:n mukaista energiatehokkuus ensin -periaatetta. Ehdotus vastaisi osittain direktiivin 27 artiklan 2 kohtaa. Verkonhaltijan olisi seurattava maakaasuverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava maakaasuverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Ehdotus vastaisi osittain direktiivin 27 artiklan 3 kohtaa.

Verkonhaltijan tulisi ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan maakaasun toimitukset asiakkaille niin, että verkkoja ja verkon häviöiden kokonaismäärää optimoidaan sekä verkon tehokkuutta parannetaan älykkäät verkkoratkaisut huomioiden teknistaloudellisesti parhaalla tavalla.

Verkonhaltijat toimittavat Energiavirastolle joka kevät verkkotoiminnan tekniset tunnusluvut. Teknisten tunnuslukujen perusteella Energiavirasto raportoi verkkotoiminnan häviöitä. Määräys maakaasuverkkoliiketoiminnan tunnusluvuista ja niiden julkaisemisesta (144/000002/2024) on päivitetty 19.12.2024. Verkonhaltijan kokonaishäviöt raportoidaan

määräyksen perusteella virastolle ja verkkohäviöiden seurantaan energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti toteutetaan määräyksen kautta.

Verkonhaltija, jota koskisi Energiaviraston määräyksen nojalla velvoite toimittaa verkon optimointia koskevia tietoja Energiavirastolle, voisi jatkossa täyttää velvoitteensa vapaaehtoisien energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta. Energiatehokkuussopimukseen liittynyt toimija sitoutuu tavoittelemaan tiettyjä energiansäästöjä ja raporttoimaan tekemistään energiatehokkuustoimenpiteistä ja niillä saavutetuista energiansäästötoimenpiteistä vuosittain. Sopimusjärjestelmä on toimijoille vapaaehtoinen ja luonteeltaan tavoiteohjelman kaltainen. Verkonhaltija, joka toimittaisi verkon optimointia koskevat tiedot osana sopimukseen liittyvää raportointia ja antaisi tähän liittyen tarvittavat tietojen luovuttamista koskevat valtuutukset, ei tarvitsisi toimittaa tietoja Energiavirastolle muuta kautta.

20 a §. *Energiatehokkuus, kulutusjousto ja kysynnän ohjaustoimenpiteet verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehtoissa.* Ehdotettu pykälä vastaisi osittain direktiivin 27 artiklan 7 kohtaa. Kyseisen kohdan mukaan kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että poistetaan sellaiset siirto- ja jakelutariffeihin sisältyvät kannustimet, jotka ovat haitallisia sähkön ja kaasun tuotannon, siirron, jakelun ja toimituksen energiatehokkuudelle. Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava infrastruktuurin rakenteen tehokkuus ja olemassa olevan infrastruktuurin toiminta asetuksen (EU) 2019/943 mukaisesti sekä se, että tariffit mahdollistavat kysynnän ohjauksen.

Direktiivin mukaisesti velvoite poistaa energiatehokkuudelle haitalliset siirto- ja jakelutariffeihin sisältyvät kannustimet koskisivat sähkön ja kaasun tuotantoa, siirtoa, jakelua ja toimitusta. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sen tarkastelemista, antaako tariffirakenne hintasignaaleja, jotka kannustavat pikemminkin lisäämään kuin vähentämään energiankulutusta. Pykälän säännöksiä tulisi tulkita yhdessä muiden verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevien säännösten kanssa. Velvoite varmistaa, että tariffit mahdollistavat kysynnän ohjauksen, koskee niin ikään sähköä ja kaasua. Sähkömarkkina-alueissa direktiivin 27 artiklan 7 kohtaa vastaavat vaatimuksen on jo sisällytetty lain 24 a § ja 24 b §:ään. Kaasumarkkinoiden osalta velvoitteet ovat uusia, ja niistä on tarpeen säätää.

7.4 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

6 §. *Energiaviraston tehtävät kansallisena sääntelyviranomaisena.* Ehdotettu uusi 5 a kohta vastaisi osittain energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan kansallisten energia-alan sääntelyviranomaisten on sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta toteuttaessaan maakaasumarkkinadirektiivissä ja sähkömarkkinadirektiivissä säädetyt sääntelytehtäviä kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toimintaa koskevien päätösten osalta, mukaan lukien verkkotariffeja koskevat päätökset. Energiatehokkuus ensin -periaatteen lisäksi energia-alan sääntelyviranomaiset voivat ottaa päätöksensä osalta huomioon kustannustehokkuuden, järjestelmän tehokkuuden ja toimitusvarmuuden sekä markkinoiden yhdentymisen tavoitteet, mukaan lukien verkkotariffeja koskevat päätökset, samalla kun turvataan asetuksen (EU) 2019/943 18 artiklassa ja asetuksen (EY) N:o 715/2009 13 artiklassa vahvistetut unionin ilmastotavoitteet ja kestävyys.

Ehdotetun kohdan sääntelytehtävillä tarkoitettaisiin Energiaviraston päätöksiä, jotka liittyvät kaasu- ja sähköinfrastruktuuriin ja niiden verkkotariffeihin.

7 §. *Kansallisen sääntelyviranomaisen toimintakertomus.* Sääntelyviranomaisen toimintakertomuksen sisältöä koskevaan 2 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että kertomuksessa on esitettävä osio kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden

parantamisessa saavutetusta edistyksestä. Ehdotettu lisäys vastaisi osittain direktiivin 27 artiklan 4 kohtaa, jonka mukaan kansallisten energia-alan sääntelyviranomaisten on sisällytettävä maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan ja sähkömarkkinadirektiivin 59 artiklan 1 kohdan i alakohdan nojalla laadittuihin vuosikertomuksiin erityinen jakso, joka koskee edistymistä kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisessa.

7.5 Laki energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta

2 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jossa määriteltäisiin energian vähittäismyyjä. Energian vähittäismyyjällä tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppuasiakkaille. Määritelmä vastaisi energiatehokkuuslain 3 §:n 7 kohtaa. Määritelmä kattaisi myös ne energiaa loppuasiakkaille ammattimaisesti myyvät tahot, jotka jäävät saman pykälän 3 kohdan mukaisen sähköalan yrityksen määritelmän ulkopuolelle. Käytännössä määritelmä viittaisi kaukolämmityksen tai -jäähdytyksen myyjään, joita koskevista velvollisuuksista säädetään energiatehokkuuslaissa.

3 §. Lautakunnan toimivalta. Lautakunnan toimivaltaa koskevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että toimivalta laajennettaisiin kattamaan ratkaisusuositusten antamisen yksittäisiin erimielisyyksiin energian vähittäismyyjien ja loppuasiakkaiden energiatehokkuuslaissa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattava lautakunnan käsiteltäviksi. Energiatehokkuuslain 3 a luku sisältää säännöksen energian vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka liittyvät lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevien sopimusten tekemiseen. Säännökset koskevat muun muassa tietoja, jotka energian vähittäismyyjän on annettava loppuasiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä, sekä sopimusehtojen muuttamiseen liittyviä edellytyksiä.

6 §. Jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuus. Pykälän 1 momenttia, joka koskee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yleistä kelpoisuutta, ehdotetaan muutettavaksi puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaadittavaa perehtyneisyyttä koskevan edellytyksen osalta. Yleisen kelpoisuuden ohella puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaadittaisiin hyvä perehtyneisyys sähkö- tai energiamarkkinoihin. Perehtyneisyys muihin kuin sähkömarkkinoihin voisi tarkoittaa esimerkiksi perehtyneisyyttä kaukolämpömarkkinoihin. Hyvä perehtyneisyys voidaan saavuttaa esimerkiksi toiminnalla lautakunnassa, muussa viranomaisessa tai tuomioistuimessa taikka oikeustieteellisellä tutkimustyöllä.

16 §. Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle. Pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta energian vähittäismyyjästä. Lisäykset olisivat tarpeen sen varmistamiseksi, että pykälässä säädetty koskisi myös kaukolämmityksen ja -jäähdytyksen vähittäismyyjiä, joita koskeva asia voitaisiin saattaa lautakunnan käsiteltäväksi.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 11.10.2025

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu (1 momentti). Kotirauhan piiriin ulottuvista välttämättömistä toimenpiteistä voidaan säätää lailla perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi (3 momentti).

Energiatehokkuuslakiehdotuksessa esitetään viranomaiselle toimivaltaa tietojen (mukaan lukien salassa pidettävien tietojen) saamiseen (30 b §),

sekä tarkastusten tekemiseen toiminnanharjoittajan hallinnassa oleviin tiloihin ja alueille (30 c §). Näissä salassa pidettävien tietojen luovuttaminen olisi sidottu välttämättömyyskriteeriin. Vastaavasti tarkastusten tekeminen kotirauhan piiriin kuuluvalla alueella olisi sidottu välttämättömyyteen rikoksen selvittämisen kannalta.

Energiatehokkuuslakiehdotuksella pannaan täytäntöön energiatehokkuusdirektiivi, jolla vahvistetaan yhteinen kehys energiatehokkuuden edistämistä koskeville toimille unionissa. Tavoitteena on varmistaa energiatehokkuustavoitteiden saavuttaminen ja mahdollistaa energiatehokkuuden edelleen edistäminen. Direktiivissä tavoitellaan energiatehokkuustoimien ensisijaisuutta, ja pyritään poistamaan energiamarkkinoiden esteitä ja korjaamaan markkinahäiriöitä, jotka haittaavat energian tarjonnan, siirron, varastoinnin ja käytön tehokkuutta. Energiatehokkuuslakiehdotuksessa säädetään energiavirastolle tehtävä valvoa, että yritykset ottavat käyttöön sertifioituja energianhallintajärjestelmiä ja tekevät pakolliset yrityksen energiakatselmukset ehdotettavan lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Energiakatselmukset voivat sisältää liikesalaisuuksina salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat tarpeellisia Energiaviraston valvontatehtävän kannalta. Tiedonsaantioikeus kyseisiin tietoihin on paitsi välttämätöntä myös oikeasuhtaista ja hyväksyttävää.

Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat perustuslakivaliokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus tietojen välttämättömyydestä jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 10/2014 vp, s. 6/II ja siinä viitatu lausunnot). Jos siis viranomaisen tiedonsaantioikeus ja tietojen luovuttaminen liittyvät tietoihin, joita ei ole säännöksessä yksilöity, voivat tiedonsaanti ja -luovuttaminen tapahtua vain siinä tapauksessa, että se on välttämätöntä (ks. esim. PeVL 12/2019 vp s. 2–5, PeVL 17/2016 vp, s. 5–6 ja niissä viitatu lausunnot).

Tarkastusvaltuuksia, jotka sallivat pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tapahtuvat tarkastukset on tarkasteltava perustuslain 10 §:n 3 momentin kannalta. Niiden on siis oltava välttämättömiä joko perusoikeuksien turvaamisen tai rikosten selvittämisen kannalta (PeVL 23/2020 vp). Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä "rikosten selvittämiseksi", jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta valiokunnan lähtökohtana on ollut, ettei kotirauhan suojaan tule puuttua enimmillään sakolla rangaistavien, moitittavuudeltaan vähäisten rikkomusten selvittämiseksi (ks. PeVL 12/2019 vp, s. 6, PeVL 40/2002 vp, s. 2).

Energiatehokkuuslain muuttamisesta annettavaksi ehdotetun lain 30 c §:n säännös koskisi viranomaisen tarkastusoikeutta. Sen mukaisesti Energiavirastolla olisi oikeus päästä valvonnan kohteena olevan tiloihin ja alueille, jos se on tässä laissa tarkoitetun valvonnan kannalta välttämätöntä, sekä tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. On huomattava, että tässä tiloihin ja alueille pääsy edellyttäisi välttämättömyyskriteerin täyttymistä. Lisäksi pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin valvontatoimenpiteet voitaisiin kuitenkin ulottaa vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos, ja tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi.

Energiavirastolla olisi tarkastusta suorittaessaan oikeus ottaa valvonnan kohteena olevan asiakirjat ja muuta aineistoa haltuunsa, jos se on tarkastuksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Siten tässäkin Energiaviraston toimivalta olisi alisteinen välttämättömyyskriteerille. Aineisto tulisi lisäksi palauttaa viipymättä, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä aineiston hallussapitoa.

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Energiatehokkuuslain muuttamisesta annettavaksi ehdotetun lain 3 a luvussa ehdotetaan säädettävän tietyistä oikeuksista lämpö- ja jäähdytyssovimusten loppuasiakkaille. Luvun säännöksistä ei olisi sallittua poiketa loppuasiakkaan vahingoksi, jotta varmistetaan direktiivin asettaman minimitason velvoittavuus kansallisesti. Lakiin ehdotetaan myös 3 a lukua koskevaa siirtymäsäännöstä, joka rajaisi luvun säännösten soveltamisen koskemaan vain lain voimaantulon jälkeen tehtyjä sopimuksia.

Koska direktiivi edellyttää lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden loppuasiakkaille varmistettavan tiettyjä oikeuksia, ja tästä kohdistuu vaatimuksia kansallisesti näistä hyödykkeistä energian vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välillä tehtäviin sopimuksiin, on asiaa arvioitava perustuslaissa säädetyin omaisuudensuoja-perusoikeuden näkökulmasta. Sopimusvapautta ei ole nimenomaisesti turvattu perustuslaissa, ja sopimusoikeuden sääntely sinänsä kuuluu lähtökohtaisesti tavallisen lainsäädännön alaan. Sopimusvapaus kuitenkin saa suojaa tietyssä määrin omaisuudensuojaa turvaavan yleislausekkeen kautta. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä sopimusvapautta rajoittavaa sääntelyä on tarkasteltu perusoikeuksien yleisten rajoittamisedellytysten – täsmällisyyden, hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden – kannalta.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on johdonmukaisesti katsottu, että taannehtiva puuttuminen yksityisten välisiin varallisuus oikeudellisiin sopimussuhteisiin on lähtökohtaisesti ongelmallista. Omaisuuden perustuslainsuoja turvaa myös sopimussuhteiden pysyvyyttä, joskaan kielto puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen ei ole valiokunnan käytännössä muodostunut ehdottomaksi. Varallisuus oikeudellisten oikeustoimien pysyvyyden suojan taustalla on ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa. Valiokunnan käytännössä oikeuden luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen on katsottu kuuluvan perusteltujen odotusten suojaan niin, että oikeuksia tai velvollisuuksia ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa.

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Pykälän 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut, että ympäristöperusoikeussäännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet, ja yksilön osuus voi toteutua sekä aktiivisena tekemisellä että passiivisena pidättäytymisenä ympäristön vahingoittamisesta (esim. PeVL 64/2022 vp, s. 3; PeVL 26/2020 vp, s. 2). Siten ympäristöperusoikeuden kannalta relevanttina ja sitä tukevana toimintana voitaneen pitää esimerkiksi energiatehokkuuden parantamista silloin, kun se johtaa energiankulutuksen pienenemiseen ja sen myötä energiantuotannosta aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten vähenemiseen.

Perustuslakivaliokunta on omaisuuden käytön sääntelyä arvioidessaan kiinnittänyt erityistä huomiota perustuslain omaisuudensuojasäännöksen ja ympäristövastuusäännöksen (PeL 20 §)

punnintaan perustuvaan keskinäissuhteeseen. Valiokunta on yhtäältä todennut, ettei perustuslain 20 § perusta yksilöittäin todennettavissa olevia velvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännösten osina niillä kummallakin voi valiokunnan mukaan olla vaikutusta toistensa tulkintoihin sen kaltaisessa yhteydessä, jossa pyritään ihmisen ja ympäristön välistä tasapainoa edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin (ks. esim. PeVL 69/2018 vp, s. 2, PeVL 36/2013 vp, s. 2/I, PeVL 32/2010 vp, s. 9/I, PeVL 20/2010 vp, s. 2/II ja PeVL 6/2010 vp, s. 2). Voitaneen kuitenkin todeta, että lakiehdotuksen 3 a luvusta seuraavaa sinänsä rajallista sopimusvapautteen kohdistuvaa rajoitusta puoltaa ympäristöperusoikeuden valossa lakiehdotuksen ja sen taustalla olevan direktiivin yleinen tavoite.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lakiin otettavaksi useita asetuksenantovaltuuksia. Perustuslain 80 §:ssä säädetään asetuksen antamisesta ja lainsäädäntövallan siirtämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Ehdotetun 27 b §:n 6 momentin mukaan kustannus-hyötyanalyysin sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Edelleen ehdotetun 29 §:n 3 momentin mukaan kustannus-hyötyanalyysistä tehtävästä ilmoituksesta ja ilmoituksen sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Datakeskusten kustannus-hyötyanalyysiin liittyen esitetään vastaavasti asetuksenantovaltuutta ehdotetussa 29 e §:ssä, jonka mukaan kustannus-hyötyanalyysia koskevan ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan säätää tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Lisäksi esitys sisältää asetuksenantovaltuudet ehdotetun 10 §:n 2 momentissa, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yrityksen energiakatselmusraportin sisällöstä. Vastaavaa säännöstä ehdotetaan kohdekatselmusraporttien osalta 11 §:n 2 momenttiin. Sen mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yrityksen energiakatselmusraportin sisällöstä. Mainitut asetuksenantovaltuudet sisältyvät jo voimassa olevaan energiatehokkuuslakiin (1429/2014).

Perustuslakivaliokunta on käytännössään kohdistanut asetuksenantovaltuuksiin vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta, ja korostanut paitsi sitä, ettei asetuksenantovaltuus saa olla liian avoin, myös riittävän tarkan laintasoisen perussäännöksen merkitystä valtuuksien tukemisessa lakiin (ks. PeVL 17/2018 vp, PeVL 15/2018 vp, s. 59, PeVL 45/2017, PeVL 26/2017, s. 26). Tämän lisäksi valiokunta on katsonut, että Euroopan Unionin verraten yksityiskohtainen lainsäädäntö yhdessä kansallisen lain säännösten kanssa muodostaa sen kokonaisuuden, jota ”tarkempia” säännöksiä valtioneuvosto tai ministeriö valtuuksien nojalla voi antaa.

Valiokunta on myös kiinnittänyt huomiota siihen, että perustuslain säännökset rajoittavat suoraan valtuussäännösten tulkintaa samoin kuin valtuuksien nojalla annettavien säännösten ja määräysten sisältöä (ks. PeVL 21/2018 vp, s. 2). Valiokunta on katsonut tämän merkitsevän sitä, että kun asetuksia voidaan antaa vain laissa säädetyn valtuuden nojalla eikä asetuksenantovaltaa voida antaa asioissa, joista perustuslain mukaan on säädettävä lailla, on lakiin otettava asetuksenantovaltuus laadittava niin, että valtuuden sisältö selvästi ilmenee laista ja että se rajataan riittävän tarkasti.

Perustuslain 80 §:n takia on olennaista, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa ja että valtuus on syytä sijoittaa pääsääntöisesti lain asianomaisen perussäännöksen yhteyteen (ks. PeVL 26/2017 vp, s. 26, PeVL 10/2016 vp, s. 5 ja PeVL 49/2014 vp, s. 6).

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Koska energiatehokkuusdirektiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

energiatehokkuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan (1429/2014) 29 h §, sellaisena kuin se on laissa 846/2024,
muutetaan 1–4 ja 6–8 §, 12, 27–29 §, 5 ja 5 a luvun otsikko, 29 a–29 d §, 29 e §, joka samalla siirretään 5 b lukuun, sekä 29 g ja 30–32 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laeissa 1338/2016 ja 846/2024, 3 § laeissa 787/2020 ja 846/2024, 7 § osaksi laissa 1338/2016, 5 a luvun otsikko ja 29 a–29 d § laissa 1338/2016, 29 f ja 29 g § laissa 846/2024 sekä 32 § laissa 787/2020, ja
lisätään lakiin uusi 1 a–1 c ja 3 a luku sekä 27 a, 27 b, 30 a–30 c, 31 a ja 32 a § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään energiatehokkuuden edistämisestä, energiatehokkuuden parantamiseksi tehtävistä energiakatselmuksista ja sertifioitujen energianhallintajärjestelmien käyttöönotosta, sähkön ja lämmön tehokkaan yhteistuotannon ja ylijäämälämmön hyödyntämisen edistämiseksi tehtävistä kustannus-hyötyanalyyseistä, energiamarkkinoilla toimivien yritysten velvollisuudesta pyrkiä edistämään energian tehokasta ja säästäväistä käyttöä asiakkaittensa toiminnassa, sekä energiatehokkaista julkisista hankinnoista. Tässä laissa säädetään myös energian vähittäismyyjän loppuasiakkaan oikeuksista.

Tällä lailla pannaan täytäntöön (EU) 2023/1791 energiatehokkuudesta ja asetuksen (EU) 2023/955 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, jäljempänä *energiatehokkuusdirektiivi*.

2 §

Soveltaisala

Tätä lakia sovelletaan:

- 1) yrityksiin, jotka myyvät tai jakelevat sähköä, lämpöä, jäähdytystä tai polttoainetta;
- 2) yrityksiin, jotka ottavat käyttöön sertifioitujen energianhallintajärjestelmän tai tekevät yrityksen energiakatselmuksen sekä yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilöihin;
- 3) kaukolämpö- ja kaukojäähdytysverkkoihin, sähkön lauhdetuotantolaitoksiin ja sellaisiin teollisuuslaitoksiin, joissa voi syntyä käyttökelpoista ylijäämälämpöä;
- 4) lämmön ja jäähdytyksen vähittäismyyntiin ja siitä tehtäviin sopimuksiin;
- 5) lämmön ja jäähdytyksen loppuasiakkaisiin ja loppukäyttäjiin;
- 6) hankintayksiköihin;
- 7) datakeskuksiin;
- 8) julkisiin elimiin.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *energialla* polttoaineita, lämpöä, uusiutuvaa energiaa, sähköä ja muuta energian muotoa;
- 2) *energiatehokkuudella* suoritteen, palvelun, tavaran tai energian tuotoksen ja energiapanoksen välistä suhdetta;
- 3) *energiansäästöllä* säästetyn energian määrää, joka määritetään joko mittaamalla tai arvioimalla kulutus ennen energiatehokkuutta parantavan toimenpiteen toteuttamista ja sen jälkeen siten, että energiankulutukseen vaikuttavat ulkoiset olosuhteet vakioidaan;
- 4) *energiatehokkuuden parantamisella* teknisistä, ihmisten käyttäytymiseen liittyvistä tai taloudellisista muutoksista johtuvaa energiatehokkuuden lisääntymistä;
- 5) *eurooppalaisella standardilla* Euroopan standardointikomitean, Euroopan sähkötekniikan standardointikomitean tai Euroopan telealan standardointilaitoksen hyväksymää, julkisesti käyttöön saatettua standardia;
- 6) *kansainvälisellä standardilla* kansainvälisen standardisoimisjärjestön hyväksymää, julkisesti käyttöön saatettua standardia;
- 7) *energian vähittäismyyjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppuasiakkaille;
- 8) *loppuasiakkaalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka ostaa energiaa omaa loppukäyttöään varten;
- 9) *loppukäyttäjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka käyttää energiaa tai lämmintä käyttövetä riippumatta siitä, onko tällä sopimussuhdetta kyseisen energian vähittäismyyjän kanssa;
- 10) *polttoaineella* verkkomaakaasua ja liikennepolttoaineena käytettävää maakaasua, nestekaasua, kivi- ja ruskohiiltä, raskasta ja kevyttä polttoöljyä, turvetta, biopolttoainetta sekä muuta liikennepolttoainetta kuin ilmailussa ja meriliikenteessä käytettävää polttoainetta;
- 11) *verkkomaakaasulla* maakaasuputkistoa pitkin loppukulutuspaikkaan toimitettavaa maakaasua;
- 12) *energiapalvelulla* energian ja energiatehokkaan teknologian tai toiminnan yhdistelmästä muodostuvaa fysikaalista etua, hyötyä ja hyödykettä, johon voi kuulua palvelun toimittamisen edellyttämiä käyttö-, huolto- ja valvontatoimia, joka toimitetaan sopimuksen perusteella ja josta tavanomaisissa olosuhteissa on todettu seuraavan todennettavissa ja mitattavissa tai arvioitavissa oleva energiatehokkuuden parantuminen tai primäärienergian säästö;
- 13) *energiapalvelujen tarjoajalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka toimittaa energiapalveluja tai suorittaa muita energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä loppukäyttäjän laitoksessa tai tiloissa;
- 14) *yhteistuotantoyksiköllä* yksikköä, joka voi yhteistuotannolla tuottaa sähköä ja lämpöä;
- 15) *yhteistuotannolla* lämpöenergian ja sähkö- tai mekaanisen energian samanaikaista tuottamista samassa prosessissa;
- 16) *merkittäväällä uudistamisella* uudistustoita, joiden kustannukset ylittävät 50 prosenttia uuden vastaavan yksikön investointikustannuksista;
- 17) *julkisella elimellä* kansallisia, alueellisia ja paikallisia viranomaisia ja niiden suoraan rahoittamia ja hallinnoimia yksiköitä, jotka eivät kuitenkaan ole luonteeltaan teollisia tai kaupallisia;
- 18) *etäluettavuudella* mittarin toiminnallisuutta, jossa mittarin rekisteröimä tieto luetaan viestintäverkon kautta rakennuksen ulkopuolelta;
- 19) *kaukolämmityksellä* termisen energian jakelua höyryn tai kuuman veden muodossa keskitetyistä tai hajautetuista tuotantolähteistä verkoston välityksellä useisiin rakennuksiin tai kohteisiin käytettäväksi lämmitykseen sisätiloissa tai prosesseissa;
- 20) *kaukojäähdytyksellä* termisen energian jakelua höyryn tai jäähdytetyn nesteen muodossa keskitetyistä tai hajautetuista tuotantolähteistä verkoston välityksellä useisiin rakennuksiin tai kohteisiin käytettäväksi jäähdytykseen sisätiloissa tai prosesseissa;

21) *kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmällä* järjestelmää, joka tuottaa energiapalveluja loppukäyttöalojen energian kysynnän tyydyttämiseksi lämmön tai jäähdytyksen muodossa ja joka on fyysisesti toisiinsa yhdistettyjen verkkojen toiminnallinen kokonaisuus;

22) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on tosiasiallinen määräysvalta kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän toiminnasta tai joka vastaa sellaisesta investoinnista tai hankkeesta, jolla on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen;

23) *uusiutuvista lähteistä peräisin olevalla energialla tai uusiutuvalla energialla* uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001, jäljempänä *uusiutuvan energian direktiivi*, 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua uusiutuvista lähteistä peräisin olevaa energiaa tai uusiutuvaa energiaa;

24) *uusiutuvilla polttoaineilla* uusiutuvan energian direktiivin 2 artiklan 22a kohdassa tarkoitettuja uusiutuvia polttoaineita;

25) *hukkalämmöllä* uusiutuvan energian direktiivin 2 artiklan 9 kohdassa tarkoitettua hukkalämpöä;

26) *energiatehokkuus ensin -periaatteella* energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999, jäljempänä *hallintomalliasetus*, 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus etusijalle -periaatetta;

27) *energian loppukulutuksella* kaikkea teollisuudelle, liikenteelle, kotitalouksille, julkisiin ja yksityisiin palveluihin, maataloudelle, metsätaloudelle, kalataloudelle ja muille loppukäyttäjäsektoreille toimitettua energiaa, lukuun ottamatta kansainvälisen meriliikenteen polttoaineita, ympäristön energiaa ja toimituksia muuntosektorille ja energiasektorille, sekä siirto- ja jakeluhäviötä, kuten tarkoitetaan energiatilastoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1099/2008 liitteessä A.

28) *ympäristön energialla* uusiutuvan energian direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ympäristön energiaa;

29) *energianhallintajärjestelmällä* sellaisen strategian, jossa asetetaan energiatehokkuustavoite ja suunnitelma kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi, toisiinsa liittyviä tai keskenään vuorovaikutussuhteessa olevia osatekijöitä mukaan lukien todellisen energiankulutuksen seuranta, energiatehokkuuden parantamiseksi toteutetut toimet ja edistymisen mittaaminen;

30) *yrittäjien energiakatselmuksella* järjestelmällistä menettelyä, jonka tarkoituksena on saada riittävästi tietoa rakennuksen tai rakennusryhmän, teollisen tai kaupallisen toiminnan tai laitoksen tai yksityisen tai julkisen palvelun energiankulutusprofiilista ja jonka avulla voidaan tunnistaa mahdollisuudet kustannustehokkaaseen energiansäästöön, määrittää säästön suuruus ja tunnistaa mahdollisuudet uusiutuvan energian kustannustehokkaaseen käyttöön tai tuotantoon ja jolla raportoidaan katselmuksen tuloksista;

31) *energiapalvelusopimuksella* edunsaajan ja energiatehokkuutta parantavan toimenpiteen tarjoajan välistä sopimusjärjestelyä, joka todennetaan ja jota seurataan sopimuksen koko keston ajan, ja jossa kyseiseen toimenpiteeseen tehdyt työt, toimitetut tavarat tai tarjotut palvelut korvataan suhteessa sopimuksessa sovittuun energiatehokkuuden parantumistasoon tai muuhun sovittuun energiatehokkuuskriteeriin, kuten rahalliseen säästöön;

32) *tehokkaalla yhteistuotannolla* energiatehokkuusdirektiivin liitteessä III säädetyt perusteet täyttävää yhteistuotantoa;

33) *taloudellisesti perusteltavissa olevalla tarpeella* tarvetta, joka ei ylitä lämmitys- tai jäähdytystarvetta ja joka muutoin tyydytettäisiin markkinaehtoisesti muilla energiantuotantotavoilla kuin yhteistuotannolla;

34) *hyötylämmöllä* lämpöä, joka on tuotettu yhteistuotantoprosessissa taloudellisesti perusteltavissa olevan lämmitys- ja jäähdytystarpeen täyttämistä varten;

35) *yhteistuotannosta saatavalla sähköllä* hyötylämmön tuotantoon liittyvässä prosessissa tuotettua ja energiatehokkuusdirektiivin liitteessä II vahvistettujen yleisten periaatteiden mukaisesti laskettua sähköä;

36) *datakeskuksella* energiatilastoista annetun tilastoasetuksen liitteen A kohdassa 2.6.3.1.16 tarkoitettua datakeskusta;

37) *yrityksellä* taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä;

38) *lämpösopimuksella* loppuasiakkaan ja energian vähittäismyyjän välistä sopimusta lämmön toimittamisesta loppuasiakkaan käyttöön;

39) *jäähdytysopimuksella* loppuasiakkaan ja energian vähittäismyyjän välistä sopimusta jäähdytyksen toimittamisesta loppuasiakkaan käyttöön;

40) *nettoalalla* maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla annetuissa rakennuksen energiatehokkuutta koskeissa säännöksissä tarkoitettua lämmitettyä nettoalaa;

41) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa.

42) *fossiilisilla polttoaineilla* hallintomalliasetuksen 2 artiklan 62 kohdassa tarkoitettuja fossiilisia polttoaineita.

1 a luku

Energiatehokkuus ensin -periaate

3 a §

Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen

Viranomaisten on otettava energiatehokkuus ensin -periaate huomioon sellaisissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa, joilla on merkittävää vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen.

Jos investoinnin arvo on yli 100 000 000 euroa tai kyseessä on liikenneinfrastruktuurihanke, jonka arvo on yli 175 000 000 euroa, ja investoinnilla tai hankkeella on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen, tulee investointia tai hanketta suunnittelevan toiminnanharjoittajan ennen investointipäätöksen tekemistä tehdä selvitys vaihtoehtoisista kustannustehokkaista energiatehokkuusratkaisuista energiatehokkuus ensin -periaatteen mukaisesti. Vaihtoehtoisia energiatehokkuusratkaisuja ei kuitenkaan tarvitse selvittää, jos investointipäätöksen tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa muulla tavalla tai vaihtoehtoiset tavat eivät johda merkittävästi energiatehokkaampaan lopputulokseen.

3 b §

Ilmoitus energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua investointia tai hanketta suunnittelevan toiminnanharjoittajan on toimitettava Energiavirastolle ilmoitus energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta. Ilmoitukseen on liitettävä riittävät tiedot selvityksen sisällöstä tai tieto energiatehokkaampien vaihtoehtojen puuttumisesta.

Ilmoitus on toimitettava Energiavirastolle ennen rakennus- tai uudistustöihin ryhtymistä.

1 b luku

Julkista sektoria koskevat velvoitteet

3 c §

Julkisten elinten energian loppukulutuksen raportointivelvoite

Julkisen elimen on seurattava energian loppukulutustaan. Julkisen elimen on toimitettava tiedot energian loppukulutuksesta vuosittain Energiavirastolle.

Julkisen elimen on toimitettava 1 momentissa tarkoitetut tiedot vuosittain viimeistään 30 päivänä huhtikuuta sitä edeltäneen kalenterivuoden osalta.

Julkinen elin voi täyttää 1 momentissa tarkoitetun velvoitteensa vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

3 d §

Energiatehokkuuden huomioon ottaminen alue- ja paikallisviranomaisten pitkän aikavälin suunnittelussa

Kuntien, maakuntien liittojen ja hyvinvointialueiden (*alue- ja paikallisviranomaiset*) on otettava energiatehokkuus huomioon pitkän aikavälin suunnittelussa, jos suunnittelu liittyy olennaisesti energiantuotantoon tai -kulutukseen tai sillä on olennaista vaikutusta kyseisen viranomaisen ilmastotoimiin.

Valmistellessaan energiatehokkuuden huomioon ottamista pitkän aikavälin suunnittelussa alue- tai paikallisviranomaisen on otettava huomioon, mitä alueiden asukkaiden, kuntalaisten, palvelujen käyttäjien ja sidosryhmien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista säädetään.

Alue- ja paikallisviranomaiset voivat täyttää 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa laatimalla vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimusjärjestelmään kuuluvan suunnitelman.

3 e §

Lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmat

Asukasluvultaan yli 45 000 asukkaan kuntien on laadittava suunnitelma mahdollisuuksista parantaa lämmityksen energiatehokkuutta hukkalämmön hyödyntämisen ja uusiutuvan energian käytön lisäämisen avulla. Suunnitelman laatimisesta on lähetettävä Energiavirastolle ilmoitus. Tiedot suunnitelman sisällöstä on liitettävä ilmoitukseen.

3 f §

Energiatehokkaiden rakennusten ostaminen ja vuokraaminen

Julkinen elin saa ostaa vain sellaisia olemassa olevia rakennuksia ja tehdä uusia vuokrasopimuksia vain sellaisista olemassa olevista rakennuksista, jotka täyttävät rakentamislain (751/2023) 11 §:ssä tarkoitetun lähes nollaenergiarakennuksen vaatimukset ja 37 §:n 2 momentissa säädetty energiatehokkuutta koskevat vaatimukset ja joille on laadittu rakennuksen energiatodistuksista annetun lain (50/2013) mukainen voimassa oleva energiatodistus, jollei hankinnan tarkoituksena ole:

- 1) perusparannus tai purkaminen;
- 2) myydä rakennus eteenpäin käyttämättä sitä julkisen elimen omiin tarkoituksiin; tai
- 3) säilyttää rakennus virallisesti suojeltuna osana tiettyä ympäristöä tai sen erityisen arkkitehtonisen tai historiallisen arvon vuoksi.

Edellä 1 momentissa säädettyä on kuitenkin noudatettava vain, jos se on mahdollista kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyys, teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun kannalta.

1 c luku

Energianhallintajärjestelmät

3 g §

Pakollinen energianhallintajärjestelmä

Jos yrityksen keskimääräinen vuotuinen energian loppukulutus on yli 23 600 megawattituntia kolmen edeltäneen kalenterivuoden aikana, sen on otettava käyttöön akkreditoidun elimen eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioima energianhallintajärjestelmä.

Yrityksen tulee tehdä ilmoitus Energiavirastolle, jos sen energian loppukulutus kalenterivuoden aikana ylittää 23 600 megawattituntia.

3 h §

Pakollisesta energianhallintajärjestelmästä vapautuminen

Jos yrityksessä on käytössä akkreditoidun elimen eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioima ympäristönhallintajärjestelmä ja yritys on tehnyt 4 §:n mukaisen yrityksen energiakatselmuksen tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti, yrityksen katsotaan täyttävän 3 g §:ssä säädetyn vaatimuksen energianhallintajärjestelmän käyttöönotosta.

Jos yrityksessä on käytössä akkreditoidun elimen eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioima ympäristönhallintajärjestelmä ja yritys osallistuu valtion viranomaisen kanssa allekirjoitettuun vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen ja edellä tarkoitettuun vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimusjärjestelmään sisältyy tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti tehty energiakatselmus, yrityksen katsotaan täyttävän 3 g §:ssä säädetyn vaatimuksen energianhallintajärjestelmän käyttöönotosta.

Jos yrityksessä on käytössä energiapalvelusopimus, joka sisältää energianhallintajärjestelmän osatekijät, yrityksen katsotaan täyttävän 3 g §:n 1 momentissa säädetyn vaatimuksen energianhallintajärjestelmän käyttöönotosta siltä osin, kuin sen energian loppukulutus on energiapalvelusopimuksen piirissä. Energiapalvelusopimuksen tulee sisältää seuraavat energianhallintajärjestelmän osatekijät

- 1) todellisen energiankulutuksen seuranta;
- 2) energiatehokkuuden parantamiseksi toteutetut toimet;
- 3) energiatehokkuuden paranemisen mittaaminen; ja
- 4) energiatehokkuusdirektiivin liitteessä XV vahvistettujen vaatimusten mukaisuus.

2 luku

Energiakatselmuks

4 §

Yrityksen energiakatselmus

Yrityksen energiakatselmuksessa on otettava huomioon kaikki yrityksen energiankäyttökohteet. Yrityksen energiakatselmukseen on sisällytettävä erillisiä kohdekohtaisia katselmuksia riittävästä määrästä yrityksen toimintoja, jotta voidaan muodostaa luotettava kuva yrityksen kokonaisenergiatehokkuudesta ja todeta luotettavalla tavalla sen merkittävimmät parantamismahdollisuudet.

6 §

Pakollinen yrityksen energiakatselmus

Jos yrityksen keskimääräinen vuotuinen energian loppukulutus on yli 2 700 megawattituntia kolmen edellisen kalenterivuoden aikana, eikä yrityksellä ole käytössä 3 g §:n mukaista energianhallintajärjestelmää, sen on tehtävä yrityksen energiakatselmus.

Pakollinen yrityksen energiakatselmus on tehtävä vähintään neljän vuoden välein. Pakolliseen yrityksen energiakatselmukseen sisällytettävä kohdekatselmus ei saa olla neljää vuotta vanhempi.

Yrityksen tulee tehdä ilmoitus Energiavirastolle, jos sen energian loppukulutus kalenterivuoden aikana ylittää 2 700 megawattituntia.

7 §

Pakollisesta energiakatselmuksesta vapautuminen

Jos yrityksessä on käytössä akkreditoidun elimen eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioima ympäristönhallintajärjestelmä, johon sisältyy tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti tehty energiakatselmus, yrityksen katsotaan täyttävän 6 §:ssa säädetyn vaatimuksen pakollisesta yrityksen energiakatselmuksesta.

Jos yritys osallistuu sellaiseen valtion viranomaisen kanssa allekirjoitettuun vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen, johon sisältyy tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti tehty energiakatselmus, yrityksen katsotaan täyttävän 6 §:ssä säädetyn vaatimuksen pakollisesta yrityksen energiakatselmuksesta.

Jos yrityksessä on käytössä energiapalvelusopimus, joka sisältää energianhallintajärjestelmän osatekijät, yrityksen katsotaan täyttävän 6 §:n 1 momentissa säädetyn vaatimuksen yrityksen energiakatselmuksen tekemisestä siltä osin, kuin sen energian loppukulutus on energiapalvelusopimuksen piirissä. Energiapalvelusopimuksen tulee sisältää seuraavat energianhallintajärjestelmän osatekijät:

- 1) todellisen energiankulutuksen seuranta;
- 2) energiatehokkuuden parantamiseksi toteutetut toimet;
- 3) edistymisen mittaaminen; ja
- 4) energiatehokkuusdirektiivin liitteessä XV vahvistettujen vaatimusten mukaisuus.

8 §

Yrityksen energiakatselmuksen vähimmäisvaatimukset

Yrityksen energiakatselmus on tehtävä koko konsernille tai yritykselle, ja siihen tulee sisältyä katsaus yrityksen kaikista toiminnoista.

Yrityksen energiakatselmukseen on sisällytettävä sellainen otos kohdekatselmuksia, että voidaan muodostaa luotettava kokonaiskuva yrityksen kokonaisenergiatehokkuudesta ja todeta luotettavalla tavalla merkittävimmät energiatehokkuuden parantamismahdollisuudet,

energiankulutuksen vähentämismahdollisuudet sekä uusiutuvan energian käytön tai tuotannon potentiaali. Yrityksen energiakatselmukseen on aina sisällytettävä vähintään yksi kohdekatselmus, paitsi jos yrityksellä ei ole yhtään energiankäyttökohdetta, jossa kohdekatselmuksen tekeminen on tarkoituksenmukaista ja taloudellisesti perusteltua.

Yrityksen energiakatselmuksessa tulee esittää keskeiset kohdekatselmusten tulokset ja merkittävät yrityksen energiatehokkuutta parantavat toimet. Siihen on mahdollisuuksien mukaan sisällytettävä suunnitelma seuraavaan yrityksen energiakatselmukseen sisällytettävistä kohdekatselmuksista ja niiden ajankohdista.

Yrityksen energiakatselmuksessa on käytettävä luotettavia, ajan tasalla olevia ja, jos mahdollista, mitattuja ja jäljitettävissä olevia operatiivisia tietoja energiankulutuksesta ja kuormitusjakaumista. Tiedot on tallennettava historiallista analyysiä ja tuloksellisuuden seurantaan varten.

Yrityksen energiakatselmukseen ei saa sisältyä lausekkeitä, jotka estävät yritystä siirtämästä katselmuksen tuloksia kolmannelle osapuolelle.

Tarkempia säännöksiä yrityksen energiakatselmuksen vähimmäisvaatimuksista ja kohdekatselmusten määrästä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Yrityksen energiakatselmukseen liittyvä toimintasuunnitelma

Yrityksen on laadittava toimintasuunnitelma yrityksen energiakatselmuksen suositusten pohjalta. Toimintasuunnitelma on laadittava yrityksen energiakatselmuksen yhteydessä vähintään neljän vuoden välein. Toimintasuunnitelmassa on yksilöitävä toimenpiteet, joilla kukin suositus pannaan täytäntöön, paitsi jos täytäntöönpano ei ole teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa. Yrityksen on sisällytettävä toimintasuunnitelma ja tieto energiakatselmuksen suositusten toteuttamisasteesta kirjanpitolaisissa (1336/1997) tarkoitettuun toimintakertomukseen. Jos yritys ei ole velvollinen liittämään tilinpäätökseensä toimintakertomusta, toimintasuunnitelma ja tieto energiakatselmuksen suositusten toteuttamisasteesta on sisällytettävä tilinpäätöksen liitetietoihin. Yrityksen on asetettava maksutta julkisesti saataville toimintasuunnitelma ja tieto energiakatselmuksen suositusten toteuttamisasteesta.

Jos yritys on velvollinen laatimaan kestävyysraportin, siihen voidaan sisällyttää toimintasuunnitelma ja tieto energiakatselmuksen suositusten toteuttamisasteesta. Edellä tässä pykälässä säädetty ei koske liikesalaisuuslain (595/2018) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

3 a luku

Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset

18 a §

Pakottavuus

Tämän luvun säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa loppuasiakkaan vahingoksi.

18 b §

Lämpö- tai jäähdytyssovimuksen tiedot

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään ennen sopimuksen tekemistä annettavista tiedoista, lämpö- tai jäähdytys sopimuksen vähittäismyyjän on annettava loppuasiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä tiedot:

- 1) nimestään ja yhteystiedoistaan;
- 2) toimitettavista suorituksista tai palveluista ja niiden laadusta;
- 3) siitä, mistä ja miten loppuasiakkaan on mahdollista saada tietoja sovellettavista hinnoista, huolto- ja ylläpitomaksuista, liitännäistuotteiden hinnoista sekä muista mahdollisista kustannuksista;
- 4) sopimuksen voimassaoloajasta sekä sopimuksen jatkamiseen ja sen päättämiseen sovellettavista ehdoista;
- 5) loppuasiakkaan oikeudesta vahingonkorvaukseen ja muuhun hyvitykseen, sekä niihin liittyvistä menettelyistä, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;
- 6) käytettävissä olevista valitus- ja riidanratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta; ja
- 7) siitä, mistä loppuasiakkaat voivat saada tietoja heille kuuluvista oikeuksista.

Edellä tässä pykälässä tarkoitetut tiedot on kirjattava sovituissa muodossaan sopimukseen tai siitä lähetettävään vahvistusilmoitukseen. Loppuasiakkaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen on lisäksi sisällytettävä yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista näkyvästi ja ytimekkäällä ja yksinkertaisella kielellä. Yhteenvetoon on sisällytettävä tiedot vähittäismyyjän soveltamista hinnoista. Vähittäismyyjän on lisäksi annettava loppuasiakkaalle oma kappale sopimuksesta tai tiedot tehdystä sopimuksesta sekä siihen sovellettavista hinnoista ja muista ehdoista sekä asetettava verkkosivuillaan julkisesti saataville käyttämänsä yleiset hinnastot, palvelumaksut sekä yleiset sopimusehdot.

Vähittäismyyjän on huolehdittava, että loppuasiakkaille on mahdollisuus saada tiedot tekemistään sopimuksista saavutettavassa muodossa.

Energian vähittäismyyjän on toiminnassaan noudatettava riittävää huolellisuutta ja toimittava kaikissa tilanteissa ilman aiheettomia viivästyksiä.

18 c §

Loppuasiakkaan velvollisuudet

Energian vähittäismyyjän loppuasiakkaan on annettava loppukäyttäjälle tämän pyynnöstä yhteenveto keskeisistä lämpö- tai jäähdytys sopimuksen ehdoista sekä lämmön tai jäähdytyksen hankintaa koskevan sopimuksen keskeisistä tiedoista, mukaan lukien 18 b §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

Loppuasiakkaan on viipymättä ilmoitettava loppukäyttäjälle energian vähittäismyyjän sopimusehtoihin tekemistä loppukäyttäjään vaikuttavista muutoksista.

18 d §

Maksutavat

Energian vähittäismyyjän on tarjottava loppuasiakkaille erilaisia maksutapoja sekä joustavia järjestelyjä laskujen maksua varten. Tarjotuissa vaihtoehtoissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan ottaa huomioon eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot.

18 e §

Sopimusehtojen muuttaminen

Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyjä saa muuttaa lämpö- tai jäähdytys sopimuksen mukaisia hintoja ja muita sopimusehtoja vain:

1) sopimuksessa yksilöidyllä perusteella edellyttäen, ettei sopimuksen sisältö olennaisesti muutu;

2) jos muutos perustuu lainsäädännön muutokseen tai viranomaisen päätökseen, jota vähittäismyyjä ei ole voinut ottaa huomioon sopimusta tehtäessä; tai

3) jos muutokseen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisen muuttumisen, vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen johdosta;

Määräaikaisen sopimuksen ehtoja ei kuitenkaan saa muuttaa 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetun perusteella.

Vähittäismyyjällä on lisäksi oikeus tehdä sopimusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Vähittäismyyjän on lähetettävä loppuasiakkaalle ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste. Jos perusteena on muu syy kuin lainsäädännön muutos tai viranomaisen päätös, sopimusehtojen muutos saa tulla voimaan aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

18 f §

Lämmityksen tai jäähdytyksen toimituksen keskeyttäminen loppuasiakkaasta johtuvasta syystä

Lämmityksen tai jäähdytyksen toimitus voidaan keskeyttää, jos loppuasiakas on olennaisesti laiminlyönyt vähittäismyyjälle tulevien maksujen suorittamisen tai on muutoin olennaisesti rikkonut sopimukseen perustuvia velvoitteitaan. Ennen toimituksen keskeyttämistä loppuasiakkaalle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Kuluttajalle lähetettävässä katkaisuvaroituksessa on mainittava, miten hänen on meneteltävä, jotta hän voi vedota tässä pykälässä tarkoitettuihin oikeuksiin sekä ohjattava häntä asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä.

Toimituksen saa katkaista loppuasiakkaan maksulaiminlyönnin vuoksi aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt. Muun sopimusrikkomuksen kuin maksulaiminlyönnin vuoksi toimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu loppuasiakkaalle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuaikaa.

Jos maksun laiminlyönti on johtunut loppuasiakkaan maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään, toimituksen saa keskeyttää aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua maksun eräpäivästä.

Toimitus voidaan erittäin painavista syistä keskeyttää myös aiemmin kuin viiden viikon kuluttua sopimusrikkomuksesta tehdystä ilmoituksesta.

Lämmityksen toimitusta ei saa maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää loppuasiakkaan tai loppukäyttäjän vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

5 luku

Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuus

27 §

Tehokas kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmä

Toiminnanharjoittajan on suunnitellessaan uutta tehokasta kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmää varmistettava, että järjestelmä täyttää tehokkaan kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän kriteerit silloin, kun järjestelmä käynnistyy. Uuden tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän lämmön- tai jäähdytysentuotannossa ei saa käyttää fossiilisia polttoaineita.

Toiminnanharjoittajan on suunnitellessaan olemassa olevaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmään uusia lämmön tai jäähdytyksen tuotantoyksiköitä tai olemassa olevien tuotantoyksiköiden merkittävää uudistamista varmistettava, ettei fossiilisten polttoaineiden, pois lukien maakaasu, käyttö järjestelmässä lisäännä verrattuna kolmen edeltävän täyden toiminnan kalenterivuoden keskimääräiseen vuotuisen kulutukseen ennen uudistamista. Toiminnanharjoittajan on varmistettava, ettei uudessa tai merkittävästi uudistetussa lämmön tai jäähdytyksen tuotantoyksikössä käytetä fossiilisia polttoaineita.

Kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmä on tehokas:

1) vuoden 2027 loppuun saakka, jos se käyttää vähintään 50-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 50-prosenttisesti hukkalämpöä, 75-prosenttisesti yhteistuotannosta saatavaa lämpöä tai 50-prosenttisesti tällaisen energian ja lämmön yhdistelmää;

2) vuosina 2028–2034, jos se käyttää vähintään 50-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 50-prosenttisesti hukkalämpöä, 50-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa ja hukkalämpöä, 80-prosenttisesti tehokkaasta yhteistuotannosta saatavaa lämpöä tai vähintään sellaista verkkoon menevän lämpöenergian yhdistelmää, jossa uusiutuvan energian osuus on vähintään 5 prosenttia ja uusiutuvan energian, hukkalämmön tai tehokkaan yhteistuotannon kokonaisuus on vähintään 50 prosenttia;

3) vuosina 2035–2039, jos se käyttää vähintään 50-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 50-prosenttisesti hukkalämpöä tai 50-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa ja hukkalämpöä, tai järjestelmää, jossa uusiutuvan energian, hukkalämmön tai tehokkaasta yhteistuotannosta saatavan lämmön kokonaisuus on vähintään 80 prosenttia ja lisäksi uusiutuvan energian tai hukkalämmön kokonaisuusosuus on vähintään 35 prosenttia;

4) vuosina 2040–2044, jos se käyttää vähintään 75-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 75-prosenttisesti hukkalämpöä tai 75-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa ja hukkalämpöä, tai järjestelmää, jossa käytetään uusiutuvaa energiaa, hukkalämpöä ja tehokkaasta yhteistuotannosta saatavaa lämpöä vähintään 95-prosenttisesti, ja jossa lisäksi uusiutuvan energian tai hukkalämmön kokonaisuus on vähintään 35 prosenttia;

5) vuosina 2045–2049, jos se käyttää vähintään 75-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 75-prosenttisesti hukkalämpöä tai 75-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa ja hukkalämpöä;

6) 1.1.2050 lähtien, kun se käyttää ainoastaan uusiutuvaa energiaa, ainoastaan hukkalämpöä tai ainoastaan uusiutuvan energian ja hukkalämmön yhdistelmää.

Järjestelmä on tehokas myös, jos se tuottaa kasvihuonekaasupäästöjä asiakkaille toimitettua lämmitys- tai jäähdytysyksikköä kohden enintään:

1) vuoden 2025 loppuun asti: 200 grammaa/kilowattitunnilta;

2) vuosina 2026–2034: 150 grammaa/kilowattitunnilta;

3) vuosina 2035–2044: 100 grammaa/kilowattitunnilta;

4) vuosina 2045–2049: 50 grammaa/kilowattitunnilta;

5) vuoden 2050 alusta lähtien: 0 grammaa/kilowattitunnilta.

27 a §

Suunnitelma tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteerien täyttämiseksi

Niiden olemassa olevien kokonaistuotoltaan yli viiden megawatin kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmien, jotka eivät vuoden 2026 tietojen perusteella täytä tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteereitä, toiminnanharjoittajien on laadittava suunnitelma tehokkaan kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän kriteerien täyttämiseksi. Toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus suunnitelmasta Energiavirastolle viiden vuoden välein. Suunnitelma on liitettävä ilmoitukseen.

27 b §

Kustannus-hyötyanalyysi

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi sähkön lauhdetuotantolaitosta, jonka polttoaineteho on yli kymmenen megawattia, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi kustannusten ja hyötyjen arvioimiseksi laitoksen toteuttamisesta tehokkaana yhteistuotantolaitoksena.

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi teollisuuslaitosta, jonka kokonaislämpöteho on yli 8 megawattia, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi hukkalämmön käytön arvioimiseksi laitosalueella tai sen ulkopuolella.

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi erityislaitosta kuten jätevedenkäsittelylaitos ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitos, jonka käyttämä kokonaisteho on yli seitsemän megawattia, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi hukkalämmön käytön arvioimiseksi laitosalueella tai sen ulkopuolella.

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi datakeskusta, jonka nimellinen kokonaisenergiapanos on yli megawatti, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi hukkalämmön käytön arvioimiseksi laitosalueella tai sen ulkopuolella.

Sellaisten laitteiden asentamista, joilla otetaan talteen polttolaitoksen tuottamaa hiilidioksidia sen varastoinniseksi hiilidioksidin talteen ottamisesta ja varastoinnista annetun lain (416/2012) mukaisesti, ei pidetä uudistamisena.

Kustannus-hyötyanalyysin sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

28 §

Kustannus-hyötyanalyysista vapauttaminen

Sen estämättä, mitä 27 b §:ssä säädetään, kustannus-hyötyanalyysia ei tarvitse tehdä silloin, kun kyseessä on:

1) huippukuormitusaikoina käytettävä tai varavoimaa tuottava laitos, jonka toiminta-ajaksi on suunniteltu alle 1 500 käyttötuntia vuodessa;

2) laitos, joka on sijoitettava lähelle hiilidioksidin talteen ottamisesta ja varastoinnista annetun lain mukaisesti hyväksyttyä geologista varastointipaikkaa;

3) olemassa olevassa kaukolämpöverkossa oleva uusi energiantuotantolaitos, jonka teho on vähäinen, eikä kaukolämpöverkon läheisyydessä ole tarjolla käyttökelpoista teollisuuden ylijäämälämpöä;

4) uusi tai uudistettava teollisuuslaitos, jonka käyttökelpoisen ylijäämälämmön määrä on vähäinen, eikä laitoksen läheisyydessä ole kaukolämpöverkkoa;

5) datakeskus, jonka hukkalämpöä käytetään tai tullaan käyttämään kaukolämpöverkossa tai suoraan sisätilojen lämmitykseen, lämpimän käyttöveden valmistukseen tai muuhun käyttöön rakennuksessa, rakennusryhmässä tai tiloissa, joissa se sijaitsee; tai

6) laitos, joka sijaitsee alueella, jolla on vähäinen kaukolämmön kysyntä.

Edellä 1 momentin 3–6 kohdassa tarkoitetuista vapautusperusteista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

29 §

Ilmoitus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä

Hankkeesta vastaavan toiminnanharjoittajan on toimitettava ilmoitus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä Energiavirastolle. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi kustannus-hyötyanalyysin tulos ja se, aikooko toiminnanharjoittaja toteuttaa 27 b §:n 1 momentissa tarkoitetun sähköntuotantolaitoksen yhteistuotantolaitoksena tai hyödyntää ylijäämälämpöä 27 b §:n 2, 3 tai 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Ilmoitus on toimitettava Energiavirastolle ennen rakennus- tai uudistustöihin ryhtymistä.

Energiavirasto voi pyytää kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta lisäselvitystä, jos toimitettu ilmoitus ei ole riittävä tai toiminnanharjoittaja ilmoittaa, ettei toteuta yhteistuotantolaitosta taikka hyödynnä ylijäämälämpöä, vaikka kustannus-hyötyanalyysi osoittaa toteuttamisen tai hyödyntämisen kannattavaksi. Lisäselvitys on toimitettava Energiavirastolle kuukauden kuluessa Energiaviraston pyynnöstä. Rakennus- tai uudistustöitä ei saa jatkaa ennen lisäselvityksen toimittamista.

Kustannus-hyötyanalyysistä tehtävästä ilmoituksesta ja ilmoituksen sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

5 a luku

Julkiset hankinnat

29 a §

Julkisten hankintojen energiatehokkuus

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016), jäljempänä *hankintalaki* sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) mukaisten hankintayksiköiden on noudatettava jäljempänä tässä luvussa säädettyjä velvoitteita tehdessään mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvia hankintoja tai käyttöoikeussopimuksia, joiden arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin näissä laeissa säädetty EU-kynnysarvot.

Hankintayksikön ei tarvitse noudattaa tässä luvussa säädettyjä hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen tekemistä koskevia velvoitteita, jos se ei ole teknisesti toteutettavissa.

Suunnitellessaan 1 momentissa tarkoitetun hankinnan tai käyttöoikeussopimuksen tekemistä hankintayksikön on sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta arvioimalla vaihtoehtoisia kustannustehokkaita energiatehokkuusratkaisuja.

Suunniteltaessa julkisen elimen rakennusurakan, julkisen elimen omistamaan rakennukseen liittyvän palveluhankinnan tai muun palveluhankinnan toteuttamista hankintayksikön on arvioitava mahdollisuus hyödyntää energiapalvelusopimuksia.

29 b §

Tuotteiden hankinta

Jos hankinnan kohteena on tuote, joka kuuluu tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (1005/2008) soveltamisalaan ja tuotteeseen on liitetty energiamerkintää koskevien puitteiden vahvistamisesta ja direktiivin 2010/30/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU)

2017/1369 mukaisesti energiamerkintä, hankintayksikkö saa hankkia ainoastaan tuotteita, jotka kuuluvat kahteen parhaaseen niistä energiatehokkuusluokista, joissa on merkittävästi tuotteita.

Jos hankittavassa tuotteessa ei ole energiamerkintää, mutta tuotteelle on annettu energiatehokkuusvaatimuksia energiaan liittyvien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/125/EY tai kestävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista, direktiivin (EU) 2020/1828 ja asetuksen (EU) 2023/1542 muuttamisesta sekä direktiivin 2009/125/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1781 nojalla annetussa Euroopan komission asetuksessa, hankintayksikkö saa hankkia vain kyseisessä komission asetuksessa säädettyjen energiatehokkuuden viitearvojen mukaisia tuotteita.

Jos hankinnan kohteena on tuotteiden kokonaisuus, jonka sisältämät tuotteet erikseen ja lisäksi myös koko tuotepaketti yhdessä kuuluvat 1 momentissa tarkoitetun täytäntöönpanosäädöksen soveltamisalaan, hankintayksikkö saa asettaa tuotepaketin kokonaisenergiatehokkuuden etusijalle yksittäisten tuotteiden energiatehokkuuteen nähden.

Jos hankinnan kohteena ovat auton renkaat, jotka kuuluvat renkaiden merkitsemisestä polttoainetaloudellisuuden ja muiden keskeisten ominaisuuksien osalta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/740 soveltamisalaan, hankintayksikkö saa hankkia vain korkeimpaan polttoainetaloudellisuusluokkaan kuuluvia renkaita. Mainitun asetuksen soveltamisalaan kuuluvia renkaita, jotka eivät kuulu korkeimpaan polttoainetaloudellisuusluokkaan, saa kuitenkin hankkia, jos se on perusteltua turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä.

29 c §

Palvelujen hankinta

Jos hankinnan kohteena on palvelu, hankintayksikön on tarjouspyynnössään edellytettävä, että siltä osin, kuin tarjoukseen sisällytetään palvelun tuottamista varten hankittavia uusia tuotteita, ne täyttävät 29 b §:ssä säädetty vaatimukset.

29 d §

Poikkeussäännökset

Edellä 29 a §:ssä säädettyä sovelletaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) mukaisiin hankintasopimuksiin vain siltä osin kuin se ei aiheuta ristiriitaa puolustushallinnon tai Rajavartiolaitoksen toimien luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa.

Edellä 29 a §:ssä säädettyä ei myöskään sovelleta, jos soveltaminen vaarantaisi yleisen turvallisuuden tai estäisi reagoimisen kansanterveyttä koskeviin hätätiloihin.

5 b luku

Datakeskukset

29 e §

Datakeskuksen hukkalämmön hyödyntäminen

Datakeskuksen, jonka kokonaisteho ylittää megawatin, hukkalämpöä on hyödynnettävä. Jos olemassa olevan datakeskuksen hukkalämpöä ei miltei osin hyödynnetä, datakeskuksen ylläpitäjän on osoitettava, ettei se ole teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa tekemällä kustannus-hyötyanalyysi.

Datakeskuksen on toimitettava Energiavirastolle ilmoitus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä ja tieto siitä, ettei hukkalämmön hyödyntäminen ole teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa.

Ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan säätää tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

29 g §

Toimivaltainen viranomainen

Energiavirasto on toimivaltainen kansallinen viranomainen datakeskuksia koskevan unionin yhteisen luokitusjärjestelmän perustamisen ensimmäisestä vaiheesta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2024/1364 täytäntöönpanon edellyttämässä toimissa.

6 luku

Erinäiset säännökset

30 §

Viranomaiset ja niiden tehtävät

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista.

Tämän lain 3 a luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen sekä energian vähittäismyyjän markkinoinnissa ja asiakassuhteessa noudattamien menettelyjen lainmukaisuutta valvoo kuluttaja-asiamies. Valvonnasta säädetään kuluttajansuojalaissa.

30 a §

Sertifioitujen energianhallintajärjestelmien ja energiakatselmusten valvonta

Energiavirasto valvoo, että yritykset ottavat käyttöön sertifioituja energianhallintajärjestelmiä ja tekevät pakolliset yrityksen energiakatselmuksset tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Kunakin vuonna laadituista yrityksen energiakatselmuksista tarkastetaan määräosa. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastettavien yrityksen energiakatselmusten määrästä sekä tarkastamisen suorittamistavasta.

Energiavirastolla on oikeus saada pakollisen yrityksen energiakatselmuksen sekä siihen sisällytetyn kohdekatselmuksen raportit ja muut valvonnassa tarvittavat tiedot tarkastettavikseen. Energiakatselmusraportti, siihen sisällytetty kohdekatselmusraportti sekä muut viranomaisen valvonnassaan tarvitsemat tiedot tulee toimittaa Energiavirastolle kuukauden kuluessa Energiaviraston pyynnöstä. Energiakatselmusta ja kohdekatselmusta koskevat raportit eivät saa olla neljää vuotta vanhempia.

Patentti- ja rekisterihallituksen on toimitettava Energiavirastolle tämän pyynnöstä kaupparekisterin yritystietoja valvonnan järjestämiseksi. Tiedot on toimitettava viipymättä ja maksutta.

30 b §

Viranomaisen tiedonsaantioikeudet

Energiavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten välttämättömät tiedot yritykseltä, toiminnanharjoittajalta sekä muulta taholta, jota koskee tässä laissa tai sen nojalla säädetty velvollisuus.

30 c §

Viranomaisen tarkastusoikeus

Energiavirastolla on oikeus päästä valvonnan kohteena olevan toimijan tiloihin ja alueille, jos se on tässä laissa tarkoitetun valvonnan kannalta välttämätöntä, sekä tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin valvontatoimenpiteet voidaan kuitenkin ulottaa vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos, ja tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi.

Energiavirastolla on tarkastusta suorittaessaan oikeus ottaa valvonnan kohteena olevan toimijan asiakirjat ja muuta aineistoa haltuunsa, jos se on tarkastuksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Aineisto tulee palauttaa viipymättä, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä aineiston hallussapitoa.

Tarkastukseen sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

31 §

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Energiavirasto voi määrätä sen, joka rikkoo tai laiminlyö tätä lakia tai sen nojalla annettua säännöstä, täyttämään velvollisuutensa. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata. Päätöksessä voidaan myös määrätä palauttamaan asiakkaalle virheellisesti peritty maksu.

Energiavirasto voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla taikka teettämis- tai keskeyttämishallalla. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi sekä teettämis- tai keskeyttämishallan määräämisestä täytäntöön pantavaksi säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

31 a §

Viranomaisten maksulliset suoritteet

Energiavirastolla on oikeus periä tämän lain mukaisen ilmoituksen ja muun asian käsittelystä maksu.

Energiaviraston suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

32 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuun Energiaviraston päätökseen sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019).

Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus ei kuitenkaan saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhakuun 5 a luvussa tarkoitettuihin julkisia hankintoja koskeviin päätöksiin sovelletaan hankintalain 16 luvun säännöksiä.

32 a §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Energiaviraston tämän lain nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 3 c §:ssä säädetty velvoite koskee voimaantulopäivästä lähtien yli 50 000 asukkaan kuntia, ensimmäisestä päivästä tammikuuta 2027 lähtien yli 5 000 asukkaan kuntia ja ensimmäisestä päivästä tammikuuta 2030 lähtien kaikkia kuntia.

Kuntien, joiden asukasluku on tämän lain voimaan tullessa yli 50 000, on toimitettava ensimmäisen kerran 3 c §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2026. Kuntien, joiden asukasluku on 31 päivänä joulukuuta 2026 yli 5000, on toimitettava ensimmäisen kerran 3 c §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot viimeistään 30 huhtikuuta 2028. Kuntien, joiden asukasluku on 31 päivänä joulukuuta 2029 alle 5000, on toimitettava ensimmäisen kerran 3 c §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2031. Kaikkien julkisten elinten on toimitettava 3 c §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot vuoden 2021 osalta viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2026.

Tämän lain 3 g §:n mukainen energianhallintajärjestelmä on otettava käyttöön viimeistään 11 päivänä lokakuuta 2027.

Tämän lain 6 §:n mukainen yrityksen energiakatselmus on tehtävä viimeistään 11 päivänä lokakuuta 2026, jos yritys kuuluu ensimmäistä kertaa velvoitteen piiriin.

Tämän lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettun tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän lämmön- tai jäähdytysentuotannossa maakaasua saa kuitenkin käyttää 31 päivään joulukuuta 2030 saakka.

Tämän lain 27 §:n 2 momentissa tarkoitettussa uudessa tai merkittävästi uudistetussa lämmön tai jäähdytyksen tuotantoyksikössä maakaasua saa kuitenkin käyttää 31 päivään joulukuuta 2030 saakka.

Toiminnanharjoittajan on toimitettava tämän lain 27 a §:n mukainen ilmoitus suunnitelmasta Energiavirastolle ensimmäisen kerran viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2027. Jos järjestelmä ei täytä 27 §:ssä tarkoitettuja kriteerejä vuoden 2030 tietojen perusteella, on ilmoitus toimitettava viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2031.

Tämän lain 29 e §:n mukainen ilmoitus datakeskuksen kustannus-hyötyanalyysistä on ensimmäisen kerran toimitettava Energiavirastolle viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027.

2.

Laki

sähkömarkkinalain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sähkömarkkinalain (588/2013) 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 730/2021 ja 201/2025, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi seuraavasti:

19 §

Verkon kehittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan on sovellettava energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus ensin -periaatetta sähköverkkonsa suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sitä koskevissa investointipäätöksissä. Verkonhaltijan on seurattava sähköverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava sähköverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa käytettävistä vaihtoehtojen arvioinnin menetelmistä ja tässä momentissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Verkonhaltija voi täyttää verkkojen optimointia koskevien tietojen toimittamista koskevan velvoitteensa vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maakaasumarkkinalain (587/2017) 14 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 20 a § seuraavasti:

14 §

Verkon kehittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan on sovellettava energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus ensin -periaatetta maakaasuverkkonsa suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sitä koskevissa investointipäätöksissä. Verkonhaltijan on seurattava maakaasuverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava maakaasuverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa käytettävistä vaihtoehtojen arvioinnin menetelmistä ja tässä momentissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Verkonhaltija voi täyttää verkkojen optimointia koskevien tietojen toimittamista koskevan velvoitteensa vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

20 a §

Energiatehokkuus, kulutusjousto ja kysynnänohjaustoimenpiteet verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehdoissa

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehdoissa ei saa olla ehtoja, joista aiheutuu haittaa maakaasun siirron, jakelun tai toimituksen kokonaistehokkuudelle tai energiatehokkuudelle. Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla ehtoja, jotka voivat estää verkkonhaltijoita tai vähittäismyyjiä asettamasta markkinoilla saataville järjestelmäpalveluja kulutusjoustoja tai kysynnänohjaustoimenpiteitä varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

4.

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 7 §:n 2 momentti ja
lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1432/2014, 589/2017 ja 499/2023, uusi 5 a kohta seuraavasti:

6 §

Energiaviraston tehtävät kansallisena sääntelyviranomaisena

Euroopan unionin sähkö- ja maakaasualaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena sääntelyviranomaisena toimiessaan Energiaviraston tehtävänä on erityisesti:

5 a) soveltaa energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus ensin -periaatetta suorittaessaan sähkö- ja kaasuinfrastruktuuria koskevia sääntelytehtäviä;

7 §

Kansallisen sääntelyviranomaisen toimintakertomus

Kertomuksessa on esitettävä toteutetut toimenpiteet ja saavutetut tulokset 6 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä, osio sähkö- ja maakaasuinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisessa saavutetusta edistyksestä sekä arvio siitä, kuinka sähköä kantaverkonhaltijoiden ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmat vastaavat sähkön ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisten verkostojen laatimia, yhteisönlajuisia verkon kehittämissuunnitelmia. Arvioon voi sisältyä suosituksia investointisuunnitelmien muuttamisesta ja sähkö- ja maakaasuinfrastruktuurien energiatehokkuuden parantamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain (502/2023) 2 ja 3 §, 6 §:n 1 momentti ja 16 §
seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *loppuasiakkaalla* asiakasta, joka ostaa sähköä, lämpöä tai jäähdytystä omaan käyttöönsä;
- 2) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;
- 3) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, aggregointi, kulutusjousto, energian

varastointi, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta;

4) *energian vähittäismyyjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppuasiakkaille.

3 §

Lautakunnan toimivalta

Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin sähköalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä sähkömarkkina- (588/2013) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai sähkömarkkinain V osassa tarkoitettuja sähkösopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. Lautakunnan tehtävänä on myös antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin energian vähittäismyyjien ja loppuasiakkaiden energiatehokkuuslaissa (1429/2014) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. Lautakunnalla ei kuitenkaan ole toimivaltaa käsitellä Energiaviraston toimivaltaan kuuluvia asioita, joista säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 6 a §:ssä.

6 §

Jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuus

Puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan yleinen kelpoisuus tuomarinvirkaan ja hyvä perehtyneisyys sähkö- tai energiamarkkinoihin.

16 §

Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle

Jos lautakunnan ratkaisusuositus on keskeisiltä osiltaan vastainen vastaajana olevalle sähköalan yritykselle, energian vähittäismyyjälle tai muulle energiamarkkinoiden osapuolelle, lautakunnan on suosituksessaan mainittava, paljonko kustannuksia valtiolle on aiheutunut asiaan liittyvien lausuntojen ja selvitysten hankkimisesta sekä katselmusten järjestämisestä.

Jos itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut vastaajana oleva sähköalan yritys, energian vähittäismyyjä tai muu energiamarkkinoiden osapuoli ei ole noudattanut suositusta ja hän häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin, suosituksesta tiedon saaneen tuomioistuimen on velvoitettava hänet korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitettut kustannukset. Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa, jos korvausvelvollisuus muodostuisi asiassa esiin tulleisiin seikkoihin nähden kohtuuttomaksi tai jos oikeudenkäyntiin on ollut perusteltua syytä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 11.9.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala

1.

Laki

energiatehokkuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan (1429/2014) 29 h §, sellaisena kuin se on laissa 846/2024,
muutetaan 1–4 ja 6–8 §, 12, 27–29 §, 5 ja 5 a luvun otsikko, 29 a–29 d §, 29 e §, joka samalla
siirretään 5 b lukuun, sekä 29 g ja 30–32 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laeissa
1338/2016 ja 846/2024, 3 § laeissa 787/2020 ja 846/2024, 7 § osaksi laissa 1338/2016, 5 a luvun
otsikko ja 29 a–29 d § laissa 1338/2016, 29 f ja 29 g § laissa 846/2024 sekä 32 § laissa 787/2020,
ja

lisätään lakiin uusi 1 a–1 c ja 3 a luku sekä 27 a, 27 b, 30 a–30 c, 31 a ja 32 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään energiatehokkuuden edistämisestä, energiatehokkuuden parantamiseksi tehtävistä energiakatselmuksista, sähkön ja lämmön tehokkaan yhteistuotannon ja ylijäämälämmön hyödyntämisen edistämiseksi tehtävistä kustannus-hyötyanalyyseistä sekä energiamarkkinoilla toimivien yritysten velvollisuudesta pyrkiä edistämään energian tehokasta ja säästäväistä käyttöä asiakkaittensa toiminnassa.

Tässä laissa säädetään energiatehokkuuden edistämisestä, energiatehokkuuden parantamiseksi tehtävistä energiakatselmuksista ja sertifioitujen energianhallintajärjestelmien käyttöönotosta, sähkön ja lämmön tehokkaan yhteistuotannon ja ylijäämälämmön hyödyntämisen edistämiseksi tehtävistä kustannus-hyötyanalyyseistä, energiamarkkinoilla toimivien yritysten velvollisuudesta pyrkiä edistämään energian tehokasta ja säästäväistä käyttöä asiakkaittensa toiminnassa, sekä energiatehokkaista julkisista hankinnoista. Tässä laissa säädetään myös energian vähittäismyyjän loppuasiakkaan oikeuksista.

Tällä lailla pannaan täytäntöön (EU) 2023/1791 energiatehokkuudesta ja asetuksen (EU) 2023/955 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, jäljempänä **energiatehokkuusdirektiivi**.

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

Tätä lakia sovelletaan:

Voimassa oleva laki

1) yrityksiin, jotka myyvät tai jakelevat sähköä, kaukolämpöä, kaukojäähdytystä tai polttoainetta;

2) *suuriin* yrityksiin, niissä tehtäviin yrityksen energiakatselmuksiin sekä yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilöihin;

3) kaukolämpö- ja kaukojäähdytysverkkoihin, sähkön lauhdetuotantolaitoksiin ja sellaisiin teollisuuslaitoksiin, joissa voi syntyä käyttökelpoista ylijäämälämpöä;

4) valtion 3 §:n 22 kohdassa tarkoitettuihin keskushallintoviranomaisiin näiden hankkiessa 5 a luvussa tarkoitetun mukaisesti tuotteita, palveluja ja rakennuksia;

5) datakeskuksiin.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *energialla* polttoaineita, lämpöä, uusiutuvaa energiaa, sähköä ja muuta energian muotoa;

2) *energiatehokkuudella* suoritteen, palvelun, tavaran tai energian tuotoksen ja energiapanoksen välistä suhdetta;

3) *energiansäästöllä* säästetyn energian määrää, joka määritetään joko mittaamalla tai arvioimalla kulutus ennen energiategokkuutta parantavan toimenpiteen toteuttamista ja sen jälkeen siten, että energiankulutukseen vaikuttavat ulkoiset olosuhteet vakioidaan;

4) *energian loppukulutuksella* kaikkea teollisuudelle, liikenteelle, kotitalouksille, palveluihin ja maataloudelle toimitettua energiaa, ei kuitenkaan energian muuntamiseen tai tuotantoon käytettyä energiaa;

5) *energiategokkuuden parantamisella* teknisistä, ihmisten käyttäytymiseen liittyvistä tai taloudellisista muutoksista johtuvaa energiategokkuuden lisääntymistä;

6) *suurella yrityksellä* taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä ja

Ehdotus

1) yrityksiin, jotka myyvät tai jakelevat sähköä, lämpöä, jäähdytystä tai polttoainetta;

2) yrityksiin, jotka ottavat käyttöön *sertifioitun energianhallintajärjestelmän* tai tekevät yrityksen energiakatselmuksen sekä yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilöihin;

3) kaukolämpö- ja kaukojäähdytysverkkoihin, sähkön lauhdetuotantolaitoksiin ja sellaisiin teollisuuslaitoksiin, joissa voi syntyä käyttökelpoista ylijäämälämpöä;

4) *lämmön ja jäähdytyksen vähittäismyyntiin* ja siitä tehtäviin sopimuksiin;

5) *lämmön ja jäähdytyksen loppuasiakkaisiin* ja loppukäyttäjisiin;

6) *hankintayksiköihin*;

7) datakeskuksiin;

8) *julkisiin elimiin*.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *energialla* polttoaineita, lämpöä, uusiutuvaa energiaa, sähköä ja muuta energian muotoa;

2) *energiategokkuudella* suoritteen, palvelun, tavaran tai energian tuotoksen ja energiapanoksen välistä suhdetta;

3) *energiansäästöllä* säästetyn energian määrää, joka määritetään joko mittaamalla tai arvioimalla kulutus ennen energiategokkuutta parantavan toimenpiteen toteuttamista ja sen jälkeen siten, että energiankulutukseen vaikuttavat ulkoiset olosuhteet vakioidaan;

4) *energiategokkuuden parantamisella* teknisistä, ihmisten käyttäytymiseen liittyvistä tai taloudellisista muutoksista johtuvaa energiategokkuuden lisääntymistä;

5) *eurooppalaisella standardilla* Euroopan standardointikomitean, Euroopan sähkötekniikan standardointikomitean tai Euroopan telealan standardointilaitoksen hyväksymää, julkisesti käyttöön saatettua standardia;

6) *kansainvälisellä standardilla* kansainvälisen standardisoimisjärjestön

oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähintään 250 työntekijää taikka jonka vuosiliikevaihto on yli 50 miljoonaa euroa ja taseen loppusumma on yli 43 miljoonaa euroa;

7) *eurooppalaisella standardilla* Euroopan standardointikomitean, Euroopan sähkötekniikan standardointikomitean tai Euroopan telealan standardointilaitoksen hyväksymää, julkisesti käyttöön saatettua standardia;

8) *kansainvälisellä standardilla* kansainvälisen standardisointijärjestön hyväksymää, julkisesti käyttöön saatettua standardia;

9) *energian vähittäismyyjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppuasiakkaille;

10) *loppuasiakkaalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka ostaa energiaa omaa loppukäyttöään varten;

11) *loppukäyttäjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka käyttää energiaa tai lämmintä käyttövetä riippumatta siitä, onko tällä sopimussuhdetta kyseisen energian tai lämpimän käyttöveden toimittajan kanssa;

12) *polttoaineen tukkumyyjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy polttoainetta energian vähittäismyyjille;

13) *polttoaineella* verkkomaakaasua ja liikennepolttoaineena käytettävää maakaasua, nestekaasua, kivi- ja ruskohiiltä, raskasta ja kevyttä polttoöljyä, turvetta, biopolttoainetta sekä muuta liikennepolttoainetta kuin ilmailussa ja meriliikenteessä käytettävää polttoainetta;

14) *verkkomaakaasulla* maakaasuputkistoa pitkin loppukulutuspaikkaan toimitettavaa maakaasua;

15) *energiapalvelulla* energian ja energiatehokkaan teknologian tai toiminnan yhdistelmästä muodostuvaa fysikaalista etua, hyötyä ja hyödykettä, johon voi kuulua palvelun toimittamisen edellyttämiä käyttö-, huolto- ja valvontatoimia, joka toimitetaan sopimuksen perusteella ja josta tavanomaisissa olosuhteissa on todettu seuraavan todennettavissa ja mitattavissa tai arvioitavissa oleva energiatehokkuuden parantuminen tai primäärienergian säästö;

hyväksymää, julkisesti käyttöön saatettua standardia;

7) *energian vähittäismyyjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppuasiakkaille;

8) *loppuasiakkaalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka ostaa energiaa omaa loppukäyttöään varten;

9) *loppukäyttäjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka käyttää energiaa tai lämmintä käyttövetä riippumatta siitä, onko tällä sopimussuhdetta kyseisen energian vähittäismyyjän kanssa;

10) *polttoaineella* verkkomaakaasua ja liikennepolttoaineena käytettävää maakaasua, nestekaasua, kivi- ja ruskohiiltä, raskasta ja kevyttä polttoöljyä, turvetta, biopolttoainetta sekä muuta liikennepolttoainetta kuin ilmailussa ja meriliikenteessä käytettävää polttoainetta;

11) *verkkomaakaasulla* maakaasuputkistoa pitkin loppukulutuspaikkaan toimitettavaa maakaasua;

12) *energiapalvelulla* energian ja energiatehokkaan teknologian tai toiminnan yhdistelmästä muodostuvaa fysikaalista etua, hyötyä ja hyödykettä, johon voi kuulua palvelun toimittamisen edellyttämiä käyttö-, huolto- ja valvontatoimia, joka toimitetaan sopimuksen perusteella ja josta tavanomaisissa olosuhteissa on todettu seuraavan todennettavissa ja mitattavissa tai arvioitavissa oleva energiatehokkuuden parantuminen tai primäärienergian säästö;

13) *energiapalvelujen tarjoajalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka toimittaa energiapalveluja tai suorittaa muita energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä loppukäyttäjän laitoksessa tai tiloissa;

14) *yhteistuotantoyksiköllä* yksikköä, joka voi yhteistuotannolla tuottaa sähköä ja lämpöä;

15) *yhteistuotannolla* lämpöenergian ja sähkö- tai mekaanisen energian samanaikaista tuottamista samassa prosessissa;

16) *merkittävällä uudistamisella* uudistustoita, joiden kustannukset ylittävät 50 prosenttia uuden vastaavan yksikön investointikustannuksista;

17) *julkisella elimellä* kansallisia, alueellisia ja paikallisia viranomaisia ja niiden suoraan

16) *energiapalvelujen tarjoajalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka toimittaa energiapalveluja tai suorittaa muita energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä loppukäyttäjän laitoksessa tai tiloissa;

17) *yhteistuotantoyksiköllä* yksikköä, joka voi yhteistuotannolla tuottaa sähköä ja lämpöä;

18) *yhteistuotannolla* lämpöenergian ja sähkö- tai mekaanisen energian samanaikaista tuottamista samassa prosessissa;

19) *tehokkaalla yhteistuotannolla* energiatehokkuudesta, direktiivin 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/27/EU, jäljempänä *energiatehokkuusdirektiivi*, liitteessä II asetetut perusteet täyttävää yhteistuotantoa;

20) *merkittäväällä uudistamisella* uudistustöitä, joiden kustannukset ylittävät 50 prosenttia uuden vastaavan yksikön investointikustannuksista;

21) *julkisella elimellä* julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/24/EU, jäljempänä julkisista hankinnoista annettu direktiivi, tarkoitettuja hankintaviranomaisia;

22) *keskushallintoviranomaisella* kaikkia hallinnon yksikköjä, joiden toimivalta ulottuu koko valtion alueelle;

23) *etäluettavuudella* mittarin toiminnallisuutta, jossa mittarin rekisteröimä tieto luetaan viestintäverkon kautta rakennuksen ulkopuolelta;

24) *datakeskuksella* energiatilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2008 liitteessä A olevassa 2.6.3.1.16 kohdassa tarkoitettua datakeskusta.

rahoittamia ja hallinnoimia yksiköitä, jotka eivät kuitenkaan ole luonteeltaan teollisia tai kaupallisia;

18) *etäluettavuudella* mittarin toiminnallisuutta, jossa mittarin rekisteröimä tieto luetaan viestintäverkon kautta rakennuksen ulkopuolelta;

19) *kaukolämmityksellä* termisen energian jakelua höyryn tai kuuman veden muodossa keskitetyistä tai hajautetuista tuotantolähteistä verkoston välityksellä useisiin rakennuksiin tai kohteisiin käytettäväksi lämmitykseen sisätiloissa tai prosesseissa;

20) *kaukojäähdytyksellä* termisen energian jakelua höyryn tai jäähdytetyn nesteen muodossa keskitetyistä tai hajautetuista tuotantolähteistä verkoston välityksellä useisiin rakennuksiin tai kohteisiin käytettäväksi jäähdytykseen sisätiloissa tai prosesseissa;

21) *kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmällä* järjestelmää, joka tuottaa energiapalveluja loppukäyttöalojen energian kysynnän tyydyttämiseksi lämmön tai jäähdytyksen muodossa ja joka on fyysisesti toisiinsa yhdistettyjen verkkojen toiminnallinen kokonaisuus;

22) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on tosiasiallinen määräysvalta kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän toiminnasta tai joka vastaa sellaisesta investoinnista tai hankkeesta, jolla on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen;

23) *uusiutuvista lähteistä peräisin olevalla energialla tai uusiutuvalla energialla* uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001, jäljempänä *uusiutuvan energian direktiivi*, 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua uusiutuvista lähteistä peräisin olevaa energiaa tai uusiutuvaa energiaa;

24) *uusiutuvilla polttoaineilla* uusiutuvan energian direktiivin 2 artiklan 22a kohdassa tarkoitettuja uusiutuvia polttoaineita;

25) *hukkalämmöllä* uusiutuvan energian direktiivin 2 artiklan 9 kohdassa tarkoitettua hukkalämpöä;

26) *energiatehokkuus ensin -periaatteella* energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999, jäljempänä *hallintomalliasetus*, 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus etusijalle -periaatetta;

27) *energian loppukulutuksella* kaikkea teollisuudelle, liikenteelle, kotitalouksille, julkisiin ja yksityisiin palveluihin, maataloudelle, metsätaloudelle, kalataloudelle ja muille loppukäyttäjäsektoreille toimitettua energiaa, lukuun ottamatta kansainvälisen meriliikenteen polttoaineita, ympäristön energiaa ja toimituksia muuntosektorille ja energiasektorille, sekä siirto- ja jakeluhäviötä, kuten tarkoitetaan energiatilastoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1099/2008, jäljempänä *energiatilastoasetus*, liitteessä A.

28) *ympäristön energialla* uusiutuvan energian direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ympäristön energiaa;

29) *energianhallintajärjestelmällä* sellaisen strategian, jossa asetetaan energiatehokkuustavoite ja suunnitelma kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi, toisiinsa liittyviä tai keskenään vuorovaikutussuhteessa olevia osatekijöitä mukaan lukien todellisen energiankulutuksen seuranta, energiatehokkuuden parantamiseksi toteutetut toimet ja edistymisen mittaaminen;

30) *yrityksen energiakatselmuksella* järjestelmällistä menettelyä, jonka tarkoituksena on saada riittävästi tietoa rakennuksen tai rakennusryhmän, teollisen tai kaupallisen toiminnan tai laitoksen tai yksityisen tai julkisen palvelun energiankulutusprofiilista ja jonka avulla voidaan tunnistaa mahdollisuudet kustannustehokkaaseen energiansäästöön,

määrittää säästön suuruus ja tunnistaa mahdollisuudet uusiutuvan energian kustannustehokkaaseen käyttöön tai tuotantoon ja jolla raportoidaan katselmuksen tuloksista;

31) *energiapalvelusopimuksella* edunsaajan ja energiatehokkuutta parantavan toimenpiteen tarjoajan välistä sopimusjärjestelyä, joka todennetaan ja jota seurataan sopimuksen koko keston ajan, ja jossa kyseiseen toimenpiteeseen tehdyt työt, toimitetut tavarat tai tarjotut palvelut korvataan suhteessa sopimuksessa sovittuun energiatehokkuuden parantumistasoon tai muuhun sovittuun energiatehokkuuskriteeriin, kuten rahalliseen säästöön;

32) *tehokkaalla yhteistuotannolla* energiatehokkuusdirektiivin liitteessä III säädetyt perusteet täyttävää yhteistuotantoa;

33) *taloudellisesti perusteltavissa olevalla tarpeella* tarvetta, joka ei ylitä lämmitys- tai jäähdytystarvetta ja joka muutoin tyydyttäisiin markkinaehtoisesti muilla energiantuotantotavoilla kuin yhteistuotannolla;

34) *hyötylämmöllä* lämpöä, joka on tuotettu yhteistuotantoprosessissa taloudellisesti perusteltavissa olevan lämmitys- ja jäähdytystarpeen täyttämistä varten;

35) *yhteistuotannosta saatavalla sähköllä* hyötylämmön tuotantoon liittyvässä prosessissa tuotettua ja energiatehokkuusdirektiivin liitteessä II vahvistettujen yleisten periaatteiden mukaisesti laskettua sähköä;

36) *datakeskuksella* energiatilastoista annetun tilastoasetuksen liitteen A kohdassa 2.6.3.1.16 tarkoitettua datakeskusta;

37) *yrityksellä* taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä;

38) *lämpösopimuksella* loppuasiakkaan ja energian vähittäismyyjän välistä sopimusta lämmön toimittamisesta loppuasiakkaan käyttöön;

39) *jäähdytysopimuksella* loppuasiakkaan ja energian vähittäismyyjän välistä sopimusta jäähdytyksen toimittamisesta loppuasiakkaan käyttöön;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

40) *nettoalalla* maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla annetuissa rakennuksen energiatehokkuutta koskevista säännöksissä tarkoitettua lämmitettyä nettoalaa;

41) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa.

42) *fossiilisilla polttoaineilla* hallintomalliasetuksen 2 artiklan 62 kohdassa tarkoitettuja fossiilisia polttoaineita.

(uusi luku)

1 a luku

Energiatehokkuus ensin -periaate

3 a §

Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen

Viranomaisten on otettava energiatehokkuus ensin -periaate huomioon sellaisissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa, joilla on merkittävää vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen.

Jos investoinnin arvo on yli 100 000 000 euroa tai kyseessä on liikenneinfrastruktuurihanke, jonka arvo on yli 175 000 000 euroa, ja investoinnilla tai hankkeella on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen, tulee investointia tai hanketta suunnittelevan toiminnanharjoittajan ennen investointipäätöksen tekemistä tehdä selvitys vaihtoehtoisista kustannustehokkaista energiatehokkuusratkaisuista

energiatehokkuus ensin -periaatteen mukaisesti.

Vaihtoehtoisia energiatehokkuusratkaisuja ei kuitenkaan tarvitse selvittää, jos investointipäätöksen tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa muulla tavalla tai vaihtoehtoiset tavat eivät johda merkittävästi energiatehokkaampaan lopputulokseen.

3 b §

Ilmoitus energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua investointia tai hanketta suunnittelevan toiminnanharjoittajan on toimitettava Energiavirastolle ilmoitus energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta. Ilmoitukseen on liitettävä riittävät tiedot selvityksen sisällöstä tai tieto energiatehokkaampien vaihtoehtojen puuttumisesta.

Ilmoitus on toimitettava Energiavirastolle ennen rakennus- tai uudistustöihin ryhtymistä.

(uusi luku)

1 b luku

Julkista sektoria koskevat velvoitteet

3 c §

Julkisten elinten energian loppukulutuksen raportointivelvoite

Julkisen elimen on seurattava energian loppukulutustaan. Julkisen elimen on toimitettava tiedot energian loppukulutuksestaan vuosittain Energiavirastolle.

Julkisen elimen on toimitettava 1 momentissa tarkoitetut tiedot vuosittain viimeistään 30 päivänä huhtikuuta sitä edeltäneen kalenterivuoden osalta.

Julkisen elin voi täyttää 1 momentissa tarkoitetun velvoitteensa vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

3 d §

Energiatehokkuuden huomioon ottaminen alue- ja paikallisviranomaisten pitkän aikavälin suunnittelussa

Kuntien, maakuntien liittojen ja hyvinvointialueiden (alue- ja paikallisviranomaiset) on otettava energiatehokkuus huomioon pitkän aikavälin suunnittelussa, jos suunnittelu liittyy olennaisesti energiantuotantoon tai – kulutukseen tai sillä on olennaista vaikutusta kyseisen viranomaisen ilmastotoimiin.

Valmistellessaan energiatehokkuuden huomioon ottamista pitkän aikavälin suunnittelussa alue- tai paikallisviranomaisen on otettava huomioon, mitä alueiden asukkaiden, kuntalaisten, palvelujen käyttäjien ja sidosryhmien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista säädetään.

Alue- ja paikallisviranomaiset voivat täyttää 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa laatimalla vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimusjärjestelmään kuuluvan suunnitelman.

3 e §

Lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmat

Asukasluvultaan yli 45 000 asukkaan kuntien on laadittava suunnitelma mahdollisuuksista parantaa lämmityksen energiatehokkuutta hukkalämmön hyödyntämisen ja uusiutuvan energian käytön lisäämisen avulla. Suunnitelman laatimisesta on lähetettävä Energiavirastolle ilmoitus. Tiedot suunnitelman sisällöstä on liitettävä ilmoitukseen.

3 f §

Energiatehokkaiden rakennusten ostaminen ja vuokraaminen

Julkinen elin saa ostaa vain sellaisia olemassa olevia rakennuksia ja tehdä uusia vuokrasopimuksia vain sellaisista olemassa olevista rakennuksista, jotka täyttävät rakentamislain (751/2023) 11 §:ssä tarkoitetun lähes nollaenergiarakennuksen vaatimukset ja 37 §:n 2 momentissa säädetty energiatehokkuutta koskevat vaatimukset ja joille on laadittu rakennuksen energiatodistuksista annetun lain (50/2013) mukainen voimassa oleva energiatodistus, jollei hankinnan tarkoituksena ole:

- 1) perusparannus tai purkaminen;
- 2) myydä rakennus eteenpäin käyttämättä sitä julkisen elimen omiin tarkoituksiin; tai
- 3) säilyttää rakennus virallisesti suojeltuna osana tiettyä ympäristöä tai sen erityisen arkkitehtonisen tai historiallisen arvon vuoksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Edellä 1 momentissa säädettyä on kuitenkin noudatettava vain, jos se on mahdollista kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyuden, teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun kannalta.

(uusi luku)

1 c luku

Energianhallintajärjestelmät

3 g §

Pakollinen energianhallintajärjestelmä

Jos yrityksen keskimääräinen vuotuinen energian loppukulutus on yli 23 600 megawattituntia kolmen edeltäneen kalenterivuoden aikana, sen on otettava käyttöön akkreditoidun elimen eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioima energianhallintajärjestelmä.

Yrityksen tulee tehdä ilmoitus Energiavirastolle, jos sen energian loppukulutus kalenterivuoden aikana ylittää 23 600 megawattituntia.

3 h §

Pakollisesta energianhallintajärjestelmästä vapautuminen

Jos yrityksessä on käytössä akkreditoidun elimen eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioima ympäristönhallintajärjestelmä ja yritys on tehnyt 4 §:n mukaisen yrityksen energiakatselmuksen tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti, yrityksen katsotaan täyttävän 3 g §:ssä säädetyn vaatimuksen energianhallintajärjestelmän käyttöönotosta.

Jos yrityksessä on käytössä akkreditoidun elimen eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioima ympäristönhallintajärjestelmä ja yritys osallistuu valtion viranomaisen kanssa allekirjoitettuun vapaaehtoiseen

energiatehokkuussopimukseen ja edellä tarkoitettuun vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimusjärjestelmään sisältyy tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti tehty energiakatselmus, yrityksen katsotaan täyttävän 3 g §:ssä säädetyn vaatimuksen energianhallintajärjestelmän käyttöönotosta.

Jos yrityksessä on käytössä energiapalvelusopimus, joka sisältää energianhallintajärjestelmän osatekijät, yrityksen katsotaan täyttävän 3 g §:n 1 momentissa säädetyn vaatimuksen energianhallintajärjestelmän käyttöönotosta siltä osin, kuin sen energian loppukulutus on energiapalvelusopimuksen piirissä. Energiapalvelusopimuksen tulee sisältää seuraavat energianhallintajärjestelmän osatekijät

- 1) todellisen energiankulutuksen seuranta;
- 2) energiatehokkuuden parantamiseksi toteutetut toimet;
- 3) energiatehokkuuden paranemisen mittaaminen; ja
- 4) energiatehokkuusdirektiivin liitteessä XV vahvistettujen vaatimusten mukaisuus.

2 luku

Energiakatselmukset

4 §

Yrityksen energiakatselmus

Yrityksen energiakatselmus on järjestelmällinen menettely, jolla saadaan riittävästi tietoa koko konsernin tai yrityksen energiankulutusprofiilista, tunnistetaan mahdollisuudet kustannustehokkaaseen energiansäästöön, määritetään säästön suuruus ja raportoidaan katselmuksen tuloksista. Yrityksen energiakatselmuksessa otetaan huomioon kaikki yrityksen energiankäyttökohteet, joita ovat rakennukset, teollinen ja kaupallinen toiminta sekä liikenne.

Yrityksen energiakatselmukseen on sisällytettävä erillisiä kohdekohtaisia katselmuksia riittävästä määrästä yrityksen

2 luku

Energiakatselmukset

4 §

Yrityksen energiakatselmus

Yrityksen energiakatselmuksessa on otettava huomioon kaikki yrityksen energiankäyttökohteet. Yrityksen energiakatselmukseen on sisällytettävä erillisiä kohdekohtaisia katselmuksia riittävästä määrästä yrityksen toimintoja, jotta voidaan muodostaa luotettava kuva yrityksen kokonaisenergiatehokkuudesta ja todeta luotettavalla tavalla sen merkittävimmät parantamismahdollisuudet.

toimintoja, jotta voidaan muodostaa luotettava kuva yrityksen kokonaisenergiatehokkuudesta ja todeta luotettavalla tavalla sen merkittävimmät parantamismahdollisuudet.

*6 §**Pakollinen yrityksen energiakatselmus*

Yrityksen energiakatselmus on pakollinen suurille yrityksille.

Pakollinen yrityksen energiakatselmus on tehtävä vähintään neljän vuoden välein. Pakolliseen yrityksen energiakatselmukseen sisällytettävä kohdekatselmus ei saa olla neljää vuotta vanhempi.

*7 §**Pakollisesta energiakatselmuksesta vapautuminen*

Jos yrityksessä on käytössä eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti akkreditoidun elimen sertifioima energianhallintajärjestelmä tai ympäristönhallintajärjestelmä, johon sisältyy tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti tehty energiakatselmus, yrityksen ei tarvitse tehdä 6 §:ssä tarkoitettua pakollista energiakatselmusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi sertifioituksi energianhallintajärjestelmäksi luetaan ainakin sertifioitu ISO 50 001 -järjestelmä sekä sertifioitu ISO 14 001 -järjestelmä yhdistettynä akkreditoidun elimen sertifioimaan energianhallintajärjestelmään, jonka energiakatselmusvaatimukset ovat yhteneväiset ISO 50 001 -järjestelmän kanssa.

*6 §**Pakollinen yrityksen energiakatselmus*

Jos yrityksen keskimääräinen vuotuinen energian loppukulutus on yli 2 700 megawattituntia kolmen edellisen kalenterivuoden aikana, eikä yrityksellä ole käytössä 3 g §:n mukaista energianhallintajärjestelmää, sen on tehtävä yrityksen energiakatselmus.

Pakollinen yrityksen energiakatselmus on tehtävä vähintään neljän vuoden välein. Pakolliseen yrityksen energiakatselmukseen sisällytettävä kohdekatselmus ei saa olla neljää vuotta vanhempi.

Yrityksen tulee tehdä ilmoitus Energiavirastolle, jos sen energian loppukulutus kalenterivuoden aikana ylittää 2 700 megawattituntia.

*7 §**Pakollisesta energiakatselmuksesta vapautuminen*

Jos yrityksessä on käytössä akkreditoidun elimen eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioima ympäristönhallintajärjestelmä, johon sisältyy tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti tehty energiakatselmus, yrityksen katsotaan täyttävän 6 §:ssa säädetyn vaatimuksen pakollisesta yrityksen energiakatselmuksesta.

Jos yritys osallistuu sellaiseen valtion viranomaisen kanssa allekirjoitettuun vapaaehtoiseen energiaterhokkuussopimukseen, johon sisältyy tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti tehty energiakatselmus, yrityksen katsotaan täyttävän 6 §:ssä säädetyn vaatimuksen pakollisesta yrityksen energiakatselmuksesta.

Voimassa oleva laki

Jos yritys osallistuu sellaiseen valtion viranomaisen kanssa allekirjoitettuun vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimusjärjestelmään, johon sisältyy tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti tehty yrityksen energiakatselmus, yrityksen katsotaan täyttävän 6 §:n vaatimuksen pakollisesta yrityksen energiakatselmuksesta.

8 §

Yrityksen energiakatselmuksen vähimmäisvaatimukset

Yrityksen energiakatselmus tehdään koko konsernille tai yritykselle, ja se sisältää katsauksen yrityksen kaikista toiminnoista, mukaan lukien rakennukset, teollinen toiminta, kaupallinen toiminta ja liikenne, sekä niiden energiankulutuksen rakenteesta.

Yrityksen energiakatselmukseen on sisällytettävä riittävä otos kohdekatselmuksia, jotta voidaan muodostaa luotettava kokonaiskuva yrityksen kokonaisenergiatehokkuudesta ja todeta luotettavalla tavalla merkittävimmät energiatehokkuuden parantamismahdollisuudet. Riittäväksi otokseksi kohdekatselmuksia katsotaan määrä, joka kattaa riittävän määrän yrityksen kokonaisenergiankäytöstä. Yrityksen energiakatselmukseen on aina sisällytettävä vähintään yksi kohdekatselmus, paitsi jos yrityksellä ei ole yhtään energiankäyttökohdetta, jossa kohdekatselmuksen tekeminen on tarkoituksenmukaista ja taloudellisesti perusteltua.

Yrityksen energiakatselmuksessa tulee esittää keskeiset kohdekatselmusten tulokset ja merkittävät yrityksen energiatehokkuutta

Ehdotus

Jos yrityksessä on käytössä energiapalvelusopimus, joka sisältää energianhallintajärjestelmän osatekijät, yrityksen katsotaan täyttävän 6 §:n 1 momentissa säädetyn vaatimuksen yrityksen energiakatselmuksen tekemisestä siltä osin, kuin sen energian loppukulutus on energiapalvelusopimuksen piirissä. Energiapalvelusopimuksen tulee sisältää seuraavat energianhallintajärjestelmän osatekijät:

- 1) todellisen energiankulutuksen seuranta;
- 2) energiatehokkuuden parantamiseksi toteutetut toimet;
- 3) edistymisen mittaaminen; ja
- 4) energiatehokkuusdirektiivin liitteessä XV vahvistettujen vaatimusten mukaisuus.

8 §

Yrityksen energiakatselmuksen vähimmäisvaatimukset

Yrityksen energiakatselmus on tehtävä koko konsernille tai yritykselle, ja siihen tulee sisältyä katsaus yrityksen kaikista toiminnoista.

Yrityksen energiakatselmukseen on sisällytettävä sellainen otos kohdekatselmuksia, että voidaan muodostaa luotettava kokonaiskuva yrityksen kokonaisenergiatehokkuudesta ja todeta luotettavalla tavalla merkittävimmät energiatehokkuuden parantamismahdollisuudet, energiankulutuksen vähentämismahdollisuudet sekä uusiutuvan energian käytön tai tuotannon potentiaali. Yrityksen energiakatselmukseen on aina sisällytettävä vähintään yksi kohdekatselmus, paitsi jos yrityksellä ei ole yhtään energiankäyttökohdetta, jossa kohdekatselmuksen tekeminen on tarkoituksenmukaista ja taloudellisesti perusteltua.

Yrityksen energiakatselmuksessa tulee esittää keskeiset kohdekatselmusten tulokset ja merkittävät yrityksen energiatehokkuutta

parantavat toimet. Siihen on mahdollisuuksien mukaan sisällytettävä suunnitelma seuraavaan yrityksen energiakatselmukseen sisällytettävistä kohdekatselmuksista ja niiden ajankohdista.

Yrityksen energiakatselmuksessa on käytettävä luotettavia, ajan tasalla olevia sekä, mikäli mahdollista, mitattuja ja jäljitettävissä olevia operatiivisia tietoja energiankulutuksesta ja kuormitusjakaumista. Tiedot on tallennettava historiallista analyysiä ja tuloksellisuuden seurantaan varten.

Yrityksen energiakatselmukseen ei saa sisältyä lausekkeita, jotka estävät yritystä siirtämästä katselmuksen tuloksia kolmannelle osapuolelle.

Tarkempia säännöksiä yrityksen energiakatselmuksen vähimmäisvaatimuksista ja kohdekatselmusten määrästä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Valvonta

Energiavirasto valvoo, että pakolliset yrityksen energiakatselmuksat tehdään tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Kunakin vuonna laadituista yrityksen energiakatselmuksista tarkastetaan määräosa. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastettavien yrityksen energiakatselmusten määrästä sekä tarkastamisen suorittamistavasta.

Energiavirastolla on oikeus saada pakollisen yrityksen energiakatselmuksen sekä siihen sisällytetyn kohdekatselmuksen raportit tarkastettavikseen. Energiakatselmusraportti, siihen sisällytetty kohdekatselmusraportti sekä muut viranomaisen valvonnassaan tarvitsemat tiedot tulee toimittaa Energiavirastolle kuukauden kuluessa Energiaviraston pyynnöstä. Energiakatselmusta ja kohdekatselmusta koskevat raportit eivät saa olla neljää vuotta vanhempia.

Patentti- ja rekisterihallituksen on toimitettava Energiavirastolle sen pyynnöstä kaupparekisterin yritystietoja valvonnan

parantavat toimet. Siihen on mahdollisuuksien mukaan sisällytettävä suunnitelma seuraavaan yrityksen energiakatselmukseen sisällytettävistä kohdekatselmuksista ja niiden ajankohdista.

Yrityksen energiakatselmuksessa on käytettävä luotettavia, ajan tasalla olevia ja, jos mahdollista, mitattuja ja jäljitettävissä olevia operatiivisia tietoja energiankulutuksesta ja kuormitusjakaumista. Tiedot on tallennettava historiallista analyysiä ja tuloksellisuuden seurantaan varten.

Yrityksen energiakatselmukseen ei saa sisältyä lausekkeita, jotka estävät yritystä siirtämästä katselmuksen tuloksia kolmannelle osapuolelle.

Tarkempia säännöksiä yrityksen energiakatselmuksen vähimmäisvaatimuksista ja kohdekatselmusten määrästä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Yrityksen energiakatselmukseen liittyvä toimintasuunnitelma

Yrityksen on laadittava toimintasuunnitelma yrityksen energiakatselmuksen suositusten pohjalta. Toimintasuunnitelma on laadittava yrityksen energiakatselmuksen yhteydessä vähintään neljän vuoden välein. Toimintasuunnitelmassa on yksilöitävä toimenpiteet, joilla kukin suositus pannaan täytäntöön, paitsi jos täytäntöönpano ei ole teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa. Yrityksen on sisällytettävä toimintasuunnitelma ja tieto energiakatselmuksen suositusten toteuttamisasteesta kirjanpitoaissa (1336/1997) tarkoitettuun toimintakertomukseen. Jos yritys ei ole velvollinen liittämään tilinpäätökseensä toimintakertomusta, toimintasuunnitelma ja tieto energiakatselmuksen suositusten toteuttamisasteesta on sisällytettävä tilinpäätöksen liitetietoihin. Yrityksen on asetettava maksutta julkisesti saataville toimintasuunnitelma ja tieto energiakatselmuksen suositusten toteuttamisasteesta.

Voimassa oleva laki

järjestämiseksi. Tiedot on toimitettava viipymättä ja maksutta.

(uusi luku)

Ehdotus

Jos yritys on velvollinen laatimaan kestävyysraportin, siihen voidaan sisällyttää toimintasuunnitelma ja tieto energiakatselmuksen suositusten toteuttamisasteesta. Edellä tässä pykälässä säädetty ei koske liikesalaisuuslain (595/2018) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

3 a luku

**Lämmityksen ja jäähdytyksen
vähittäismyyntiä koskevat sopimukset**

18 a §

Pakottavuus

Tämän luvun säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa loppuasiakkaan vahingoksi.

18 b §

Lämpö- tai jäähdytys sopimuksen tiedot

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään ennen sopimuksen tekemistä annettavista tiedoista, lämpö- tai jäähdytys sopimuksen vähittäismyyjän on annettava loppuasiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä tiedot:

- 1) nimestään ja yhteystiedoista;
- 2) toimitettavista suorituksista tai palveluista ja niiden laadusta;
- 3) siitä, mistä ja miten loppuasiakkaan on mahdollista saada tietoja sovellettavista hinnoista, huolto- ja ylläpitomaksuista, liitännäistuotteiden hinnoista sekä muista mahdollisista kustannuksista;
- 4) sopimuksen voimassaoloajasta sekä sopimuksen jatkamiseen ja sen päättämiseen sovellettavista ehdoista;
- 5) loppuasiakkaan oikeudesta vahingonkorvaukseen ja muuhun hyvitykseen, sekä niihin liittyvistä menettelyistä, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;
- 6) käytettävissä olevista valitus- ja riidanratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta; ja

7) siitä, mistä loppuasiakkaat voivat saada tietoja heille kuuluvista oikeuksista.

Edellä tässä pykälässä tarkoitetut tiedot on kirjattava sovitussa muodossaan sopimukseen tai siitä lähetettävään vahvistusilmoitukseen. Loppuasiakkaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen on lisäksi sisällytettävä yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista näkyvästi ja ytimekkäällä ja yksinkertaisella kielellä. Yhteenvetoon on sisällytettävä tiedot vähittäismyyjän soveltamista hinnoista. Vähittäismyyjän on lisäksi annettava loppuasiakkaalle oma kappale sopimuksesta tai tiedot tehdystä sopimuksesta sekä siihen sovellettavista hinnoista ja muista ehdoista sekä asetettava verkkosivuillaan julkisesti saataville käyttämänsä yleiset hinnastot, palvelumaksut sekä yleiset sopimusehdot.

Vähittäismyyjän on huolehdittava, että loppuasiakkailla on mahdollisuus saada tiedot tekemistään sopimuksista saavutettavassa muodossa.

Energian vähittäismyyjän on toiminnassaan noudatettava riittävää huolellisuutta ja toimittava kaikissa tilanteissa ilman aiheettomia viivästyksiä.

18 c §

Loppuasiakkaan velvollisuudet

Energian vähittäismyyjän loppuasiakkaan on annettava loppukäyttäjälle tämän pyynnöstä yhteenveto keskeisistä lämpö- tai jäähdytys sopimuksen ehdoista sekä lämmön tai jäähdytyksen hankintaa koskevan sopimuksen keskeisistä tiedoista, mukaan lukien 19 b §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

Loppuasiakkaan on viipymättä ilmoitettava loppukäyttäjälle energian vähittäismyyjän sopimusehtoihin tekemistä loppukäyttäjään vaikuttavista muutoksista.

18 d §

Maksutavat

Energian vähittäismyyjän on tarjottava loppuasiakkaille erilaisia maksutapoja sekä joustavia järjestelyjä laskujen maksua varten.

Tarjotuissa vaihtoehtoissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan ottaa huomioon eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot.

18 e §

Sopimusehtojen muuttaminen

Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyjä saa muuttaa lämpö- tai jäähdytys­sopimuksen mukaisia hintoja ja muita sopimusehtoja vain:

1) sopimuksessa yksilöidyllä perusteella edellyttäen, ettei sopimuksen sisältö olennaisesti muutu;

2) jos muutos perustuu lainsäädännön muutokseen tai viranomaisen päätökseen, jota vähittäismyyjä ei ole voinut ottaa huomioon sopimusta tehtäessä; tai

3) jos muutokseen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisen muuttumisen, vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen johdosta;

Määräaikaisen sopimuksen ehtoja ei kuitenkaan saa muuttaa 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetun perusteella.

Vähittäismyyjällä on lisäksi oikeus tehdä sopimusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Vähittäismyyjän on lähetettävä loppuasiakkaalle ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste. Jos perusteena on muu syy kuin lainsäädännön muutos tai viranomaisen päätös, sopimusehtojen muutos saa tulla voimaan aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

18 f §

*Lämmityksen tai jäähdytyksen toimituksen
keskeyttäminen loppuasiakkaasta johtuvasta
syystä*

Lämmityksen tai jäähdytyksen toimitus voidaan keskeyttää, jos loppuasiakas on olennaisesti laiminlyönyt vähittäismyyjälle tulevien maksujen suorittamisen tai on muutoin olennaisesti rikkonut sopimukseen perustuvia velvoitteitaan. Ennen toimituksen keskeyttämistä loppuasiakkaalle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Kuluttajalle lähetettävässä katkaisuvaroituksessa on mainittava, miten hänen on meneteltävä, jotta hän voi vedota tässä pykälässä tarkoitettuihin oikeuksiin sekä ohjattava häntä asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä.

Toimituksen saa katkaista loppuasiakkaan maksulaiminlyönnin vuoksi aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt. Muun sopimusrikkomuksen kuin maksulaiminlyönnin vuoksi toimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu loppuasiakkaalle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuaajankohtaa.

Jos maksun laiminlyönti on johtunut loppuasiakkaan maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään, toimituksen saa keskeyttää aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua maksun eräpäivästä.

Toimitus voidaan erittäin painavista syistä keskeyttää myös aiemmin kuin viiden viikon kuluttua sopimusrikkomuksesta tehdystä ilmoituksesta.

Lämmityksen toimitusta ei saa maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää loppuasiakkaan tai loppukäyttäjän vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta lokakuun alun ja huhtikuun lopun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

5 luku

5 luku

**Sähkön ja lämmön yhteistuotannon
edistäminen**

***Lämmityksen ja jäähdytyksen
energiatehokkuus***

(ks. ehdotettava 27 b §)

27 §

***Tehokas kaukolämmitys- ja
kaukojäähdytysjärjestelmä***

Toiminnanharjoittajan on suunnitellessaan uutta tehokasta kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmää varmistettava, että järjestelmä täyttää tehokkaan kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän kriteerit silloin, kun järjestelmä käynnistyy. Uuden tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän lämmön- tai jäähdytysentuotannossa ei saa käyttää fossiilisia polttoaineita.

Toiminnanharjoittajan on suunnitellessaan olemassa olevaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmään uusia lämmön tai jäähdytyksen tuotantoyksiköitä tai olemassa olevien tuotantoyksiköiden merkittävää uudistamista varmistettava, ettei fossiilisten polttoaineiden, pois lukien maakaasu, käyttö järjestelmässä lisäännä verrattuna kolmen edeltävän täyden toiminnan kalenterivuoden keskimääräiseen vuotuisen kulutukseen ennen uudistamista. Toiminnanharjoittajan on varmistettava, ettei uudessa tai merkittävästi uudistetussa lämmön tai jäähdytyksen tuotantoyksikössä käytetä fossiilisia polttoaineita.

Kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmä on tehokas:

1) vuoden 2027 loppuun saakka, jos se käyttää vähintään 50-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 50-prosenttisesti hukkalämpöä, 75-prosenttisesti yhteistuotannosta saatavaa lämpöä tai 50-prosenttisesti tällaisen energian ja lämmön yhdistelmää;

2) vuosina 2028–2034, jos se käyttää vähintään 50-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 50-prosenttisesti hukkalämpöä, 50-

prosenttisesti uusiutuvaa energiaa ja hukkalämpöä, 80-prosenttisesti tehokkaasta yhteistuotannosta saatavaa lämpöä tai vähintään sellaista verkkoon menevän lämpöenergian yhdistelmää, jossa uusiutuvan energian osuus on vähintään 5 prosenttia ja uusiutuvan energian, hukkalämmön tai tehokkaan yhteistuotannon kokonaisuus on vähintään 50 prosenttia;

3) vuosina 2035–2039, jos se käyttää vähintään 50-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 50-prosenttisesti hukkalämpöä tai 50-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa ja hukkalämpöä, tai järjestelmää, jossa uusiutuvan energian, hukkalämmön tai tehokkaasta yhteistuotannosta saatavan lämmön kokonaisuus on vähintään 80 prosenttia ja lisäksi uusiutuvan energian tai hukkalämmön kokonaisuusosuus on vähintään 35 prosenttia;

4) vuosina 2040–2044, jos se käyttää vähintään 75-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 75-prosenttisesti hukkalämpöä tai 75-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa ja hukkalämpöä, tai järjestelmää, jossa käytetään uusiutuvaa energiaa, hukkalämpöä ja tehokkaasta yhteistuotannosta saatavaa lämpöä vähintään 95-prosenttisesti, ja jossa lisäksi uusiutuvan energian tai hukkalämmön kokonaisuus on vähintään 35 prosenttia;

5) vuosina 2045–2049, jos se käyttää vähintään 75-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa, 75-prosenttisesti hukkalämpöä tai 75-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa ja hukkalämpöä;

6) 1.1.2050 lähtien, kun se käyttää ainoastaan uusiutuvaa energiaa, ainoastaan hukkalämpöä tai ainoastaan uusiutuvan energian ja hukkalämmön yhdistelmää.

Järjestelmä on tehokas myös, jos se tuottaa kasvihuonekaasupäästöjä asiakkaille toimitettua lämmitys- tai jäähdytysyksikköä kohden enintään:

1) vuoden 2025 loppuun asti: 200 grammaa/kilowattitunnilta;

2) vuosina 2026–2034: 150 grammaa/kilowattitunnilta;

3) vuosina 2035–2044: 100 grammaa/kilowattitunnilta;

- 4) vuosina 2045–2049: 50
grammaa/kilowattitunnilta;
5) vuoden 2050 alusta lähtien: 0
grammaa/kilowattitunnilta.

(uusi)

27 a §

*Suunnitelma tehokkaan kaukolämmitys- ja
kaukojäähdytysjärjestelmän kriteerien
täyttämiseksi*

Niiden olemassa olevien kokonaistuotoltaan yli viiden megawatin kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmien, jotka eivät vuoden 2026 tietojen perusteella täytä tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän kriteereitä, toiminnanharjoittajien on laadittava suunnitelma tehokkaan kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän kriteerien täyttämiseksi. Toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus suunnitelmasta Energiavirastolle viiden vuoden välein. Suunnitelma on liitettävä ilmoitukseen.

27 §

27 b §

Kustannus-hyötyanalyysi

Kustannus-hyötyanalyysi

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi olemassa olevaa sähkön lauhdetuotantolaitosta, jonka polttoaineteho on yli 20 MW, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi laitoksen kustannusten ja hyötyjen arvioimiseksi sen toteuttamisesta tehokkaana yhteistuotantolaitoksena.

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi teollisuuslaitosta, josta voi syntyä ylijäämälämpöä käyttökelpoisella lämpötilatasolla ja jonka kokonaislämpöteho on yli 20 MW, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi kustannusten ja hyötyjen arvioimiseksi ylijäämälämmön käyttämisestä taloudellisesti perusteltua kysyntää varten ja laitoksen liittämisestä kaukolämpö- ja kaukojäähdytysverkkoon.

Suunniteltaessa uutta kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysverkkoa alueelle, jossa on teollisuuslaitos, jonka kokonaislämpöteho on

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi sähkön lauhdetuotantolaitosta, jonka polttoaineteho on yli kymmenen megawattia, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi kustannusten ja hyötyjen arvioimiseksi laitoksen toteuttamisesta tehokkaana yhteistuotantolaitoksena.

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi teollisuuslaitosta, jonka kokonaislämpöteho on yli 8 megawattia, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi hukkalämmön käytön arvioimiseksi laitosalueella tai sen ulkopuolella.

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi erityislaitosta kuten jätevedenkäsittelylaitos ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitos, jonka käyttämä kokonaisteho seitsemän megawattia, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-

yli 20 MW, tai suunniteltaessa olemassa olevassa kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysverkossa uutta energiantuotantolaitosta, jonka polttoaineteho on yli 20 MW, tai uudistettaessa merkittävästi tällaista olemassa olevaa laitosta, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi aiheutuvien kustannusten ja hyötyjen arvioimiseksi lähellä sijaitsevista teollisuuslaitoksista syntyvän käyttökelpoisen ylijäämälämmön käyttämisestä.

Sellaisten laitteiden asentamista, joilla otetaan talteen polttolaitoksen tuottamaa hiilidioksidia sen varastoisemiseksi hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetun lain (416/2012) mukaisesti, ei pidetä 1–3 momentissa tarkoitettuna uudistamisena.

hyötyanalyysi hukkalämmön käytön arvioimiseksi laitosalueella tai sen ulkopuolella.

Suunniteltaessa uutta tai uudistettaessa merkittävästi datakeskusta, jonka nimellinen kokonaisenergiapanos on yli megawatti, toiminnanharjoittajan on tehtävä kustannus-hyötyanalyysi hukkalämmön käytön arvioimiseksi laitosalueella tai sen ulkopuolella.

Sellaisten laitteiden asentamista, joilla otetaan talteen polttolaitoksen tuottamaa hiilidioksidia sen varastoisemiseksi hiilidioksidin talteen ottamisesta ja varastoinnista annetun lain (416/2012) mukaisesti, ei pidetä uudistamisena.

Kustannus-hyötyanalyysin sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

28 §

28 §

*Kustannus-hyötyanalyysista vapauttaminen**Kustannus-hyötyanalyysista vapauttaminen*

Sen estämättä, mitä 27 §:ssä säädetään, kustannus-hyötyanalyysia ei tarvitse tehdä silloin, kun kyseessä on:

1) huippukuormitusaikoina käytettävä tai varavoimaa tuottava laitos, jonka toiminta-ajaksi on suunniteltu alle 1 500 käyttötuntia vuodessa;

2) ydinvoimalaitos;

3) laitos, joka on sijoitettava lähelle hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetun lain mukaisesti hyväksyttyä geologista varastointipaikkaa;

4) olemassa olevassa kaukolämpöverkossa oleva uusi energiantuotantolaitos, jonka teho on vähäinen, eikä kaukolämpöverkon läheisyydessä ole tarjolla käyttökelpoista teollisuuden ylijäämälämpöä;

5) uusi tai uudistettava teollisuuslaitos, jonka käyttökelpoisen ylijäämälämmön määrä on vähäinen, eikä laitoksen läheisyydessä ole kaukolämpöverkkoa; tai

Sen estämättä, mitä 27 b §:ssä säädetään, kustannus-hyötyanalyysia ei tarvitse tehdä silloin, kun kyseessä on:

1) huippukuormitusaikoina käytettävä tai varavoimaa tuottava laitos, jonka toiminta-ajaksi on suunniteltu alle 1 500 käyttötuntia vuodessa;

2) laitos, joka on sijoitettava lähelle hiilidioksidin talteen ottamisesta ja varastoinnista annetun lain mukaisesti hyväksyttyä geologista varastointipaikkaa;

3) olemassa olevassa kaukolämpöverkossa oleva uusi energiantuotantolaitos, jonka teho on vähäinen, eikä kaukolämpöverkon läheisyydessä ole tarjolla käyttökelpoista teollisuuden ylijäämälämpöä;

4) uusi tai uudistettava teollisuuslaitos, jonka käyttökelpoisen ylijäämälämmön määrä on vähäinen, eikä laitoksen läheisyydessä ole kaukolämpöverkkoa;

5) datakeskus, jonka hukkalämpöä käytetään tai tullaan käyttämään kaukolämpöverkossa tai suoraan sisätilojen lämmitykseen, lämpimän käyttöveden valmistukseen tai

6) laitos, joka sijaitsee alueella, jolla on vähäinen kaukolämmön kysyntä.

Edellä 1 momentin 4–6 kohdassa tarkoitetuista vapautusperusteista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

29 §

Ilmoitus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä

Hankkeesta vastaavan toiminnanharjoittajan on toimitettava ilmoitus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä Energiavirastolle. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi kustannushyöty-analyysin tulos ja se, aikooko toiminnanharjoittaja toteuttaa 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun sähköntuotantolaitoksen yhteistuotantolaitoksena tai hyödyntää *teollisuuden* ylijäämälämpöä kaukolämpönä 27 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Ilmoitus on toimitettava Energiavirastolle ennen rakennus- tai uudistustöihin ryhtymistä.

Energiavirasto voi pyytää kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta lisäselvitystä, jos toimitettu ilmoitus ei ole riittävä tai toiminnanharjoittaja ilmoittaa, ettei toteuta yhteistuotantolaitosta taikka hyödynnä *teollisuuden* ylijäämälämpöä, vaikka kustannus-hyötyanalyysi osoittaa toteuttamisen tai hyödyntämisen kannattavaksi. Lisäselvitys on toimitettava Energiavirastolle kuukauden kuluessa Energiaviraston pyynnöstä. Rakennus- tai uudistustöitä ei saa jatkaa ennen lisäselvityksen toimittamista.

Kustannus-hyötyanalyysin ja siitä tehtävän ilmoituksen sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

5 a luku

muuhun käyttöön rakennuksessa, rakennusryhmässä tai tiloissa, joissa se sijaitsee; tai

6) laitos, joka sijaitsee alueella, jolla on vähäinen kaukolämmön kysyntä.

Edellä 1 momentin 3–6 kohdassa tarkoitetuista vapautusperusteista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

29 §

Ilmoitus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä

Hankkeesta vastaavan toiminnanharjoittajan on toimitettava ilmoitus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä Energiavirastolle. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi kustannus-hyötyanalyysin tulos ja se, aikooko toiminnanharjoittaja toteuttaa 27 b §:n 1 momentissa tarkoitetun sähköntuotantolaitoksen yhteistuotantolaitoksena tai hyödyntää ylijäämälämpöä 27 b §:n 2, 3 tai 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Ilmoitus on toimitettava Energiavirastolle ennen rakennus- tai uudistustöihin ryhtymistä.

Energiavirasto voi pyytää kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta lisäselvitystä, jos toimitettu ilmoitus ei ole riittävä tai toiminnanharjoittaja ilmoittaa, ettei toteuta yhteistuotantolaitosta taikka hyödynnä ylijäämälämpöä, vaikka kustannus-hyötyanalyysi osoittaa toteuttamisen tai hyödyntämisen kannattavaksi. Lisäselvitys on toimitettava Energiavirastolle kuukauden kuluessa Energiaviraston pyynnöstä. Rakennus- tai uudistustöitä ei saa jatkaa ennen lisäselvityksen toimittamista.

Kustannus-hyötyanalyysistä tehtävästä ilmoituksesta ja ilmoituksen sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

5 a luku

Julkisten elinten hankinnat***Julkiset hankinnat***

29 a §

29 a §

*Keskushallinnon hankintojen
energiatehokkuus****Julkisten hankintojen energiatehokkuus***

Keskushallintoviranomaisten on hankittava energiatehokkaita tuotteita, palveluja ja rakennuksia, jos se on mahdollista kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyys- ja teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun kannalta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus koskee keskushallintoviranomaisten tekemiä tuotteiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankintasopimuksia, joiden arvo vastaa vähintään julkisista hankinnoista annetun direktiivin 4 artiklassa säädettyjä kynnysarvoja.

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016), jäljempänä *hankintalaki* sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) mukaisten hankintayksiköiden on noudatettava jäljempänä tässä luvussa säädettyjä velvoitteita tehdessään mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvia hankintoja tai käyttöoikeussopimuksia, joiden arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin näissä laeissa säädetyt EU-kynnysarvot.

Hankintayksikön ei tarvitse noudattaa tässä luvussa säädettyjä hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen tekemistä koskevia velvoitteita, jos se ei ole teknisesti toteutettavissa.

Suunnitellessaan 1 momentissa tarkoitettua hankinnan tai käyttöoikeussopimuksen tekemistä hankintayksikön on sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta arvioimalla vaihtoehtoisia kustannustehokkaita energiatehokkuusratkaisuja.

Suunniteltaessa julkisen elimen rakennusurakan, julkisen elimen omistamaan rakennukseen liittyvän palveluhankinnan tai muun palveluhankinnan toteuttamista hankintayksikön on arvioitava mahdollisuus hyödyntää energiapalvelusopimuksia.

29 b §

29 b §

*Tuotteiden hankinta****Tuotteiden hankinta***

Jos hankinnan kohteena on tuote, joka kuuluu tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (1005/2008) soveltamisalaan ja tuotteeseen on liitetty energiamerkintä, keskushallintoviranomainen saa hankkia vain

Jos hankinnan kohteena on tuote, joka kuuluu tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (1005/2008) soveltamisalaan ja tuotteeseen on liitetty energiamerkintä, koskevien puitteiden vahvistamisesta ja

parhaaseen mahdolliseen energiatehokkuusluokkaan kuuluvan tuotteen. Jos hankittavassa tuotteessa ei ole energiamerkintää, mutta tuotteelle on annettu energiatehokkuusvaatimuksia Euroopan komission ekologista suunnittelua koskevassa tuoteryhmäkohtaisessa täytäntöönpanosäädöksessä, keskushallintoviranomainen saa hankkia vain täytäntöönpanosäädöksessä määriteltyjä energiatehokkuuden viitearvojen mukaisia tuotteita. Tuotteita hankittaessa on kuitenkin otettava huomioon tarve varmistaa riittävä kilpailu.

Jos hankinnan kohteena on tuotepaketti, joka kuuluu kokonaisuudessaan 1 momentissa tarkoitetun täytäntöönpanosäädöksen soveltamisalaan, keskushallintoviranomainen saa hankintapäätöksessä asettaa kyseisen tuotepaketin kokonaisenergiatehokkuuden etusijalle yksittäisten tuotteiden energiatehokkuuteen nähden ja hankkia sellaisen tuotepaketin, joka kuuluu parhaaseen energiatehokkuusluokkaan.

Keskushallintoviranomainen saa hankkia vain sellaisia toimistolaitteita, jotka täyttävät vähintään Amerikan yhdysvaltojen hallituksen ja Euroopan yhteisön välisen toimistolaitteiden energiatehokkuutta osoittavia merkintöjä koskevien ohjelmien yhteensovittamista koskevan sopimuksen tekemisestä tehdyn neuvoston päätöksen 2006/1005/EY soveltamisalaan kuuluvan sopimuksen liitteessä C tarkoitetut energiatehokkuusvaatimukset.

Keskushallintoviranomainen saa hankkia vain sellaisia autonrenkaita, jotka kuuluvat renkaiden merkitsemisestä polttoainetaloudellisuuden ja muiden keskeisten ominaisuuksien osalta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1222/2009 mukaiseen polttoainetaloudellisuusluokkaan A. Keskushallintoviranomainen saa kuitenkin hankkia mainitun asetuksen mukaiseen märkäpito- tai vierintäluokkaan A kuuluvia renkaita turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä.

direktiivin 2010/30/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1369 mukaisesti energiamerkintä, hankintayksikkö saa hankkia ainoastaan tuotteita, jotka kuuluvat kahteen parhaaseen niistä energiatehokkuusluokista, joissa on merkittävästi tuotteita.

Jos hankittavassa tuotteessa ei ole energiamerkintää, mutta tuotteelle on annettu energiatehokkuusvaatimuksia energiaan liittyvien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/125/EY tai kestävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista, direktiivin (EU) 2020/1828 ja asetuksen (EU) 2023/1542 muuttamisesta sekä direktiivin 2009/125/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1781 nojalla annetussa Euroopan komission asetuksessa, hankintayksikkö saa hankkia vain kyseisessä komission asetuksessa säädettyjen energiatehokkuuden viitearvojen mukaisia tuotteita.

Jos hankinnan kohteena on tuotteiden kokonaisuus, jonka sisältämät tuotteet erikseen ja lisäksi myös koko tuotepaketti yhdessä kuuluvat 1 momentissa tarkoitetun täytäntöönpanosäädöksen soveltamisalaan, hankintayksikkö saa asettaa tuotepaketin kokonaisenergiatehokkuuden etusijalle yksittäisten tuotteiden energiatehokkuuteen nähden.

Jos hankinnan kohteena ovat auton renkaat, jotka kuuluvat renkaiden merkitsemisestä polttoainetaloudellisuuden ja muiden keskeisten ominaisuuksien osalta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/740 soveltamisalaan, hankintayksikkö saa hankkia vain korkeimpaan polttoainetaloudellisuusluokkaan kuuluvia renkaita. Mainitun asetuksen soveltamisalaan kuuluvia renkaita, jotka eivät kuulu korkeimpaan polttoainetaloudellisuusluokkaan, saa kuitenkin hankkia, jos se on perusteltua turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä.

29 c §

29 c §

*Palvelujen hankinta**Palvelujen hankinta*

Keskushallintoviranomaisen on edellytettävä palvelusopimuksia koskevista tarjouspyynnöissä, että palveluntarjoajat käyttävät 29 b §:ssä tarkoitetut vaatimukset täyttäviä tuotteita siltä osin kuin ne hankkivat uusia tuotteita osittain tai kokonaan kyseisten palvelujen tarjoamista varten.

Jos hankinnan kohteena on palvelu, hankintayksikön on tarjouspyynnössään edellytettävä, että siltä osin, kuin tarjoukseen sisällytetään palvelun tuottamista varten hankittavia uusia tuotteita, ne täyttävät 29 b §:ssä säädetty vaatimukset.

29 d §

29 d §

*Energiatehokkaiden rakennusten hankinta****Poikkeussäännökset***

Keskushallintoviranomainen saa hankkia vain sellaisia rakennuksia ja tehdä uusia vuokrasopimuksia vain sellaisista rakennuksista, jotka täyttävät rakentamislain (751/2023) 37 §:n mukaiset energiatehokkuutta koskevat vähimmäisvaatimukset ja joille on laadittu rakennuksen energiatodistuksista annetun lain (50/2013) tai kumotun rakennuksen energiatehokkuudesta annetun lain (487/2007) mukainen voimassa oleva energiatodistus, jollei hankinnan tarkoituksena ole:

Edellä 29 a §:ssä säädettyä sovelletaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) mukaisiin hankintasopimuksiin vain siltä osin kuin se ei aiheuta ristiriitaa puolustushallinnon tai Rajavartiolaitoksen toimien luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa.

Edellä 29 a §:ssä säädettyä ei myöskään sovelleta, jos soveltaminen vaarantaisi yleisen turvallisuuden tai estäisi reagoimisen kansanterveyttä koskeviin hätätiloihin.

1) rakennuksen pitkälle menevä perusparannus tai purkaminen;

2) myydä rakennus käyttämättä sitä keskushallintoviranomaisen omiin tarkoituksiin; tai

3) säilyttää rakennus virallisesti suojeltuna osana ympäristöä tai sen erityisen arkkitehtonisen tai historiallisen arvon vuoksi.

5 b luku

5 b luku

Datakeskukset**Datakeskukset**

29 e §

29 e §

*Puolustushallinnon hankinnat****Datakeskuksen hukkalämmön hyödyntäminen***

Edellä 29 a–29 d §:ssä säädettyä ei sovelleta julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) mukaisiin hankintasopimuksiin.

Datakeskuksen, jonka kokonaisteho ylittää megawatin, hukkalämpöä on hyödynnettävä. Jos olemassa olevan datakeskuksen

Voimassa oleva laki

Puolustushallinnon ja rajavartiolaitoksen hankintasopimuksiin mainittuja pykäläiä sovelletaan vain siltä osin kuin se ei aiheuta ristiriitaa puolustushallinnon tai rajavartiolaitoksen toimien luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa.

(ei muutoksia 29 f §:ään)

29 f §

Datakeskuksia koskevat tiedot

Suomen alueella toimivan datakeskuksen, jonka asennetun tietotekniikan tehontarve on vähintään 500 kilowattia, omistajan tai ylläpitäjän on asetettava julkisesti saataville verkkosivuillaan tieto maakunnasta, jossa datakeskus sijaitsee. Sijaintimaakunnan muuttuessa uusi tieto on asetettava saataville viimeistään 15 päivänä toukokuuta muutosta seuraavana vuonna.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta datakeskuksiin, joita käytetään maanpuolustuksessa, alueellisen koskemattomuuden valvonnassa tai turvaamisessa taikka väestönsuojelussa tai yhteiskunnan kannalta elintärkeiden toimintojen toteuttamisessa. Energiaviraston on datakeskuksen omistajan tai ylläpitäjän pyynnöstä annettava lausuntonsa siitä, kuuluuko datakeskus tämän pykälän soveltamisalaan. Ennen lausuntonsa antamista Energiaviraston on pyydettävä lausunto puolustusministeriöltä ja, jos datakeskuksessa on väestönsuojelun kannalta merkityksellistä toimintaa, sisäministeriöltä.

Edellä 1 momentissa säädetty ei koske liikesalaisuuslain (595/2018) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

29 g §

Ehdotus

hukkalämpöä ei miltään osin hyödynnetä, datakeskuksen ylläpitäjän on osoitettava, ettei se ole teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa tekemällä kustannus-hyötyanalyysi.

Datakeskuksen on toimitettava Energiavirastolle ilmoitus kustannus-hyötyanalyysin tekemisestä ja tieto siitä, ettei hukkalämmön hyödyntäminen ole teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa.

Ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan säätää tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

(ei muutoksia 29 f §:ään)

29 f §

Datakeskuksia koskevat tiedot

Suomen alueella toimivan datakeskuksen, jonka asennetun tietotekniikan tehontarve on vähintään 500 kilowattia, omistajan tai ylläpitäjän on asetettava julkisesti saataville verkkosivuillaan tieto maakunnasta, jossa datakeskus sijaitsee. Sijaintimaakunnan muuttuessa uusi tieto on asetettava saataville viimeistään 15 päivänä toukokuuta muutosta seuraavana vuonna.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta datakeskuksiin, joita käytetään maanpuolustuksessa, alueellisen koskemattomuuden valvonnassa tai turvaamisessa taikka väestönsuojelussa tai yhteiskunnan kannalta elintärkeiden toimintojen toteuttamisessa. Energiaviraston on datakeskuksen omistajan tai ylläpitäjän pyynnöstä annettava lausuntonsa siitä, kuuluuko datakeskus tämän pykälän soveltamisalaan. Ennen lausuntonsa antamista Energiaviraston on pyydettävä lausunto puolustusministeriöltä ja, jos datakeskuksessa on väestönsuojelun kannalta merkityksellistä toimintaa, sisäministeriöltä.

Edellä 1 momentissa säädetty ei koske liikesalaisuuslain (595/2018) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

29 g §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudet
datakeskukselta*

Energiavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tämän lain säännösten noudattamisen valvontaa varten välttämättömät tiedot datakeskukselta. Energiavirasto voi luovuttaa 29 f §:n 2 momentissa tarkoitettulle lausunnonantajalle tarvittavat tiedot lausunnon antamiseksi.

29 h §

*Viranomaisen tarkastusoikeus
datakeskuksessa*

Energiavirastolla on oikeus päästä valvonnan kohteena olevien datakeskusten tiloihin ja alueille, jos se on tässä laissa tarkoitettun valvonnan kannalta välttämätöntä, sekä tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin valvontatoimenpiteet voidaan kuitenkin ulottaa vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos, ja tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi.

Energiavirastolla on tarkastusta suorittaessaan oikeus ottaa datakeskuksen omistajan ja ylläpitäjän asiakirjat ja muuta aineistoa haltuunsa, jos se on tarkastuksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Aineisto tulee palauttaa viipymättä, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä aineiston hallussapitoa.

6 luku

Erinäiset säännökset

30 §

Valvontaviranomainen

Toimivaltainen viranomainen

Energiavirasto on toimivaltainen kansallinen viranomainen datakeskuksia koskevan unionin yhteisen luokitusjärjestelmän perustamisen ensimmäisestä vaiheesta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2024/1364 täytäntöönpanon edellyttämässä toimissa.

(kumotaan)

6 luku

Erinäiset säännökset

30 §

Viranomaiset ja niiden tehtävät

Voimassa oleva laki

Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista.

(uusi)

Ehdotus

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista.

Tämän lain 3 a luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen sekä energian vähittäismyyjän markkinoinnissa ja asiakassuhteessa noudattamien menettelyjen lainmukaisuutta valvoo kuluttaja-asiamies. Valvonnasta säädetään kuluttajansuojalaissa.

30 a §

Sertifioitujen energianhallintajärjestelmien ja energiakatselmusten valvonta

Energiavirasto valvoo, että yritykset ottavat käyttöön sertifioituja energianhallintajärjestelmiä ja tekevät pakolliset yrityksen energiakatselmuksen tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Kunakin vuonna laadituista yrityksen energiakatselmuksista tarkastetaan määräosa. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastettavien yrityksen energiakatselmusten määrästä sekä tarkastamisen suorittamistavasta.

Energiavirastolla on oikeus saada pakollisen yrityksen energiakatselmuksen sekä siihen sisällytetyn kohdekatselmuksen raportit ja muut valvonnassa tarvittavat tiedot tarkastettavikseen. Energiakatselmusraportti, siihen sisällytetty kohdekatselmusraportti sekä muut viranomaisen valvonnassaan tarvitsemat tiedot tulee toimittaa Energiavirastolle kuukauden kuluessa Energiaviraston pyynnöstä. Energiakatselmusta ja kohdekatselmusta koskevat raportit eivät saa olla neljää vuotta vanhempia.

Patentti- ja rekisterihallituksen on toimitettava Energiavirastolle tämän pyynnöstä kaupparekisterin yritystietoja valvonnan järjestämiseksi. Tiedot on toimitettava viipymättä ja maksutta.

(uusi)

30 b §

Viranomaisen tiedonsaantioikeudet

Energiavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten välttämättömät tiedot yritykseltä, toiminnanharjoittajalta sekä muulta taholta, jota koskee tässä laissa tai sen nojalla säädetty velvollisuus.

(uusi)

30 c §

Viranomaisen tarkastusoikeus

Energiavirastolla on oikeus päästä valvonnan kohteena olevan toimijan tiloihin ja alueille, jos se on tässä laissa tarkoitetun valvonnan kannalta välttämätöntä, sekä tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin valvontatoimenpiteet voidaan kuitenkin ulottaa vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos, ja tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi.

Energiavirastolla on tarkastusta suorittaessaan oikeus ottaa valvonnan kohteena olevan toimijan asiakirjat ja muuta aineistoa haltuunsa, jos se on tarkastuksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Aineisto tulee palauttaa viipymättä, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä aineiston hallussapitoa.

Tarkastukseen sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

31 §

31 §

Uhkasakko

Energiavirasto voi tehostaa tämän lain nojalla tekemäänsä päätöstä uhkasakolla. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Energiavirasto voi määrätä sen, joka rikkoo tai laiminlyö tätä lakia tai sen nojalla annettua säännöstä, täyttämään velvollisuutensa. Päättöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Päätöksessä voidaan myös määrätä palauttamaan asiakkaalle virheellisesti peritty maksu.

Energiavirasto voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla taikka teettämis- tai keskeyttämisuhalla. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi sekä teettämis- tai keskeyttämisuhan määräämisestä täytäntöön pantavaksi säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

(uusi)

31 a §

Viranomaisten maksulliset suoritteet

Energiavirastolla on oikeus periä tämän lain mukaisen ilmoituksen ja muun asian käsittelystä maksu.

Energiaviraston suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

32 §

32 §

Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhakuun Energiaviraston päätökseen sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019).

Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus ei kuitenkaan saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhakuun 5 a luvussa tarkoitettuihin julkisia hankintoja koskeviin päätöksiin sovelletaan hankintalain 16 luvun säännöksiä.

(uusi)

32 a §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Energiaviraston tämän lain nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai

päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 3 c §:ssä säädetty velvoite koskee voimaantulopäivästä lähtien yli 50 000 asukkaan kuntia, ensimmäisestä päivästä tammikuuta 2027 lähtien yli 5 000 asukkaan kuntia ja ensimmäisestä päivästä tammikuuta 2030 lähtien kaikkia kuntia.

Kuntien, joiden asukasluku on tämän lain voimaan tullessa yli 50 000, on toimitettava ensimmäisen kerran 3 c §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2026. Kuntien, joiden asukasluku on 31 päivänä joulukuuta 2026 yli 5000, on toimitettava ensimmäisen kerran 3 c §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot viimeistään 30 huhtikuuta 2028. Kuntien, joiden asukasluku on 31 päivänä joulukuuta 2029 alle 5000, on toimitettava ensimmäisen kerran 3 c §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2031. Kaikkien julkisten elinten on toimitettava 3 c §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot vuoden 2021 osalta viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2026.

Tämän lain 3 g §:n mukainen energianhallintajärjestelmä on otettava käyttöön viimeistään 11 päivänä lokakuuta 2027.

Tämän lain 6 §:n mukainen yrityksen energiakatselmus on tehtävä viimeistään 11 päivänä lokakuuta 2026, jos yritys kuuluu ensimmäistä kertaa velvoitteen piiriin.

Tämän lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun tehokkaan kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmän lämmön- tai jäähdytysentuotannossa maakaasua saa kuitenkin käyttää 31 päivään joulukuuta 2030 saakka.

Tämän lain 27 §:n 2 momentissa tarkoitetussa uudessa tai merkittävästi uudistetussa lämmön tai jäähdytyksen tuotantoyksikössä maakaasua saa kuitenkin käyttää 31 päivään joulukuuta 2030 saakka.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Toiminnanharjoittajan on toimitettava tämän lain 27 a §:n mukainen ilmoitus suunnitelmasta Energiavirastolle ensimmäisen kerran viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2027. Jos järjestelmä ei täytä 27 §:ssä tarkoitettuja kriteerejä vuoden 2030 tietojen perusteella, on ilmoitus toimitettava viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2031.

Tämän lain 29 e §:n mukainen ilmoitus datakeskuksen kustannus-hyötyanalyysistä on ensimmäisen kerran toimitettava Energiavirastolle viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027.

2.

Laki

sähkömarkkinalain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sähkömarkkinalain (588/2013) 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 730/2021 ja 201/2025, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

Verkon kehittämisvelvollisuus

Verkon kehittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee riittävän hyvälaatuisen sähkön saannin turvaamiseksi verkkonsa käyttäjille ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin sähköverkkojen toiminnalle säädettyjen vaatimusten ja verkon käyttäjien kohtuullisten tarpeiden mukaisesti.

Sähköverkko on suunniteltava ja rakennettava ja sitä on ylläpidettävä siten, että:

1) sähköverkko täyttää sähköverkon toiminnan laatuvaatimukset ja sähkönsiirron sekä -jakelun tekninen laatu on muutoinkin hyvä;

Verkonhaltijan tulee riittävän hyvälaatuisen sähkön saannin turvaamiseksi verkkonsa käyttäjille ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin sähköverkkojen toiminnalle säädettyjen vaatimusten ja verkon käyttäjien kohtuullisten tarpeiden mukaisesti.

Sähköverkko on suunniteltava ja rakennettava ja sitä on ylläpidettävä siten, että:

1) sähköverkko täyttää sähköverkon toiminnan laatuvaatimukset ja sähkönsiirron sekä -jakelun tekninen laatu on muutoinkin hyvä;

2) sähköverkko ja sähköverkkopalvelut toimivat luotettavasti ja varmasti silloin, kun niihin kohdistuu normaaleja odotettavissa olevia ilmastollisia, mekaanisia tai muita ulkoisia häiriöitä;

3) sähköverkko ja sähköverkkopalvelut toimivat mahdollisimman luotettavasti normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa;

4) sähköverkko toimii yhteensopivasti sähköjärjestelmän kanssa ja se voidaan tarvittaessa liittää yhteen toisen sähköverkon kanssa;

5) sähköverkkoon voidaan liittää vaatimukset täyttäviä sähkönkäyttökohteita, voimalaitoksia ja energiavarastoja;

6) verkonhaltija kykenee tuottamaan siirto- ja jakelupalvelun verkkonsa käyttäjille kustannustehokkaalla tavalla;

7) verkonhaltija kykenee täyttämään 1–6 kohdassa asetettujen vaatimusten lisäksi muut sille kuuluvat tai tämän lain nojalla asetetut velvollisuudet.

(uusi momentti)

Sähköverkkojen
säädetään erikseen.

sähköturvallisuudesta

2) sähköverkko ja sähköverkkopalvelut toimivat luotettavasti ja varmasti silloin, kun niihin kohdistuu normaaleja odotettavissa olevia ilmastollisia, mekaanisia tai muita ulkoisia häiriöitä;

3) sähköverkko ja sähköverkkopalvelut toimivat mahdollisimman luotettavasti normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa;

4) sähköverkko toimii yhteensopivasti sähköjärjestelmän kanssa ja se voidaan tarvittaessa liittää yhteen toisen sähköverkon kanssa;

5) sähköverkkoon voidaan liittää vaatimukset täyttäviä sähkönkäyttökohteita, voimalaitoksia ja energiavarastoja;

6) verkonhaltija kykenee tuottamaan siirto- ja jakelupalvelun verkkonsa käyttäjille kustannustehokkaalla tavalla;

7) verkonhaltija kykenee täyttämään 1–6 kohdassa asetettujen vaatimusten lisäksi muut sille kuuluvat tai tämän lain nojalla asetetut velvollisuudet.

Verkonhaltijan on sovellettava energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus ensiperiaatetta sähköverkkonsa suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sitä koskevissa investointipäätöksissä. Verkonhaltijan on seurattava sähköverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava sähköverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensiperiaatteen soveltamisessa käytettävistä vaihtoehtojen arvioinnin menetelmistä ja tässä momentissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Verkonhaltija voi täyttää verkkojen optimointia koskevien tietojen toimittamista koskevan velvoitteensa vapaaehtoisena energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

Sähköverkkojen
säädetään erikseen.

sähköturvallisuudesta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____.

3.

Laki

maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maakaasumarkkinalain (587/2017) 14 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 20 a §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Verkon kehittämisvelvollisuus

Verkon kehittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan maakaasun toimitukset asiakkaille. Siirtoverkonhaltijan tulee lisäksi rakentaa eurooppalaisen siirtojärjestelmän yhdentämiseksi riittävästi rajat ylittävää siirtokapasiteettia, jos rakentaminen on tarpeen taloudelliselta kannalta kohtuullisen ja teknisesti toteuttamiskelpoisen maakaasun kysynnän tyydyttämiseksi ja maakaasun toimitusvarmuuden huomioon ottamiseksi.
(uusi momentti)

Verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan maakaasun toimitukset asiakkaille. Siirtoverkonhaltijan tulee lisäksi rakentaa eurooppalaisen siirtojärjestelmän yhdentämiseksi riittävästi rajat ylittävää siirtokapasiteettia, jos rakentaminen on tarpeen taloudelliselta kannalta kohtuullisen ja teknisesti toteuttamiskelpoisen maakaasun kysynnän tyydyttämiseksi ja maakaasun toimitusvarmuuden huomioon ottamiseksi.

Verkonhaltijan on sovellettava energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus ensin -periaatetta maakaasuverkkonsa suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sitä koskevissa investointipäätöksissä. Verkonhaltijan on seurattava maakaasuverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava maakaasuverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät

Voimassa oleva laki

Ehdotus

verkkoratkaisut. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa käytettävistä vaihtoehtojen arvioinnin menetelmistä ja tässä momentissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Verkonhaltija voi täyttää verkkojen optimointia koskevien tietojen toimittamista koskevan velvoitteensa vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

(uusi)

20 a §

Energiatehokkuus, kulutusjousto ja kysynnänohjaustoimenpiteet verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehtoissa

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehtoissa ei saa olla ehtoja, joista aiheutuu haittaa maakaasun siirron, jakelun tai toimituksen kokonaistehokkuudelle tai energiatehokkuudelle. Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla ehtoja, jotka voivat estää verkonhaltijoita tai vähittäismyyjiä asettamasta markkinoilla saataville järjestelmäpalveluja kulutusjoustoja tai kysynnänohjaustoimenpiteitä varten.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 7 §:n 2 momentti ja
lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1432/2014, 589/2017 ja 499/2023, uusi 5 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

*Energiaviraston tehtävät kansallisena
sääntelyviranomaisena*

Euroopan unionin sähkö- ja maakaasualaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena sääntelyviranomaisena toimiessaan Energiaviraston tehtävänä on erityisesti:

(uusi momentin kohta)

7 §

*Kansallisen sääntelyviranomaisen
toimintakertomus*

Kertomuksessa on esitettävä toteutetut toimenpiteet ja saavutetut tulokset 6 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä sekä arvio siitä, kuinka sähkön kantaverkonhaltijoiden ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmat vastaavat sähkön ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisten verkostojen laatimia, yhteisönlajuisia verkon kehittämissuunnitelmia. Arvioon voi sisältyä suosituksia investointisuunnitelmien muuttamisesta.

6 §

*Energiaviraston tehtävät kansallisena
sääntelyviranomaisena*

Euroopan unionin sähkö- ja maakaasualaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena sääntelyviranomaisena toimiessaan Energiaviraston tehtävänä on erityisesti:

5 a) soveltaa energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus ensin -periaatetta suorittaessaan sähkö- ja kaasuinfrastruktuuria koskevia sääntelytehtäviä;

7 §

*Kansallisen sääntelyviranomaisen
toimintakertomus*

Kertomuksessa on esitettävä toteutetut toimenpiteet ja saavutetut tulokset 6 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä, osio sähkö- ja maakaasuinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisessa saavutetusta edistyksestä sekä arvio siitä, kuinka sähkön kantaverkonhaltijoiden ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmat vastaavat sähkön ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisten verkostojen laatimia, yhteisönlajuisia verkon kehittämissuunnitelmia. Arvioon voi sisältyä suosituksia investointisuunnitelmien muuttamisesta ja sähkö- ja maakaasuinfrastruktuurien energiatehokkuuden parantamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

5.

Laki

energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain (502/2023) 2 ja 3 §, 6 §:n 1 momentti ja 16 §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *loppuasiakkaalla* asiakasta, joka ostaa sähköä omaan käyttöönsä;

2) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;

3) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, aggregointi, kulutusjousto, energian varastointi, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *loppuasiakkaalla* asiakasta, joka ostaa sähköä, lämpöä tai jäähdytystä omaan käyttöönsä;

2) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;

3) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, aggregointi, kulutusjousto, energian varastointi, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta;

4) *energian vähittäismyyjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppuasiakkaille.

3 §

3 §

Lautakunnan toimivalta

Lautakunnan toimivalta

Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin sähköalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä sähkömarkkina- (588/2013) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskeissa tai sähkömarkkinalain V osassa tarkoitettuja sähkösopimuksia koskeissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. Lautakunnalla ei kuitenkaan ole toimivaltaa käsitellä Energiaviraston toimivaltaan kuuluvia asioita,

Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin sähköalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä sähkömarkkina- (588/2013) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskeissa tai sähkömarkkinalain V osassa tarkoitettuja sähkösopimuksia koskeissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. *Lautakunnan tehtävänä on myös antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin energian*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

joista säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 6 a §:ssä.

vähittäismyyjien ja loppuasiakkaiden energiatehokkuuslaissa (1429/2014) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattava lautakunnan käsiteltäviksi. Lautakunnalla ei kuitenkaan ole toimivaltaa käsitellä Energiaviraston toimivaltaan kuuluvia asioita, joista säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 6 a §:ssä.

6 §

6 §

Jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuus

Jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuus

Puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan yleinen kelpoisuus tuomarinvirkaan ja hyvä perehtyneisyys sähkömarkkinoihin.

Puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan yleinen kelpoisuus tuomarinvirkaan ja hyvä perehtyneisyys sähkö- tai energiamarkkinoihin.

16 §

16 §

Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle

Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle

Jos lautakunnan ratkaisusuositus on keskeisiltä osiltaan vastainen vastaajana olevalle sähköalan yritykselle tai muulle sähkömarkkinoiden osapuolelle, lautakunnan on suosituksessaan mainittava, paljonko kustannuksia valtiolle on aiheutunut asiaan liittyvien lausuntojen ja selvitysten hankkimisesta sekä katselmusten järjestämisestä.

Jos lautakunnan ratkaisusuositus on keskeisiltä osiltaan vastainen vastaajana olevalle sähköalan yritykselle, *energian vähittäismyyjälle* tai muulle energiamarkkinoiden osapuolelle, lautakunnan on suosituksessaan mainittava, paljonko kustannuksia valtiolle on aiheutunut asiaan liittyvien lausuntojen ja selvitysten hankkimisesta sekä katselmusten järjestämisestä.

Jos itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut vastaajana oleva sähköalan yritys tai muu sähkömarkkinoiden osapuoli ei ole noudattanut suositusta ja hän häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin, suosituksesta tiedon saaneen tuomioistuimen on velvoitettava hänet korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitetut kustannukset. Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa, jos korvausvelvollisuus muodostuisi asiassa esiin tulleisiin seikkoihin nähden kohtuuttomaksi tai jos oikeudenkäyntiin on ollut perusteltua syytä.

Jos itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut vastaajana oleva sähköalan yritys, *energian vähittäismyyjä* tai muu energiamarkkinoiden osapuoli ei ole noudattanut suositusta ja hän häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin, suosituksesta tiedon saaneen tuomioistuimen on velvoitettava hänet korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitetut kustannukset. Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa, jos korvausvelvollisuus muodostuisi asiassa esiin tulleisiin seikkoihin nähden kohtuuttomaksi tai jos oikeudenkäyntiin on ollut perusteltua syytä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 ____.*